

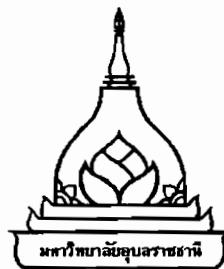
การศึกษาวิธีการออกแบบ ผลิต และการพัฒนาศิลปะเครื่องประดับ
ทองโบราณเมืองอุบล ด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

เจตนา เหล่าเวระกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปประยุกต์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

พ.ศ.2555

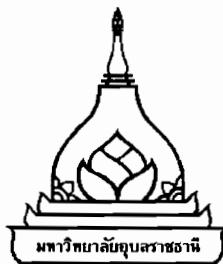
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

**THE STUDY OF PROCEDURES FOR DESIGNING, PRODUCING AND
DEVELOPING UBON'S ANCIENT GOLD JEWELRY THROUGH
THE PARTICIPATORY ACTION RESEARCH PROCESS**

JATE LAOWEERAKUL

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF APPLIED ARTS
MAJOR IN PRODUCT DESIGN
UBON RACHATHANI UNIVERSITY
YEAR 2012
COPYRIGHT OF UBON RACHATHANI UNIVERSITY**

ในรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปริญญา ศิลปประยุกต์นabantikit
สาขาวิชา การออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ

เรื่อง การศึกษาวิธีการออกแบบ ผลิต และการพัฒนาศิลปะเครื่องประดับทอง โบราณเมืองอุบล
ด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัย นายเจตน์ เหล่าวีระกุล

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.กัญญา จึงวนิชพันธ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์จิรศักดิ์ จินคารอน)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐไก พรเจริญ)

..... กรรมการ

(ดร.ตีก แสนบุญ)

..... รักษาการแทนคณบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรรณวไล อธิวานพงศ์)

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ อินทร์ประสิทธิ์)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปีการศึกษา 2555

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้เดินไปด้วยความตั้งใจ นุ่มนิ่น อดทนหนั่นเพียบ ฝ่าติดตามจนประสบผลสำเร็จ เป็นงานวิจัย โครงการค้นคว้าการผลิตเครื่องประดับทองโบราณเมืองอุบลเพื่อการอนุรักษ์ และพัฒนาการออกแบบด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และเป็นก้ามแรกที่นำไปสู่ความหวังว่างานทองโบราณเมืองอุบลราชธานีจะมีชื่อเสียงและได้รับความนิยมอีกครั้ง

ความสำเร็จของงานวิจัยในวันนี้ ข้าพเจ้าได้รับการสนับสนุนจาก สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (สกอ.) และมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยการเปิดโอกาสให้นักวิจัยสร้างผลงานวิจัยคืนสู่ชุมชนให้กับกลุ่มช่างทองโบราณ ดร.กัญญา จึงวนิดพันธ์ อาจารย์กาญจนากองหัว อาจารย์ปัญญา แพงเหล่า ดร.สิทธิชัย สมานชาติ อาจารย์เสน ศรีสุโรม ที่เคยให้คำแนะนำปรึกษาดูแลโครงการมาโดยตลอด รวมไปถึง กาญจนากิ่ง วิทยาลัยช่างทองหลวง อาจารย์สุธิเมธ ศรีสะอาด อาจารย์นิพนธ์ ยอดคำปั่น และช่างทองทำงานโบราณทุกท่าน ที่เคยให้ความรู้งานทองเฉพาะด้านเทคนิคการผลิตขึ้นตัวเรือนเครื่องประดับ โดยมีได้ทางวิชาความรู้ ตลอดจนทีมวิจัย นางสาวสุวิยา ผิวทอง นางพัชริตา ปรีเบรน ที่เคยช่วยเหลือดูแลให้กำลังใจ ร่วมกันฝ่าฟันอุปสรรคอยู่ห่างๆ จนทำให้โครงการนี้บรรลุวัตถุประสงค์ดังที่คาดไว้

ท้ายที่สุด หวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นแนวทางที่สามารถใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์และแก้ไขปัญหาของภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่น่าก็น้อย ส่วนข้อมูลรองค่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นไม่น่าก็น้อย ผู้วิจัยขอน้อมรับด้วยความยินดี

(นายเจตน์ เหล่าวีระกุล)

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง	: การศึกษาวิธีการออกแบบ ผลิต และการพัฒนาศิลปะเครื่องประดับทองโบราณ เมืองอุบล ด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม
โดย	: เจตน์ เหล่าเวรากุล
ชื่อปริญญา	: ศิลปประยุกต์มหابันยชาติ
สาขาวิชา	: การออกแบบผลิตภัณฑ์
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	: ดร.กัญญา จึงวินุดิพันธ์
คัพท์สำคัญ	: เครื่องประดับทองโบราณ ช่างทองโบราณ เมืองอุบล

งานทองโบราณเมืองอุบลในปัจจุบัน ได้ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทำให้กลุ่มลูกค้ามีค่านิยมการใช้งานทองแบบโบราณลดน้อยลง กลุ่มผู้ประกอบการร้านทองไม่สามารถจำหน่ายสินค้าได้มากเท่าในอดีต ส่งผลให้มีการจ้างงานช่างทองโบราณลดลง ทำให้ช่างทองส่วนใหญ่หันไปประกอบอาชีพอื่นแทน ภูมิปัญญาการทำางานทองของช่างทองโบราณเมืองอุบลฯ กำลังจะถูกลบเลือนและสูญหายไป เนื่องจากไม่มีการสืบทอดภูมิปัญญางานทองโบราณในคนรุ่นใหม่

การศึกษาวิธีการออกแบบ ผลิต และการพัฒนาเครื่องประดับทองโบราณเมืองอุบล ด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมาของศิลปางานทองโบราณจากอดีตจนถึงปัจจุบัน 2) พัฒนาภูมิปัญญางานทองโบราณเมืองอุบลให้เป็นลักษณะรูปแบบงานทองร่วมสมัย และ 3) เพยแพร่ศิลปะงานทองโบราณในจังหวัดอุบลราชธานี

งานวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มช่างทองจังหวัดอุบลราชธานี ได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จดบันทึก ถ่ายภาพในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี

ผลจากการศึกษาพบว่า งานทองเมืองอุบลมีมาตั้งแต่สมัยดั้นกรุงรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบัน โดยมีการผสมผสานลวดลายรดน้ำและลายสลักไม้ โดยใช้เทคนิคการแกะลายและการฝังเพชรซึ่กแบบรองชั้นของไทย โดยการผสมผสานกับรูปแบบลายปูนปั้นเข้าด้วยกัน ในการพัฒนาภูมิปัญญางานทองโบราณเมืองอุบลทำให้ได้งานทองโบราณร่วมสมัย 2 ชุด คือ ชุดงานทองริมแม่น้ำมูล และชุดงานทองลายโบราณ ซึ่งมีความแตกต่างกันในเทคนิค การขึ้นตัวเรือนงานทองใน

ชุดงานท่องริมแม่น้ำนูด และทดลองเทคนิคใหม่ในการเชื่อมประกอบชิ้นงานทองต่างๆ ในงานทองโดยรวมร่วมสมัยทั้งสองชุด

ตลอดระยะเวลาของการทำงานวิจัย ได้มีการพัฒนาทักษะ ความรู้ เทคนิคเชิงช่างต่างๆ จำเป็นที่จะต้องฝึกฝน ศักดิ์สิทธิ์ทางเทคนิค ลวดลายใหม่ๆ เพื่อให้เป็นทางเลือกกับผู้บริโภค และควรมี การพับประสร้างความเป็นเครื่องข่ายเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ABSTRACT

TITLE : THE STUDY OF PROCEDURES FOR DESIGNING, PRODUCING AND DEVELOPING UBON'S ANCIENT GOLD JEWELRY THROUGH THE PARTICIPATORY ACTION RESEARCH PROCESS

BY : JATE LAOWEERAKUL

DEGREE : MASTER OF APPLIED ARTS

MAJOR : PRODUCT DESIGN

CHAIR : DR.KANYA JUNGVIMUTIPAN

KEYWORDS : GOLD JEWELY / GOLDSMITHS / UBON CITY

Presently, gold jewelry faced a problem about economy, society, and culture which makes the group of customer used it to be decorations decreasingly. Gold jewelry's entrepreneur could not sell it better than the past. This cause affected to goldsmith's employment; they have to look for the way to earn a living instead and their wisdom from gold jewelry's product will be disappeared because product's wisdom lacked of new generation's inheritance.

The purposes of this research were (1) to study the history of ancient goldwork from the past to the present (2) to develop Ubon's ancient goldwork into contemporary one, and (3) to publicize the ancient goldwork in Ubon Ratchathani. The samples of this study were goldsmiths.

This qualitative participatory action research was conducted through the study of related literature and fieldwork, using in-depth interviews, focus groups, questionnaires, forum, tape-recording, note-taking, photographing and descriptive analysis presentation.

It was found that Ubon's gold jewelry had been first developed in the early Rattanakosin period. It was combined between water pattern and wood sculpture pattern by sculpture and bezel setting diamond technique. Moreover, gold jewelry was the combination of Thai and Khmer arts of ancient goldwork. Through the development of contemporary jewelry from ancient goldworking wisdom, two kinds of contemporary gold jewelry were developed: gold jewelry near the Mun River and ancient-pattern gold jewelry which have different techniques

between the gold jewelry decoration in gold jewelry near the Mun River and the new technique experiment of gold jewelry assembly in two kinds of contemporary gold jewelry.

The results of the study led to the improvement of Ubon's ancient gold jewelry; skills, knowledge, and techniques which are important to practice, and create new pattern for the customer in the present. More importantly, goldsmiths should meet and converse community between them to be support each others.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัจจุหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตการวิจัย	3
1.4 ตัวแปรที่ศึกษา	4
1.5 กรอบแนวความคิดในการวิจัย	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย	5
2 บททวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความหมายของทองโบราณ	7
2.2 ทฤษฎีงานทองโบราณสมัยต่างๆ	11
2.3 งานทองโบราณเมืองอุบล	16
2.4 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม	19
2.5 การออกแบบเครื่องประดับ	24
2.6 ส่วนประกอบสำคัญของการออกแบบเครื่องประดับ	24
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องประดับ	31
2.8 กรอบทฤษฎีในการวิจัย	39
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 วิธีดำเนินการวิจัย	40
3.2 กลุ่มเป้าหมายและอาจารย์ที่ปรึกษา นักวิจัยและทีมวิจัย	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	41
3.4 แหล่งข้อมูล	42
3.5 วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย	43
3.6 กระบวนการดำเนินการวิจัย	44
3.7 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	49
3.8 วิธีการดำเนินงานตามแผนงานวิจัย	50
3.9 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	50
3.10 วิธีการตรวจสอบข้อมูล	50
4 ผลการศึกษาวิจัย	
4.1 ผลการศึกษาข้อมูลศึกษาปัจจัยทางโบราณเมืองอุบล	51
4.2 ผลการสำรวจช่างทองเมืองอุบล	53
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานงานทางรูปพรรณโบราณเมืองอุบล	65
4.4 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันในการพัฒนางานทางโบราณร่วมสมัย	99
5 การพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์งานทองโบราณร่วมสมัย	
5.1 การเพิ่มศักยภาพให้กับกลุ่มช่างทอง	103
5.2 การออกแบบงานทองร่วมสมัย	106
5.3 ผลการสำรวจความพึงพอใจ ในการพื้นฟูภูมิปัญญางานทองโบราณ เมืองอุบลสู่การพัฒนารูปแบบงานทางร่วมสมัย	128
5.4 กระบวนการผลิตชิ้นงาน	138
5.5 รูปแบบงานทางร่วมสมัย	149
5.6 การเผยแพร่องค์ความรู้ทางโบราณร่วมสมัยเมืองอุบลราชธานี	155
6 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
6.1 สรุปผลการวิจัย	158
6.2 อภิปรายผลการวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	161
6.3 ปัญหาและอุปสรรค	166
6.4 ข้อเสนอแนะของการวิจัย	166

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เอกสารอ้างอิง	168
ภาคผนวก	
ก ภาพการดำเนินการวิจัย	173
ข เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	179
ประวัติผู้วิจัย	189

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ประวัติส่วนบุคคลและตัวอย่างผลงานของห้างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี	55
4.2 ข้อมูลวัสดุ / พลิตภัณฑ์	66
5.1 ความคิดเห็นในการพื้นฟูภูมิปัญญางานหงษ์โบราณเมืองอุบลสู่การพัฒนาธุรกิจแบบ งานหงษ์ร่วมสมัยอย่างมีส่วนร่วม	131
5.2 ความคิดเห็นในการวิเคราะห์รูปแบบงานหงษ์โบราณร่วมสมัย	132
5.3 เครื่องมือและวัสดุช่างหงษ์ใช้ในการทำงานรูปพรรณในอดีต	139
5.4 วิธีการทำเครื่องประดับ	146
5.5 การประกอบหงษ์รูปพรรณ	147
5.6 การขัดและตกแต่ง	148
5.7 การต้มและซ้อมหงษ์	149
5.8 ตัวอย่างตารางแสดงการให้คะแนนชิ้นงาน	150
5.9 ตัวอย่างการให้คะแนนชิ้นงาน	150
5.10 ตารางการให้คะแนนเครื่องประดับแบบที่ 1 สำหรับหงษ์	153
5.11 ตารางการให้คะแนนเครื่องประดับแบบที่ 2 ลายหงษ์	155

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
2.1 ตัวอย่างทองคำในสมัยอดีต	8
2.2 ตัวอย่างทองคำเนื้อริสุทธิ์	9
2.3 ตัวอย่างทองคำรูปพรรณ	11
2.4 เหรียญสมัยพุนันลักษณะกลมแบบ	12
2.5 เหรียญลักษณะกลมแบบ	14
2.6 เครื่องประดับงานทองสมัยสุโขทัย	15
2.7 เครื่องประดับงานทองสมัยอยุธยา	15
2.8 เครื่อง皿เจ้าเมืองอุบลสมัยโบราณ	18
2.9 แผนภาพแสดงถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วม	22
2.10 เส้นตรง	25
2.11 เส้นโถง	25
2.12 เส้นประ	25
2.13 ตัวอย่างของเส้นที่ใช้ในการเขียนแบบ	26
2.14 เม็ดสีที่ใช้ในการออกแบบ	27
2.15 เจดสีที่ใช้ในการออกแบบ	28
2.16 ลักษณะของเครื่องประดับผิวหนา	30
2.17 ลักษณะของเครื่องประดับผิวหนาน	30
2.18 ลักษณะของเครื่องประดับผิวเรียบ	31
2.19 กรอบที่มีลักษณะในการวิจัย	39
4.1 แผนภูมิสายศรที่มีลักษณะทางในจังหวัดอุบลราชธานี	54
5.1 การจัดเวลาที่คืนข้อมูลและสำรวจความต้องการในการพัฒนาเครื่องประดับทองโบราณ	104
5.2 การพุดคุยร่วมกับช่างทองโบราณในการออกแบบเครื่องประดับงานทองร่วมสมัย	105
5.3 การทดลอง ผลิตเครื่องประดับงานทองร่วมสมัย	106
5.4 งานทองอยุธยา	107
5.5 งานทองสุโขทัย	107
5.6 งานทองสุรินทร์	108

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
5.7 งานท่องเมืองเพชร	108
5.8 งานคอมเงินดอนทองเมืองนครศรีธรรมราช	109
5.9 งานเงินชาวเขาผ่าต่างๆ	109
5.10 งานท่องเมืองอุบล	110
5.11 เดือนอ้าย (เดือนเจี๊ยง) บุญเข้ากรรม	111
5.12 เดือนสาม ทำบุญข้าวจี่และบุญมาฆบูชา	111
5.13 เดือนสี่ ทำบุญพระเวส พังเทศาన์มหาชาติ	112
5.14 เดือนเจ็ด ทำบุญข้ามชา (ถ้าง) หรือบุญบานบรรพนรุษ	112
5.15 เดือนเก้า ทำบุญข้าวประดับดิน	113
5.16 เดือนสิบ ทำบุญข้าวสาก (สลากรัตต์)	113
5.17 เดือนสิบสอง ทำบุญกฐิน	114
5.18 งานประเพณีแห่เทียนพรรษา	115
5.19 งานประเพณีไหลรือไฟ	115
5.20 ภาพร่างโครงสร้างที่มีแนวคิดจากดอกออก	120
5.21 ภาพร่างโครงสร้างที่มีแนวคิดจากดอกบัวเมืองอุบล	121
5.22 ภาพร่างโครงสร้างแนวคิดจากดอกจอก	121
5.23 ภาพร่างโครงสร้างแนวคิดที่มีแนวคิดจากคำนำน้ำดูด	122
5.24 ภาพร่างโครงสร้างที่มีแนวคิดจากดอกบัวเมืองอุบล	122
5.25 ภาพร่างเครื่องประดับดอกจอก	124
5.26 ภาพร่างเครื่องประดับดอกบัวเมืองอุบล	125
5.27 ภาพร่างเครื่องประดับความศรัทธาบูชา	126
5.28 ภาพร่างเครื่องประดับคำนำน้ำดูด	127
5.29 ภาพร่างเครื่องประดับลายโนรา	128
5.30 ภาพร่างเครื่องประดับลายคำนำน้ำดูด	152
5.31 ภาพร่างเครื่องประดับลายโนรา	154
5.32 การขอความร่วมมือจากสื่อเคาเบลทีวี	156
5.33 การจัดเวลาที่สถานีข้อมูลให้แก่ช่างทอง	156

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่

หน้า

5.34 การจัดนิทรรศการเผยแพร่ต่อสาธารณะ

157

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดอุบลราชธานีได้ขึ้นชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งนักประชัญ มีศิลปวัฒนธรรมและหัตถศิลป์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว อันแสดงถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งหนึ่งในงานหัตถศิลป์ที่โดดเด่นคือ งานหองโบราณเมืองอุบลฯ ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษจากกรุงหนึ่ง ไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง งานหองเหล่านี้นับเป็นงานฝีมือชั้นเลิศ ดังจะเห็นได้จาก ลวดลายอันละเอียดวิจิตรอ่อนช้อย พนาวกับฝีมือชั้นเลิศของช่าง ทำให้ชิ้นงานหองเหล่านี้มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดอุบลราชธานีทำให้ทราบว่าตั้งแต่สมัยท้าประทุมราชวงศ์ ผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานีคุณแรก ช่างหองในสมัยนั้นเป็นช่างที่ถูกส่งมาประจำการจากวังหลวง สมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีหน้าที่ในการผลิตชิ้นงานเพื่อใช้เป็นเครื่องบด เครื่องประดับ ต่อมานำมายังการพัฒนาให้ผลิตเป็นเครื่องใช้ไม้สอยที่ใช้ในพิธีกรรม เช่น กระโจน กระนี่ เป็นต้น ช่างหองเหล่านี้ได้ผลิตชิ้นงานต่างๆ ที่แสดงถึงความอ่อนช้อยประณีต พนาวกับประโภชน์การใช้สอยของชิ้นงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางจิตใจ ที่ทำให้เกิดสุนทรียะ สร้างความสุขและความภาคภูมิใจเมื่อได้สัมผัสรือพันเห็นมาจนถึงปัจจุบัน

ทองโบราณจังหวัดอุบลราชธานีที่มีชื่อเสียงนี้เป็นลักษณะของงานหองฝังเพชรซึ่ก นอกจากเป็นที่นิยมใช้กันในจังหวัดแล้ว คนทั่วไปก็นิยมซื้อเครื่องประดับแบบนี้ด้วยเห็นกันทั่ว รูปแบบของไทยและฝรั่งที่มีรูปทรงเป็นรูปสัตว์ เช่น ผีเสื้อ บุ (นฤมล ไห途ระไวศบะ, 2539 : 289) อย่างไรก็ดีนักวิชาการยังไม่สามารถหาหลักฐานเกี่ยวกับด้านกำเนิดของงานหองฝังเพชรซึ่กกว่ามีมา ตั้งแต่ พ.ศ.๑๔ แต่ได้มีการประมาณการว่าอาจจะเริ่มการทำงานหองฝังเพชรซึ่กในประเทศไทยอย่าง น้อยตั้งแต่ตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา และเผยแพร่เข้ามาสู่เมืองอุบลฯ ในช่วงต่อมา ซึ่งสอดคล้องกับ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ของจังหวัดอุบลราชธานีในสมัยการปักธงเมือง ของท้าประทุมราช วงศ์ในช่วงด้าน จากการสนับสนุนของเจ้าทุนบุคลาภิในสมัยนั้น ทำให้งานหองโบราณเมืองอุบลฯ เริ่ม ความเพื่องฟุและได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีการพัฒนารูปแบบและลวดลายที่สวยงาม หลากหลายมากยิ่งขึ้น ต่อมาได้มีอิทธิพลต่อความนิยม การส่วนใหญ่เป็นเครื่องประดับในงานและ พระราชพิธีสำคัญต่างๆ ในหมู่สังคมชั้นสูงของคนในจังหวัดอุบลราชธานี จากการสำรวจเบื้องต้น พบร่วม มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับงานหองจังหวัดอุบลราชธานีที่แสดงออกถึงทักษะ

ความสามารถในเชิงช่างชั้นสูงที่ถูกสร้างสรรค์ออกแบบให้เห็นจากความสวยงามของลวดลายอันละเอียดอ่อน ประณีต ที่ปราการกูบันชื่นงาน อันเป็นตัวบ่งชี้ คุณค่าและความมีอารยธรรมของจังหวัดอุบราชธานีนั่นเอง

จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลพบว่า ความเพื่องฟูของงานทองเมืองอุบลฯ กำลังลดลงเรื่อยๆ อย่างน่าวิตกเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ทำให้การส่วนไส่ทองโบราณลดลงไปด้วยตามลำดับ กลุ่มผู้ประกอบการร้านทองไม่สามารถจำหน่ายสินค้าได้มากเท่าในอดีต ส่งผลให้มีการจ้างงานช่างทอง โบราณลดลง ทำให้ช่างทองส่วนใหญ่หันไปประกอบอาชีพอย่างอื่นแทน นอกจากนี้สิ่งที่เป็นประเด็นสำคัญของปัญหาในช่วงต้นคือ ภูมิปัญญาการทำงานทองของช่างทองโบราณเมืองอุบลฯ กำลังจะถูกครอบเลื่อนและสูญหายไปในไม่ช้า เนื่องจากไม่มีการสืบทอดภูมิปัญญา

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระแทกต่องานทองโบราณเมืองอุบลเป็นอย่างมาก กลุ่มลูกค้ามีโอกาสใช้งานเครื่องทองแบบโบราณลดลง กลุ่มผู้ประกอบการร้านทองก็ไม่สามารถจำหน่ายสินค้าได้คล่องแบบในอดีต กลุ่มช่างทองก็ขาดการว่าจ้างจากผู้ประกอบการ ทำให้ช่างทองโบราณในท้องถิ่นได้ถูกเลื่อนไปช่างทองแบบโบราณส่วนใหญ่ ได้หันไปประกอบอาชีพอื่น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลให้มีผู้สืบทอดวิชาช่างทองแบบโบราณมีจำนวนลดลง จึงเป็นที่น่าห่วงใจว่าภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าแห่งจังหวัดการสืบทอดอาจจะกลายเป็นปัจจัยให้สูญหายไป ก่อนที่สังคมจะตระหนักดึงคุณค่า

จากการพูดคุยกับผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้ประกอบการร้านทองและช่างทำทองในจังหวัดอุบราชธานี มีความคิดเห็นว่า ความมีการศึกษาถึงแนวทางที่จะพื้นฟูและสืบสาน ภูมิปัญญางานทองแบบโบราณในท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป ด้วยการประสานความร่วมมือจากกลุ่มผู้ประกอบการร้านทอง กลุ่มช่างทำทองแบบโบราณ กลุ่มผู้สอนรักษาภูมิปัญญาของงานทอง กลุ่มเจ้านายก่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนางานทองแบบโบราณร่วมสมัย พร้อมทั้งพื้นฟูเศรษฐกิจให้กับผู้ประกอบการร้านทอง และช่างทำทองแบบโบราณ ซึ่งจะเป็นการพื้นฟูความรุ่งเรืองของงานทองแบบโบราณเมืองอุบล สืบทอดต่อไป

จากการศึกษาเบื้องต้น งานทองโบราณภายในจังหวัดอุบราชธานี แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ รูปแบบและลักษณะงานทองโบราณ ภูมิปัญญาการออกแบบงานทองของช่างทองในสมัยก่อน และการออกแบบพัฒนางานทองในปัจจุบัน ให้มีรูปแบบร่วมสมัยรวมกับการผสมผสานลวดลายทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนางานทองโบราณ การพัฒนาช่างทองให้เกิดการมีส่วนร่วมและเกิดการส่งเสริมการจำหน่ายงานทองโบราณที่เพิ่มมากขึ้นด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาประวัติ ความเป็นมาและกระบวนการผลิตของศิลปะงานทองโบราณ
จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

1.2.2 เพื่อพัฒนาภูมิปัญญางานทองโบราณเมืองอุบลสู่การพัฒนาฐานรูปแบบงานทองร่วม
สมัยอย่างมีส่วนร่วม

1.2.3 เพื่อเผยแพร่ศิลปะงานทองโบราณในจังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นที่รู้จักกันอย่าง
กว้าง

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยเพื่อให้การศึกษาครั้งนี้ มีรูปแบบ
และเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตออกเป็น 3 ด้าน¹
ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยค้นคว้าผลิตเครื่องประดับทองโบราณเมืองอุบลเพื่อการอนุรักษ์และ
พัฒนาการออกแบบด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative
Research) และเป็นการวิจัยที่พัฒนางานทองโบราณเมืองอุบลสู่รูปแบบงานทองร่วมสมัยอย่างมีส่วน
ร่วม (Participatory Action Research) ในการวิจัยผู้วิจัยมุ่งศึกษาประวัติความเป็นมาสภาพ
ปัจจุบันและความต้องการที่จะนำไปสู่การพัฒนางานทองโบราณเป็นรูปแบบงานทองร่วมสมัย โดย
ข้อมูลและผลงานจะได้รับการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักกันในประชาชนของจังหวัดอุบลราชธานีอย่าง
กว้างขวางมากขึ้น

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่เพื่อหากลุ่มตัวอย่างในการวิจัยใน
เขตจังหวัดอุบลราชธานี ได้ดังนี้ อำเภอเชื่องใน อำเภอเมือง อำเภอวารินชำราบและอำเภอตระการ
พีชพล จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ (1) กลุ่มช่างทองจังหวัดอุบลราชธานี (2) ผู้ประกอบการร้าน
ทองรูปพรรณ (3) นักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (4) อาจารย์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
และ (5) บุคคลทั่วไป

1.3.3 ขอบเขตด้านการออกแบบ

การศึกษาวิธีการออกแบบ ผลิต และการพัฒนาศิลป์เครื่องประดับทอง โบราณ เมืองอุบล ด้วยกระบวนการ การวิจัยแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยการหาวิธีการในการการพัฒนาภูมิปัญญา งานทอง โบราณ เมืองอุบล สู่การพัฒนารูปแบบงานทองร่วมสมัยอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งรูปแบบที่จะได้รับการออกแบบ มีดังนี้ ชุดเครื่องประดับ ประกอบด้วย สร้อย แหวน ต่างหู และ ฯลฯ

1.4 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยค้นคว้าการผลิตเครื่องประดับทอง โบราณ เมืองอุบล เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาการออกแบบด้วยกระบวนการ มีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่

1.4.1 ความรู้และประวัติความเป็นมา งานทอง โบราณ เมืองอุบล ราชธานี คือ

1.4.1.1 ความหมายของ ทอง โบราณ

1.4.1.2 งานทอง โบราณ ในสมัยต่างๆ

1.4.1.3 งานทอง โบราณ เมืองจังหวัดอุบล ราชธานี

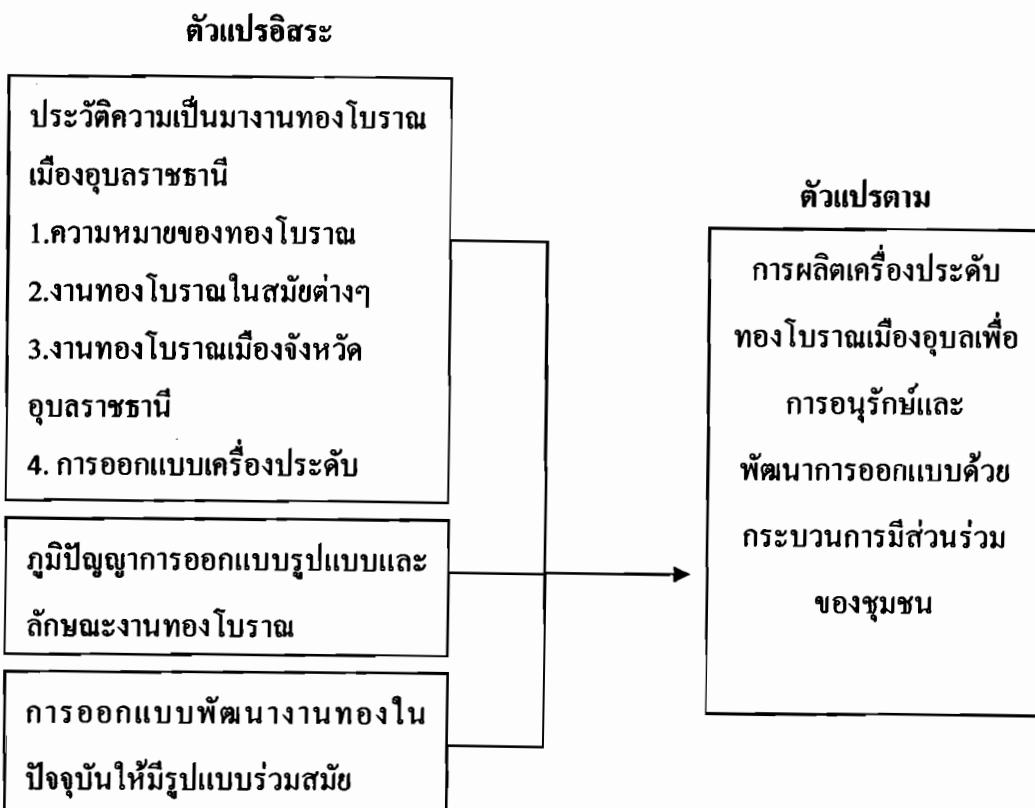
1.4.1.4 การออกแบบเครื่องประดับ

1.4.2 สภาพปัจุบัน และความต้องการที่จะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบงานทองร่วมสมัย อย่างมีส่วนร่วม

1.4.3 การผลิตเครื่องประดับทอง โบราณ เมืองอุบล เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาการออกแบบด้วยกระบวนการ มีส่วนร่วมของชุมชน

1.5 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานทอง โบราณ และงานทอง โบราณ เมืองอุบล แล้ว ได้สังเคราะห์อกมาเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.6.1 ได้เนื้อรูปรวมบันทึกข้อมูลประวัติ เป็นมาของศิลปะงานทองแบบโบราณเมืองอุบลราชธานี จากอดีตจนถึงปัจจุบัน
- 1.6.2 ได้รูปแบบผลิตภัณฑ์งานทองแบบโบราณร่วมสมัย
- 1.6.3 ได้สร้างความตระหนักและห่วงเห็นถึงภูมิปัญญางานทองโบราณจังหวัดอุบลราชธานี
- 1.6.4 ได้ประยุกต์ศิลปะงานทองโบราณให้ร่วมสมัยในยุคปัจจุบัน
- 1.6.5 ได้สร้างอาชีพให้กับกลุ่มช่างทองในจังหวัดอุบลราชธานี

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

งานทองร่วมสมัย หมายถึง ชุดเครื่องประดับที่มีคุณลักษณะตามสมัยนิยม ในที่นี้เป็นการออกแบบและจัดทำชุดเครื่องประดับ โดยการนำแบบของเครื่องประดับทองในท้องถิ่นมาเป็น

พื้นฐานความคิดผสมผสานกับรูปแบบ สีสันและลวดลายของเครื่องประดับในยุคปัจจุบัน สร้างชื่นงานเครื่องประดับได้อย่างตรงความนิยมของผู้อุปโภค

งานทองโบราณ หมายถึง เครื่องประดับที่ตกแต่งร่างกาย ที่มีรูปแบบการฝังกระเปาะ การฝังขุด โดยใช้เทคนิคการฝังเพชรซึ่งแบบร่องซับและการแกะลวดลายที่เป็นเส้น โครงสร้างของตัวเรือน ซึ่งมีพื้นฐานความคิดมาจาก ภูมิปัญญาของช่างทองหรือของคนในห้องถิน สีบทอดเป็นวัฒนธรรมด้านเครื่องประดับและเครื่องแต่งกายของห้องถิน

ทองรูปพรรณ หมายถึง เครื่องประดับกายซึ่งทำจากทองคำ อាតิ สร้อยคอ สร้อยข้อมือ ต่างหู ตุ้มหู จี้ แหวน เข็มขัด และสายสะพายแล้ว (เป็นคำที่ซ่างใช้เรียกสร้อยซึ่งสวมคล้องจากไหล่ ซ้ายเฉียงผ่านลำตัวมาทางด้านขวา มีคำอื่นที่ใช้เรียกอีกคือ “สร้อยตัว” หรือ “สร้อยทับสไบ”)

ช่างทองสกุลอุบล หมายถึง บุคคลซึ่งเคยฝึกฝนวิธีการทำทองรูปพรรณจากช่างทองในห้องถินเมืองอุบล

ภูมิปัญญาห้องถิน หมายถึงความรู้ของชาวบ้านในห้องถิน ซึ่งได้มาจากการประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้าน รวมทั้งความรู้ที่สั่งสมกันนานานั้นแต่บรรพบุรุษ สีบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งมาจากพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ญาติพี่น้อง หรือผู้มีความรู้ในหมู่บ้านในห้องถินต่างๆระหว่างการสืบทอดมีการปรับปรุงรักษาและเปลี่ยนแปลง จนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วม หมายถึงการที่ผู้คนหรือกลุ่มคนจำนวนหนึ่งในชุมชน ได้ร่วมกันคิดโดยการเข้ามาร่วมศึกษาปัญหากระทำการร่วมกันกับนักวิชา นักพัฒนา ร่วมกันตัดสินใจวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาภูมิปัญญาของทองโบราณในจังหวัดอุบลราชธานี และสืบหาประวัติงานทองโบราณเมืองอุบลสู่การพัฒนารูปแบบงานทองร่วมสมัยอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจที่ใช้ในการศึกษา และใช้เป็นแนวทางการดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยได้นำเสนอสิ่งที่ได้ศึกษามีรายละเอียดดังหัวข้อด่อไปนี้

2.1 ความหมายของทองโบราณ

ในขุกโบราณ ทองคำ เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงฐานะชนชั้น เป็นสื่อกลางของการค้าขาย และเป็นเครื่องบรรณาการที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในศรีทางด้านการทุตและความสัมพันธ์ต่ออาณาจักรต่างๆ นอกจากนั้น ทองคำได้นำมาใช้เป็นเครื่องตกแต่งในพิธีกรรมทางศาสนา หรือเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของความมีอำนาจ ความรุ่งเรือง สำหรับกลุ่มนักคลองชั้นสูงเท่านั้น แต่ในปัจจุบันนี้ ทองคำและทองรูปพรรณ ได้เข้ามีบทบาทกับกลุ่มประชาชนทั่วไป สามารถหาซื้อและสวนได้ตามฐานะและทองเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความมั่งมีและฐานะในสังคมเหมือนเช่นในอดีต จากการศึกษาผู้วิจัยได้ค้นคว้าความหมายเกี่ยวกับงานทองโบราณ ไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 “ทอง” ได้ให้ความหมายของคำว่า “ทอง” ไว้ว่า “ชาดแท้ชนิดหนึ่งเนื้อแน่นมาก สีเหลืองสุกปลิ้ง เป็นโลหะมีค่า เช่น บ่อทอง เหรียญทอง ทองแท่ง ทองลิ่ม เรียกเดิมว่า ทองคำ”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้กล่าวถึงเรื่องงาน “ทองรูปพรรณ คือ ทองคำที่ทำสำเร็จเป็นเครื่องประดับและของใช้ต่างๆ”

“งานทองโบราณ” คือทองคำที่ได้นำมาแปรรูปเป็นเครื่องใช้และทองรูปพรรณลักษณะต่างๆ ดังที่

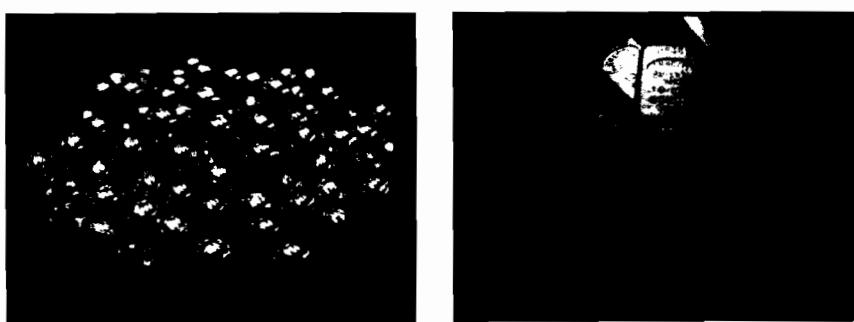
ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของคำว่า งานทองโบราณ หมายถึง งานทองที่ได้รับการแปรรูปออกแบบในรูปแบบต่างๆ ด้วยการผลิตและออกแบบโดยช่างผู้ชำนาญเช่น งานทองรูปพรรณเพื่อใช้เป็นเครื่องประดับ เช่น ทับทิม สร้อย สร้อย แหวน และ

เงินขัด รวมไปถึงเครื่องใช้ต่างๆ ที่ใช้ในงานพิธีสมัยก่อน ที่ถือว่าเป็นสิ่งประดับเกียรติยศ เครื่องราชกุชัณฑ์ เช่น มงกุฎ คทา ลูกโลหะดับการเห็น ดาว ขัน กระโจน พาน ตลอดทอง แจกันและกล่องที่ใช้ในราชพิธีต่างๆ

2.1.1 คุณสมบัติของทองคำ

สมาคมค้าทองคำ (2552 : เว็บไซต์) ได้ให้คุณสมบัติของทองคำว่า ทองคำเรียก โดยย่อว่า “ทอง” เป็นธาตุคัมภีร์ที่ 79 มีสัญลักษณ์ Au ทองคำเป็นโลหะแข็งสีเหลืองเกิดเป็นชาติ อิสระในธรรมชาติ ไม่ว่องไวต่อการทำปฏิกิริยาและทนทานต่อการขึ้นสนิมได้ดีเดิม ทองคำมีจุดหลอมเหลวที่ 1063 องศาเซลเซียส จุดเดือดที่ 2701 องศาเซลเซียส มีความถ่วงจำเพาะ 19.3 และมีน้ำหนักอะตอม 196.67 คุณสมบัติสำคัญของทองคำอีกประการหนึ่งคือ ทองคำเป็นโลหะที่อ่อนและเหนียว ทองคำหนัก 1 ออนซ์ สามารถทำให้เป็นเส้นได้ยาวถึง 50 ไมล์ และสามารถดัดแปลงคำให้เป็น นอกจากนี้ทองคำยังเป็นโลหะที่ไม่ละลายในกรดชนิดใดเลย แต่สามารถละลายได้อย่างช้าๆ ในสารละลายพสมะระหว่างคืนประสิวและกรดเกลือ (สมาคมค้าทองคำ, 2552 : เว็บไซต์)

จุดเด่นสำคัญของทองคำอยู่ที่สี กล่าวคือ ทองคำมีสีเหลืองสว่างสดใสและมีความสุกปั้ง (Brightness) มีประกายมั่นคงที่สะตุตตา นอกจากนี้ยังไม่เป็นสนิมแม้จะมีน้ำหนัก 1 โกรอน มีความแข็งเหนียว เนื้อแน่น ไม่สกปรก ไม่หมอง ไม่เป็นคราบ ไม่คล่องตัว เมื่อนำวัดดูชนิดอื่นๆ

ภาพที่ 2.1 ตัวอย่างทองคำในสมัยอดีต

2.1.2 การกำหนดน้ำหนักทองคำ

ในประเทศไทย ทองคำมีหน่วยเป็นน้ำหนักเป็น “บาท” โดยทอง 1 บาท หนักเท่ากับ 15.244 กรัม หน่วยบาทแตกย่อยเป็นหน่วยย่อยของ斤 ไปไถเข้ากับหน่วยสลึง (4 สลึง เท่ากับ 1 บาท) โดยทอง 1 สลึง หนักเท่ากับ 3.811 กรัม (สมาคมค้าทองคำ, 2552 : เว็บไซต์)

2.1.3 การกำหนดคุณภาพของทองคำ

การกำหนดคุณภาพของทองคำของไทย ตั้งแต่เดิมจนถึงปัจจุบันมีวิธีการกำหนดคุณสมบัติดังนี้

2.1.3.1 ยุคอดีต

ปรากฏหลักฐานตามประภาศของพระบาทสมเด็จพระปูจญาณเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ระบุการกำหนดคุณภาพทองคำ โดยตั้งพิกัดราคา (ทองคำ) ตามประมาณของเนื้อทองคำบริสุทธิ์ในทองรูปพรรณ เนื้อทองดังกล่าวอาจผสมด้วยแร่ทินหรือทองแดงมากน้อยตามคุณภาพของทองคำ ส่วนการเรียกทองตามคุณภาพทองคำ ส่วนการเรียกทองคุณภาพด่างๆนั้น ใช้วิธีการเรียกราคาทองคำต่อหน่วยน้ำหนักทอง 1 บาท เป็นมาตรฐานในการเรียกชื่อทองคำ โดยเริ่มตั้งแต่ทองสีเนื้อสีเขียวไปจนถึงทองเนื้อเก้า ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ทองเนื้อสี	หมายถึง	ทองคำหนักหนึ่งบาท	ราคา 4 บาท
ทองเนื้อห้า	หมายถึง	ทองคำหนักหนึ่งบาท	ราคา 5 บาท
ทองเนื้อหก	หมายถึง	ทองคำหนักหนึ่งบาท	ราคา 6 บาท
ทองเนื้อเจ็ด	หมายถึง	ทองคำหนักหนึ่งบาท	ราคา 7 บาท
ทองเนื้อแปด	หมายถึง	ทองคำหนักหนึ่งบาท	ราคา 8 บาท
ทองเนื้อเก้า	หมายถึง	ทองคำหนักหนึ่งบาท	ราคา 9 บาท
ทองเนื้อเก้าเป็นทองคำบริสุทธิ์	เรียกว่า “ทองธรรมชาติ” หรือบางที่เรียกว่า “ทองชนพูนท์” เป็นทองที่มีสีเหลืองเข้มออกแดง นอกจากนี้ยังมีชื่อเรียกแตกต่างกันอีกหลายชื่อ เช่น “ทองเนื้อแท้” “ทองคำเลิง” ซึ่งหมายถึงทองบริสุทธิ์ปราศจากธาตุอื่นเช่นปืน		

ภาพที่ 2.2 ตัวอย่างทองคำเนื้อบริสุทธิ์

นอกจากนี้ ยังมีชื่อเรียกทองคุณภาพต่างๆอีกหลายชื่อ เช่น “ทองປະກາສີ” ซึ่งเป็นแผ่นทองคำเปลวเนื้อบริสุทธิ์ชนิดหนา “ทองดอกบัว” เป็นทองที่มีเนื้อทองสีเหลืองอ่อนคล้ายดอกบัว

สำหรับแหล่งทองคำซึ่ง ช่างทองเมืองอุบลราชธานี ซื้อมาจากร้านทองเดบฯ เยาวราช เช่น ร้านโถะกัง เป็นต้นซึ่งช่างทองเมืองอุบลราชธานี จะเป็นลูกค้าประจำของร้านทองดังกล่าว .

2.1.3.2 ยุคปัจจุบัน

การกำหนดคุณภาพของทองคำขึ้นคงใช้ความบริสุทธิ์ของทองคำในการบ่งบอกคุณภาพของทองคำ โดยการคิดเนื้อทองเป็น “กะรัต” ทองคำบริสุทธิ์ หมายถึง ทองคำที่มีเนื้อทอง 99.99 เปอร์เซ็นต์ หรือเรียกในระบบสากลเรียกว่า ทอง 24 กะรัต ทองซึ่งมีเกณฑ์การบ่งบอกคุณภาพของเนื้อทองโดยบ่งบอกความบริสุทธิ์เป็นกะรัตมีชื่อเรียกว่า ทองเค ทองคำบริสุทธิ์ไม่มีโลหะหรือสารอื่นเจือปนอยู่เป็นทอง 24 กะรัต หากมีความบริสุทธิ์ของทองคำลดลงมา ก็แสดงว่า มีโลหะอื่นเจือปนมากขึ้นตามส่วน เช่นทอง 14 กะรัต หมายถึง ทองที่มีเนื้อทองบริสุทธิ์ 14 ส่วนและมีโลหะอื่นเจือปน 10 ส่วน เป็นต้น ซึ่งมีส่วนมากนิยมทำเครื่องประดับเพชรพลอยต่างๆ ในอดีตทรงรวมอัญมณี

คนไทยส่วนใหญ่เข้าใจว่า คำว่า กะรัต นั้นเป็นหน่วยของเพชร แต่จริงๆแล้วทองที่มีหน่วยเรียกเป็นกะรัตเหมือนกัน แต่ใช้ภาษาอังกฤษจะเรียกชื่อ “carat” หรือ “karat” ตัวย่อ ct ส่วนหน่วยของ ทอง เราเรียกว่า กะรัต (Karat) ตัวย่อ k หรือ k-gold แต่คนไทยเรียกสั้นๆว่า ทองเค ทอง 24 เค คือ 100% แต่คนไทยไม่ค่อยคุ้นเคยกับทองเค เพราะมาตรฐานทองรูปพรรณในบ้านเรา มีความบริสุทธิ์ 95.6% เครื่องประดับทองคนนี้ส่วนใหญ่จะเป็น 18 เค เทียบเท่าทอง 75% การเปรียบเทียบ ทองเคกับเปอร์เซ็นต์ทองในประเทศไทย ก็จะเปรียบเทียบได้ดังนี้

ทอง 24 เค	เทียบเท่ากับ ทอง 100%
ทอง 18 เค	เทียบเท่ากับ ทอง 75.00%
ทอง 14 เค	เทียบเท่ากับ ทอง 58.33%
ทอง 10 เค	เทียบเท่ากับ ทอง 41.67%
ทอง 9 เค	เทียบเท่ากับ ทอง 37.50%

ภาพที่ 2.3 ตัวอย่างทองคำรูปพรรณ

2.2 ทฤษฎีงานทองโบราณสมัยต่างๆ

ประเทศไทยเป็นชาติที่มีศิลปะและวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวกับงานทองนาข้านานแล้ว เริ่มตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์ศิลปะประเทศไทยจะวิวัฒนาการและสืบทอดเป็นตัวของตัวเองในที่สุด เท่าที่เราทราบมา พ.ศ. 300 จนถึง พ.ศ. 1800 พระพุทธรูปและรูปเหมือนโภคภัณฑ์ ครั้นนั้น แสดงให้เห็นอิทธิพลต่อรูปแบบของงานช่างศิลป์ที่เกี่ยวกับงานทองในไทยทุก ฯลฯ โดยกระชาญเป็นกลุ่มศิลปะสมัยต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ สมัยสุวรรณภูมิ สมัยพุնัน สมัยเจนละ สมัยทวาราวดี สมัยลพบุรี สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา เมื่อกลุ่มคนไทยตั้งตัวเป็นปีกแผ่นแล้ว ศิลปะดังกล่าวจะตกทอดคล้ายเป็นศิลปะงานทอง ช่างทองในไทยพญาيانสร้างสรรค์ให้มีลักษณะพิเศษกว่า งานศิลปะของชาติอื่น ๆ จนมีลักษณะของศิลปะไทยมีรูปแบบลวดลายไทยเป็นเครื่องตกแต่งที่เฉพาะ มีความอ่อนหวาน ละมุนละไม และได้สอดแทรกวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและความรู้สึกของคนไทยไว้ในงานอย่างลงตัว ดังจะเห็นได้จากภาพฝาผนังตามวัดวาอารามต่าง ๆ รูปปั้นต่างๆ ปราสาทราชวัง ตลอดจนเครื่องประดับและเครื่องใช้ห้าวไป โดยแบ่งตามยุคสมัยต่างๆ ไว้ดังนี้

2.2.1 สมัยสุวรรณภูมิ พ.ศ.300-600 หรือพุทธศตวรรษที่ 3-9

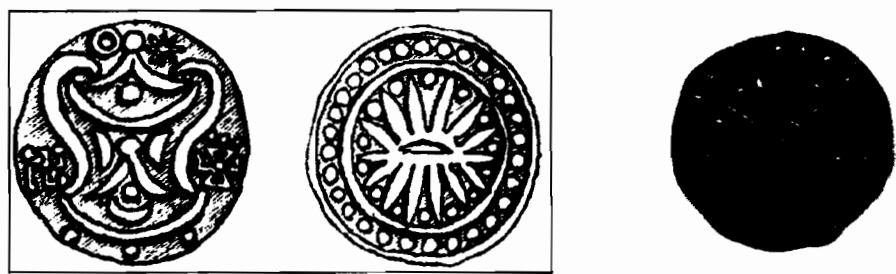
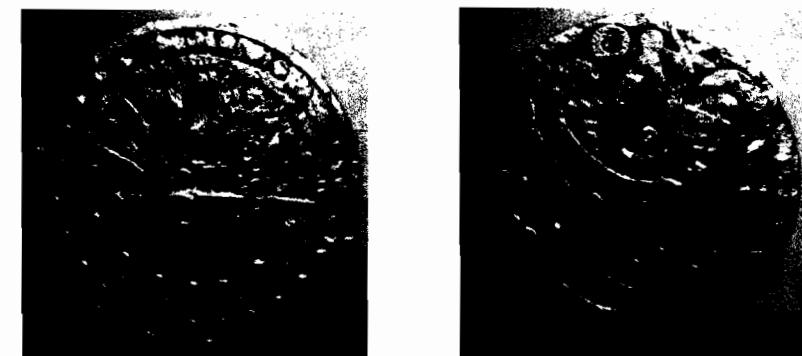
เนื่องจากการเผยแพร่พระพุทธรูปและวัฒนธรรมจากอินเดีย นอยู่ อะเมร์ คินเดน อีสานจึงได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดีย (อาวุธ เงินชูกลิน และคณะ, 2542 : 24) และขึ้นอยู่ในเส้นทางผ่านของการเดินทางบก เรียกว่า เส้นทางแพร ใหม่ส่วนของการเดินเรือ เรียกว่า เส้นทางเครื่องเทศ สินค้าที่ส่งมาจากประเทศไทยวนตอก ประกอบไปด้วย เครื่องทอง เครื่องเงิน ผ้า ขนสัค์ และผ้าฝ้าย (อาท จันทวิมล, 2546 : 63)

2.2.2 สมัยพุนัน พ.ศ.600-1000 หรือ พุทธศตวรรษที่ 6-11

อาณาจักรพุนันนี้กวางครองคลุมประเทศไทยกับพม่า ลาวตอนล่าง เวียดนามใต้ และดินแดนภาคอีสานของไทย (อาชุช เงินชูกลิน และคณะ, 2542 : 28) อยู่ในเส้นทางผ่านของการค้า ข่ายระหว่างอินเดียกับจีนซึ่งเป็นเมืองท่าที่เกี่ยวข้อง กับการค้าขาย ในพุทธศตวรรษที่ 10 伸びมา เหตุจีนได้กล่าวถึงสินค้าที่สำคัญ ได้แก่ผ้าไหม และแพร ทั้งยังกล่าวถึงลักษณะของชาวพุนันไว้ว่า

“...สูกผู้คนมีกระถุงจะสวน โถร่วง ชาวพุนันนิยมเครื่องประดับที่เป็นแหวนหรือ สร้อยคอทองคำ หรือเครื่องใช้ที่ทำด้วยเงิน...”

สำหรับสื่อกลางที่ชาวพุนันใช้ในการค้าขาย พบว่าเป็นเหรียญลักษณะกลมแบน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ความหนาและน้ำหนักแตกต่างกัน โดยมีน้ำหนักประมาณ 7-10 กรัม ส่วนใหญ่ทำด้วยโลหะเงิน (วิทิน ศานต์สันติ, 2553)

ภาพที่ 2.4 เหรียญสมัยพุนันลักษณะกลมแบน

2.2.3 สมัยเจนละ พ.ศ.1000 - 1300 หรือ พุทธศตวรรษที่ 11 - 14

อาณาจักรเจนละมีถิ่นฐานอยู่ทางตอนเหนือของพุนันและแผ่นดินตะวันตกเฉียงใต้ ของอาณาจักรจามทางลาวตอนใต้ ทางเขมรตอนเหนือ และประเทศไทยในແນວອີສານบางส่วน (อาชุช เงินชูกลิน และคณะ, 2542 : 28) จากหลักฐานจารึกอักษรปัลลวะ ภาษาสันสกฤตจำนวนหลัก ทำให้

ทราบว่า กษัตริย์เ奔พระนามว่า จิตรเสน หรือ มเหนทวรรณมัน (บำเพ็ญ ณ อุบล, 2535 : 79) โดยได้เป็นผู้มีชัยชนะเหนือดินแดนเด่นนี้ทั้งหมด นางจิลเบรต เดอ โคราล เรนูสาต์ (Gilberte de Coral Remusat) ได้พบว่าในตลาดลายเครื่อง ประดับรูปสัตว์คื่อนาก รวมทั้งหลักฐานอื่นๆ อีกมาก (สุกสรรค์ ศิริกุล, 2549 : 229) หลักฐานอีกอย่างหนึ่ง ในช่วงปี พ.ศ. 1214 – 1238 มีบันทึกของหลวงจิโนอึ้ง ขณะที่ทรงไปจากอินเดีย โดยท่านได้กล่าวว่าที่นั่นพุทธศาสนารุ่งเรืองมาก มีวัดทั่วไป มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของพระมหาณฑ์อยู่ใกล้กับวัดทางพระพุทธ ศาสนา ประชาชนและเจ้าหนาที่บูชาบูชา จากข้อมูลนี้เองจึงเชื่อมั่นว่าการพัฒนาเผยแพร่องพระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์มาสร้างงานช่างทำให้งานช่างรุ่งเรืองมาก

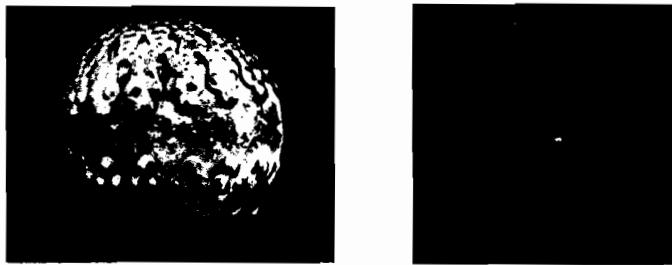
2.2.4 สมัยทวารวดี พ.ศ.1000-1500 หรือพุทธศตวรรษที่ 11-16

ไทยมักทวารวดีเดิมเข้าใจว่าเป็นพากนอัญในอาณาจกรสุวรรณภูมิ ได้มีการค้นพบ เศษเครื่องใช้ สำริดทั้งเป็นเครื่องใช้ทั่วไปกับที่เป็นของของสูง หรือของที่ใช้ในพิธีกรรม เช่น คันபນ เครื่องประกอบอาหารนานาชนิด และเครื่องใช้ทำจากเหล็ก นอกจากเครื่องใช้แล้วซัง พนเครื่องประดับทำจากหินแก้วดินเผา แหวนดุ๊มหู กำไล ฯลฯ (อาวุธ เงินชุดล้าน และคณะ, 2542 : 30) จากการศึกษา จากจดหมายเหตุของพระภิกษุจีนเฉียนชั่ง ได้บันทึกรายละเอียดของอาณาจกรทวารวดีได้ดังนี้

“...ภายในกำแพงเมืองเป็นพระราชวังทั้งหมด ภายในออกมีผู้คนอยู่อาศัยถึงหนึ่งกว่า ครัวเรือน กษัตริย์มีทหารรักษาไว้รื้อหกว่าคุณ เวลาออกบุนนา กษัตริย์แต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีเมฆ บานเร้า สวยงามกุญทองคำ ห้อขดุ๊มหูคำ ห้อขดคดี้ผ้าลูกไม้ทอง และสวมรองเท้าหนังประดับเพชรพลอย...”

“...แทนที่กษัตริย์ใช้นั่งลักษณะกลมเหมือนเจดีย์ในพระพุทธศาสนาและเครื่องประดับประดาด้วยทองคำ ประดุจเปิดไปทางทิศตะวันออก การนั่งกีผินหน้าไปทางตะวันออก ในแผ่นดินเงินกว้าง ราชวงศ์ถังได้ส่งทูตมาถวายสาสน์ โดยใช้กล่องทองคำบรรจุไว้และถวายหนื้อทองใส่เหล้ามีฝ้าปิด กุญแจทอง เก็บขัดอันมีค่า ระนาด ช้างและนาก ฯลฯ หาดใหญ่สินค้า...” (ศรีศักรัตน์ โกคุณ, 2539 : 145-141)

ตามหลักฐานจากเอกสารจะเห็นได้ว่า เครื่องประดับทองคำ และสิ่งของที่ทำมาจากทองคำมีนานาแนว แสดงถึงว่าเป็นของสูงสำหรับชนชั้นกษัตริย์

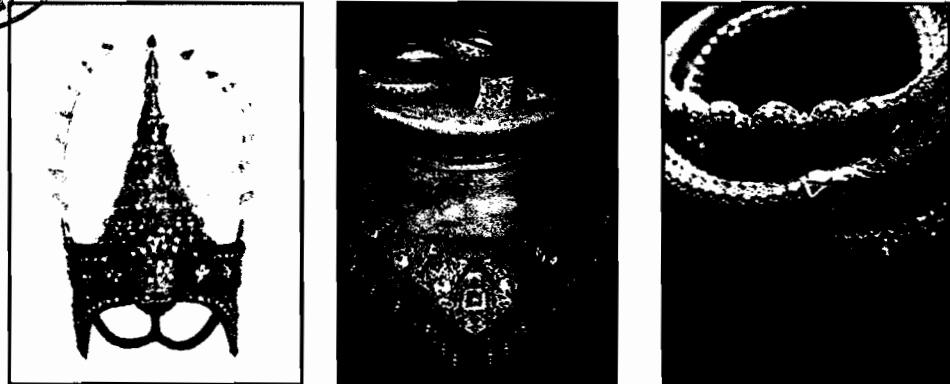
ภาพที่ 2.5 เหรียญลักษณะกลมแบบ

2.2.5 สมัยอพนูรี พุทธศตวรรษที่ 15 – 18

มีอาณาเขตครอบคลุมภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดจนในประเทศกัมพูชา (สันติ เล็กสุขุม, 2548 : 151) ซึ่งเป็นของชนชาติขอม แต่เดิมเป็นศิลปะขอม แต่เมื่อชนชาติไทยเข้ามาครอบดินแดนແคนนี้ และมีการผสมผสานศิลปะขอมกับศิลปะไทย จึงเรียกว่า ศิลปะพนูรี จากการสังเกตฐานแกะสลักตามปราสาทหิน ลักษณะที่สรรเสริญมั่นคงพนูรี นิยมประดับศิรษะด้วยเทเรธิไม้ส่วนเสื้อ กรองคอมมีลวดลายเป็นแผ่นใหญ่ ต่างหูทำเป็นหัวเม็ดครัว แต่ช้อนเหลี่ยมเรียวลงมาหลายชั้น ตัดผนแมสก์กลาง ตอนบนมุ่นเป็นมวย ปักด้ายปืนเป็นยอดแหลม ใส่กำไกด้านบนและกำไลมือทั้งสองข้าง จากการจารึกวัดสารคามแพงใหญ่ อ่าเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ได้กล่าวถึงพระกัมรแดงอัญศิริษาสกัน พระกัมรแดงอัญชลิปอื่นๆ ได้เชื่อที่คินอุทิศถวายกับสิ่งของอื่นๆ อันได้แก่ หวานทองหนักกาลี ประดับพลอย 3 เม็ด ทองคำก้อนหนักบาท ตลาดเงิน (วัฒนาภูษะวิภาค, 2548 : 9) เป็นต้น

2.2.6 สมัยสุโขทัยพ.ศ.1700 - 1800 หรือพุทธศตวรรษที่ 18 - 19

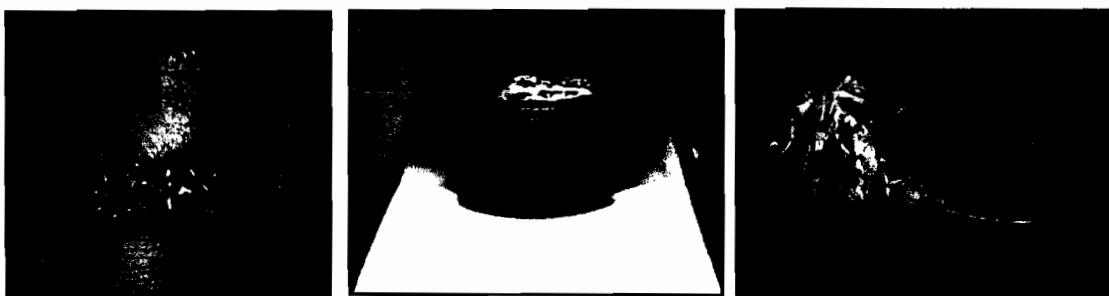
ในสมัยสุโขทัยนี้นับเป็นยุคที่ชั้นผู้สำนâmตั้งสุโขทัยเป็นราชธานี ศิลปะสุโขทัยจึงนับเป็นสกุลศิลปะแบบแรกของชนชาติไทย แต่ไม่ใช่แรกสุด เพราะก่อนหน้านี้ มีศิลปะที่ใกล้เคียงกับศิลปะสุโขทัยมาก คือ ศิลปะเชียงแสน กับศิลปะพนูรี ศิลปะสุโขทัยได้ผ่านการปรับปรุงรูปแบบ คิดค้น สร้างสรรค์ คลี่คลาย สังเคราะห์ในแผ่นดินที่เป็นปีกแผ่น มั่นคงจนได้รูปแบบเครื่องประดับ ตกแต่งภายนอก คิดทำเรื่องเครื่องเคลือบดินนิมพมานาคราตน้ำเงิน ฯลฯ (อาทิตย์ เงินชูกลั่น และคณะ, 2542 : 37) ได้อย่าง งดงาม จากหลักฐานที่เด่นชัดดังนี้ที่ กรorch รามโนกมุท ได้กล่าวถึงเครื่องทองที่ใช้ทางศาสนา เช่น แผ่นทองคำนำหุ้ม พระพุทธชูปานามาดเล็ก และการกะไหล่ทองพระพุทธชูป เป็นต้น นอกจากนี้เป็นการใช้ทองคำเปลวปิดพระพุทธชูปสำริดหรือวัสดุอื่นๆ ภาษณะพวนมากจำพวกต้น และขอบเล็กๆ ใช้บรรจุพระบรมธาตุหรือทำเป็นเจดีย์เล็กๆ

ภาพที่ 2.6 เครื่องประดับงานทองสมัยสุโขทัย

2.2.7 สมัยอยุธยา พ.ศ. 1893 - 2310 หรือพุทธศตวรรษที่ 19 - 24

อยุธยาเป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ และมีอาชญาวนานถึง 417 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 1893 - 2310 ในสมัยนี้ศิลปะประจำช่างค้านเครื่องแต่งกายมีการคิดประดิษฐ์ แหวนทอง นาค เงิน ฝังพลอย กรรมวิธี การขึ้นโลหะแบบบุคุณ การคุณลายบนแผ่นทอง ซึ่งมีความวิจิตรพิสดาร (อาวุธ เงินชูกลิ่น และ คยะ, 2542 : 38) ดังจะพบเครื่องทองกรุวราชบูรณะ ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ทรงสร้างขึ้นเพื่ออุทิศวายพระเจษฐราหังสององค์ (เจ้าอ้ายและเจ้าขี่) ส่วนใหญ่เป็นเครื่องดัน หรือเครื่องทรงในพระมหาภัทร์

ภาพที่ 2.7 เครื่องประดับงานทองสมัยอยุธยา

2.2.8 สมัยรัตนโกสินธ์ พ.ศ. 2325 หรือพุทธศตวรรษที่ 25 - ปัจจุบัน

ศิลปะรัตนโกสินธ์ในตอนดัน เป็นการสืบทอดมาจากสกุลช่างอยุธยา ไม่ว่าจะ เป็น การเขียนลายรดน้ำ ลวดลายปูนปั้น การแกะสลักไม้ เครื่องเงิน เครื่องทอง การสร้างพระพุทธรูป ส่วนแต่สืบทอดความงามและวิธีการ ของศิลปะอยุธยาทั้งสิ้น เครื่องประดับของพระมหาภัทร์ได้ กำหนดไว้ในเครื่องราชบูปโภค อันได้แก่ พระมหาพิรพัมกุฎ พระกฎหมายห้าม พระมหาสังวาลนพรัตน์

พระสำนรงค์ ทองพระกร ทองพระบาท ฉลองพระบาท (สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, 2543 : 286) เป็นด้าน พระบรมวงศานุวงศ์ บุนนาค จะใช้เครื่องประดับชั้นมีความโถ่อ่าลดหนักกันลง มาตามฐานะ บรรดาศักดิ์ ต่ำมา ในสมัยรัชกาลที่ 4 มีการติดต่อกับชาวต่างชาติ มากขึ้น โดยเฉพาะ ชาติตะวันตก ทำให้ลักษณะศิลปะตะวันตกหลังไอลเข้าสู่ ประเทศไทย และมีอิทธิพลต่อศิลปะไทย ในสมัยต่อมา หลังจากการเสด็จประพาสญโรปทั้ง 2 ครั้งของ พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ได้มีการนำเอา แบบอย่าง ของศิลปะตะวันตกเข้ามาผสมผสานกับศิลปะไทย ทำให้ศิลปะไทยแบบ ประเพณี ซึ่งเป็น แบบดั้งเดิม มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปเป็นศิลปะไทย แบบร่วมสมัย ในที่สุด

2.3 งานทองโบราณเมืองอุบล

ผู้วิจัยและทีมวิจัยเริ่มจากการเขียนแผนการดำเนินกิจกรรมลงพื้นที่เพื่อสืบหาข้อมูลงาน ทองโบราณจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งโดยทั่วไปการหาข้อมูลประเภทนี้จะต้องมาจาก การสัมภาษณ์กูุ้่น คนที่ได้คุยกับกับงานทองโบราณ โดยเฉพาะ โดยผู้วิจัยได้แบ่งกูุ้่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 กูุ้่น ได้แก่ (1) กูุ้่นช่าง และ (2) กูุ้่นเจ้าของร้านทองรูปพรรณและผู้ประกอบการ เพื่อศึกษาความ เป็นมาของช่างทอง โบราณให้ทราบถึงงานทอง โบราณของเมืองอุบลฯ ตั้งแต่อดีตสืบทอดมาจนถึง ปัจจุบัน จากการลงพื้นที่ของผู้วิจัยและทีมวิจัย พบร่วมกับ กูุ้่นช่างทอง โบราณเมืองอุบลฯ ได้มีการแยก ข่ายกระจัดกระจายออกไปตามพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัดอุบลฯ บางส่วนช่างทองได้หันไปเปิดกิจการ ร้านทองเป็นของตนเองตามอำเภอเชื่อต่างๆ ของจังหวัด บางส่วนหันไปประกอบอาชีพอื่นๆ ส่วนที่เหลือ มีอาชีพทำทองให้กับร้านทองในตัวเมืองอุบลฯ และประกอบอาชีพเสริมด้วยการทำไร่ของ ตนเอง และข้อมูลงานทอง โบราณเมืองอุบลฯ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.3.1 จากการสัมภาษณ์กูุ้่นช่างทองเมืองอุบลฯ

ช่างทองคนแรกที่ผู้วิจัยและทีมวิจัยได้เก็บข้อมูล คือ นายนอม พรหมศรี เป็น ผู้เริ่มทำงาน โบราณรุ่นแรกของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งท่านได้พูดเกี่ยวกับงานทอง โบราณที่ท่าน พอจำได้ว่า “การทำงานทอง โบราณจะปรากฏในช่วงประมาณ 50 ปีที่แล้ว งานทองที่พบกันในสมัย นั้น จะเป็นแบบเครื่องประดับที่ทำมาจากทองแท้ พากเพชรซึ่กแบบรองชั้น นอกจากนี้ยังมีทับทิว 2 รูปแบบ ก็คือ รูปแบบขุดกับรูปแบบกระเปาะ เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุในสมัยนั้นนิยมสวมใส่ นอกจากนี้ ยังมี หวานทองแบบเปลาสามชั้น หวานแบบขุด หวานข้อมะนาມ หวานสามแคว เพราะว่าทอง มีลักษณะประณีต อ่อนช้อย ใช้เวลานานในการผลิต เครื่องทองสมัยนี้จึงเปี่ยมไปด้วยคุณค่าและ ความงาม”

ช่างทองลำดับที่สองที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลสัมภาษณ์ คือ คุณพ่อพงษ์ศักดิ์ คุณพารณ์ ช่างทำทอง โบราณ ในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งในเวลาต่อมาท่านได้ขยับกินฐานมาอาศัยอยู่ใน

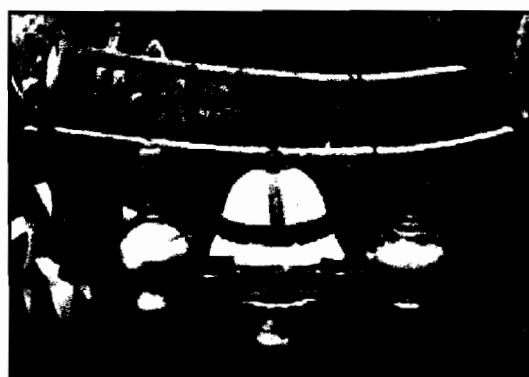
จังหวัดอุบลราชธานี และประกอบอาชีพเป็นช่างทำทองโบราณ ถือเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในเรื่องการทำความหลากหลายทองโบราณมากที่สุดคนหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี ได้เล่าไว้ว่า หลังจากเข้ามาอยู่ในเมืองอุบลแล้ว พ่อนอน (ช่างทำทองโบราณเมืองอุบล ลูกศิษย์ของคุณพ่อคำนึง อิงมีชัย) ซึ่งเป็นผู้ด้วยยอดวิชาการทำทองโบราณให้ หลังจากตนเองทำงานขั้นพื้นฐานได้แล้ว ก็เริ่มคิดหาความหลากหลายอื่น และเทคนิคใหม่ๆเพื่อทำงานให้มันเร็วขึ้น เพื่อให้ทันกับลูกค้าที่สั่งจองไว้ ส่วนความหลากหลายที่คิดค้นขึ้นมาใหม่ตอนนั้น ในตัวชิ้นงานทองก็จะมีลูกเล่นให้มีรายละเอียดมากขึ้น อย่างทันสมัยก็จะเพิ่มแบบรำข้า ขนาดจะใหญ่ มีเพชรชิ้กแบบรองชั้นประดับในแต่ละชั้นของชิ้นงาน ส่วนงานที่เป็นความหลากหลาย เดียวลักษณะจะแกะให้มีชั้นสูงค่า"

ช่างทองคำดับที่สามที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ข้อมูล คือ คุณพ่อคำนึง อิงมีชัย ถือเป็นคนหนึ่งในวงการงานทองโบราณที่สำคัญมากในจังหวัดอุบลราชธานี รวมไปถึงท่านเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการทำ้งานทองโบราณของจังหวัด เช่น การคิดความหลากหลายกับเครื่องประดับ การคิดการทำงานทองโบราณในรูปแบบที่สวยงามแต่แฟงด้วยความโบราณของงานไว้ ซึ่งในการสัมภาษณ์นี้ท่านได้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยเกี่ยวกับงานทองโบราณไว้ว่า "รุ่นแรกๆที่มีการทำเครื่องประดับทองโบราณจะเป็นรุ่นพ่อเอง ส่วนการทำทองจะมีร้านทองเข้ามายังพ่อให้ออกแบบและทำให้เค้า งานทองส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับพระพุทธรูปและสังฆมิสานในสมัย古 การทำทองรูปพรรณของพ่อจะได้ความหลากหลายจากการแกะสลักความหลากหลายจากแท่นพิมพ์เทียนของวัด ความหลากหลายที่พ่อได้จะเป็นความหลากหลายของการออกแบบพิมพ์ที่มีอยู่ในร้านนี้ เช่น ลายพากน้ำจืด เป็นลายที่ได้รับความนิยมมากในสมัยก่อน การทำสร้อยข้อมือที่ฝังเพชรชิ้กแบบรองชั้นให้เลียนแบบเหมือนกับดอกไม้ ต่างๆ แล้วแต่ช่างว่ามีความต้องการในเทคนิคการทำชิ้นตัวเรือนที่แตกต่างไป จึงทำให้งานเครื่องประดับส่วนใหญ่มีความหลากหลาย ไม่ค่อยเหมือนกัน"

ช่างทองที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสสัมภาษณ์เก็บข้อมูลคำดับที่ 4 คือ ช่างเนา เป็นช่างทองที่ทำงานทองรูปพรรณทั้งที่เป็นงานทองรูปพรรณโบราณและงานทองรูปพรรณตามบุคคลสมัยปัจจุบัน ในขณะนี้ รับจ้างทำทองรูปพรรณให้กับร้านทองต่างๆในเมืองอุบลราชธานี และผลิตจำนำข้ามงานต่างๆทั่วประเทศ ท่านได้เล่าความเป็นมาของงานทองโบราณในสมัยท่านว่า "สมัยตอนที่เริ่มทำงานทองใหม่ๆ งานทองแบบเพชรชิ้ก ในจังหวัดอุบล เป็นที่ต้องการมาก จนทำให้ช่างที่ทำทองขาดแคลน ทำส่งให้กับลูกค้าไม่ทัน เครื่องประดับที่ต้องการมากที่สุดในตอนนั้น จะเป็นแหวนกระเบาะ 3 ชั้น แหวนตะไบข้อมะนาມ แหวนเมล็ดปอฝังกระเบาะรองชั้น จี้ขุคลายโบราณ 3 ชั้น และมีชื่อเสียงที่สุดก็คือ จี้เข็มกลัด หัวเข็มขัดเก้ายอดทรงสมอ ที่จะเป็นงานเครื่องประดับชั้นเดียว ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง"

2.3.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กู้่นผู้ประกอบการร้านทองและกู้่นอนุรักษ์งานทองในเมืองอุบล

ช่างทองที่ทำเครื่องชุดนี้เป็นช่างทองโบราณ “สายศรีภูลสุวรรณภูมิ” เป็นผู้จัดทำเครื่องชุดให้แก่พระพรมราชานุสาวรีย์ในสมัยนี้ และเป็นสายช่างที่มีความสามารถในการผลิตงานทองโบราณได้ทั้งเครื่องภาชนะทองโบราณและเครื่องประดับทองรูปพรรณ

ภาพที่ 2.8 เครื่องชุดเจ้าเมืองอุบลสมัยโบราณ

จากการนอกรส่าหร์กันมาผู้วิจัยได้ทราบว่าช่างทองโบราณคนสุดท้ายของเมืองอุบลคือ นายโพธิ์ ส่งศรี ผู้ซึ่งเป็นมรรคนายกประจำวัดสุปีภูวนารามวรวิหาร ซึ่งเป็นอารามหลวงแห่งเมืองอุบล นายโพธิ์มีอาชีพเป็นช่างตีทองและคุณโถ (ช่างทองและช่างทำขันเงิน) ท่านเป็นผู้นำภูมิความรู้นี้มาดัดแปลงใช้ในงานด้านการแกลลูดลายไทยเป็นแบบทำพิมพ์เพื่อหล่อเทียนตอกแต่งต้นเทียนลายต่างๆ จากนั้น นายโพธิ์ ได้ถ่ายแบบพิมพ์หล่อเทียนที่เกิดจากการออกแบบโดยใช้ภูมิความรู้จากการผลิตงานทองโบราณให้กับวัดสุปีภูวนารามวรวิหารเป็นแห่งแรก (อาจารย์ดวัช เเงิน อลกรณ์ ได้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2553) จากนั้นนายโพธิ์ ส่งศรี ได้ถึงอนิจกรรมเมื่อ พ.ศ. 2480 โดยที่ไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดได้รับการถ่ายทอดความรู้นี้ ส่งผลให้ไม่มีผู้สืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำทองรูปพรรณโบราณในศรีภูลช่างสายนี้ต่อไป

จากการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลสามารถสรุปสาระสำคัญ ในการนำไปใช้ในการวิจัยดังกล่าว คือ ได้มีกู้่นช่างหลวงที่ประจำอยู่ในเมืองอุบลเพื่อทำงานด้วยท่านเจ้าเมืองเนื่องด้วยระยะเวลาประกอบกับการถ่ายทอดความรู้ที่ยังคงเหลือ ทำให้งานทองเมืองอุบลมีลักษณะของงาน слักลายที่เป็นรูปแบบทันสมัย และซึ่งนี้ให้เห็นอยู่ชั้นดึงทุกวันนี้

2.4 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องอยู่บนบรรทัดฐานอันมั่นคงแห่งความครั้งท่าในตัวคนที่เป็นทรัพยากรที่มีความหมายและสำคัญที่สุด มนุษย์ทุกคน มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นเมื่อมีโอกาส การนำเอาความสามารถส่วนบุคคล มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและการพัฒนาจะมีประสิทธิภาพ ได้ต้องยึดหลักการรวมกลุ่ม และการทำงาน เป็นกุญแจสังคมนี้ๆ

2.4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ปรัชญา เวสารัชช์ (2537 ; อ้างอิงจาก สุรพล จำปาเหลือง, 2541 : 13) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการซึ่งมีส่วนประกอบเข้ามาเกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน ต่างๆ ของกิจกรรมการมีส่วนร่วม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาชนบท โดยการเข้ามาเกี่ยวข้องนี้ ผู้เข้าร่วมได้ให้ความพยาบาล และเสียสละทรัพยากรบางอย่าง เช่น ความคิด วัตถุ แรงกาย และเวลา

ทวีทอง วงศ์วิวัฒน์ (2527 : 2) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึงการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขึ้นด้วยความสามารถของตนเอง ใน การจัดการและควบคุม การใช้ทรัพยากร ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและ สังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิก การมีส่วนร่วมของประชาชนได้พัฒนา ความรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของ ตัวเอง

รีดเดอร์ (Reeder, 1956; อ้างอิงจาก สุรพล จำปาเหลือง, 2541 : 12) ได้ให้ ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการประทัศสังสรรค์ทาง สังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527 : 6-7) ได้ให้ความหมาย และหลักสำคัญเกี่ยวกับ นโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริมชักนำ และสร้างโอกาสให้กับประชาชนในชุมชนทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคม บุลนิธิ และองค์กร อาสาสมัคร ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกัน

ดิเรก ฤกษ์หาราย (อ้างอิงจาก นงเยาว์ หลีพันธ์, 2537 : 20) ให้ความหมายการมี ส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดคิริเริ่ม การ พิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ ร่วมกันรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ ที่จะเกิดผลกระทบถึงตัวของ ประชาชนเอง

เออร์วิน (Erwin, 1969; อ้างอิงจาก สุรพล จำปาเหลือง, 2541: 13) ได้ให้ ความหมายของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 มิติ มิติที่หนึ่ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าอะไร

ควรทำ และทำอย่างไร มิติที่สอง มีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา ลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจและมิติที่สามการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการทำงาน

เยย์ (Hay, 1940; อ้างอิงจาก นงเยาว์ หลีพันธ์, 2537: 23) ได้ให้นิยามการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางสังคมว่าเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ ในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่ออุ่มคง ระหว่างกลุ่มต่อกลุ่ม ซึ่งเป็นส่วนประกอบของกิจกรรมของกลุ่มนั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้

2.4.2 รูปแบบและลักษณะของการมีส่วนร่วม

รูปแบบของการมีส่วนร่วม นักวิชาการหลายท่านเสนอรูปแบบหลายลักษณะดังนี้

โโคเ申 และอัฟรอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1954; อ้างอิงจาก นงเยาว์ หลีพันธ์, 2537 : 34) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

2.4.2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ซึ่งได้แก่ ริเริ่ม ตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติ

2.4.2.2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารและการประสานขอความร่วมมือ

2.4.2.3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

2.4.2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมดและเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

2.4.3 การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นได้อย่างไรนั้น ที่ประชุม The ad-hoc group of experts ได้แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ (ฐานี กลินช์, 2540 : 28)

- (1) การมีส่วนร่วมโดยความสมัครใจ และปราศจากการสนับสนุนจากภายนอก
- (2) การมีส่วนร่วมโดยคนภายนอกนำเข้า
- (3) การมีส่วนร่วมโดยการบังคับ

การมีส่วนร่วมใน 3 ลักษณะดังกล่าวข้างต้น แบบแรกเป็นการมีส่วนร่วมแบบอุดมคติส่วนแบบที่สองนั้นพบมากในประเทศไทยกำลังพัฒนา โดยรู้ขั้นมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการริเริ่มให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนแบบที่สามนั้น ไม่ต่างจากแบบที่สองมากนัก ในเมื่้มีผลลัพธ์ออกมาทันที ได้มีการประเมิน และวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่จะเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้คือ

- (1) ข้อจำกัดที่เกิดจากคำว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน

- (2) ข้อจำกัดเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจและการเมือง
- (3) ข้อจำกัดที่เกี่ยวกับลักษณะทางสังคม และประชารของประชาชนในประเทศไทย
- (4) ข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมจากภายนอก

2.4.4 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม (Stage of Participation)

เจมศักดิ์ ปืนทอง (2538 ; อ้างอิงจาก สุรพล จำปาเหลือง, 2541: 15) ได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

- (1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา
- (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- (3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนปฏิบัติ
- (4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ลูเดมิลค์ และ ไลตัส (Loedemilk และ Laitas; อ้างอิงจาก นงเยาว์ หลีพันธ์, 2537 : 25) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้คือ

- (1) การสำรวจขั้นต้น (Preliminary reconnaissance)
- (2) การศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority problem identification studies)
- (3) การแสวงหาแนวทางแก้ปัญหา (Search for solution)
- (4) การกำหนดแนวทางแก้ปัญหา (Assessment for solution)
- (5) การปฏิบัติตามโครงการ (Project implementation)
- (6) การประเมินผลโครงการ (Formal project evaluation)
- (7) การพิจารณาบทวนโครงการที่ทำไปแล้ว (Project reconsideration completion)

เจจไนyanii (Agbayani, 1974; อ้างอิงจาก นงเยาว์ หลีพันธ์, 2537: 26) ได้จัดขั้นตอนการมีส่วนร่วมในลักษณะต่างๆ ดังนี้

- (1) การร่วมประชุม
- (2) การอออกความคิดเห็นและขอเสนอแนะ
- (3) การตีปัญหาให้กระจ่าง
- (4) การออกแบบสนับสนุนคัดค้านปัญหา
- (5) การออกแบบเลือกตั้ง
- (6) การบริจาคเงิน
- (7) การบริจาควัสดุ

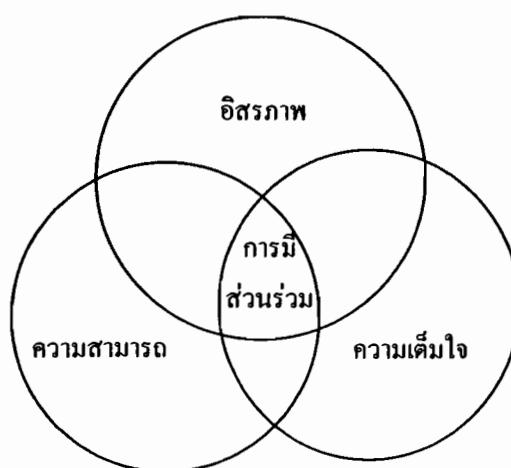
- (8) การช่วยเหลือด้านแรงงาน
- (9) การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้กูกต้อง
- (10) การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ
- (11) การทำงานกับตัวนำการเปลี่ยนแปลง

ถือข้อ ศรีเงินยาง และพาสุข อเนกวนิช (2538 ; อ้างอิงจาก ธานี กลั่นชจร, 2540 : 29) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง ไม่ใช่ร่วมงานโครงการที่รัฐเป็นผู้กำหนด ต้องร่วมสำนึกรับผิดชอบ ตั้งแต่คิดค้นปัญหา วางแผน คูแลกำกับและประเมินผลิตตามขอบอาณาเขตไปได้ขั้นพื้นฐานคืนสู่ประชาชน จัดตั้ง พัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็งบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง

2.4.5 เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม (Condition of Participation)

นิรันดร์ จงวุฒิเวชย์ (2535 ; อ้างอิงจาก นงเยาว์ หลีพันธ์, 2537 : 32) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วม อย่างน้อย 3 ประการ คือ

- (1) ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม (Freedom to Participation)
- (2) ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม (Ability to Participation)
- (3) ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (Willingness to Participation) การมีส่วนร่วมสามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2.9 แผนภาพแสดงถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วม (นงเยาว์ หลีพันธ์, 2537 : 32)

หากไม่ได้มีอิสระภาพ ไม่มีความสามารถ และไม่มีความเต็มใจแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนจะไม่เกิดขึ้นเลย นอกจากนี้ความสำเร็จของการมีส่วนร่วม ขึ้นชี้ออยู่กับเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรม การมีส่วนร่วมไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ฉุกเฉิน

(2) ประชาชนต้องไม่เสียเงินทองค่าใช้จ่าย ในการมีส่วนร่วมมากเกินกว่าที่เขาประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับ

(3) ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทั้งสองฝ่าย

(4) ประชาชนต้องไม่รู้สึกกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพทางสังคม หากจะมีส่วนร่วม

2.4.6 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม นี้ผู้เสนอปัจจัยต่างๆ ที่นีผลการมีส่วนร่วม ดังนี้ รีดเดอร์ (1980; อ้างอิงจาก นงเยาว์ หลีพันธ์, 2537 : 41) นักสังคมวิทยาซึ่งเป็นศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัย Cornell ได้อธิบายการกระทำการทางสังคมว่า ประกอบไปด้วยกลุ่มปัจจัยหลายประการ นิได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง และได้อธิบายถึงเหตุผลในการกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งเดียวของบุคคล ว่า ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการและยังได้กล่าวอีกว่าการกระทำการของมนุษย์ในเรื่องใดก็ตามขึ้นอยู่กับปัจจัย ดังกล่าวด่อไปนี้

- (1) เป้าประสงค์ (Goals)
- (2) ความเชื่อที่สืบทอด (Belief officialism)
- (3) นิยมมาตรฐาน (Standard value)
- (4) นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี (Habit and custom)
- (5) ความคาดหมาย (Expectation)
- (6) ความผูกพัน (Commitments)
- (7) แรงเสริม (Force)
- (8) โอกาส (Opportunity)
- (9) ความสามารถ (Ability)
- (10) การสนับสนุน (Support)

2.5 การออกแบบเครื่องประดับ

รุธ นิโวลา (Ruth Nivola, 2011: website) ได้กล่าวถึงการออกแบบเครื่องประดับไว้ว่า “การออกแบบเครื่องประดับ เป็นการทำสิ่งที่สวยงามด้วยตนเอง แม้จะทำจากวัสดุที่ไม่มีราคา ยังดีกว่าเพชรที่ออกแบบอย่างมีรสนิยมค่าในการออกแบบ”

นักออกแบบจะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์โดยส่วนร่วม เป็นอันดับแรกเมื่อมองส่วนรวม ทั้งหมด งานจะมีลักษณะเป็นเอกภาพ แม้จะใช้วัสดุต่างชนิดกันก็ตาม ไม่รู้สึกเบ่งแยก หรือกระจัด กระจาย มีความกลมกลืนกันระหว่างความงามและประโยชน์ใช้สอยหากนักออกแบบพบรสิ่งใดที่มีความประทับใจ ให้ถามตัวเองก่อนว่า ทำไมจึงชอบ อะไรคือจุดเด่น สิ่งที่ประทับใจ ให้เกิดความชอบใจในสิ่งที่มองเห็นนั้น เป็นรูปทรง พื้นผิว หรือเส้นรอบนอก หรือความเรียบง่ายในรูปทรง ความหรูหรา สีสัน หรือความมีค่าของวัสดุที่ทำ ให้เวลาสำหรับตัวเองที่จะศึกษาสิ่งที่ชอบนั้น และเริ่มหาดที่จะจัดเรียงสเกตภาพเกี่ยวกับเครื่องประดับ โดยยึดแนวทางที่เคยเห็น และชอบก่อน และค่อยๆ ดัดแปลง แก้ไข ไปเรื่อยๆ โดยใช้หลักเกณฑ์ความงามทางด้านการออกแบบเป็นแนวทาง ประสบการณ์จากการได้ดูมาก ค้นคว้ามาก จะช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น อย่าฝืนความรู้สึก เมื่อรู้ด้วยว่าเบื้องหน่ายงานที่ทำโดยปราศจากใจรักไม่อาจถึงจุดมุ่งหมายที่ดีได้

นักออกแบบที่ดีต้องเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ มีความฉับไวทางความคิด และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม รู้จักนำหลักพื้นฐานความงามทางศิลปะมาช่วยสร้างแบบ รู้จักแก้ไข ดัดแปลงผลงาน รักการค้นคว้าทดลองอยู่เสมอ

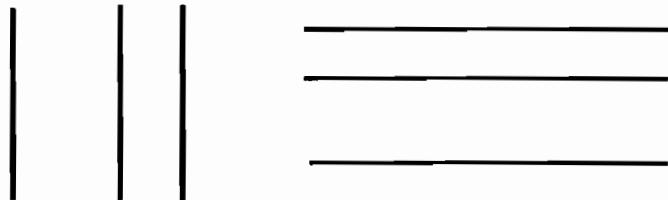
ความแตกต่างของการออกแบบเครื่องประดับในปัจจุบันและเครื่องประดับในอดีต จะมีความแตกต่างที่เห็นได้ชัดในเรื่องรูปทรง วัสดุที่นำมาใช้ เครื่องประดับในอดีตการออกแบบจะมีความหรูหรา โครงสร้างซับซ้อน วัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่ เป็นวัสดุที่มีราคาแพง มีความประณีต และละเอียดอ่อนอย่างชัดเจน เป็นงานที่ต้องใช้ความประณีตอย่างจริงจัง ส่วนงานเครื่องประดับ ในปัจจุบันรูปทรงเรียบง่าย รูปแบบสัมพันธ์กับวัสดุและโครงสร้าง มีความสำคัญมากกว่าลวดลาย ปลีกย่อย

2.6 ส่วนประกอบสำหรับการออกแบบเครื่องประดับ

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2553 : เว็บไซต์) ได้ให้ส่วนประกอบพื้นฐานของการออกแบบเครื่องประดับ ไว้ดังนี้

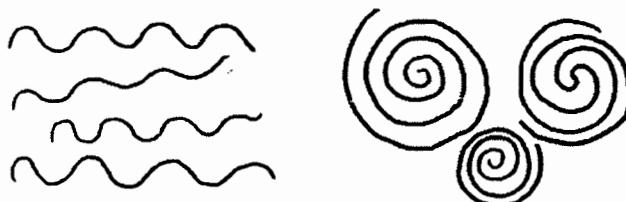
2.6.1 เส้น (Line) เส้นในการออกแบบเครื่องประดับ หมายถึง เส้นที่มีความยาว ความกว้าง ความหนา ซึ่งมองเห็นด้วยตาเปล่า และมีเนื้อที่ เส้นมีหลากหลายลักษณะ เช่น

2.6.1.1 เส้นตรง ซึ่งมีความกว้าง ความยาว และความรำบเรียง ถ้าจะเปรียบกับเสียงดนตรี เส้นตรงก็จะให้ความเสนอต้นเสนอปลาย ไม่มีสูงต่ำ

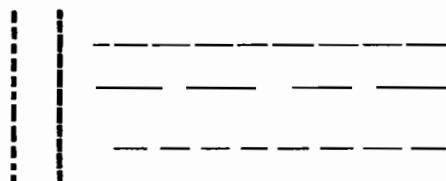
ภาพที่ 2.10 เส้นตรง

2.6.1.2 เส้นคลื่น เป็นเส้นที่ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว เร้าความสนใจ เส้นโค้งให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว อ่อนโยน ไม่รุจับสัมผัส

ภาพที่ 2.11 เส้นโค้ง

2.6.1.3 เส้นประ ให้ความรู้สึกขาดเป็นช่วง หยุดชะงัก ไม่คงที่ เส้นมนụนแหลม ให้ความรู้สึกแตกหัก เจ็บปวดรุนแรง

ภาพที่ 2.12 เส้นประ

การนำเส้นต่างๆ มาใช้ในการออกแบบเครื่องประดับ ต้องพิจารณาถึงโครงสร้างของส่วนรวมทั้งหมด และผู้ออกแบบจะต้องระบุให้ชัดเจนว่า จะใช้วัสดุอะไร เทคนิคของ

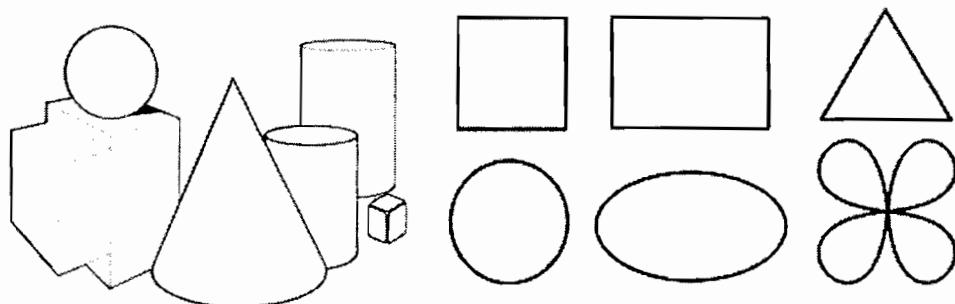
การผลิตสามารถช่วยให้เส้นมีการเคลื่อนไหว ได้แก่ เส้นลวด เส้นโลหะอื่นๆ ที่มีลักษณะเป็นเส้น หรือจะใช้วิธีการหล่อเข้าช่วยก็ได้ ก่อนนำเส้นมาใช้ จะต้องมีการออกแบบให้ชัดเจน อาจมีการทดลองออกแบบเส้นชนิด ต่างๆ ไว้ก่อน และเลือกเส้นที่มีความเหมาะสมกับแบบใส่ลงไป

เส้นเรขาคณิต เป็นเส้นที่ได้รับความนิยมนิยมนำมาใช้ในการออกแบบในปัจจุบันมาก เพราะให้ลักษณะรูปทรงที่เรียบง่าย แข็งแรง เส้นเรขาคณิต ได้แก่ เส้นตรง เส้นโค้ง เส้นตรึง ที่มาระยะกันเป็นรูปร่างสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม วงกลม เป็นต้น

2.6.2 รูปร่าง รูปทรง และบริเวณว่าง (Shape Form and Space)

รูปทรง และรูปร่าง เมื่อนำมาใช้ในการออกแบบเครื่องประดับ มีความหมายใกล้เคียงกันมาก ความหมายของรูปทรงคือ ส่วนรวมทั้งหมดของงานนี้ทั้ง ความกว้าง ยาว และสูง

ส่วนบริเวณว่าง หมายถึง พื้นที่ว่างซึ่งสัมพันธ์อยู่กับรูปร่าง และรูปทรง รูปทรงที่ใช้ในงานออกแบบเครื่องประดับ มีทั้งรูปทรงที่เลียนแบบธรรมชาติ และรูปทรงเรขาคณิต รูปทรงที่นักออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นเอง รูปทรงเลียนแบบธรรมชาติ เช่น รูปทรงคน รูปทรงสัตว์ รูปทรงพืช รูปทรงที่ได้จากการส่องกล้องจุลทรรศน์ รูปทรงเรขาคณิต เช่น รูปทรงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม และรูปทรงสร้างสรรค์ ส่วนใหญ่จะเป็นรูปทรงนามธรรม (Abstract Form)

ภาพที่ 2.13 ตัวอย่างของเส้นที่ใช้ในการเขียนแบบ

การออกแบบเครื่องประดับรูปทรงธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เน้นการเลียนแบบหรือลดตัวthonให้ง่ายขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบ โดยคำนึงถึงวัสดุที่จะนำมาใช้ ให้มีความสัมพันธ์กับการออกแบบให้มากที่สุด ดังนี้ การออกแบบจะต้องเน้นเรื่อง สี วัสดุ การผลิต อาจจะจำลองแบบทำเป็นหุ่นจำลองก่อนก็ได้ ขนาดของหุ่นจำลองควรมีลักษณะเท่าของจริง

การออกแบบเครื่องประดับที่เป็นรูปทรงเรขาคณิตและรูปทรงเสรี จะเน้นความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับรูปทรงใหม่ๆ ขึ้นมา ในวงการประดิษฐ์เครื่องประดับในปัจจุบันที่เป็นงานศิลปะเครื่องประดับ ไม่ใช่งานช่างหรือมวนผลิตเพื่อการค้า นิยมการออกแบบรูปทรงเสรี และออกแบบ

เฉพาะผลงานแต่ละชิ้น เพราะทำให้ได้ผลงานแยกกันไม่ซ้ำกับรูปแบบเดิมที่มีอยู่ ผู้ออกแบบเครื่องประดับในแต่ละรูปทรง จะต้องคำนึงถึงความงดงามน่าสนใจในด้านของมันเอง รูปทรงจะต้องมีความสัมพันธ์กับส่วนรวมทั้งหมด และควรคำนึงถึงความสัมพันธ์กับบริเวณว่างอีกด้วย

2.6.3 สี (Color)

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2545) "ได้ให้ส่วนประกอบพื้นฐานของการออกแบบเครื่องประดับ ไว้ดังนี้"

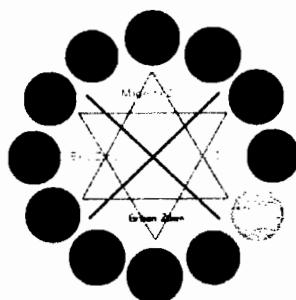
โดยทั่วไปแล้วสีจะสร้างความประทับใจต่อผู้พบเห็น ได้มากพอๆ กับการสร้างแบบการเลือกวัสดุ ตลอดจนความประณีต ในการทำงาน แต่สีเป็นสิ่งที่เร้าความรู้สึกได้มาก

สีที่ใช้ในเครื่องประดับ จะเป็นสีจากหิน เพชร พลอย โลหะและวัสดุประเภทต่างๆ อย่างไรก็ตามหินที่เกิดขึ้นเองจากธรรมชาติย่อมมีค่ากว่าหิน หรือพลอยที่เกิดจากการสร้างขึ้นทางวิทยาศาสตร์

การใช้สีในการทำเครื่องประดับจึงต้องการใช้สีทางการเขียนภาพ เพราะสีของงานเครื่องประดับ เป็นสีจากวัสดุซึ่งผสมผasanกันเองตามธรรมชาติ เป็นการตกผลึกที่ข้าวนาน อย่างไรก็ตาม ผู้ออกแบบควรจะรู้เกี่ยวกับเรื่องของสีไว้บ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการออกแบบต่อไป

2.6.3.1 ค่าของสี

1) สีแท้ (Hue) คือสีสดใสที่ยังไม่ได้ผ่านการผสมให้ความเข้มของสีเปลี่ยนไป เช่น สีเขียว สีแดง สีน้ำเงิน สีเหลือง สีส้ม

ภาพที่ 2.14 แม่สีที่ใช้ในการออกแบบ

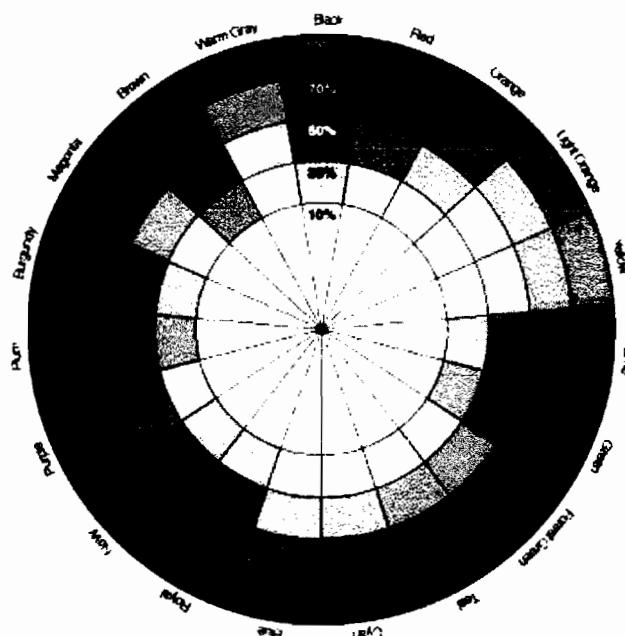
2) สีค่าอ่อน (Tint) คือ สีที่ถูกผสมด้วยสีขาวหรือมีตัวละลายที่ทำให้สีอ่อนลง

3) ค่าสีแก่ (Shade) คือ สีที่ถูกผสมด้วยสีดำและทำให้เข้มและแก่ขึ้น

4) สีคาดล้ำ (Tone) คือ สีที่ผสมด้วยสีเทาให้ค่าของสีคล้ำลง

2.6.3.2 การใช้สีให้กลมกลืนและตัดกัน

สีกลมกลืนกัน (Harmony) ได้แก่ การใช้สีที่คล้ายๆ กันมาร่วมกันๆ ไว้ด้วยกันให้เหมาะสมสมกลมกลืน แต่ก็ต้องไม่ให้รู้สึกจี๊ดจี๊ด ไม่น่าสนใจ

ภาพที่ 2.15 เอกสีที่ใช้ในการออกแบบ

สีตัดกัน (Contrast) ได้แก่การใช้สีให้รู้สึกตัดกันสุดใส การใช้รวมกันครวค่านึงความเหมาะสมสมกลมกลืนกันที่จะไปกันได้ ไม่รู้สึกตัดกันรุนแรงจนดูน่าเกลียด

2.6.3.3 ความรู้สึกที่มีต่อสี

สีแดง (Red) ให้ความรู้สึกตื่นเต้น แสดงจุดเด่นอันน่าสนใจ สะบัดตา มีลักษณะเร้าความสนใจตลอดเวลาที่พบเห็น แต่ถ้าใช้สีแดงมากเกินไป ความรู้สึกจะเปลี่ยนเป็น มุกดามาด สีแดงเข้ากับสีม่วง สีน้ำตาล สีดำ สีทอง สีเขียวเข้ม แต่ถ้าใช้สีแดงในปริมาณน้อย ก็จะเป็นสีที่เข้ากันได้ เช่น สีเงิน สีทอง สีดำ สีเขียว สีน้ำเงินเข้ม แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับรูปแบบเป็นสำคัญด้วย

สีดำ (Black) ลักษณะงบเงิน อันที่น่ากลัว สร้าง ถ้าอยู่ในบริเวณ กว้างๆ จะให้ความรู้สึกอ้างว้าง เงินงบมากกว่า อญ្យในบริเวณแคบๆ สำหรับเครื่องประดับที่เป็นสี ดำ ได้แก่ นิล หินประเททข้าวตอกพระร่วง หรือหินอุกกาบาต เป็นต้น สีที่จะใช้ให้เข้ากับสีดำเมื่อ เป็นเครื่องประดับ ได้แก่ สีเงิน สีทอง เป็นต้น

สีเขียว (Green) มีลักษณะเป็นสีให้ความรู้สึกเย็น ให้ความรู้สึกเป็นกลาง สวยงาม สดชื่น เป็นสีที่เข้ากับสีเทา สีน้ำตาล เป็นสีที่ตรงกันข้ามกับสีแดง เครื่องประดับที่เป็นสี เขียวได้แก่ หันสีเขียวที่เรียก เขียวส่อง พลอยสีเขียว มะกอก สีที่เข้ากับสีเขียวได้ดีเมื่อเป็น เครื่องประดับ ได้แก่ สีขาว สีเงิน สีดำ

สีน้ำเงิน (Blue) เป็นสีเย็น เมื่อมีความเข้มจัดจะให้ความรู้สึกเยือกเย็น สี งบ เข้ากับสีเขียว สีเหลือง สีน้ำตาล และกลมกลืนกับสีดำ เป็นสีที่อยู่ตรงข้ามกับสีส้ม เครื่องประดับที่เป็นสีน้ำเงิน ได้แก่ หินสีน้ำเงิน พลอยหินสีน้ำเงินที่เรียกว่า ไฟลิน นับว่าเป็นหินที่มี ราคากะเพง ชาวญี่ปุ่นใช้เป็นแหวนหมั้นราคาแพงมาก ถ้าได้รับการเจียระไนอย่างดี

2.6.4 การสร้างความสมดุล

ความสมดุล (Balance) หมายถึง การจัดองค์ประกอบให้สัมพันธ์กัน มีน้ำหนัก หรือความสมดุลกลมกลืน ไปด้วยกัน ความสมดุลทำให้เกิดความกลมกลืนสวยงาม ความสมดุล พิจารณาได้เป็น 2 ลักษณะคือ สมดุลซ้ายขวาเท่ากัน (Symmetry) และสมดุลซ้ายขวาไม่เท่ากัน (Asymmetry) ความสมดุลซ้ายขวาเท่ากัน เป็นการสมดุลด้วยขนาด หรือรูปร่างที่คล้ายกัน หรือการ ใช้สีที่มีความกลมกลืนกัน ส่วนลักษณะสมดุลซ้ายขวาไม่เท่ากัน เป็นการสมดุลที่แตกต่างกันด้าน รูปทรง เนื้อที่ สี แต่ดูแล้วรู้สึกกลมกลืนสมดุลกัน

การออกแบบ 3 มิติ เช่นเครื่องประดับ ถ้าออกแบบไม่สมดุลจะเห็นสีนำหนักเอียง ไปข้างใดข้างหนึ่ง ได้อย่างชัดเจน วิธีแก้ปัญหาความสมดุลในเครื่องประดับอาจจะแก้ปัญหาได้ดังนี้

สมดุลด้วยรูปทรง แก้ปัญหาให้ขนาดรูปทรงเท่ากัน

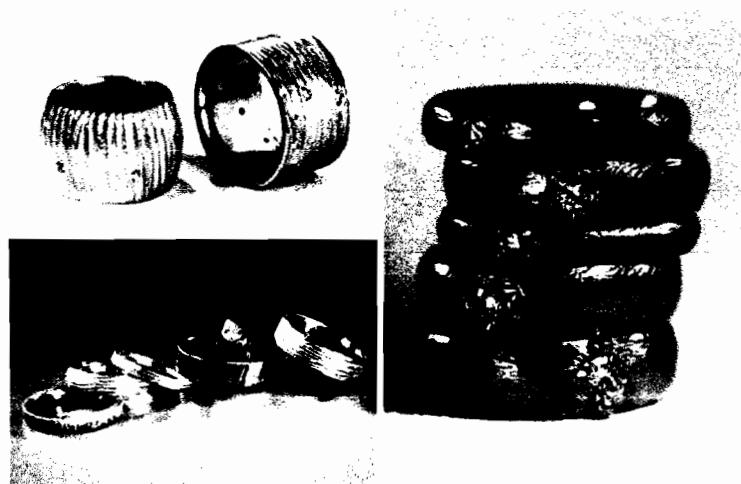
สมดุลด้วยสี แก้ปัญหาด้วยการใช้สีให้กลมกลืนกัน

สมดุลด้วยลักษณะผิว ทำให้เกิดลักษณะผิวที่แตกต่างกันมากน้อย

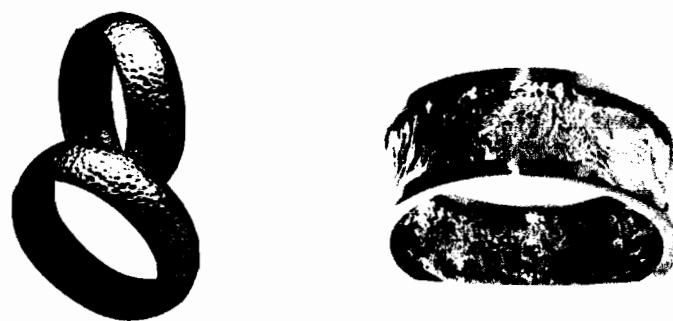
2.6.5 การเลือกลักษณะผิว

ผิว (Texture) คือส่วนที่มองเห็นได้รอบๆ รูปทรงหรือรูปร่างนั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็น ลักษณะขุ่นๆ มัน หยาบ ด้าน โปรด়ใส่ฯลฯ ลักษณะผิวให้ความรู้สึกต่อการ摸เห็นอย่างยิ่ง ทำให้ เกิดความรู้สึกหลากหลายขั้นต้อง ลุบคลำ ลักษณะผิว จะให้ความรู้สึกตอบสนองต่างกัน ตามแต่ความรู้สึก ของเด่นบุคคลว่าจะตอบสนองไปในด้านใด อย่างไร ลักษณะผิวจึงมีความสำคัญต่อรูปทรงมาก ใน ด้านการสัมผัลักษณะผิวมีส่วนช่วยในการออกแบบรูปทรงเป็นอย่างยิ่ง สิ่งของเครื่องใช้ตามบริเวณ

ที่เป็นด้าน หรือที่จับถือ มักจะออกแบบให้พิเศษๆ ระ จับถือกระชับมือ และถ้าสีของนั้นเป็น เครื่องประดับ ลักษณะพิเศษต้องมีความกลมกลืนกับส่วนรวมทั้งหมดของรูปทรง พิเศษเรียบ หรือ บรรจุภัณฑ์ขึ้นกับแบบ และการไปกันได้หรือไม่กับวัสดุโดยส่วนรวม ตลอดจนสี และการนำไปใช้ เป็นสำคัญด้วย

ภาพที่ 2.16 ลักษณะของเครื่องประดับพิเศษฯ

ภาพที่ 2.17 ลักษณะของเครื่องประดับพิเศษฯ

ภาพที่ 2.18 ลักษณะของเครื่องประดับผิวเรียบ

การออกแบบเครื่องประดับให้ลักษณะผิวสะคุคตามนี้ ใช้จะเน้นที่ลักษณะผิวอย่างเดียว แต่จะต้องคำนึงถึง แบบ และวัสดุที่จะนำมาใช้ด้วย ถ้าผู้ออกแบบต้องการจะเน้นผิวของโลหะ ที่จะนำมาใช้ทำเป็นเครื่องประดับอย่างเดียว จะต้องให้สัมพันธ์กับรูปทรง ไม่ควรมีหินสีหรือสีงิ้วน้ำ มาร่วมในแบบนี้อีก เพราะจะทำให้เครื่องประดับ มีจุดสนใจ หรือจุดเร้าสับสน แต่ในขณะเดียวกัน หากจะให้ผิวเรียบ และรุขระต่างกัน ไม่ควรให้ปริมาณเนื้อที่ที่จะใช้เท่ากัน

การทำเครื่องประดับ อาจทำได้โดยใช้เศษโลหะต่างชนิดมาเชื่อมติดกัน และขัดให้เกิดความสวยงาม หรือจะใช้วิธีบูรรีดให้เกิดเป็นรอยขึ้น หรือจะใช้วิธีฝังหินขนาดเล็กให้ญี่แแตกต่างกัน ให้เกิดการรุขระก์ได้ อย่างไรก็ตาม ต้องออกแบบเป็นภาพร่างให้ได้ลักษณะตามตัวที่ต้องการเสียก่อน

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องประดับ

กิตติคุณวัฒนา ญาชีวิกาต (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมทองลายโนรารามของช่างทองสุโขทัย เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้และทราบนักในภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นที่สามารถพัฒนาฝีมือการทำงานทองพื้นบ้านจนกระหั่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางถึงฝีมือการออกแบบลาย ความประณีตของชิ้นงาน รวมถึงกระบวนการทำงานและวิธีการถ่ายทอดความรู้เชิงช่าง และกระบวนการสืบทอดความรู้งานทองสู่บุคคลที่สนใจ จากผลการศึกษาพบว่างานช่างศิลป์ไทยเป็นงานฝีมือที่มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน โดยช่างศิลป์ไทยถือเป็นปูชนียบุคคลที่เสียสละทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อสืบทอดสมบัติทางวัฒนธรรม ซึ่งงานทองที่เป็นหนึ่งในงานฝีมือที่นับวันจะหาผู้สืบทอดได้ค่อนข้างน้อย เนื่องจากงานทองต้องมีทุนทรัพย์สูง ในอดีตการศึกษาวิชาช่างเงนงนี้ "...การศึกษาวิชาช่างทองตามการศึกษาแผนโบราณ ไม่มีหลักฐานระบุว่ามี

การบันทึกความรู้เป็นตำราเรียนจากคำบรรยาย ช่างทอง ซึ่งบันทึกไว้ในส่วนของการเล่าเรียน ที่เป็นกิจกรรมวิชาในนาติกาที่ 8 ข้อบังคับการเรียนของโบราณศึกษา คือ.... ถ้าเป็นช่างทองต้องเรียนวิธีถือค้อนให้ชำนาญ ให้เข้าใจวิธีถือค้อนให้เข้มมั่น และวิธีหลอมทองเก้า นำหลอมໄลให้หมคราดี และเรียนทำสายสร้อยแหวนน้อย แหวนใหญ่ แหวนเรือนไทย แหวนรอง แหวนกัน และรูปพระพุทธรูป ฯ ทำปริกปรุดับ พลอยน้อยให้ผู้หั้งลง แล้วตั้งใจทำให้ดี อย่าเบียดบังเปลี่ยนทองขาด และอย่าทำเข้าจมืออางเข้าไว้เป็นประโภชน์ซื้อขายไม่ดี..."

ต่อมาเมื่อบุคคลนัยเปลี่ยน มีการทำเครื่องประดับจากทองคำมากขึ้น และรายได้สามารถมี เครื่องประดับที่ทำจากทองคำได้ตามฐานะ จึงทำให้งานทองเริ่มแพร่หลายจากในวงสู่วงกว้าง มีการ ทำเครื่องประดับลวดลายเรียบง่าย เช่น ทำแหวน ทำสร้อย สำหรับส่วนใส่ในงานมงคลต่างๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากอุ่นช่างทองพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีของไทยเรา ก็คือกอุ่นช่างทองเมือง เพชรบุรี เมืองแห่งศิลปวัฒนธรรมล้ำค่ามากน้ำใจ เนื่องจากทองคำเป็นของมีค่ามีราคา การถ่ายทอด ให้แก่ผู้โดยบ่อมต้องมีความเชื่อถือไว้วางใจกันเป็นเบื้องต้น ซึ่งจากข้อจำกัดนี้เอง จึงเป็นสาเหตุให้งาน ช่างทองไม่แพร่หลาย เพราะหากถูกหลานหันไปประกอบอาชีพอื่น ก็ไม่มีผู้สืบทอดวิชาทำทอง

ช่างทองสูงทัยถือเป็นช่างทองพื้นบ้านที่มีประสบการณ์สูง ซึ่งแม้จะไม่ได้รับการศึกษา จากสถาบันการช่างอย่างเป็นระบบ เพราะใช้การฝึกหัดเรียนรู้กระบวนการทำงานจากบรรพนธุรุ่น จากเพื่อนบ้านที่ทำทองด้วยกัน จนเกิดความเชี่ยวชาญชำนาญและมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาอย่าง กว้างขวางขึ้น ไม่เฉพาะแต่คนในครอบครัวเดียว กันเท่านั้น ซึ่งปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ลักษณะ คือ การถ่ายทอดให้กับคนในครอบครัว การถ่ายทอดจากเจ้าของร้านให้แก่ลูกจ้าง และการ ถ่ายทอดระหว่างช่างทองกับช่างทอง โดยช่างทองแต่ละร้านส่วนใหญ่เป็นเครือญาติและเพื่อนบ้าน กัน จึงได้เรียนรู้วิธีการทำลวดลายทองจากกันและกัน โดยการสอน การสังเกต การฝึกทำ และด้วย พื้นฐานความรู้ด้านลวดลายไทยที่คุ้นเคย ทำให้ช่างสามารถลอกเลียนแบบลวดลายไทยได้อย่าง งดงาม และที่สำคัญช่างสามารถสร้างสรรค์ลวดลายใหม่ๆ โดยการผสมผสานลวดลายไทยหลายแบบ เข้ากับลวดลายตามธรรมชาติได้เป็นอย่างดี

การผลิตช่างแบบไทยจะประสบผลสำเร็จ ได้ก็ต้องเกิดจากการวางแผนพื้นฐานความรักในวิชา ช่างเป็นหลักก่อน จากนั้นจึงค่อยๆ ให้ช่างได้เรียนรู้และสร้างสรรค์งานออกแบบด้วยตนเอง เรียกว่า เรียนรู้จากปฏิบัติงาน โดยตรง เพราะการทำทองเป็นวิชาที่ไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ต้องเรียนรู้จากการลงมือทำและการบอกเล่า ทำมากก็ได้ความรู้มาก ผู้ฝึกหัดจึงต้องมีความตั้งใจสูง เป็นทุนเดิมอยู่ก่อน ซึ่งเป็นลวดลายไทยที่มีความละเอียดซับซ้อนของลายสูง ก็ยิ่งต้องใช้สมารถและ ความตั้งใจมาก ซึ่งการเรียนรู้ฝึกฝนให้เกิดความเชี่ยวชาญต้องใช้ระยะเวลา แต่ก็ไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน เพราะขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้เรียนและความสนใจ รวมถึงลักษณะของงานนั้นๆ โดยถ้า

เลือกเรียนเฉพาะบางขั้นตอน อาจใช้ระยะเวลา 2-3 เดือน หรือถ้าเรียนครบทุกขั้นตอนจะใช้เวลาประมาณ 1-2 ปี จึงจะเกิดความชำนาญ

กรกช รามโนท (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการอนุรักษ์และการสืบทอดงานช่างศิลป์ไทย : ศึกษากรณีกาญจนภิเษกวิทยาลัย ช่างทองหลวง ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเกิดขึ้นและการดำเนินอยู่ของงานช่างศิลป์ไทย และศึกษาว่าช่างทองหลวงคือใคร ทำอะไร ทั้งยังคุณลักษณะเปลี่ยนแปลง การปรับตัวอย่างไรบ้าง ในปัจจุบันนี้ เพื่อทำการพัฒนาศิลป์ต่างๆ ของไทย ผลิตครุ และช่างเครื่องเงิน ให้งานจำพวกนี้อยู่ต่อไปได้ ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่าสถาบันกฎหมายและเจ้านาย บุนนาค ต่างก็ต้องการช่างผู้ผลิตมาเป็นผู้ผลิตเฉพาะของตนเอง จนในที่สุดจึงเกิดช่างหลวงค่างๆขึ้น เพื่อทำงานสนองความต้องการของคนเหล่านี้ ช่างหลวงก็คือ ช่างชาวบ้านหรือช่างที่มีฝีมือจากวัด หรือ ช่างเชลยที่มีฝีมือเป็นที่ต้องการของหลวง ช่างหลวงนี้เป็นที่ต้องการเสมอมา แต่คนไม่มียากเป็นช่างหลวงนัก จากหลักฐานต่างพบว่า การเป็นช่างหลวงเป็นสิ่งที่ช่างแทนทุกคนพยาบาลหลักเดียว เพราะ ต้องทำงานหนักแม้กระถั่งต้องออกประการจับกัน ก็ยังไม่น่า เช่นประการจับช่างทองเชลยศึกษามัย รัชกาลที่ 5 จนในที่สุดก็ต้องใช้วิธีจ้าง ช่างหลวงหลายตัวไปหลังจากมีการเปลี่ยนการปกครองเพรา ภัยตระกูลและเจ้านายไม่สามารถรวมกำลังคนและกำลังทรัพย์ไว้ได้อีกต่อไป ช่างหลวงจึงกลับสภาพเป็นข้าราชการ แต่งงานช่างเป็นงานมีต้องการบำรุงตลอดเวลา ราชการไม่สามารถบำรุงได้ พอก ในที่สุดช่างค่างต่างที่เคยมีนามากมายก็ค่อยหายไป

รูปแบบของงานศิลปะที่เปลี่ยนไปก็ทำให้เกิดผลกระทบกับช่างเช่นกัน ช่างก็ต้องปรับตัว เพื่อความอยู่รอด ก็คือต้องทำงานความต้องการของตลาดด้วย จึงไม่น่าแปลกใจที่งานช่างแบบเดิมจะ ค่อยสูญหายไป พร้อมๆกับตัวช่างด้วย เมื่อช่างทองหลวงเองก็มาจากช่างพื้นบ้าน ช่างของวัด เมื่อ ความนิยมของชนชั้นสูงเปลี่ยน ช่างพื้นบ้านก็คงเปลี่ยนด้วย และเมื่อช่างไม่มีศักยภาพ ในการทำงาน ทองในสมัยนิยมที่ต้องเดิกกันไป หรือหากมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานก็ย่อมทำให้หมดการ ทำงานในด้านช่างแบบไทยไป เป็นปัญหาทั้งสองแบบ และหลังจากมีของที่ผลิตในระบบ อุตสาหกรรมออกมาน งานช่างหัตถกรรมก็ค่อยๆเลือนหายไปจากสังคม เมื่อจะมีความพยาบาลอนุรักษ์ พื้นที่ใน แต่ถ้าเป็นความต้องการของคนจำนวนไม่นักในการพยาบาลอนุรักษ์ไม่ใช่ความ ต้องการของส่วนรวม ก็ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่งานช่างแบบโบราณจะกลับมาเพื่องฟือก นอกจากจะ กลับมาผลิตงานสนองความต้องการของชนชั้นสูงเหมือนเช่นที่ต้องการในอดีต

การผลิตช่างทองหลวง ช่างทองโบราณเพื่อสืบสานงานทองของไทยจะพัฒนาไปใน รูปแบบใดและยังเป็นจุดประสงค์หลักของโรงเรียนหรือไม่ หรือในที่สุดแล้วก็ต้องหันมาให้ ความสำคัญของการผลิตช่างและงานแบบสมัยนิยมเป็นหลักเหมือนในสถาบันอื่นๆ หรือเน้นด้าน

การผลิตครูเพื่อสร้างงานในชนบท เช่น โรงเรียนเพาะช่างในอดีตหรือมูลนิธิศิลปอาชีพพิเศษในพระบรมราชินูปถัมภ์ในปัจจุบัน

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ (2544 : บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาของกลุ่มช่างที่ปรากฏในพุทธอุโบสกและพุทธประดิษฐกรรม ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ภูมิปัญญาของกลุ่มช่างที่ปรากฏในงานช่างด้านต่างๆ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง คือ เบรร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม เพื่อเก็บข้อมูลต่อความเดือนใจครั้งที่ 2 ลักษณะคือ ภูมิปัญญาด้านการจัดการเชิงช่าง และภูมิปัญญาที่ปรากฏผ่านผลงานสร้างสรรค์

ภูมิปัญญาด้านการจัดการเชิงช่าง เป็นภูมิปัญญาที่เกิดจากการจัดการด้านช่าง เพื่อให้สามารถสร้างสรรค์พุทธอุโบสกและพุทธประดิษฐกรรมให้บรรลุเป้าหมายของชุมชน เริ่มต้นจากลักษณะของ "ช่างชุมชน" ที่สนาซิกของชุมชนต่างล้วนทำหน้าที่เป็นช่าง และ "ช่างอาชีพ" ในระยะต่อมาที่ประชาชนมีหน้าที่สละทรัพย์เพื่อเป็นทุนในการสร้างผลงานแทนการทำหน้าที่เป็นช่าง ไม่ว่าจะเป็นการจัดการแบบใด ต่างล้วนแหงด้วยภูมิปัญญาในการ โน้มนำให้พุทธอุโบสกและพุทธประดิษฐกรรม เป็นตัวเกี่ยวข้องผนึกพسان โครงสร้างของชุมชนให้มีความสามานฉันท์

ภูมิปัญญาที่ปรากฏผ่านผลงานสร้างสรรค์ เป็นภูมิปัญญาที่เกิดจากกลวิธีเชิงช่าง และเนื้อหาที่ปรากฏผ่านผลงาน ออาทิ การใช้ปูนแบบดึงเดินที่ได้จากเปลือกหอย บางไม้ และหังสัตว์ เป็นวัสดุหลักของส่วนผสม และภูมิปัญญาจากการนำร่องรวมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมสั่งสอนทางศาสนา มาเป็นเนื้อหาศิลปะในพุทธประดิษฐกรรมที่ปรากฏตามส่วนต่างๆ ของพระอุโบสก ออาทิ ร่องรอยเกี่ยวกับการบำเพ็ญเพียรด้านต่างๆ ของพระพุทธเจ้าในพุทธชาดก และร่องรอยในวรรณกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น

อารีย์ ทองแท้ว (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องเครื่องเงินเมืองเมืองสุรินทร์: กระถุงเครื่องเงิน ภูมิปัญญางานช่างหัตกรรมเครื่องเงินในจังหวัดสุรินทร์ งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับการคิดค้นสร้างสรรค์เครื่องใช้และเครื่องประดับที่มีลวดลายงดงาม ได้ทกรูปแบบ เป็นศิลปหัตกรรมพื้นบ้านที่เอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งด้านศิลปกรรมการทำรูปทรงลวดลายด้วยการลอกเล็บแบบจารกรรมชาติ รอบๆ ตัวอ่อนมาเป็นงานศิลป์ได้อย่างคงทน และมีการสืบทอดต่อกันมาทั้งหมู่บ้าน การเรียนรู้กันในครอบครัวในชุมชนตลอดเวลาทำให้ช่างมีความชำนาญเป็นพิเศษ สามารถประยุกต์ลวดลายรูปแบบได้ด้านที่มีผู้สั่งทำ ขณะเดียวกันจะอนุรักษ์รูปแบบลวดลายดังเดิมไว้อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ศิลปหัตกรรมเครื่องเงินเมืองสุรินทร์มีคุณค่าของภูมิปัญญาบรรพบุรุษและ เชื้อสายผู้มีเชื้อรุ่นลูกรุ่นหลานอย่างน่าภาคภูมิใจ

จากการวิจัยของอารีย์ ทองแก้ว ได้ข้อมูลว่า ลายกลีบบัว เป็นลายตั้งเดินโนราษที่คงานเป็นที่ต้องการของลูกค้ามากที่สุด รองลงมาได้แก่ ลายดอกพิกุล ลายดอกจัน ลายร่างแท และลายอื่นๆ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2544 ได้สัมภาษณ์นางเป่อง พงษ์กุล (2544) ชาวบ้านโชคกิ่งอำเภอ เขวาสินrinทร์ ซึ่งนำเครื่องเงินมาจำหน่ายในงานหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งคือลายของจังหวัดสุรินทร์ ให้ข้อมูลว่าปัจจุบันลายที่ขายดีที่สุดคือ ลายดอกพิกุล ลายดอกจัน ส่วนลายกลีบบัวนั้นกระแสหากไม่ค่อยมีซ่างรุ่นหลังกระแสลั้ก จึงไม่ค่อยมีวางขาย อารีย์การทำเครื่องเงินของชาวบ้านในกิ่งอำเภอ เขวาสินrinทร์ เป็นภูมิปัญญาบรรพบุรุษที่ลูกหลานยังคงอนุรักษ์ และใช้ประกอบเป็นอาชีพหารายได้ เดี๋ยงคุครอบครัวให้มีความสุขด้วยความขันหมั่นเพียรงานถึงทุกวันนี้และอนาคตต่อไปอีกนานนาน

โน พิสุทธิ์ตันนานนท์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาในเรื่อง ภูมิปัญญาชาวบ้านภาคใต้ที่ปรากฏในงานซ่างฟื้นเมือง มีจุดนุ่งหมายที่จะศึกษาลักษณะ และกระบวนการคิดในทางสร้างสรรค์และพัฒนาซึ่งมีคุณค่าและมีความหมายต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้านภาคใต้ อันได้แสดงออกให้ปรากฏ ในงานซ่างฟื้นเมือง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญา และค่านิยมบางประการ โดยคาดหวังว่าภูมิปัญญา และค่านิยมดังกล่าวควรแก่การส่งเสริมปักป้องรักษา และหาแนวทางเพื่อการประยุกต์ใช้หรือพัฒนาให้เกิดประโยชน์โดยเฉพาะกับสังคมชนชั้นพื้นบ้านภาคใต้

ผลจากการวิจัยของโน พิสุทธิ์ตันนานนท์ ได้คัดเน้นมาศึกษา ทั้ง ๕ ประเภทงานแกะสลักไม้ งานแกะฉลุหนัง งานจักสาน งานเครื่องถอน และงานเครื่องมนูกประดับ เป็นงานซ่างฟื้นเมืองที่แพร่กระจายในระดับพื้นบ้านหรือไม่ก็เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในภาคใต้ ทั้งซึ่งได้มีการรักษาสืบทอดฟื้นฟื้นซ่าง มาจนถึงปัจจุบัน ได้ศึกษาว่างานซ่างฟื้นเมืองหลายฯ ประเภท การศึกษาวิจัยภูมิปัญญา ได้พิจารณาจากคุณลักษณะ 4 ประการคือ คุณลักษณะด้านการใช้สอย คุณลักษณะด้านการคิดแบบ หรือออกแบบและเทคนิค คุณลักษณะด้านการความงาม คุณลักษณะด้านเอกลักษณะเฉพาะถิ่น ซึ่งนับว่าเด่นชัด และครอบคลุมถึงกระบวนการใช้ปัญญา นับได้ว่ามีคุณค่าและมีความหมายเป็นอakenประการ ทั้งตั้งแต่วิถีการดำรงชีวิตของชาวใต้ในอดีตที่ผ่านมาและ มีความหมายต่อการที่จะนำไปพัฒนาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ และคงมีอยู่เป็นทรัพย์สินทางปัญญา เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชนชั้นและของชาติสืบไป

วินัย หมั่นคิดธรม และวิทยา เมฆฆา (2549 : บทคัดย่อ) การวิจัยเรื่องสืบสานภูมิปัญญา ห้องถิ่นงานศิลปหัตกรรมโลหะกรุงรัตนโกสินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจลักษณะวิถีชีวิตของชุมชนและคืนหาขั้นตอนการผลิตและผลกระทบที่มีต่อวิถีชีวิตของชุมชนกลุ่มนี้ ที่ใช้ภูมิปัญญาห้องถิ่น ผลิตงานศิลปหัตกรรมโลหะของกรุงรัตนโกสินทร์ที่ปัจจุบันยังคงเหลืออยู่ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาห้องถิ่นของชุมชนให้ยังคงเหลืออยู่ในบุคปัจจุบัน การวิจัยพบว่าในด้าน

สถานภาพทั่วไป ภูมิปัญญาของชุมชนส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นเพศหญิง และมีอายุเฉลี่ยประมาณ 50 ปีขึ้นไป มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา และระดับชั้นประถมศึกษามีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป และในด้านคุณลักษณะประวัติชุมชน ชุมชนส่วนใหญ่มีภูมิโนยาเดินมาจากกรุงศรีอยุธยาหลังจากที่กรุงศรีอยุธยาเสียกรุงครั้งที่ 2 ได้เข้ามาอยู่กรุงธนบุรี และข้าศึกครั้งหลังสุด ตามรัชกาลที่ 1 ที่เริ่มก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี อาชีพที่บรรพบุรุษส่วนใหญ่ได้ยึดถือสืบทอดกันมา ได้แก่งาน ช่างทอง ช่างเหล็ก ที่คำตัวมาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยา ปัจจุบันการค้ายาคงมาถึงหลาย สภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ส่วนของพระนครกษัตริย์ ที่อยู่ในเขตพระราชในปัจจุบัน

ผลจากการศึกษาระบวนการผลิตทองรูปพรรณพบว่าการทำเครื่องทองรูปพรรณนี้มีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอนคือ (1) การหลอมทอง (2) การประกอบรูปพรรณ (3) การลงแต่งด้วยเรือน (4) การดีบและข้อมทอง สภาพปัญญาของระบวนการผลิต คือขั้นตอนการหลอมทองและสาวลวด ด้านสภาพปัญหาทั่วไปพบว่าการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของสังคมส่วนใหญ่เป็นไปอย่างรวดเร็วมาก ทำให้ช่างทองโบราณแห่งบ้านกับช่างทองที่เกิดใหม่ได้ในด้านวิธีการและปริมาณการผลิต ตลอดจนหาตลาดและเงินทุน แม้ฟื้นฟื้นในการทำทองที่โคลด์เดนก์ ตาม ในปัจจุบันการเวลาและเทคโนโลยีอันทันสมัย กำลังลบเลือนภูมิปัญญาโบราณที่มีมาตั้งแต่古 ต้นรัตนโกสินทร์ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากฝีมือและความตั้งใจของช่างทองที่ไม่ได้รับความนิยมจากคนไทย กำลังทำให้ช่างทองสูญเสีย เครื่องทองรูปพรรณสมัยใหม่เป็นที่นิยมแพร่หลายมากขึ้น และด้วยเทคโนโลยีทำทองอันทันสมัย จึงทำให้ทุกวันนี้ร้านทองหรือโรงงานทำทองต่างทำเครื่องทองรูปพรรณออกมานเป็นจำนวนมากในลักษณะของอุดสาหกรรม เป็นเหตุให้ช่างทองต้องหันกลับไปขายหุ่นจำลอง ที่อยู่เดิมทำทองและหันไปประกอบอาชีพอื่นแทนทำให้ภูมิปัญญาโบราณของช่างทอง เหลือมหุศ ไปจากยุค แต่ยังมีผู้นิยมเครื่องทองที่ทำด้วยฝีมือช่างอันประณีต ถูกค้าจึงนักบุกค่องต่อๆ กัน และมาอุดหนุนบ้านช่างทองต้องหันกลับไปขายหุ่นจำลองที่มีชื่อเดิมแห่งนี้ไม่เสื่อมคลาย

วัฒนธรรมวิภาค (2535 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับศิลปหัตกรรมของช่างทองเมืองเพชร: ความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาของช่างทองสกุลเพชรบุรีกระบวนการสร้างสรรค์ของทองรูปพรรณ ในแง่ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ วิธีการทำรูปแบบ และลักษณะของทองรูปพรรณ รวมทั้งศึกษาแนวทางในการดำรงรักษา สืบทอดฝีมือช่างทองเมืองเพชรบุรี การวิจัยใช้การเก็บข้อมูลโดยการบันทึกรายละเอียดต่างๆ ประกอบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกช่างทองในอดีตและในปัจจุบัน ซึ่งเคยเป็นช่างหรือเคยฝึกทำทอง

จากการวิจัยพบว่า ช่างทองเมืองเพชรรุ่นแรกๆ ได้แก่ นายหวาน ตาลวันนา นายโซ สุวรรณช่าง และนายผ่าน ทองสันฤทธิ์ ช่างทองทั้งหมดล้วนมีพื้นฐานเป็นช่างเชียน บางท่านก็มี

พื้นฐานเป็นช่างทำเครื่องประดับทองเหลืองมาก่อน ปัจจุบันมีช่างทองที่ขังคงทำทองรูปพรรณอยู่ได้แก่นางเนื่อง แฟรงส์ค่า นางฉิว บุญศิริ และนางสาวทองคำ ทองสันตุธิ์ ซึ่งต่างก็มีอายุเกิน 72 ปีทุกคน ช่างทองเมืองเพชรจะถ่ายทอดความรู้เชิงช่างให้แก่ ลูก หลาน หรือเครือญาติสนใจเท่านั้น เนื่องจากทองมีราคาสูงต้องฝึกให้แก่ผู้ที่ไว้วางใจได้ ช่างทองเป็นงานช่างที่ต้องใช้ความอดทน ความละเอียด ความประณีตสูง สายตาต้องดีเยี่ยม และสมรรถิคต้องดี ในการทำทองรูปพรรณช่างจะให้ทองคำบริสุทธิ์เนื่องจากมีความยึดหยุ่นสูง ทำให้เศษเศษต่อการทำทองรูปพรรณ สำหรับเครื่องมือซึ่งใช้มาตั้งแต่ครั้งในอดีต เช่น โต๊ะทำงาน ทั้ง ค้อน กรรไกร ไม้พัน เป็นต้น วิธีการทำทองเริ่มจากการหลอมทอง ตีทองหรือแผ่ทอง shackl ทำไข่ปลา จากนั้นจึงนำส่วนต่างๆ มาประกอบโดยใช้วิธีการสาบ ถัก และเชื่อมประกอบส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีวิธีการแกะ คุน สลัก ฝัง และการแกะพลอย ข้อมทองซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการทำทองรูปพรรณฯ เครื่องประดับของศศรีและเด็ก อันได้แก่ ตุ้มนู สร้อยข้อ จี้ สร้อยข้อมือ แหวน กำไล กระคุม และสายสะพายแล่ง เป็นต้น ทองรูปพรรณที่ปรากฏมีลวดลายทั้งหมด 37 แบบ แต่ในปัจจุบัน ช่างทองยังทำลวดลายต่างๆ ดังนี้ สร้อยสีเสา สร้อยหกเสา สร้อยแปดเสา ปะวงหล่า ปะวงหล่าทรงเครื่อง ลูกสน เต่าร้าง ตะขาบ แหวนพิรอด แหวนตะไบ แหวนง ล้วนแต่เลียนแบบหรือสร้างสรรค์จากธรรมชาติรอบตัวช่างทั้งสิ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวสรุปได้ว่า ประเทศไทยมีประวัติศาสตร์และการพัฒนาของเครื่องประดับงานทองโบราณ เดิมมาจากกรุงศรีอยุธยาหลังจากที่กรุงศรีอยุธยาเสียกรุงครั้งที่ 2 ได้เข้ามาอยู่กรุงธนบุรี และขึ้นครองหลังสุด ตามราชกาลที่ 1 ที่เริ่มก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นราชธานี อาชีพที่บรรพบุรุษส่วนใหญ่ได้ขึ้นดีอีสานทอกันมา ได้แก่ ช่างทอง ช่างเหล็ก ที่ตามด้วยมาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยา ปัจจุบันการถ่ายทอดมาถึงล้าน สภาพภูมิศาสตร์ที่ดังพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ส่วนของพระนครากษัตริย์ หรือบุนนาคเจ้านายที่อยู่ในเขตพระนครในปัจจุบัน ที่มีเอกลักษณะและอัตลักษณ์เป็นเวลาพานาน ในช่วงเวลาที่ผ่านมาคนไทยได้สั่งสมนรดก ถ่ายทอดความรู้การทำทอง มีการทำเครื่องประดับจากทองคำมากขึ้น และรายภูมิสามารถมีเครื่องประดับที่ทำจากทองคำได้ตามฐานะ จึงทำให้งานทองเริ่มแพร่หลายจากในวงสุนอกร่วม มีการทำเครื่องประดับลวดลายเรียบง่าย เช่น ทำแหวน ทำสร้อย สำหรับสวมใส่ในงานมงคลต่างๆ ซึ่งล้วนแต่เลียนแบบหรือสร้างสรรค์จากธรรมชาติรอบตัวช่างทั้งสิ้น เช่น การเลียนแบบสัตว์ พืช วัตถุที่เป็นมงคล เป็นต้น จะเห็นได้ว่ากลุ่มช่างทองพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีของไทยเราที่คือกลุ่มช่างทองเมืองเพชรบุรีสืบทอดจากบรรพบุรุษในเครือญาติเท่านั้นดังเช่น ช่างทองเมืองเพชรจะถ่ายทอดความรู้เชิงช่างให้แก่ ลูก หลาน หรือเครือญาติสนใจเท่านั้น เนื่องจากทองมีราคาสูงต้องฝึกให้แก่ผู้ที่ไว้วางใจได้ ช่างทองเป็นงานช่างที่ต้องใช้ความอดทน ความละเอียด ความประณีตสูง สายตาต้องดีเยี่ยม และสมรรถิคต้องดี ในการทำทองรูปพรรณช่างจะให้ทองคำบริสุทธิ์เนื่องจากมีความยึดหยุ่นสูง ทำให้

สะควรต่อการทำทองรูปพรรณไว้มากนาย และอีกทั้งทางด้านความคิด ความเชื่อ ซึ่งเป็นความเชื่อในด้านวัฒนธรรม ทุกสิ่งล้วนประกอบกันเข้าทำให้สังคมไทยมีศิลปวัฒนธรรม เป็นของตนเอง อันเป็นเอกลักษณ์และ อัตลักษณ์ที่โคลาเด่นแสดงถึงความเป็นชาติที่มีความเจริญรุ่งเรือง มีอารยธรรมสูงส่งและประเพณีสวยงาม เป็นเครื่องแสดงบุคลากรศาสตร์ เกียรติยศ และเป็นสิ่งที่ใช้คาดตาชูสร้างความภาคภูใจให้แก่ลูกหลานสืบทอดกันมา ในปัจจุบันการเวลาเป็นขุคเทคโนโลยีอันทันสมัย เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลกระทบ หรือค่านิยมทำให้เกิดการกำลังลบเลือนภูมิปัญญา โบราณที่มีมาตั้งแต่ขุคดีนรัตน์ โกสินทร์ งานหองที่ผลิตจากฝีมือและความตั้งใจของช่างหองที่ไม่ค่อยได้รับความนิยมจากคนไทย กำลังทำให้ช่างหองสูญสิ้น เครื่องหอง รูปพรรณสมัยใหม่เป็นที่นิยมแพร่หลายมากขึ้น และด้วยเทคโนโลยีทำหองอันทันสมัย จึงทำให้ทุกวันนี้ร้านหองหรือโรงงานหองต่างทำเครื่องหอง รูปพรรณออกแบบเป็นจำนวนมากในลักษณะของอุตสาหกรรม เป็นซึ่งจากข้อจำกัดนี้เอง จึงเป็นสาเหตุให้งานช่างหองในด้านของการดำรงรักษาและสืบทอด ไม่แพร่หลาย เพราะหากลูกหลานหันไปประกอบอาชีพอื่น ก็ไม่มีผู้สืบทอดวิชาหัวหองเช่นเดิมกันกับเหตุให้ช่างหองตกรอกสู่เหรอจึงทอยเลิกทำหองอย่างต่อเนื่องที่ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ประวัติความเป็นมา ตลอดจนกับผู้ที่سانต่อ ส่วนใหญ่เวลา ในการส่วนใส่งานหองรูปพรรณแบบโบราณ เริ่มที่จะสูญหายไป จึงทำให้ช่างที่ทำงานหองโบราณ มีน้อยลง และไม่มีการรับสืบงานต่อ เพื่อที่จะทำไม่ให้งานหองโบราณได้สูญหายจำต้องมีการเร่งรีบบันทึกสรรพความรู้ทางช่างจากช่างหอง ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากแต่ละท่านอยู่ในวัยอาชุมาก ตลอดจนจัดทำพิธีกับศุนย์สาธิคการทำหองรูปพรรณรวมทั้งอบรม สอนผู้สนใจและมีใจรักโดยครุช่าง หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมของชาติควรเร่งศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงได้พิจารณาจากคุณลักษณะนำไปประกอบสู่กระบวนการดำเนินงานวิจัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกประวัติบุคคลและงานหองโบราณที่ซึ่งเหลืออยู่ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการออกแบบเครื่องประดับให้ร่วมสมัยมากขึ้น โดยยึดหลัก 4 ประการคือ

- (1) คุณลักษณะด้านการใช้สอย
- (2) คุณลักษณะด้านการคิดแบบหรือออกแบบและเทคนิค
- (3) คุณลักษณะด้านการความงาม
- (4) คุณลักษณะด้านเอกสารลักษณะเฉพาะถิ่น

ซึ่งนับว่าเด่นชัด และครอบคลุมถึงกระบวนการใช้ปัญญา และผลจากการศึกษากระบวนการผลิตหองรูปพรรณ พนวจการการทำเครื่องหองรูปพรรณนั้นมีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอนคือ

- (1) การหลอมหอง
- (2) การประกอบรูปพรรณ

(3) การลงแต่งตัวเรือน

(4) การตั้มและข้อมทาง

ซึ่งให้เห็นเป็นแนวทางการนำเสนอปรับใช้ในเรื่องเก็บข้อมูลและกระบวนการทำวิธีการดำเนินงานวิจัย ได้ดังนี้

2.8 กรอบทฤษฎีในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานท่องเที่ยวและงานท่องเที่ยวเมืองอุบลฯ ได้สังเคราะห์ออกมาเป็นกรอบทฤษฎีเบื้องต้นในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2.19 กรอบทฤษฎีในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินวิจัย

3.1 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยการศึกษาวิธีการออกแบบ ผลิต และการพัฒนาศิลปะเครื่องประดับทองโบราณ เมืองอุบลฯ ด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้กระบวนการการทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของงานทองโบราณเมืองอุบลราชธานีจากอดีตไปจนถึงปัจจุบัน และเพื่อสร้างคุณค่าให้กับงานทองโบราณเมืองอุบล

3.2 กลุ่มเป้าหมายและอาจารย์ที่ปรึกษา นักวิจัยและทีมวิจัย

3.2.1 กลุ่มเป้าหมาย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการที่จะดำเนินการฟื้นฟูภูมิปัญญางานทองโบราณเมืองอุบลฯ ผ่านการพัฒนารูปแบบงานทองร่วมสมัย โดยผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจาก

3.2.1.1 กลุ่มช่างทองจังหวัดอุบลราชธานี เป็นกลุ่มช่างทองที่ทำการผลิตในบ้านของตนเองและผลิตในร้านทองรูปพรรณที่มีพื้นฐานความรู้การผลิตทองโบราณในจังหวัดอุบลราชธานี

3.2.1.2 ผู้ประกอบการร้านทองรูปพรรณ จังหวัดอุบลราชธานี

3.2.1.3 นักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

3.2.1.4 อาจารย์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

3.2.1.5 บุคคลทั่วไปที่สนใจงานทองโบราณ เมืองอุบลราชธานี

3.2.2 อาจารย์ที่ปรึกษา นักวิจัยและทีมวิจัย

3.2.2.1 ดร.กัญญา จึงวนิดพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษา

3.2.2.2 รองศาสตราจารย์ ดร.จิรศักดิ์ jincharoen อาจารย์ที่ปรึกษา

3.2.2.3 ดร.สิทธิชัย สมานชาติ อาจารย์ที่ปรึกษา

3.2.2.4 อาจารย์กัญญา ทองทั่ว อาจารย์ที่ปรึกษา

3.2.2.5	นายเจตน์	เหล่าวีระกุล ผู้วิจัย
3.2.2.6	นายชร	นุกมีค่า ทีมวิจัย
3.2.2.7	อาจารย์เสน	ศรีสุโ Ro ทีมวิจัย
3.2.2.8	อาจารย์นีชัย	เพชรอินทร์ ทีมวิจัย
3.2.2.9	อาจารย์ปัณญา	แพงเหล่า ทีมวิจัย
3.2.2.10	นางสาวพัชริตา	ปรีเปรน ทีมวิจัย

3.2.3 กลุ่มช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี ประกอบด้วย

3.2.3.1	นายคำนึง	ยิ่งนีชัย	หัวหน้ากลุ่มช่างทองโบราณเมืองอุบลฯ
3.2.3.2	นายอนอม	พรหมศรี	รองหัวหน้ากลุ่มช่างทองโบราณเมืองอุบลฯ
3.2.3.3	นายพงษ์ศักดิ์	ถุนาพรรณ	ช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี
3.2.3.4	นายพิทยา	ช่วยอาษา	ช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี
3.2.3.5	นายบุญอี้ง	แก่นอินทร์	ช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี
3.2.3.6	นางบัวลิน	ศรีสุภะ	ช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี
3.2.3.7	นายวันชัย	ศรีสุภะ	ช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี
3.2.3.8	นายไพบูลย์	พินพชาย	ช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี
3.2.3.9	นายปรากวุฒิ	เสมอชัย	ช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี
3.2.3.10	นายสมบูรณ์	เสมอชัย	ช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี

3.2.4 กลุ่มผู้ประกอบการร้านทองโบราณเมืองอุบลราชธานี ประกอบด้วย

3.2.4.1	นายพงษ์ศักดิ์	ถุนาพรรณ	ผู้ประกอบการร้านทอง ร้านศักดิ์ชัยช่างทอง
3.2.4.2	นายบุญอี้ง	แก่นอินทร์	ผู้ประกอบการร้านทองสมใจเครื่องประดับ
3.2.4.3	นายไพบูลย์	พินพชาย	ผู้ประกอบการร้านทองไพบูลย์
3.2.4.4	นายคำนึง	ยิ่งนีชัย	ผู้ประกอบการร้านทองยิ่งนีชัย
3.2.4.5	คุณสารธาร	อารุโนทัย	ผู้ประกอบการร้านทองยิ่งไพบูลย์

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.3.1 เครื่องบันทึกเสียงระบบดิจิตอล (Digital) สำหรับนำไปบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม เป็นต้น

3.3.2 กล้องถ่ายภาพนิ่งและกล้องถ่ายภาพวีดีโอดิจิตอล (VDO Digital) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งภาพนิ่ง และการเคลื่อนไหวในการสัมภาษณ์ข้อมูลและจดประชุมต่างๆ

3.3.3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) แบบนี้โครงสร้างใช้สัมภาษณ์ช่างทอง โบราณและผู้ประกอบการร้านทองเมืองอุบลราชธานี เพื่อให้ได้ทราบถึงข้อมูลสภาพปัจจุบันและความต้องการเกี่ยวกับงานทองโบราณเมืองอุบลให้มีการพัฒนาสู่ความเป็นร่วมสมัย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน การซ่อมแซมงานที่ชำรุดเสื่อมคลาย การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมอย่างมีส่วนร่วม การมีรูปแบบความคิดคลุมุมมองที่เปิดกว้าง การคิดอย่างมีระบบ พร้อมทั้งถอดบทเรียนแนวทางในการที่จะทำให้งานทองเมืองอุบลราชธานีเป็นที่รู้จักอย่างเปิดกว้าง

3.3.4 แบบคำถ้าการสนทนากลุ่ม (Focus Group Guideline) ใช้สำหรับสนทนากลุ่มช่างทอง โบราณและบุคคลทั่วไปที่สนใจงานทอง โบราณเมืองอุบลราชธานี เพื่อสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันปัจจุบัน และความต้องการเกี่ยวกับงานทอง โบราณเมือง อุบลราชธานี พร้อมทั้งถอดบทเรียนแนวทางในการที่จะทำให้งานทองเมืองอุบลราชธานีเป็นที่รู้จักอย่างเปิด กว้าง

3.3.5 แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้สำหรับถอดความบุคคลเฉพาะและบุคคลทั่วไปที่สนใจเรื่องงานทอง โบราณเมืองอุบลราชธานี เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อร่างแบบงาน ทอง โบราณร่วมสมัย ใน การที่จะต้องการให้งานทองมีการพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบใด ซึ่งประกอบไปด้วย แบบสอบถามปลายปีกและแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้มีอิสระในการตอบแบบสอบถามด้วย

3.4 แหล่งข้อมูล

3.4.1 ข้อมูลปฐมนิเทศ ผู้วิจัยได้มีการรวบรวมและหาข้อมูลโดยตรง จากการสอบถาม การสัมภาษณ์ การสำรวจ การจดบันทึก ตลอดจนการจัดทำเครื่องมือต่างๆ ในการสอบถามข้อมูล เช่น แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) แบบคำถ้าการสนทนากลุ่ม (Focus Group Guideline) และแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ซึ่งข้อมูลปฐมนิเทศ เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ได้มาจากการศึกษาของข้อมูลนั้นๆ

3.4.2 ข้อมูลทฤษฎีภูมิ โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากการงานวิจัยที่มีการเก็บข้อมูลมาก่อน คำรา เอกสาร และบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาหรือศิลปะงานทอง โบราณต่างๆ การเก็บ ข้อมูลภาพถ่าย จากสื่อต่างๆ เช่น สื่อโทรทัศน์ และสื่ออินเตอร์เน็ต รวมไปถึงข้อมูลด้านผู้บริโภค การตลาด และการจัดจำหน่ายงานทอง โบราณ โดยได้ขึ้นตอนในการเก็บข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.4.2.1 ข้อมูลภายใน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการบันทึก สรุปผลจาก งานวิจัยหรือบทความต่างๆ ไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในประเด็นของงานทอง โบราณ และ

ภูมิปัญญาของช่างทอง การบริโภคงานทองของภาคต่างๆ เป็นเป็นแนวทางในการพัฒนางานทอง โบราณเมืองอุบลต่อไป

3.4.2.2 ข้อมูลภายนอก โดยที่ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ประเกณนั้นอยู่แล้ว ซึ่งได้จากหลากหลายแหล่ง เช่น เอกสารจากหน่วยงานต่างๆ และเอกสารที่ได้รับการเผยแพร่เป็นวารสารและสื่อต่างๆ ตลอดจนสื่อทางอินเทอร์เน็ต

3.5 วิธีการดำเนินการศึกษาวิจัย

3.5.1 ระยะเตรียมการ

3.5.1.1 ผู้วิจัยศึกษาร่วมรวมข้อมูล ในการลงพื้นที่เพื่อสืบหาข้อมูลร่วมกับกลุ่มช่างทำทอง ผู้ประกอบการร้านทอง ประชาชนเมืองอุบลและ บุคคลทั่วไปที่สนใจเรื่องงานทอง โบราณ

3.5.1.2 ดำเนินการแผนการทำงานวิจัยโครงการ เพื่อมาเตรียมความพร้อมทีมวิจัย นักวิจัยหลักและหัวหน้าโครงการเพื่อร่วมกำหนดกรอบแนวคิด กำหนดการสร้างเครื่องมือวิจัย แนวทางจัดเก็บข้อมูล

3.5.2 ระยะปฏิบัติการ

3.5.2.1 ประชุมชี้แจงโครงการ วิจัยแก่กลุ่มช่างทอง และเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูลงานทองและบอกเล่าถึงปัญหางานทอง โบราณจังหวัดอุบลฯเพื่อนำไปสู่แก้ไขปัญหา

3.5.2.2 ทำแผนประชาสัมพันธ์ออกสื่อโทรทัศน์ เพื่อประกาศและสืบหาข้อมูล งานทอง โบราณที่สูญหายไป

3.5.2.3 ศึกษาหาข้อมูลก่อนลงพื้นเป้าหมายในอุบลเพื่อไปเก็บข้อมูลงานทอง โบราณในอุบลและ และรูปแบบงานทอง โบราณในพระบรม มหาราชวังเพื่อนำศึกษาเปรียบเทียบ กับงานทอง โบราณในอุบลด้วยการพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญเรื่องภูมิปัญญางานทอง โบราณเพื่อ สนับสนุนการทำวิจัย

3.5.2.4 อบรมศึกษางานออก แบบใหม่ๆเพื่อช่วยในการพัฒนาการออกแบบงาน ทอง โบราณให้มีอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของงานทอง โบราณให้มีรูปแบบร่วมสมัย

3.5.2.5 ประชุมคืนข้อมูลจากการลงพื้นพร้อมกับตรวจสอบความถูกต้องของ ข้อมูลก่อนที่จะเปิดเวทีเสวนา

3.5.2.6 เปิดเวทีเสวนาคืนข้อมูลงานทอง โบราณ ให้แก่ช่างทองฯและบุคคลทั่วไป ที่สนใจงานทองฯ

3.5.2.7 การออกแบบและพัฒนาลวดลายงานทอง โบราณร่วมกับสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภค

3.5.2.8 การขึ้นรูปโลหะรูปพรรณแบบจำลองโดยนักวิจัยและทีมช่างทอง

3.5.2.9 จัดเวทีการเผยแพร่ความรู้ในหัวข้อที่วิจัย โดยจัดเป็นนิทรรศการ ในการเผยแพร่ต่อสาธารณะ

3.5.3 ระยะสรุปผลการปฏิบัติการและประเมินผล

3.5.3.1 ประเมินผลการดำเนินโครงการทั้งหมด

3.5.3.2 เอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

3.6 กระบวนการดำเนินการวิจัย

3.6.1 การพัฒนาโจทย์วิจัย

ผู้วิจัยเริ่มลงพื้นที่ โดยมีเป้าหมายในการพบรูปแบบและพูดคุยถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับช่างทอง โบราณ ผู้วิจัยพบว่าในปัจจุบันช่างทอง โบราณ เมืองอุบลส่วนใหญ่ไม่ได้มีการรวมกลุ่มทำงาน โบราณ เมื่อนอกครึ่งชั่งอเด็ต เนื่องจากแต่ละคนมีภาระหน้าที่และอาชีพอื่นนอกเหนือจากการทำงานของ โบราณ ในฤกษ์หนึ่หรือช่วงฤกษ์ทำงาน ช่างทองจะกลับไปทำงานข้างภูมิลำเนาหรือรับงานอื่นๆ บ้าง เนื่องจากงานของ โบราณ ไม่ได้มีการตลาดที่คึกคักเหมือนในสมัยก่อน การซื้อขายช่างทำงานของจังหวัด ไม่ได้มีปริมาณการซื้อขาย จากการสอบถามผู้วิจัย ได้พบว่าช่างมีช่างทำงานของ โบราณ บางส่วนที่ขึ้นมาใหม่ ใจรักและทำงานของ โบราณ อู่ แม้ว่าจะมีจำนวนไม่นักอย่างไรก็ตามกลุ่มช่างทอง ได้มีการทำงานของ โบราณ อย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน เนื่องจากความนิยมใช้งานทองที่ลดน้อยลง หลังการลงพื้นที่ผู้วิจัยได้กลับมาวิเคราะห์โจทย์ประเด็นในการวิจัย รวมไปถึงการหาทีมวิจัยที่จะลงพื้นที่ในครั้งต่อไป

จากการประชุมทีมวิจัย ผู้วิจัยและทีมวิจัยวางแผนลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลงานทอง โบราณ ของเมืองอุบลราชธานีร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยและทีมวิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลทั้งหมด 7 ครั้ง เมื่อผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ช่างทอง โบราณ แล้ว ผู้วิจัยพบมีปัญหาที่นำมาสู่ความนักสนใจของผู้วิจัย คือ การที่ช่างทอง โบราณ ขึ้นไม่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ ข้อมูลงานทองเชิงลึกและปัญหางานทอง โบราณ กับผู้วิจัยและทีมวิจัย ไม่นำกันเท่าที่ควร เนื่องจากอาจจะยังไม่ไว้วางใจทีมวิจัย และอาจเนื่องมาจากการของ โบราณ เมืองอุบลขึ้นเป็นภูมิปัญญาที่ช่างทองห่วงเห็นเป็นอย่างมาก ไม่ถ่ายทอดความรู้ให้คร่าวๆ อย่างไรก็ตามหลังจากที่ผู้วิจัยและทีมวิจัยเข้าร่วมกันลงพื้นที่อย่างเป็นประจำก่อให้ความร่วมมือในกิจกรรมไว้วางใจและให้การสัมภาษณ์ ข้อมูลเชิงลึกได้นำกันขึ้น

จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่ามีช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี ปัญหาด้านรูปแบบและลวดลายของงานทองโบราณฯ ปัญหาด้านการตลาดและการขาย ปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มลูกค้า และปัญหาด้านการผลิตงานทองโบราณฯของช่างทอง รวมไปถึงสภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ศาสนาและการแต่งกาย หรือแม้แต่ปัญหาสังคมต่างๆที่บุคคลในสมัยนี้ไม่นิยมส่วนใส่ทองเป็นเครื่องประดับเหมือนอย่างสมัยก่อน ซึ่งช่างบางส่วนแม้ว่าพากษาจะประสบกับปัญหารื่องงานทองโบราณนานาภัย แต่ก็ไม่ได้ทำให้พากษาไม่ความคิดที่จะหยุดผลิตงานทองออกมานำหน่าย แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลว่าช่างทองที่เป็นรุนสูกรุ่นหลานนั้นไม่มีคนใดที่จะสนใจผลิตงานทองโบราณที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นภูมิปัญญาของช่างทองโบราณเลย ซึ่งปัจจัยนี้ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้งานทองโบราณฯขาดการพื้นฟูพัฒนาให้งานทองดำรงอยู่กับเมืองอุบลราชธานีหมดไป

จากการศึกษาปัญหาโดยรวมแล้ว ผู้วิจัยต้องการที่จะพัฒนาภูมิปัญญางานทองโบราณรูปแบบงานทองร่วมสมัย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการให้การสัมภาษณ์ข้อมูลของช่างทองโบราณเข้าประชุมกับหัวหน้าทีมที่มีผู้วิจัยและทีมผู้ช่วยวิจัย เพื่อปรึกษาวิธีการและแนวทางในการดำเนินการวิจัยขั้นต่อไป รวมไปถึงการประชุมกลุ่มช่างทองโบราณที่มีคุณพ่อพงษ์ศักดิ์ อุนาพรรณ เป็นช่างทองโบราณแก่เมืองอุบลราชธานีที่รับเป็นตัวแทนของกลุ่ม รวบรวมกลุ่มช่างในการจัดประชุมเพื่อศึกษาความต้องการและปัญหาที่พบของช่างทองโดยตรง จากข้อสรุปของที่ประชุมพบว่าปัญหาหรือความต้องการที่ช่างทองต้องการการให้มีการพัฒนาและพื้นฟูคือประเด็นเกี่ยวกับพัฒนาภูมิปัญญางานทองโบราณเมืองอุบลให้มีรูปแบบงานทองอย่างร่วมสมัย ช่างทองส่วนใหญ่ต่างให้ความคิดเห็นตรงกันว่าขนาดและลวดลายขั้งไม่เป็นที่ต้องการของกลุ่มผู้ซื้อในปัจจุบัน แต่ในทางกลับกันผู้วิจัยได้มองเห็นการลวดลายของงานทองที่ผลิตมาจากภูมิปัญญาของคนเก่าคนแก่ อีกทั้งขั้งเป็นเครื่องประดับที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองอุบลอีกด้วย ผู้วิจัยจึงไม่ต้องการให้งานทองได้มีการเปลี่ยนรูปทรงหรือลวดลายที่ผิดเพี้ยนไปมากนัก หลังจากนั้นจึงได้จัดทำโครงการร่วมงานวิจัยเสนอต่อหัวหน้าทีมวิจัย และอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

3.6.2 การประชุมจัดทำแผนโครงการวิจัยในการสำรวจและสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนนาย

ในการดำเนินการวิจัย เริ่มจากผู้วิจัยร่วมประชุมแผนการทำงานวิจัยโครงการกับอาจารย์คณาจนา ทองทั่ว คร.สิงห์ชัย สมานชาติ และอาจารย์เสน ศรีสุโกร เพื่อเตรียมความพร้อมทีมวิจัย ในการบวนการแรก ก็คือ การดำเนินการหาแนวโน้มวิจัยหลัก และผู้ช่วยนักวิจัย ประกอบด้วยอาจารย์นักศึกษา และเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการประชุมตัดและการออกแบบ

หลังจากที่ได้มีดำเนินการรวบรวมเป็นทีมวิจัยแล้ว ผู้วิจัยกำหนดการประชุมจัดทำแผนโครงการวิจัยขึ้น เพื่อร่วมกำหนดกรอบแนวคิด สร้างเครื่องมือวิจัย และแนวทางจัดเก็บ

ข้อมูล ซึ่งในระยะแรก หัวหน้าโครงการและผู้วิจัยหลักร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน ทั้งในระยะเตรียมการและระยะปฏิบัติการ แผนการดำเนินการรายงานความก้าวหน้า ในวันที่ 12 มีนาคม 2553 โดยมีอาจารย์กัญญา ทองทั่ว เป็นผู้เปิดการประชุม พูดคุย ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ กิจกรรม และการดำเนินงานตามโครงการ หารือวางแผนการทำางานร่วมกันรวมรวมข้อมูลของสถานประกอบการและสถานที่ผลิตงานทองโบราณ รวมไปถึงช่างทองโบราณที่ขังคงผลิตงานทองโบราณ ในเมืองอุบล ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของสถานประกอบการและสถานที่อื่นๆ ก่อน เพื่อเตรียมพร้อมที่จะเสนอข้อมูลได้ถูกต้อง โดยการลงพื้นที่ในแต่ละครั้ง ประกอบด้วยผู้วิจัยหลักและผู้ช่วยนักวิจัย ดังต่อไปนี้

(1) นายเจตน์ เหล่าเวรคุล	หัวหน้าโครงการ
(2) ดร.สิทธิชัย สมานชาติ	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
(3) ดร.กัญญา จีวนุติพันธ์	ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
(4) อาจารย์ปัญญา แพงเหลา	ทีมวิจัย
(5) นางสาวพัชริดา ปรีเปรม	ทีมวิจัย
(6) นายพงษ์ศักดิ์ อุนาพรรณ	ช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี
(7) นายบุญอ่อง แก่นอินทร์	ช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี
(8) นายไพบูลย์ พินพชาย	ช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี
(9) นายปราภู	เสนารักษ์ ช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี

3.6.3 การสร้างความเข้าใจและการวางแผนโครงการวิจัย

ในกระบวนการวิจัยที่เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participation) ผสมผสานกับการวิจัยแบบปฏิบัติการ (Action) นั้น โดยเริ่มแรกนั้น ผู้วิจัยได้ใช้ความพยายามในการให้ทุกฝ่ายเข้ามีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมวิจัย เช่น การให้ช่างทองโบราณ เจ้าของสถานประกอบการ และบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่เริ่มแรกไปจนกระทั่งเสร็จสิ้นงานวิจัย ในรูปแบบของการศึกษาประวัติความเป็นมางานทองโบราณ ผู้วิจัยได้วางแผนให้ช่างทองโบราณ และเจ้าของสถานประกอบการ ได้เป็นผู้ร่วมให้ข้อมูล และเปลี่ยนข้อมูล ตลอดจนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การผลิตงานทองโบราณเมืองอุบล ซึ่งในการปฏิบัติการในขั้นนี้ ผู้วิจัยประสบกับปัญหาในเรื่องการให้ข้อมูลเบื้องต้น เนื่องจากช่างทองไม่ได้อยู่ในพื้นที่เดียวกัน เวลาการให้ข้อมูล ไม่ตรงกัน และช่างทองบางส่วนได้เลิกผลิตงานทองโบราณ ซึ่งทำให้การลงพื้นที่ให้ได้ข้อมูลเป็นไปได้ยาก

หลังจากนั้น ผู้วิจัยตัดสินใจเข้าไปปรึกษากับอาจารย์กัญญา จีวนุติพันธ์เพื่อขอคำแนะนำและให้ข้อเสนอแนะในลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งคำแนะนำของอาจารย์ทำให้ผู้วิจัยได้

ค้นพบวิธีในการเก็บข้อมูลได้อย่างเป็นแบบแผนมากขึ้น โดยการกำหนดให้ช่างทองโบราณ เจ้าของร้านประกอบการที่เคยเป็นประชากรของการวิจัย กลับบทบาทมาเป็นผู้ร่วมในการทำวิจัย โดยกำหนดให้กลุ่มนี้เข้ามามีส่วนร่วมตลอดกระบวนการวิจัยทั้งหมด ซึ่งในกระบวนการนี้ผู้วิจัยและทีมวิจัยต้องเข้าใจค่าผู้ร่วมวิจัยทุกคน ผู้วิจัยต้องรับฟังทุกความคิดเห็น ไม่เบี่ยงเบนประเด็นที่จะนำไปสู่การแตกแยกระหว่างช่างทองและร้านค้าประกอบการ

การศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการที่จะนำไปสู่การพื้นฟูภูมิปัญญางานทองโบราณเมืองอุบล ผู้วิจัยและทีมวิจัยจะเป็นผู้ดำเนินการขั้นตอนนี้ก่อน โดยให้ความรู้ทางด้านการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาให้แก่ช่างทองและเจ้าของสถานประกอบการก่อน หลังจากนั้น จึงได้มีการร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่กำลังประสบอยู่ โดยการร่วมกันวางแผนและดำเนินการไปตามแผนที่ทีมวิจัย ช่างทอง และร้านค้าประกอบร่วมกันกำหนดมาตรฐานทั้งหมด ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยได้เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้สนใจได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้ด้วย เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการวิจัย

3.6.4 การสร้างแรงผลักดันการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ปัจจัยหนึ่งที่เป็นสิ่งที่สำคัญในการดำเนินการให้เสร็จสุดล่วงไปได้ด้วยดี คือ แนวทางในการร่วมมือ ซึ่งก่อนที่จะได้รับความร่วมมือจากกลุ่มช่างทอง และจากกลุ่มร้านค้าผู้ประกอบการนั้น ผู้วิจัยจะต้องแสดงตนให้เห็นถึงความต้องการที่จะช่วยหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงใจและตรงไปตรงมาเสียก่อน หลังจากที่ผู้ร่วมวิจัยให้ความไว้วางใจและให้ความร่วมมืออย่างเต็มความสามารถนั้นแล้ว สิ่งต่อไป คือ การร่วมมือกันมุ่งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการมุ่งวิธีการออกแบบงานทองโบราณอย่างเรียบง่ายและตรงประเด็น กล่าวคือ รูปแบบ ลักษณะ การผลิต การเพิ่มศักยภาพแก่ช่างทอง การจำหน่าย หรือการตลาดนั้น ควรมีตักษณ์อย่างไร ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคหรือไม่ และกลุ่มช่างทองมีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้หรือไม่ ซึ่งทีมผู้วิจัยเองนั้นจะเป็นผู้ส่งเสริมความคิดเห็นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ อย่างไรก็ตาม ระหว่างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นนี้ ผู้วิจัยและทีมวิจัยจะต้องคำนึงถึงผู้รับประโยชน์สูงสุด นั้นคือ ช่างทองโบราณและเจ้าของร้านประกอบการ ให้อิสระแก่ผู้ให้ข้อมูลเดิมที่ ซึ่งปัจจัยนี้ ทำให้ผู้ร่วมวิจัยเกิดความภาคภูมิใจและกำลังใจในการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้

3.6.5 การพัฒนาศักยภาพ

ในการร่วมมือกันพัฒนาภูมิปัญญางานทองโบราณสู่การออกแบบงานทองร่วมสมัยนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงการปรับปรุงความสามารถและพัฒนาศักยภาพของช่างทอง ด้วยการส่งเสริมยกระดับตัวช่างและพัฒนาความเชื่อมั่นให้เกิดการวิเคราะห์ถึงปัญหาของเขาเอง อันจะ

เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งกลุ่มช่างและผู้ประกอบการของจะสามารถนำอาชีวศึกษาเพื่อมาใช้ประโยชน์ต่อการและการทำงานของบุราษณ์ในเวลาเดียวกันด้วย ซึ่งการให้ความรู้ที่เหมาะสม เรียนรู้ง่าย ชัดเจน ไม่สับสนซับซ้อนแก่ชาวบ้าน จะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้กลุ่มช่างมีการนำไปใช้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง ในการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มศักยภาพเป็นอย่างมาก เนื่องจากการพูดคุยกับความรู้นั้น ควรเป็นการพูดคุยกับที่ให้ทั้งความรู้และการให้กำลังใจไปในเวลาเดียวกัน และระมัดระวังคำพูดบางอย่างที่ส่อเสียดซึ่งอาจเป็นการคุกคามได้ ซึ่งกิจกรรมนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้มองเห็นถึงประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั่นคือ เป็นการช่วยเปิดเผยให้เห็นถึงประเด็นปัญหาอย่างชัดเจน และเป็นการปลดปล่อยแนวความคิด เพื่อให้ช่างทองสามารถมองความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเสรี มองสภาพการณ์และปัญหาของตนเอง วิเคราะห์วิจารณ์ ตรวจสอบสภาพข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

3.6.6 การสำรวจความพึงพอใจในการออกแบบรูปแบบงานทองโบราณร่วมสมัย

ในการลงพื้นที่เพื่อสำรวจความพึงพอใจในการออกแบบรูปแบบงานทองร่วมสมัย ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้นมาจากการระดมความคิดของกลุ่มช่างทองและเจ้าของร้านค้า ผู้ประกอบการ รวมไปถึงการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือโดยอยู่ในการคุ้มครองของอาจารย์ กาญจนฯ ทองทั่ว และอาจารย์กัญญา จึงวินิตพันธ์ เพื่อให้ได้แบบสำรวจความพึงพอใจที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มช่างมากที่สุด ซึ่งเกณฑ์ในการกำหนดค่าคะแนน ผู้วิจัยได้แบ่งออกได้ดังนี้

คะแนนเกณฑ์ออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งกำหนดค่าคะแนนดังนี้

“5” หมายถึง ดัชนีหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดมีด้านความสวยงาม ด้านประโยชน์ใช้สอย และด้านการผลิต ในระดับมากที่สุด

“4” หมายถึง ดัชนีหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดมีด้านความสวยงาม ด้านประโยชน์ใช้สอย และด้านการผลิต ในระดับมาก

“3” หมายถึง ดัชนีหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดมีด้านความสวยงาม ด้านประโยชน์ใช้สอย และด้านการผลิต ในระดับปานกลาง

“2” หมายถึง ดัชนีหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดมีด้านความสวยงาม ด้านประโยชน์ใช้สอย และด้านการผลิต ในระดับน้อย

“1” หมายถึง ดัชนีหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดมีด้านความสวยงาม ด้านประโยชน์ใช้สอย และด้านการผลิต ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ บัญชี
ศรีสะอะ (2545 : 103)

4.51 – 5.00 หมายถึง ดัชนีหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดมีค้านความสวยงาน ค้านประโยชน์ใช้สอย และค้านการผลิต ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง ดัชนีหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดมีค้านความสวยงาน ค้านประโยชน์ใช้สอย และค้านการผลิต ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง ดัชนีหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดมีค้านความสวยงาน ค้านประโยชน์ใช้สอย และค้านการผลิต ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง ดัชนีหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดมีค้านความสวยงาน ค้านประโยชน์ใช้สอย และค้านการผลิต ในระดับน้อย

0.01 – 1.50 หมายถึง ดัชนีหรือตัวบ่งชี้ที่กำหนดมีค้านความสวยงาน ค้านประโยชน์ใช้สอย และค้านการผลิต ในระดับน้อยที่สุด

หลังจากนั้น ผู้วิจัยแยกแบบสำรวจความพึงพอใจกับผู้ประกอบการร้านทอง โบราณ บุคคลผู้ชื่นชอบงานทองโบราณ และประชาชนผู้สนใจเพื่อสำรวจความพึงใจในการออกแบบรูปแบบงานทองโบราณร่วมสมัยต่อไป

3.6.7 การดำเนินการผลิตชิ้นงานทองโบราณร่วมสมัยอย่างมีส่วนร่วม

กระบวนการผลิตชิ้นงานทองโบราณร่วมสมัย หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการประเมินความพึงพอใจเสร็จสิ้น ทีมวิจัยได้นำรูปแบบที่ได้รับการประเมินความพึงพอใจมากที่สุดมาใช้ในการปฏิบัติงานจริง นั้นคือ การร่วมมือกันของช่างทองโบราณในการผลิตชิ้นงานให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางแผนไว้ ทั้งนี้ ได้มีการจัดเวทีเสวนากีนข้อมูลให้แก่ช่างทองและบุคคลผู้สนใจในการร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรูปแบบที่จะนำมาผลิตชิ้นงาน

3.7 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ทีมวิจัยและหัวหน้าโครงการ ได้มีพูดคุยและได้วิธีการในการเก็บข้อมูลงานวิจัย ซึ่งมีวิธีในการเก็บได้ทั้งหมด ดังนี้

3.7.1 เก็บรวบรวมจากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literary Review)

3.7.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก

3.7.3 การสนทนากลุ่ม

3.7.4 การสังเกต

3.7.5 การลงพื้นที่เก็บข้อมูล

3.7.6 การเปิดเวทีเสวนากฎหมายแลกเปลี่ยนข้อมูล และการจัดเวทีคืนข้อมูลแก่กลุ่มช่างทอง

3.8 วิธีการดำเนินงานตามแผนงานวิจัย

การดำเนินงานตามแผนวิจัย ผู้วิจัยได้มีความพยายามในการดำเนินการตามแผนการที่ได้วางไว้ แต่เนื่องจากการประสบกับปัญหาที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ตั้งแต่ระยะปฏิบัติการ จนกระทั่งการสรุปโครงการเป็นขั้นตอนสุดท้าย ทั้งนี้ การดำเนินการวิจัยที่เกิดความล่าช้า เกิดจากสาเหตุเนื่องจาก การรวมรวมกลุ่มของช่าง การติดต่อประสานงานกับช่างทองที่ไม่ได้อยู่อาศัยในจังหวัดอุบลราชธานี การผลิตงานทองโบราณร่วมสมัยที่ไม่ได้นำตรฐานตรงตามรูปแบบ ทำให้เกิดการผลิตล่าช้าและขยายระยะเวลาออกไป

3.9 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม แบบประเมินร่างรูปแบบงานโบราณร่วมสมัย ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ จากการร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่ อุปกรณ์ภาคสนาม เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป การสังเกต การประชุมกลุ่มและการสนทนาร่วมกันเปลี่ยนประสบการณ์กันของทีมนักวิจัยกับชุมชนตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจัดกลุ่มข้อมูลที่เป็นคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งจะมีการสรุปผลการดำเนินการทุกครั้ง ทุกเดือนและผลการวิเคราะห์จะขอนกลับสู่กระบวนการการทำงาน นึ่นเป้าหมายเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ เนื่องจากข้อมูลทั้งหมดเป็นข้อมูลที่เป็นคำพูด จึงใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามทฤษฎีข้อมูลพื้นฐาน (Grounded Theory) โดยเริ่มด้วยการถอดเทป ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบบทสัมภาษณ์ จากนั้นนำมาจัดกลุ่มข้อมูลที่เป็นคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ก็คือเลือกกลุ่มข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคำถามและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย (Huberman and Miles, 1994) และแบล็คบล็อกข้อมูล

3.10 วิธีการตรวจสอบข้อมูล

ใช้การคืนข้อมูลให้กับกลุ่มช่างทองและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบข้อมูล เพิ่มเติม และแก้ไขเมื่อตรวจพบว่าข้างขาดข้อมูล ประเด็นใด หรือไม่ชัดเจนจะมีการเก็บข้อมูลซ้ำอีกครั้ง ทีมวิจัยได้นำข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูล มาปรับแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิธีการออกแบบ ผลิต และการพัฒนาศิลปะเครื่องประดับทองโบราณเมืองอุบล ด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาข้อมูลภูมิปัญญาทางโบราณ สภาพปัญหา การผลิตเครื่องประดับทองโบราณของช่างทองจากอดีต ไปสู่ปัจจุบันในจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาการออกแบบด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และการเผยแพร่งานทองโบราณให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนและบุคคลผู้สนใจ

4.1 ผลการศึกษาข้อมูลปัจจุบันทองโบราณเมืองอุบล

จากการศึกษา ค้นคว้าข้อมูล รวบรวมเอกสารตลอดจนการลงพื้นที่สัมภาษณ์กับกลุ่มช่างทองและ ประชาชนในเมืองอุบล พบว่าช่างทอง โบราณ ในอุบล ระยะแรกเป็นช่างทองหลวง ส่วนใหญ่ทำภาชนะ และทองรูปพรรณ แม้ว่าเมืองอุบลเป็นเมืองเก่าแก่ตั้งแต่ครั้งโบราณกาล แต่หลักฐานที่เด่นชัดค่าๆ ก็ยังคงช่างทองเริ่มปรากฏตั้งแต่สมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ.2411- พ.ศ.2453 นายอุลูน ส่งศรี ได้ถูกแต่งตั้งให้ดำรงในตำแหน่ง ข้าราชการฝ่ายช่างหลวงและมีชื่อใหม่ คือท้าววรสาร (ลุน) ส่งศรี มีหน้าที่ผลิตชิ้นงานเครื่องทรงและ เครื่องราช ใช้ในพิธิกรรมต่างๆ ของเจ้าขุนมูลนาย

ต่อมาท้าว วรสาร (ลุน) ส่งศรี ได้สมรสกับนางไxic ส่งศรี ในพ.ศ. 2429 ได้กำเนิดบุตรชาย คือ นายโพธิ์ ส่งศรี เป็นชาวอุบลโดยกำเนิดมีพี่น้องร่วมกัน 4 คน ชายสามคน หญิงหนึ่งคน เมื่ออายุได้ 22 เศษ ได้สมรสกับ น.ส.เหنم ภาคบุตรี ภารยาคนแรกมีบุตรด้วยกัน 1 คน เมื่อนางเหنمถึงแก่กรรม ไปประมาณ 2-3 ปี ได้ทำการสมรสอีกรังหนึ่ง กับ น.ส.ลูกจันทน์ อุบล มีบุตรธิดาร่วมกันทั้งสิ้น 7 คน ท่านถึงแก่กรรมในอายุ 93 ปี ในขณะที่ท่านมีอายุ 11 ปีเศษ ได้สมควรใจบวชเป็นสามเณร โดยความเห็นชอบของบิดามารดา แล้วศึกษาอยู่ที่วัดได้ เป็นลูกศิษย์ของท่านพระครูหนู เจ้าอาวาสซึ่งต่อนามีสมณศักดิ์เป็น ท่านเจ้าคุณพระปัญญาพิศาลเถร เจ้าอาวาสวัดปทุมวนาราม กรุงเทพมหานคร ท่านบวชได้ 4 ปีก็ลาสิกขาบทจากสามเณรเมื่ออายุ 15 ปีเศษเพื่อที่จะได้ทำการศึกษา วิชาชีวิตศิลป ช่างเขียน ช่างแกะสลัก ลงรัก ปิดทองล่องชาด ช่างหล่อ ช่างกลึง ได้ศึกษาจากท่านพระครูวิโรจน์ (พระครู อุครพิทักษ์ຄณะเดช) ซึ่งคือมาเป็นท่านเจ้าคุณ พระวิโรจน์ (รอด) รัตโนบล เจ้าอาวาสวัดทุ่ง

ศรีเมือง ซึ่งท่านเจ้าคุณองค์นี้ได้เคยลงไว้ศึกษาวิชาช่างวิจิตรศิลป์กับช่างหลวง-ช่างสินหมู่ ในกรุงเทพมหานครมา ก่อน

ในสมัยนั้นวิชาช่างทองรูปพรรณ ได้ศึกษากับบิดาคลอตอนามเริ่มแต่สมัยยังเด็ก และได้ ขึ้นถือวิชาชีพ ช่างทอง – ช่างเงินนี้ เป็นหลักในการประกอบอาชีพสืบทอดมา จากการเด่าเรียน ทำงาน และปฏิบัติงานชำนาญการ จนได้กลยุทธ์รอบรู้เชี่ยวชาญในวิชาการช่างทุกสาขา ชาวเมืองเรียกว่า “ช่างโพธิ์” เป็นผู้มีฝีมือและความคิดก้าวหน้าในด้านการช่างเป็นเลิศ ทั้งเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา กับลูกค้า ผลงานทุกชิ้นมีความประณีตและสวยงาม เป็นที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็นทั่วไป ในสมัยที่ พระยาศรีธรรมศกราช เป็นเทศาภิบาลประมาณ 50 ปี ได้เห็นความสามารถ แล้วฝีมืออัน ประณีตลงตัว จึงได้สนับสนุนให้นำเครื่องทองเครื่องเงินรูปพรรณส่งไป ประเทศที่โคลราช ซึ่งเป็น แผ่นดินราชสีมาในสมัยนั้น และได้รับรางวัลซูเก็ตมีกามาย

ในสมัยระยะต่อมา (พ.ศ.2500) นายไพบูลย์ โทรศัพท์ ท่านเป็นพ่อค้าทองรูปพรรณ และเจ้าของร้านทองชื่่อ ไพบูลย์ที่เก่าแก่ของจังหวัดอุบลราชธานี ในสมัยนั้น การค้าขายทองเป็นที่ ต้องการของตลาดเป็นอย่างมาก นายไพบูลย์จึงได้เริ่มนักเบิก โดยการซักชวนช่างทองที่มีฝีมือการทำ เพชรซีก คือ นายคำนึง ยิ่งมีชัย มีความชำนาญในเรื่องการทำเพชรซีกโดยนายคำนึง ยิ่งมีชัย ท่านเป็น บุคคลแรกที่ปรากฏหลักฐานการทำงานทองโบราณของจังหวัดอุบลราชธานีอีกด้วย

นายคำนึง ยิ่งมีชัย เป็นบุตรคนที่ ๕ ของนายล้วน สมคะแนน แล้วนางป้วน สมคะแนน เกิด เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2481 ณ บ้านสาวຍ อําเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ท่านได้ศึกษาเด่าเรียน หนังสือเขียนด้วยปากกานามารถอ่านออกเสียงได้ เมื่อโตขึ้นท่านได้นำช่างงานบิดาในการทำทอง ที่มีลักษณะการตกแต่งตัวเรือนเพชรซีกโบราณจำหน่าย หลังจากนั้น บิดาได้ส่งท่านไปศึกษา การทำงานทองขึ้นตัวเรือนเพชรซีกโบราณกับนายประสาร สารพะ(ลุง) ผู้เป็นช่างทองหลวงที่ เก่าแก่และมีฝีมือการทำทองเพชรซีกโบราณจากทางสายเบนร

หลังจากนายคำนึง ยิ่งมีชัย อายุ 19 ปี ท่านได้ตัดสินใจประกอบอาชีพช่างทำงานทอง โบราณในจังหวัดอุบลราชธานี และแต่งงานกับนางสุนีย์ ยิ่งมีชัย โดยปักหลักปักฐานอยู่ในอุบล ตลอดจนถึงปัจจุบัน ในเวลาต่อมา ท่านได้ถ่ายทอดวิชาภูมิปัญญาการทำทอง โบราณเมืองอุบลให้แก่ ลูกศิษย์จำนวนมาก เพื่อให้มีความรวดเร็วต่อการผลิตให้แก่ลูกค้าที่มีกำลังซื้อเป็นจำนวนมากใน สมัยนั้น นายคำนึงได้หันมาประกอบการร้านทองด้วยตนเอง โดยตั้งชื่อร้านทองของตนว่า “ร้าน ทองยิ่งมีชัย” ในเขตอําเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ในขณะที่ท่านเริ่มมีอายุมาก ท่านจึงได้เลิกผลิต และให้ลูกศิษย์เป็นคนผลิตงานทอง โบราณให้กับทางร้านทองยิ่งมีชัยต่อไปอีก

พ.ศ.2505 นายไพบูลย์ โหตระ ไวงศะ ได้ชักชวน “นายอน พรมศรี” ช่างทองจากจังหวัดสุรินทร์ ที่มีความรู้ทางด้านการทำงานทองรูปพรรณแบบโบราณมาเพื่อช่วย นายคำนึงในการเพิ่มกำลังการผลิตให้มากขึ้น จากนั้นไม่นาน นายอน พรมศรี ได้แต่งงานและประกอบอาชีพทำทองโบราณให้แก่นายไพบูลย์ จากนั้น ท่านได้ผันตนเองมาสร้างเหล่าผลิตงานทองโบราณให้กับร้านค้าต่างๆ ในเมืองอุบล และ ได้ชักชวน “นายพงษ์ศักดิ์ ถุนาพรรณ์” ซึ่งเป็นเพื่อนที่สนิทจากจังหวัดสุรินทร์ ที่มีความสามารถในการผลิตงานทองสมัยใหม่ที่โคลเด่นและสวยงาม มาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ เทคนิคการทำทองโบราณและผลิตงานทองโบราณ แต่ด้วยความที่ นายอน พรมศรี เป็นคนที่ทำงานทอง ได้อายุและประสบการณ์ทำให้เกิดความล่าช้าในเรื่องการผลิตเป็นอย่างมาก ประกอบกับท่านมีปัญหาทางด้านสายตา จึงเป็นเหตุให้คุณพ่อนอน พรมศรี เลิกทำงานทองโบราณ ในช่วง พ.ศ.2545 แต่ท่านก็ยังถ่ายทอดความรู้และเทคนิคการทำทองให้กับลูกศิษย์เป็นจำนวนมาก ปัจจุบันนายอน พรมศรี กับนายคำนึง ยังมีชัย เลิกผลิตงานทองโบราณอย่างถาวร เนื่องจากสายตาไม่ดี และ ไม่สามารถผลิตงานทอง โบราณที่ละเอียดได้เหมือนในอดีต

การถ่ายทอดความรู้ในการผลิตทองโบราณ

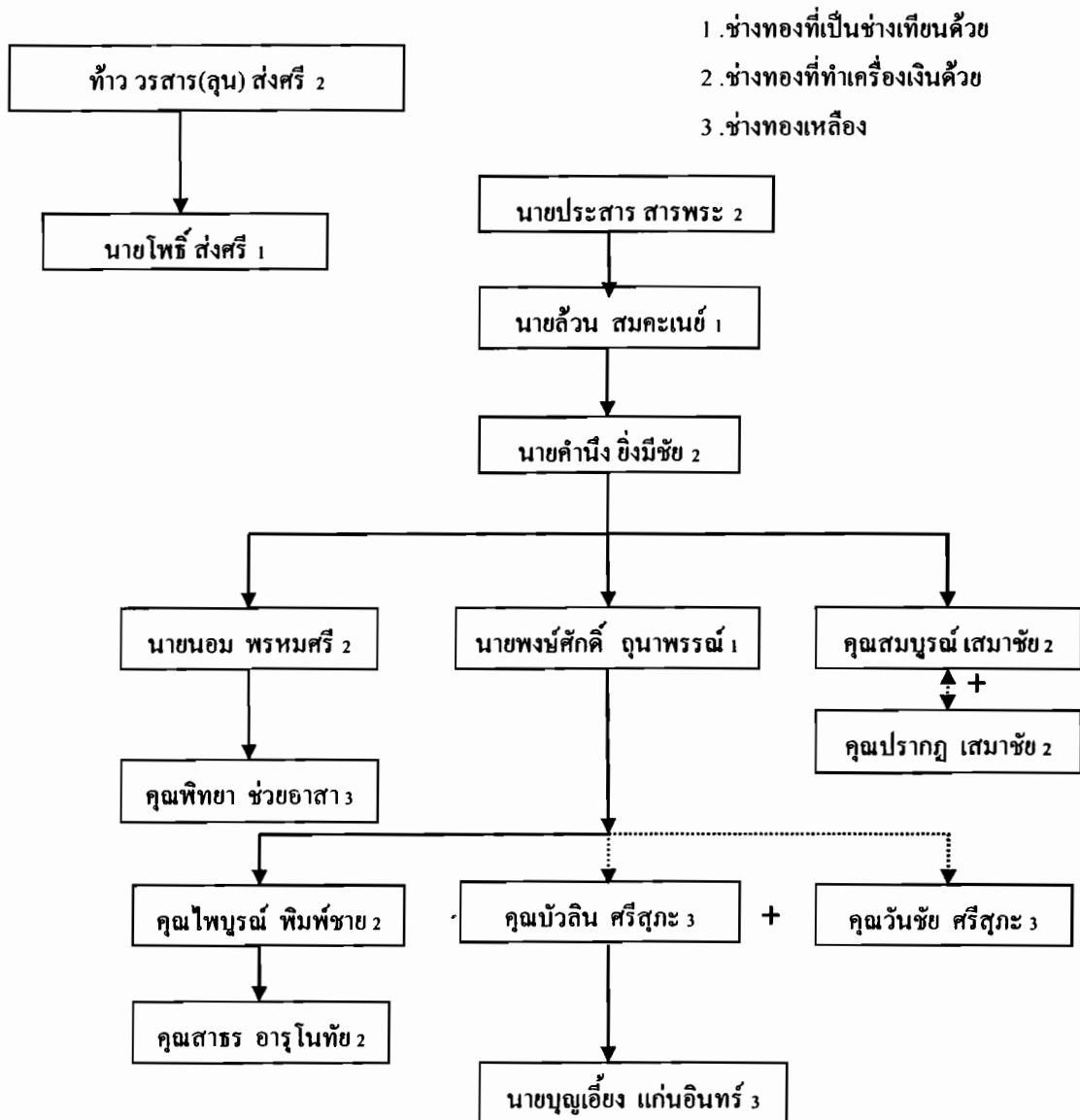
การถ่ายทอดความรู้ทางด้านช่างในการผลิตงานทองเมืองอุบล ในสมัยก่อนช่างได้มีการสอนให้กับบุตรของตนจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่หลาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเครือญาติหรือลูกพี่ลูกน้องกันหรือช่างฝีหัคที่ครุช่างที่เป็นคนรู้จักผ่านพ่อแม่ของช่างคุยกันกันเป็นอย่างดี จึงจะรับมาฝึกหัดผลิตงานทอง เมื่อจากทองคำเป็นวัสดุมีราคาสูง ครุช่างจึงต้องสอนผู้ที่ໄว้ได้เท่านั้น เมื่อครุช่างรับสอนบุคคลใดแล้ว จึงจะฝึกหัดในขั้นตอนพื้นฐาน โดยเริ่มจากฝึกการควบคุมไฟหลอมเงิน ตีแผ่นเงิน เป็นลำดับขั้นตอน ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของแต่ละงานทอง

เป็นที่น่าสังเกตว่าลักษณะของการถ่ายทอดความรู้สู่เครือญาติได้เปลี่ยนแปลงในรุ่นของนายคำนึง ยังมีชัย ได้เริ่มถ่ายทอดให้กับบุคคลภายนอกเนื่องจากงานทองเพชรซึ่กิ โบราณมีความต้องการมาก จำเป็นต้องหาลูกศิษย์ที่ไม่ใช่เครือญาติมาผลิตงานทอง เพื่อให้ทันความต้องการของลูกค้า จากชุดนี้ได้เปลี่ยนความคิดของช่าง ทำให้ในเวลาต่อมา นายพงษ์ศักดิ์ ถุนาพรรณ์ ได้เปิดโรงเรียนสอนทำทองกระถั่งปั้นปั้งปัจจุบัน

4.2 ผลการสำรวจช่างทองเมืองอุบล

จากการสัมภาษณ์เจาะลึกและสำรวจจากกลุ่มช่างทองที่ยังมีชีวิตและยังผลิตงานทองโบราณมาถึงปัจจุบันสามารถที่จะจำแนกสถานะของสายศรัทธาช่างทองได้ดังนี้

4.2.1 สายศรัทธาช่างทองโบราณเมืองอุบล แบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

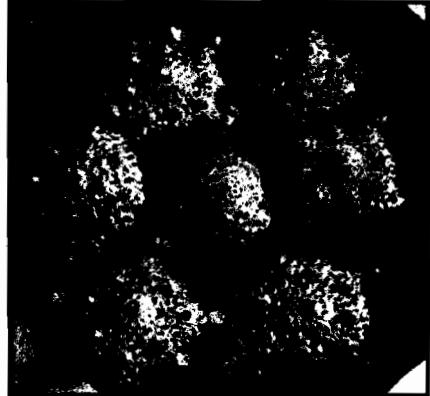

ชื่อของช่างในแนวนอน แผลเดียวกันของแผนภูมิ แสดงว่าเป็นช่างรุ่นเดียวกัน
หรืออยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน

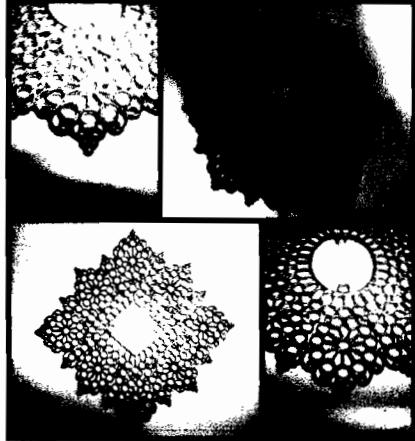
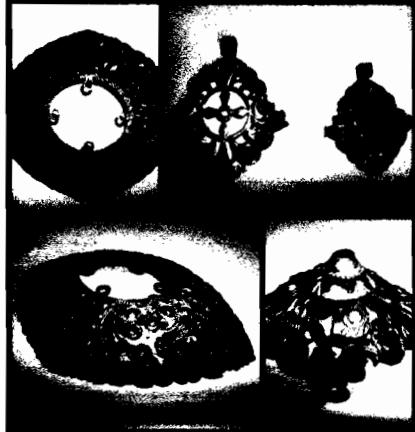
ภาพที่ 4.1 แผนภูมิสายตระกูลช่างทองในจังหวัดอุบลราชธานี

4.2.2 ข้อมูลช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี

ตารางที่ 4.1 ประวัติส่วนบุคคลและตัวอย่างผลงานของช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี

ประวัติส่วนบุคคล	ตัวอย่างผลงาน
<p>ชื่อ-นามสกุล : นายคำนึง อึ่งมีชัย วัน/เดือน/ปี เกิด : วันที่ 20 ธันวาคม 2481 ที่อยู่ปัจจุบัน : 227-229 หมู่ 4 ถนนสุขุมวิท 2 ตำบล เก่องใน อำเภอเก่องใน จังหวัดอุบลราชธานี 34150 ความช่างนาฏ/ความโอดเด่น : มีความสามารถในการ ด้านแบบ ขึ้นจากการฉลุลาย บนตัวชิ้นงานหลากหลาย รูปแบบมา ขึ้นตัว เรื่องเครื่องประดับที่มีลักษณะการ เดินลวด ได้อย่างละเอียดและสวยงาม รวมถึงมีการฝัง เพชรซึ่กแบบรองชั้น ที่มีการแกะลวดลาย ความโอดเด่น ของงานคือ ผลงานทุกชิ้นมีความละเอียดเป็นอย่างมาก ทำให้งานของคุณพ่อคำนึงมีเอกลักษณ์เฉพาะ ผลงาน/ประสบการณ์ : สร้อยข แหวน จี้ สังวาล (เครื่องประดับที่ใส่ร่วมกับสไบ) หัวเข็มขัด (งานขุครอง ชั้น) การทำงานรวมทั้งสิ้น 49 ปี เริ่มทำงานเกี่ยวกับ เครื่องประดับ มาตั้งแต่อายุ 16 ปี จนถึงปัจจุบัน</p> 	 <p>งานทองทับทิม</p>

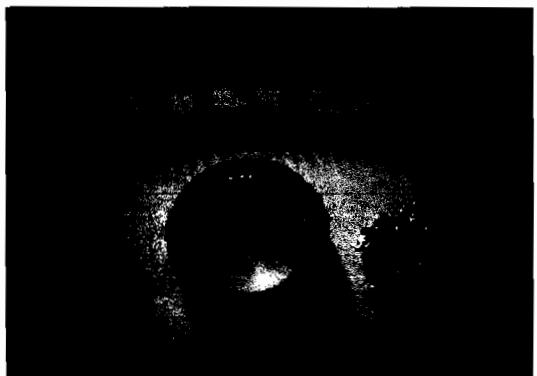
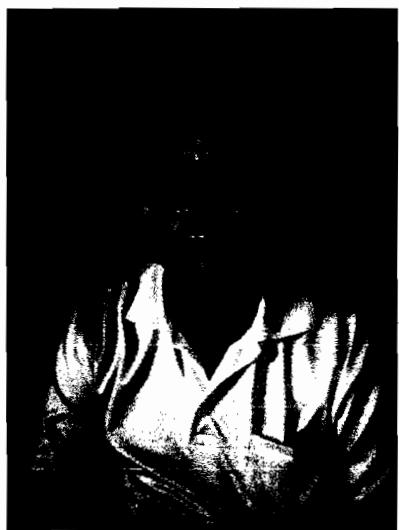
ตารางที่ 4.1 ประวัติส่วนบุคคลและตัวอย่างผลงานของช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี (ต่อ)

ประวัติส่วนบุคคล	ตัวอย่างผลงาน
<p>ชื่อ-นามสกุล : นายนอม พรหนศรี</p> <p>วัน/เดือน/ปี เกิด : วันที่ 1 กันยายน 2488</p> <p>ที่อยู่ปัจจุบัน : 60/1 ถนนพนม 1 ซอย 9 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000</p> <p>ความชำนาญ/ความโดดเด่น : มีความสามารถในการขึ้นตัวเรือนด้วยโกรงหลวง ได้อายุร่วม 9 ปี ที่มีการแกะลวดลายและงานทุกชิ้นมีความละเอียดเป็นอย่างมากทำให้ งานของ คุณพ่อนอน มีเอกลักษณ์เฉพาะ</p> <p>ผลงาน/ประสบการณ์ : สร้อย กำไล แหวน สังวาลหัวเข็มขัด (งานชุดรองซับ) ประสบการณ์การทำงานของพ่อนอน รวมทั้งสิ้น 48 ปี เริ่มทำงานตั้งแต่อายุ 17 ปี</p> 	 <p>งานตัวเรือน (หัวเข็มขัดชั้นนำ)</p> <p>งานขึ้นตัวเรือนแบบฝังชุต (หัวเข็มขัดและจี้คอชั้นนำ)</p> <p>งานสังวาลดอกออก (สังวาลหับสำนักชั้นนำ)</p>

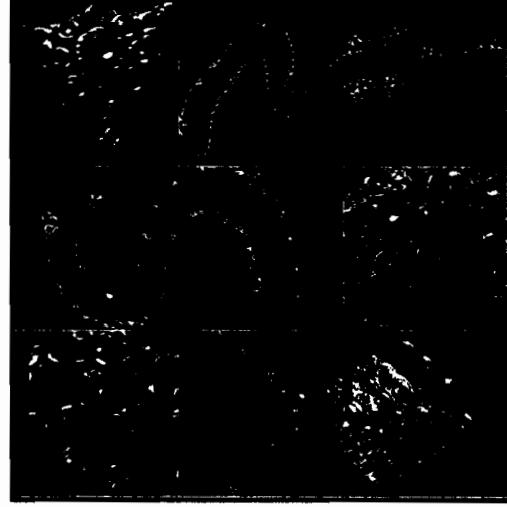
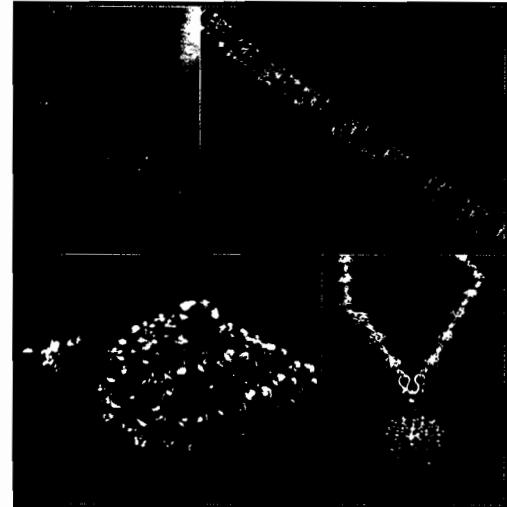
ตารางที่ 4.1 ประวัติส่วนบุคคลและตัวอย่างผลงานของช่างทองโนราภรณ์เมืองอุบลราชธานี (ต่อ)

ประวัติส่วนบุคคล	ตัวอย่างผลงาน
ชื่อ-นามสกุล : นายพงษ์ศักดิ์ อุนาพรรย় วัน/เดือน/ปี เกิด : 4 กุมภาพันธ์ 2494 ที่อยู่ปัจจุบัน : 197-199 ถนนหลวง (สามแยกวัดป่าใหญ่) ตำบลในเมือง อําเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 ความชำนาญ/ความโดดเด่น : พ่อศักดิ์มีเทคนิคใหม่ๆ ในการขึ้นตัวเรือนได้อย่างรวดเร็ว มีเทคนิคในการตรวจเช็คเพชรซึ่งโดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมือในการตรวจวัด ผลงาน/ประสบการณ์ : ผลงานที่โดดเด่น คือ จี้+เข็ม กัด+หัวเข็มขัด ในงานชิ้นเดียว กัน งานขุดรองชั้นและงานกระเบาะ ประสบการณ์การทำงาน เริ่มทำงาน เกี่ยวกับเครื่องประดับมาตั้งแต่อายุ 14 ปีจนถึงอายุ 60 ปี	 งานจี้ทอง
	 งานจี้และเข็มกัดทอง
	 งานแหวนทอง

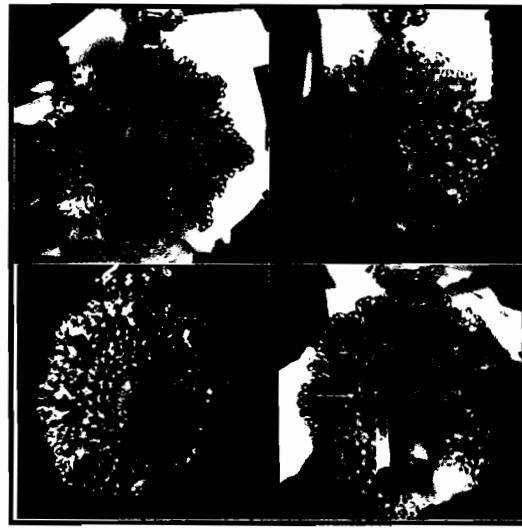
ตารางที่ 4.1 ประวัติส่วนบุคคลและตัวอย่างผลงานของช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี (ต่อ)

ประวัติส่วนบุคคล	ตัวอย่างผลงาน
<p>ชื่อ-นามสกุล : นายพิทิยา ช่วยอาษา</p> <p>วัน/เดือน/ปี เกิด : 12 พฤศจิกายน 2495</p> <p>ที่อยู่ปัจจุบัน : 23 ถนนชวาลาใน ตำบลในเมือง อําเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000</p> <p>ความชำนาญ/ความโดดเด่น : มีความสามารถในการใช้เพิ่มละเอียดหรือลวดลายใหม่ลงในตัวเรือนงานโบราณให้มีความน่าสนใจ ได้อย่างสวยงาม รวมถึงมีทักษะในการฝังเพชรลูก และเพชรซึ่งแบบร่องซับ</p> <p>ผลงาน/ประสบการณ์ : ผลงานที่โดดเด่น ก็เช่น สร้อยกำไล แหวน ฯลฯ ประสบการณ์การทำงานรวมทั้งสิ้น 35 ปี เริ่มทำงานเกี่ยวกับเครื่องประดับมาตั้งแต่อายุ 14 ปีจนถึงปัจจุบัน</p> 	

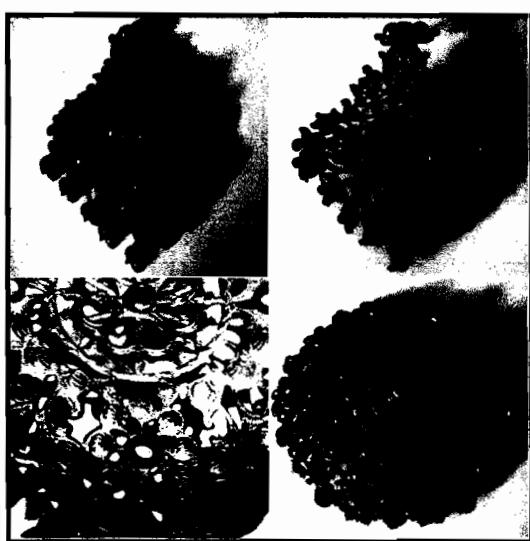
ตารางที่ 4.1 ประวัติส่วนบุคคลและตัวอย่างผลงานของช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี (ต่อ)

ประวัติส่วนบุคคล	ตัวอย่างผลงาน
<p>ชื่อ-นามสกุล : นายบุญอ่อง แก่นอินทร์ วัน/เดือน/ปี เกิด : 5 พฤษภาคม 2509 ที่อยู่ปัจจุบัน : 106/3 ถนนศรีมรรค ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 ความชำนาญ/ความโดดเด่น : มีความสามารถในการขึ้นตัว เรือนเครื่องประดับแกะสลักตัวลายลงด้านหลังชิ้นงาน ได้อย่างละเอียดและสวยงาม รวมถึงมีทักษะในการฝังเพชรซึ่งแบบร่องขับ ผลงาน/ประสบการณ์ : ผลงานที่โดดเด่น คือ สร้อยกำไล แหวน จี้ ประสบการณ์การทำงานมา 32 ปี ทำเครื่องประดับมาตั้งแต่อายุ 17 ปีจนถึงปัจจุบัน</p> 	 <p>เครื่องประดับสร้อยทอง</p> <p>สร้อยข้อมือและจี้ทอง</p>

ตารางที่ 4.1 ประวัติส่วนบุคคลและตัวอย่างผลงานของช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี (ต่อ)

ประวัติส่วนบุคคล	ตัวอย่างผลงาน
<p>ชื่อ-นามสกุล : นางบัวลิน ศรีสุภะ</p> <p>วัน/เดือน/ปี เกิด : 28 กุมภาพันธ์ 2505</p> <p>ที่อยู่ปัจจุบัน : 364 ถนนหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000</p> <p>ความชำนาญ/ความโอดค์เด่น : มีความสามารถในการขึ้นตัวเรือนเครื่องประดับแบบกระเบาะ ด้านหลังชิ้นงาน ให้อย่างละเอียดและสวยงาม รวมถึงมีทักษะในการฝังเพชรซึ่งแบบบรรจับ</p> <p>ผลงาน/ประสบการณ์ : ผลงานที่โอดค์เด่น คือ เช่น สร้อยกำไล แหวน ประสบการณ์การทำงาน รวมทั้งสิ้น 30 ปี</p> 	

ตารางที่ 4.1 ประวัติส่วนบุคคลและตัวอย่างผลงานของช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี (ต่อ)

ประวัติส่วนบุคคล	ตัวอย่างผลงาน
<p>ชื่อ-นามสกุล : นายวันชัย ศรีสุภะ</p> <p>วัน/เดือน/ปี เกิด : 5 กันยายน 2505</p> <p>ที่อยู่ปัจจุบัน : 364 ถนนหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000</p> <p>ความชำนาญ/ความโดดเด่น : มีความสามารถ ในการขึ้นตัว เรือนเครื่องประดับแบบจี๊ด และการซ่อมแซมเครื่องประดับแบบจี๊ด ให้อายุยืนนาน เช่น พระพุทธรูป พระแก้ว และเครื่องประดับต่างๆ ที่มีอายุกว่า 100 ปี</p> <p>ผลงาน/ประสบการณ์ : ผลงานที่โดดเด่น จี๊ด ต่างๆ และงาน ฝังเพชร ประสบการณ์การทำงาน รวมทั้งสิ้น 31 ปี</p> 	

ตารางที่ 4.1 ประวัติส่วนบุคคลและตัวอย่างผลงานของช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี (ต่อ)

ประวัติส่วนบุคคล	ตัวอย่างผลงาน
<p>ชื่อ-นามสกุล : นายไพบูลย์ พิมพ์ชาข วัน/เดือน/ปี เกิด : 17 ตุลาคม 2504 ที่อยู่บ้าน : 100 ถนนกรนาต ตำบลในเมือง อําเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 ความชำนาญ/ความโดดเด่น : มีความสามารถในการขึ้นตัวเรือนเครื่องประดับทุกชนิดทั้งงานทองโบราณและงานทองสมัยใหม่ ได้อย่างลงตัวและสวยงาม รวมถึงมีทักษะในการฝังเพชรซึ่งเป็นเอกลักษณ์</p> <p>ผลงาน/ประสบการณ์ ผลงานที่โดดเด่น : สร้อยกำไลแหวน</p> 	

ตารางที่ 4.1 ประวัติส่วนบุคคลและตัวอย่างผลงานของช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี (ต่อ)

ประวัติส่วนบุคคล	ตัวอย่างผลงาน
<p>ชื่อ-นามสกุล : นายปราภรณ์ เสนาชัย วัน/เดือน/ปี เกิด : 27 เมษายน 2497 ที่อยู่ปัจจุบัน : 106/5 ถนนศรีษะรักษ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 ความชำนาญ/ความโดดเด่น : มีความสามารถในการขึ้นตัวเรือนเครื่องประดับทุกชนิดทั้งงานทองโบราณและขั้งสามารถดัดแปลงงานทองสมัยใหม่ได้อย่างละเอียดและสวยงาม ผลงาน/ประสบการณ์ ผลงานที่โดดเด่น : สรีอุบก์ ใจ ต่างหู ประสบการณ์การทำงานรวมทั้งสิ้น 34 ปี (ปัจจุบันไม่ได้ทำงานทองโบราณแล้ว)</p> 	

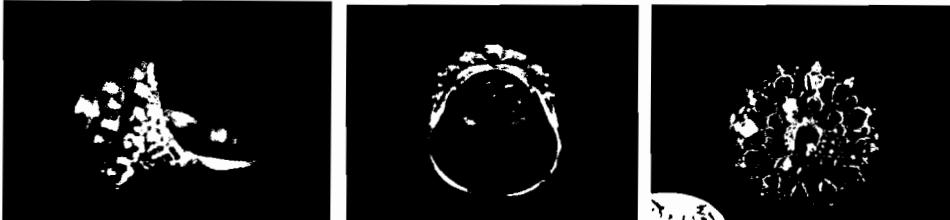
ตารางที่ 4.1 ประวัติส่วนบุคคลและตัวอย่างผลงานของช่างทองโบราณเมืองอุนราชธานี (ต่อ)

ประวัติส่วนบุคคล	ตัวอย่างผลงาน
<p>ชื่อ-นามสกุล : นางสมบูรณ์ เสนารักษ์ วัน/เดือน/ปี เกิด : 28 พฤษภาคม 2499 ที่อยู่ปัจจุบัน : 106/5 ถนนศรีษะรังค์ ตำบลในเมือง อําเภอเมือง จังหวัดอุนราชธานี 34000 ความชำนาญ/ความโดดเด่น : มีความสามารถในการขึ้นตัวเรือนเครื่องประดับทุกชนิดทั้งงานทองโบราณและซั้งสามารถซ่อมงานทองสมัยใหม่ได้อย่างละเอียดและสวยงาม ผลงาน/ประสบการณ์ ผลงานที่โดดเด่น : สร้อยกำไล แหวน จี้ต่างหู ประสบการณ์การทำงานรวมทั้งสิ้น 34 ปี</p> 	

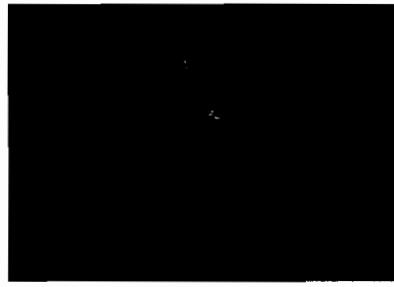
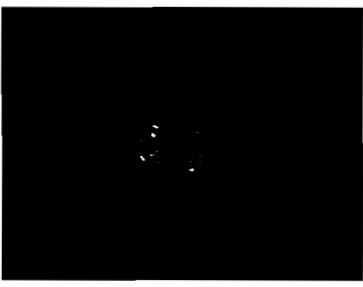
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานงานท่องรูปพรรณโนราณเมืองอุบล

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลงานท่องโนราณ พบร่วมในช่วง 40 ปีที่แล้ว (สมัย พ.ศ.2500) งานท่องรูปพรรณโนราณเมืองอุบลได้รับความนิยมใช้กันเป็นอย่างมากในจังหวัดและคนทั่วไปจากจังหวัดต่างหากันนิยมสวมใส่เครื่องประดับอัญมณีในรูปแบบและ ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี โดย นายไพบูลย์ ไหตรระไวสยะ พ่อค้าห้องโนราณ เป็นผู้ริเริ่มสืบงานท่องโนราณเผยแพร่ ทำการตลาดและส่งเสริม ในการผลิตเครื่องประดับ งานท่องโนราณออกสู่ตลาดขายทอง ได้อย่างทั่วถึง จนทำให้งานท่องโนราณเป็นเครื่องประดับที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นอย่างมาก การผลิตรูปแบบงานท่องโนราณในรูปแบบที่ยังคงลักษณะเดิมอยู่นั้น ยังได้รับความนิยมและเกิดการแข่งขันกันของร้านจำหน่ายทองรูปพรรณหลายร้านในจังหวัด จากราษฎรที่เกิดขึ้น ครั้งนั้นทำให้คุณพ่อพงศ์ศักดิ์ ได้นำความรู้จากการเล่าเรียนทำเครื่องประดับ มาคิดค้นดัดแปลงรูปทรงและลวดลายใหม่ที่มีการผสมผสาน สามารถใช้งานหรือใช้สอยให้เกิดประโยชน์ได้มากขึ้นในงานชิ้นเดียว รวมทั้งท่านได้ถ่ายทอดเทคนิคการทำห้องเมืองอุบลให้แก่ช่างรุ่นต่อมา เพื่อเพิ่มจำนวนช่างที่มีฝีมือเพียงพอต่อการผลิตเครื่องประดับห้องแก่กลุ่มผู้ซื้อมากขึ้น จากหลักฐานในการเก็บข้อมูล ชิ้นงานท่องโนราณพบว่า ส่วนมากจะมีลักษณะการฝังเพชรซึ่งแบบร่องซับสีดำ ในอดีตการร่องซับจะใช้ไส้ถ่านรองกันก่อนฝังเพชร ในปัจจุบันได้เปลี่ยนมาใช้ ปืนบ้าสีดำ จากการหลอมทอง จากการรวมรวมเครื่องประดับห้องรูปพรรณโนราณในจังหวัดอุบลราชธานีสามารถนำเสนอได้ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ / พลิตกัณฑ์

ลำดับที่ 1	ผลงาน
	 <p>ชื่อสามัญ : แหวนกระเบาะขอด 3 ชัน ชื่อเรียกในท้องถิ่น : แหวนขอด 3 ชั้น ลักษณะทั่วไปของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นขอบโลหะหุ้มเพชร วางซ้อนกัน 3 ชั้น ตกแต่งด้วยเม็ดไข่ป่าอยู่ด้านล่าง คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : รูปแบบของเพชรซึ่กเป็นลักษณะไม่ตายตัว แต่สามารถนำมาจัดเรียงวางได้อย่างลงตัว ประโยชน์/การนำไปใช้ : ส่วนใหญ่นิ่ว คุ้นเคยสำหรับงาน กระบวนการผลิต : <ol style="list-style-type: none"> นำเส้นทองมาดัดให้เป็นฐานดอก และรองฐานดอกด้วยแผ่นทอง ฉลุลายตรงแผ่นรองฐาน ทำความสะอาดตามข้อที่ 1 แล้วให้มีขนาดเด็กลง แล้วเชื่อมกับฐานดอกให้ญี่ ทำกระเบาะ แล้วเชื่อมไข่ป่าติดรอบกระเบาะ นำก้านแหวนมาเชื่อมให้ติดกัน ฝังเพชร ขัดแต่งให้สวยงาม ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : มีรูปทรงลายโบราณมักจะไม่ได้รับความนิยมสำหรับตลาดค้าท่องเที่ยวปูชนีย์ ในปัจจุบันงานโลหะถูกทดแทนโดยคุณค่าทางเรื่ว ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระยะเวลาผลิตแหวน 1 วงใช้เวลาอย่างน้อย 5 วัน </p>

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 2	ผลงาน
	
	

ชื่อสารัญ : หวานบุดสามชั้น

ชื่อเรียกในท้องถิ่น : หวานยอด 3 ชั้น

ลักษณะทั่วไปของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : เพชรของตัวหวานถูกฝังลงกับผิวทองทั้งหมด 3 ชั้น ทำให้ผิวทองของแต่ละชั้นมีลักษณะเรียบเสมอกัน

คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : เพชรซึ่งเป็นรูปแบบที่ไม่ตายตัว ซึ่งช่างทองมีความสามารถนำเพชรมาฝังได้อย่างลงตัว โดยไม่ทำให้งานทองเสียรูปทรงและลวดลาย

ประโยชน์/การนำไปใช้ : หวานใส่น้ำ คุ้มให้สวยงาม

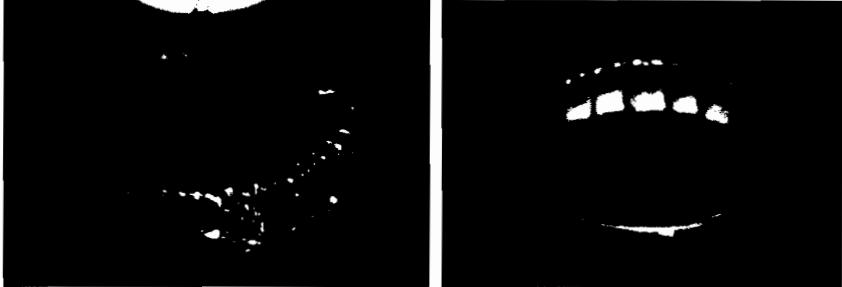
กระบวนการผลิต :

1. นำแผ่นทองมาตัดเป็นรูปทรงแปดเหลี่ยม ในฐานที่หนึ่งสำหรับฐานที่สอง ตัดเป็นรูปทรงสิบเอ็ดเหลี่ยม
2. นำฐานที่หนึ่งและสองมาเชื่อมติดกัน
3. ทำการเปราะ แล้วเชื่อมไว้เป็นครื่องประกอบ
4. นำก้านหวานมาเชื่อมให้ติดกัน
5. บุดหลุมฝังเพชร
6. ขัดแต่งให้สวยงาม

ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : ตัวหวานมีลักษณะรูปทรงเประบ้าง ไม่แข็งแรงและไม่ทนทาน ซึ่งทำให้หวานในลักษณะนี้เหมาะสมที่จะใส่ชั่วคราวเท่านั้น

ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระยะเวลาผลิตหวาน 1 วงใช้เวลาอย่างน้อย 5 วัน

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 3	ผลงาน
	

ชื่อสารัญ : แหวนตะไบเกาะห้าเม็ดแบบไม่ร่องซับ

ชื่อเรียกในท้องถิ่น : แหวนเกาะห้าเม็ด

ลักษณะทั่วไปของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : การฝังเพชรลงในทองรูปพรรณโดยการการขุดเนื้อทองคำออกจากทองรูปพรรณ ด้านข้างตัวเรือนมีการตะไบให้เกิดคลื่นลาย

คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : การออกแบบรูปทรงนั้นมีความร่วมสมัย ซึ่งคล้ายนี้ยังคงเป็นเทคนิคงานโบราณ

ประโยชน์/การนำไปใช้ : ส่วนใหญ่จะให้สวยงาม

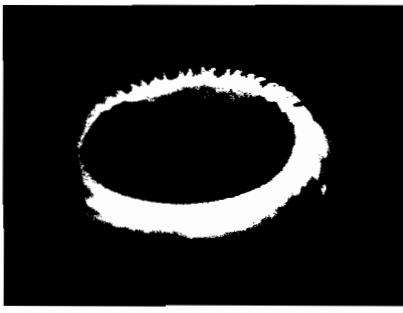
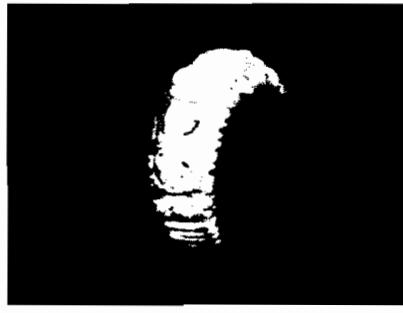
กระบวนการผลิต :

1. ขึ้นรูปแหวนตามขนาดที่ต้องการ
2. ใช้ส่วนเจาะหัวแหวนให้หลุดจากด้านบนดึงด้านล่าง จนเนื้อทองคำโดยการออกจากทองรูปพรรณ
3. ฝังเพชรลงไปในหลุมดัวแหวน
4. ตกแต่งเรือนแหวนด้วยการตะไบอุขอบแหวนให้เป็นร่อง
5. ขัดแตร์ให้สวยงาม

ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : ความประณีตของชิ้นงานยังไม่มีความละเอียดมากพอ ทำให้ดัวแหวนมีลักษณะเบี้งกระด้าง

ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระยะการผลิตแหวน 1 วงใช้เวลาอย่างน้อย 5 วัน

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 4	ผลงาน
 	

ชื่อสามัญ : แหวนตะไบเกะห้าเม็ดแบบไม่ร่องซับ

ชื่อเรียกในท้องถิ่น : แหวนเกะห้าเม็ด

ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ : การฝังเพชรลงในทองรูปพรรณโดยการการขุดเนื้อทองคำออกจากทองรูปพรรณ ด้านข้างตัวเรือนมีการตะไบให้เกิดลวดลาย

คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : การออกแบบรูปทรงนั้นมีความร่วมสมัย ซึ่งลวดลายนี้ยังคงเป็นเทคนิคงานโบราณ

ประโยชน์/การนำไปใช้ : ส่วนใหญ่จะให้สวยงาม

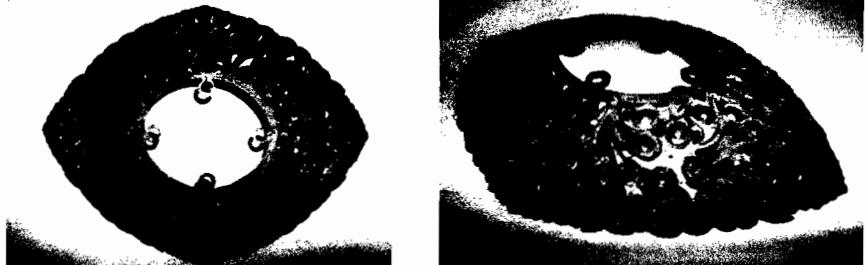
กระบวนการผลิต :

1. ขึ้นรูปแหวนตามขนาดที่ต้องการ
2. ใช้ส่วนเจาะหัวแหวนให้ทะลุจากด้านบนถึงด้านล่าง บุคลเนื้อทองคำโดยการอกรากจากทองรูปพรรณ
3. ฝังเพชรลงไปในหลุมตัวแหวน
4. ตกแต่งเรือนแหวนด้วยการตะไบถูกอบแหวนให้เป็นร่อง
5. ขัดแต่งให้สวยงาม

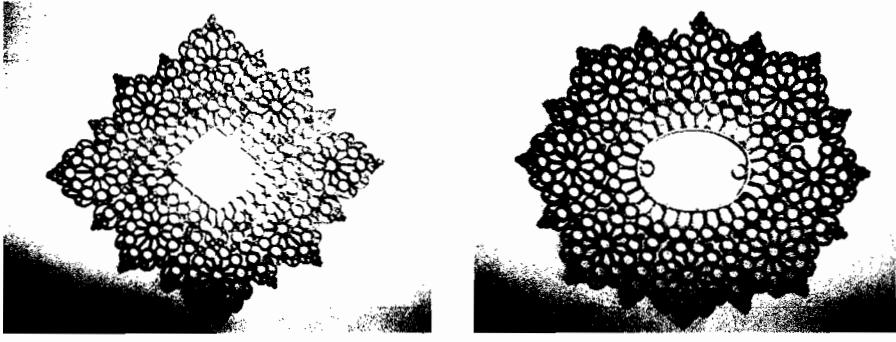
ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : ความประณีตของชิ้นงานซึ่งไม่นีความละเอียดมากพอ ทำให้ตัวแหวนมีลักษณะแข็งกระด้าง

ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิตแหวน 1 วงใช้เวลาอย่างน้อย 5 วัน

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 5	ผลงาน
	 <p>ชื่อสามัญ : หัวเข็มขัดบุคลาบรองซับ (ชำรุด) ชื่อเรียกในท้องถิ่น : หัวเข็มขัดบุคลา ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นแผ่นโลหะมีหุ้มไวร์สีเพชร แกะฉลุลาย คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : ลวดลายและรูปทรงของชิ้นงานเป็นเอกลักษณ์งานทองโบราณ ประโยชน์/การนำไปใช้ : เชื่อมเข้ากับผ้าคาดเอว คู่ให้สวยงาม กระบวนการผลิต : <ol style="list-style-type: none"> 1. นำแผ่นโลหะมาตัดให้ได้รูปทรงและแกะลาย 2. ฉลุลายตรงส่วนที่ไม่ใช้ออก 3. ตีแผ่นโลหะด้านหลังของลายให้แน่น 4. หุ้มหุ้มไวร์เพชร 5. ขัดแต่งให้สวยงาม ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : ชิ้นงานยังไม่ได้รับความนิยมเนื่องจากเป็นงานทองโบราณ ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิต 1 ชิ้นใช้เวลาอย่างน้อย 7 วัน </p>

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 6	ผลงาน
	

ชื่อสารนัย : หัวเข็มขัดดัดลวดเชื่อมลาย

ชื่อเรียกในท้องถิ่น : หัวเข็มขัดดัดลวดเชื่อมลาย

ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะการดัดลวดมาเชื่อมต่อกันให้เป็นลวดลาย

คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : กระบวนการผลิตชิ้นงาน ต้องอาศัยความชำนาญการควบคุมไฟในการเชื่อมลวดให้ติดกัน

ประโยชน์/การนำไปใช้ : เป็นเข้ากันผ้าคาดเอว ครุให้สวยงาม

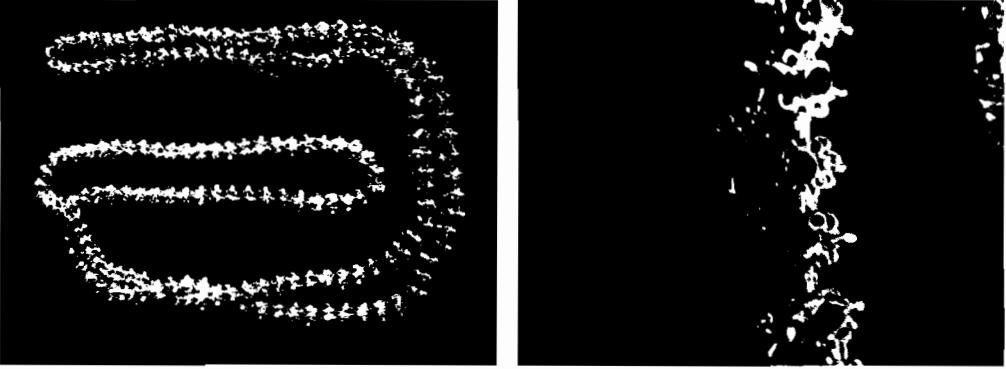
กระบวนการผลิต :

1. นำลวดทองมาดัดลายให้ได้ตามขนาดและลวดลายที่ต้องการ
2. นำลวดทองที่ดัดแล้ว วางที่กระดานทอนไฟเพื่อให้ลวดทองเชื่อมติดกัน (กรรมวิธีนี้จะใช้เวลานานเนื่องจากช่างต้องเชื่อมลวดทองที่ละชิ้น แล้วต้องนำเข้าไปແช่น้ำก่อนที่จะเชื่อมลวดทองอีกชิ้น)
3. หลังจากเชื่อมลวดทองให้ติดกันทุกชิ้นแล้ว นำมาขัดแต่งให้สวยงาม

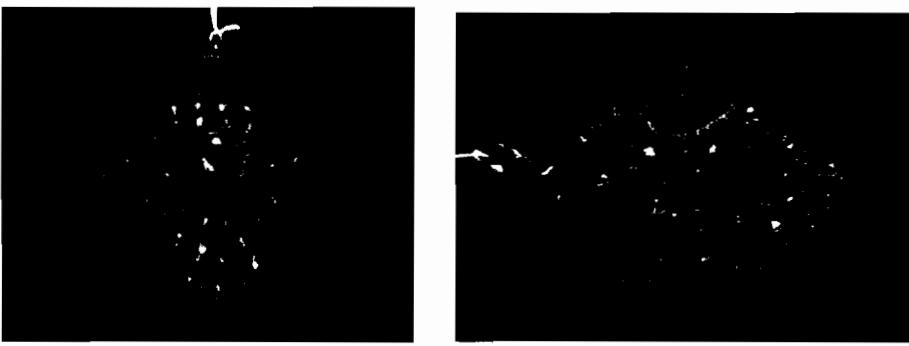
ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : ช่างเชื่อมทองบั้งไม่สามารถเชื่อมทองให้ติดกันได้หมด เนื่องจากช่างขาดความชำนาญในการเชื่อมและการควบคุมระดับอุณหภูมิในการคานทอนไฟ

ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระยะเวลาผลิต 1 ชิ้นใช้เวลาอย่างน้อย 14 วัน

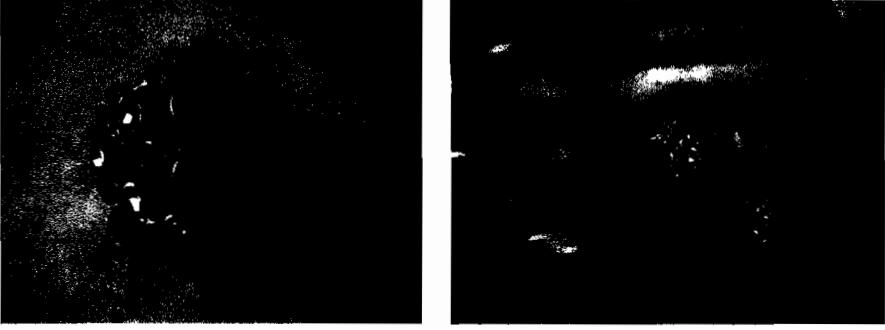
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 7	ผลงาน
	 <p>ชื่อสารณยุ : ส่งมวลทบส.เบ ชื่อเรียกในท้องถิ่น : สังข์วาลคอกของกอก ลักษณะทั่วไปของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะของการเชื่อมห่วงลวดเด็กให้ติดกันและคล้องกัน ให้มีการเคลื่อนไหว คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : เป็นสังข์วาลที่ใช้ความละเอียดประณีตเป็นอย่างมาก การออกแบบยังคงเป็นงานร่วมสมัยที่ผู้ใช้ยังสามารถนำมาใส่ได้ในปัจจุบัน ประโยชน์/การนำไปใช้ : สวมหันสู่ใบพับหลายครั้ง ให้สวยงาม กระบวนการผลิต : <ol style="list-style-type: none"> 1. ซักลวดเงินให้ได้ขนาดตามความยาวที่ต้องการ 2. นำลวดมาพันแกนเหล็ก 3. ทำคอกของกอก โดยใช้ห่วงเชื่อมรอบกระเบ้า 4. ให้ห่วงนาเขื่อนคอกของกอกแต่ละคอกเข้าด้วยกันเป็นสร้อยตามขนาดความยาวที่ต้องการ 5. นำสังข์วาลเงินลงตื้นในน้ำกรด จากนั้นนำขึ้นมาเชื่อมในน้ำเปล่า <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : สังข์วาลขังไม่มีความคงทนและแข็งแรง เนื่องจากสังข์วาลสามารถเคลื่อนไหวได้ตลอดเวลา จึงทำให้เกิดความชำรุดและเสียหายได้ง่าย</p> <p>ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิต 1 ชิ้นใช้เวลาอย่างน้อย 30 วัน</p> </p>

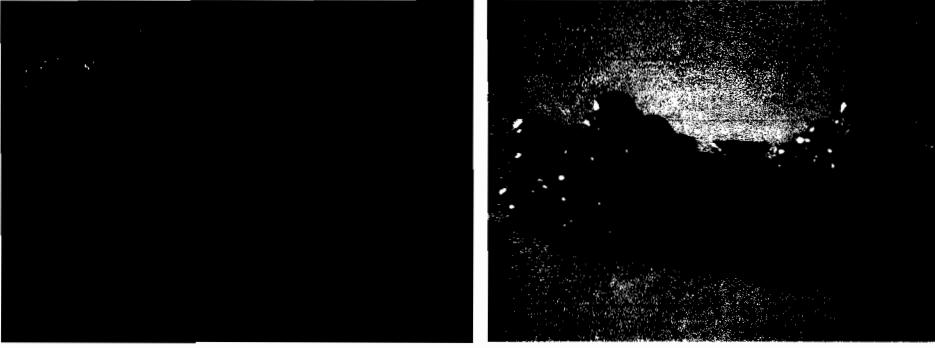
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 8	ผลงาน
	<p>ชื่อสารัญ : จีเข็มกลัดใบโพธิ์ 4 ชั้น 1 ยอดแบบรองชั้น</p> <p>ชื่อเรียกในท้องถิ่น : จีเข็มกลัดใบโพธิ์</p> <p>ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นรูปใบโพธิ์เป็นวงซ้อนกันเป็นชั้นๆ ขอบโคละหุ่มเพชร ตกแต่งด้วยเม็ดไข่ปลาออยู่ด้านล่าง</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : ช่างสามารถตกแต่งงานได้อย่างละเอียดอ่อนและประณีต ตัววี มีน้ำหนักเบาทำให้ผู้ใช้สามารถได้อย่างสนับายน</p> <p>ประโยชน์/การนำไปใช้ : ใส่เข้ากับสร้อยคอ หรือเป็นเข็มกลัดติดเสื้อ</p> <p>กระบวนการผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> นำสีน้ำทองมาคัดให้เป็นฐานใบ และรองฐานใบด้วยแผ่นทอง ฉลุลายตรงแผ่นรองฐาน ตามกรรมวิธีตามข้อที่ 1 แต่ให้มีขนาดเล็กลง แล้วเชื่อมกับฐาน ดอกใหญ่ ทำกระเปาะ แล้วเชื่อมใบปลาติครอบกระเปาะ นำหุใจและตัวเข็มกลัด มาเชื่อมให้ติดกัน ฝังเพชร ขัดแต่งให้สวยงาม <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : มีรูปทรงลายโบราณมักจะไม่ได้รับความนิยมสำหรับตลาดค้าทองรูปพรรณ</p> <p>ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิต 1 ชิ้นใช้เวลาอย่างน้อย 5 วัน</p>

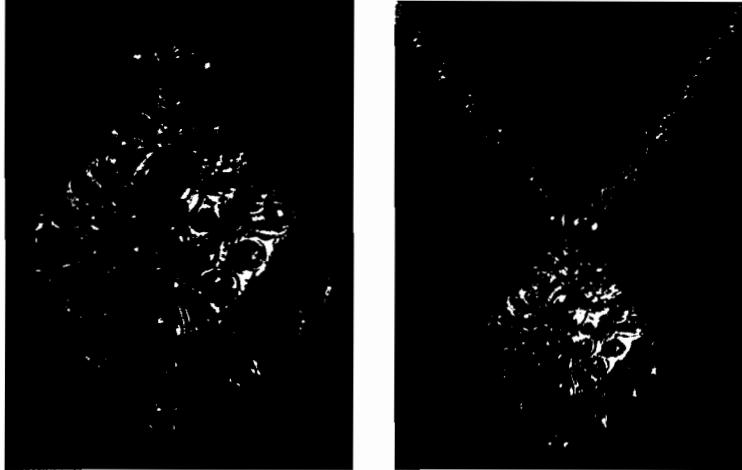
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 9	ผลงาน
 <p>ชื่อสารัญ : หวานแมลงปอฝังกระเพาะแบบร่องขับ</p> <p>ชื่อเรียกในท้องถิ่น : หวานแมลงปอ</p> <p>ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ : ตัวหวานเป็นรูปทรงแมลงปอ ฝังเพชร</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : รูปทรงและการออกแบบมีความเป็นงานร่วมสมัย สามารถใส่ด้วยทุกวัย</p> <p>ประโยชน์/การนำไปใช้ : หวานน้ำ เพื่อให้สูงงาน</p> <p>กระบวนการผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ขึ้นรูปหวานตามขนาดที่ต้องการ 2. บุคลและแกะเนื้อทองคำออกจากทองรูปพรรณ 3. ฝังเพชรลงไปในหลุมตัวหวาน 4. ตกแต่งเรือนหวานด้วยการแกะสลักตัวหวานให้เป็นลาย 5. ขัดแต่งให้สวยงาม <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข :</p> <p>มีรูปทรงลายโบราณไม่ค่อยได้รับความนิยมสำหรับตลาดค้าทองรูปพรรณ</p> <p>ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิตหวาน 1 วงใช้เวลาอย่างน้อย 3 วัน</p>	

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 10	ผลงาน
	<p>ชื่อสารัญ : สร้อยข้อมือระเปาะ 3 ชั้นแกะลาย</p> <p>ชื่อเรียกในท้องถิ่น : สร้อยข้อมือ 3 ชั้น</p> <p>ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นของโลหะทึบเพชร วางซ้อนกัน 3 ชั้น</p> <p>คาดเด่งคืบymecd ไบป์ลาอยู่ด้านล่าง</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : เพชรซึ่กเป็นรูปแบบที่ไม่ตายตัวแต่สามารถนำมาจัดวางได้ อิ่งลงตัว โดยไม่ทำให้งานทองเสียรูปทรงและลวดลาย</p> <p>ประโยชน์/การนำไปใช้ : สร้อยข้อมือ</p> <p>กระบวนการผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นำเส้นทองมาดัดให้เป็นฐานคอก และรองฐานคอกด้วยแผ่นทอง 2. ฉลุลวดลายตรงแผ่นรองฐาน ตามกรอบวิธีตามข้อที่ 1 แต่ให้มีขนาดเล็กลง แล้วเชื่อมกับฐานคอกใหญ่ 3. ทำระเปาะ แล้วเชื่อมไบป์ลาดครอบระเปาะ 4. นำห่วงมาเชื่อมและกัดงไขดิคกัน 5. ฝังเพชร 6. ขัดแต่งให้สวยงาม <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : มีรูปทรงลายโบราณมักจะไม่ได้รับความนิยมทองรูปพรรณ ในปัจจุบัน</p> <p>ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิต 1 ชิ้นใช้เวลาอย่างน้อย 9 วัน</p>

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 11	ผลงาน
	

ชื่อสารัญ : จีบุคลาຍโนราณ3ชั้น

ชื่อเรียกในท้องถิ่น : จีบุคลาຍโนราณ

ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นแผ่นโลหะนูนเป็นชั้นๆตัวเนื้อโลหะมีหลุมไว้ใส่เพชรและกลุ่ม

คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : ลวดลายเพชรซึ่กเป็นรูปแบบที่ไม่ตายตัวและรูปทรงของชิ้นงานเป็นเอกลักษณ์งานทอง โนราณ

ประโยชน์/การนำไปใช้ : ใส่เข้ากับสร้อยคอ

กระบวนการผลิต :

- 1.นำแผ่นโลหะมาตัดให้ได้รูปทรงและแกะลาย เป็น3ชั้น
- 2.กลุ่มครองส่วนที่ไม่ใช่ตัวลายออก
- 3.ตีแผ่นโลหะด้านหลังของลายให้นูนและแกะลายด้านหลัง กับเชื่อมต่อระเข้า
- 4.บุคลุ่มฝังเพชร
- 5.ขัดแต่งให้สวยงาม

ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : ชิ้นงานปัจจุบันนี้ไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากเป็นงานทอง โนราณและมีขนาดใหญ่

ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิตใช้เวลาอย่างน้อย 12 วัน

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 12	ผลงาน
	

ชื่อสารัญ : จี๊เง็งกลัดกระปา๊ข้าวหวานตัด 5 ชิ้น แบบรองช้อน

ชื่อเรียกในท้องถิ่น : เง็งกลัด ข้าวหวานตัด

ลักษณะหัวไปปะของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นขอบโลหะหุ้มเพชร วางซ้อนกัน 5 ชั้น

ตกแต่งด้วยเม็ดไข่ป่าปลาอยู่ด้านล่าง

คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : เพชรซึ่กเป็นรูปแบบที่ไม่ตายตัวแต่สามารถนำมาจัดวางได้ อย่างลงตัวและสามารถใช้งานได้ 2 ลักษณะในชิ้นเดียว

ประโยชน์/การนำไปใช้ : ใส่เข้ากับสร้อยคอ

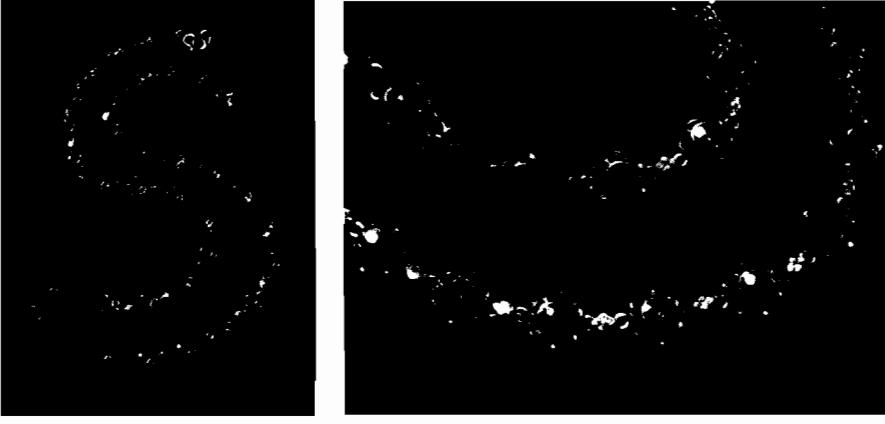
กระบวนการผลิต :

1. นำเส้นทองมาตัดให้เป็นฐานใบ และรองฐานใบด้วยแผ่นทอง
2. ฉลุลายตรงแผ่นรองฐาน ตามกรรมวิธีตามข้อที่ 1 แต่ให้มีขนาดเล็กลง แล้วเชื่อมกับฐาน คงให้หยุ่ง
3. ทำกระปา๊ แล้วเชื่อมไข่ป่าปลาติดรอบกระปา๊
4. นำ หุ้ง และตัวเง็งกลัด มาเชื่อมให้ติดกัน
5. ฝังเพชร
6. ขัดแต่งให้สวยงาม

ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : มีรูปทรงลายโบราณมักจะไม่ได้รับความนิยมสำหรับตลาดค้าทองรูปพรรณ เพราะมีขนาดใหญ่

ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิตใช้เวลาอย่างน้อย 7 วัน

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 13	ผลงาน
	

ชื่อสารนัย : สรีอย่างเป่าคอกรอกแบบบรรจับ

ชื่อเรียกในท้องถิ่น : สรีอยคอกรอก

ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นคลอกของคอเด็กฝังเพชร ร้อยติดกัน

คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : เป็นเครื่องประดับที่ได้รับแรงบันดาลใจจากคลอกไม้ที่อู่ตุน แม่น้ำบางซุนชน ไทยในสมัยก่อน ทำให้งานที่ออกแบบมีความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรม ความเป็นอุด្ឋงค์ของคนไทย

ประโยชน์/การนำไปใช้ : สวมใส่คอด เพื่อความสวยงาม

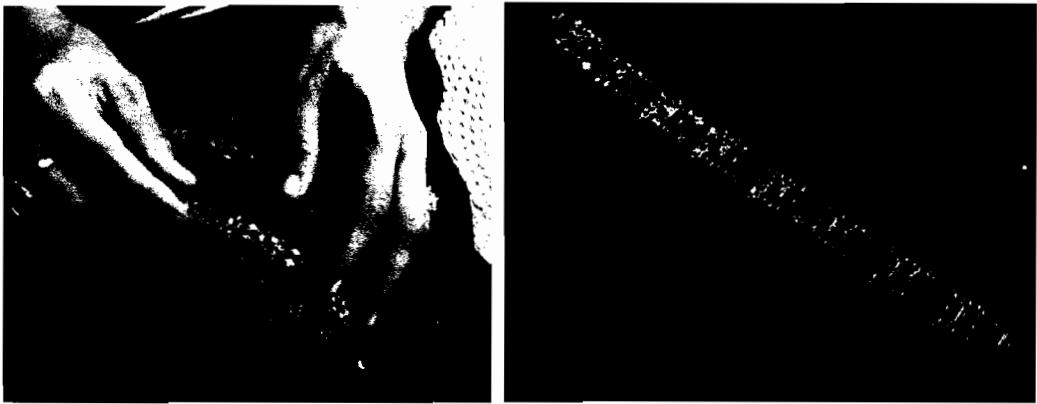
กระบวนการผลิต :

1. นำเส้นทองมาดัดให้เป็นฐานคลอก และรองฐานคลอกด้วยแผ่นทอง
2. ฉลุลายตรงแผ่นรองฐาน เชือนกระเบาะเพชรไว้ด้านบน
3. แล้วเชื่อมห่วงไว้ร้อยต่อๆ ไปจนได้ความยาวที่ต้องการ
4. ฝังเพชร
5. ขัดเต็งให้สวยงาม

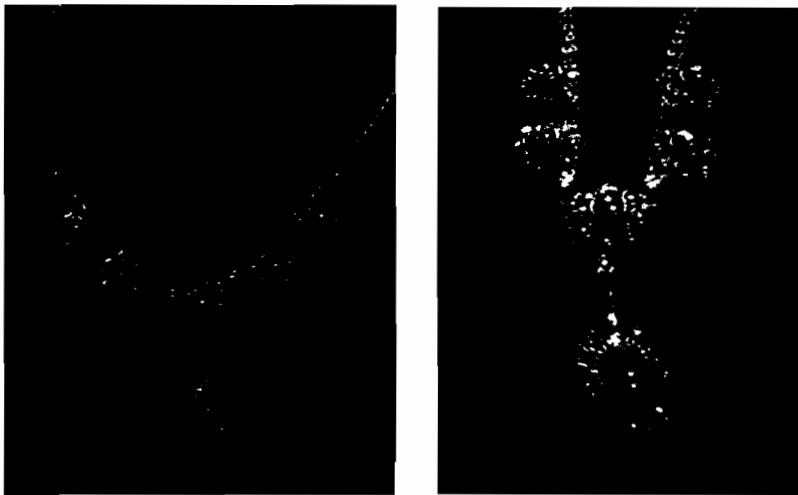
ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : มีรูปทรงลายโบราณและมีขนาดใหญ่จึงไม่ค่อยได้รับความนิยมสำหรับตลาดค้าทองรูปพรรณ เพราะมีราคาเกินไป

ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิต 1 ชิ้นใช้เวลาอย่างน้อย 7 วัน

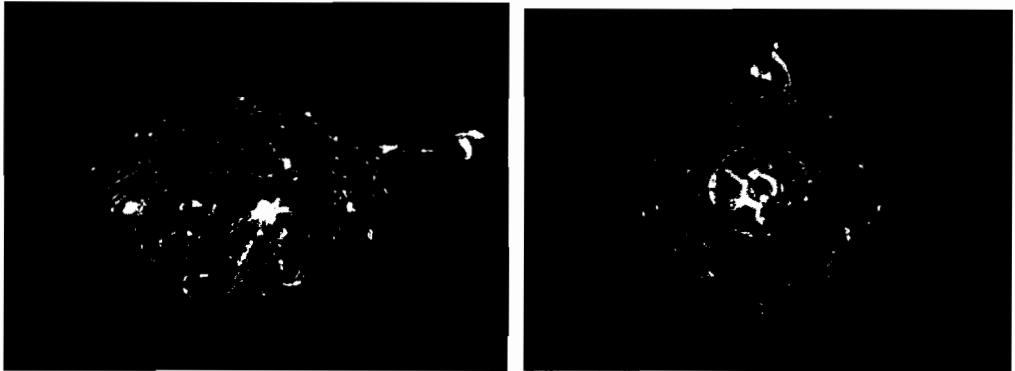
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 14	ผลงาน
	<p>ชื่อสารนัย : สรีอย่างมีอ 4 เหลี่ยมคอกข้าวหلامตัดเล็ก</p> <p>ชื่อเรียกในท้องถิ่น : สรีอยแบบ4เหลี่ยมข้าวหلامตัด</p> <p>ลักษณะทั่วไปของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยม ตกแต่งด้วยเม็ดไช่ป่าอยู่ด้านล่าง</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : เป็นรูปแบบที่ไม่ตายตัว ลวดลายและรูปทรงของชิ้นงานเป็นเอกลักษณ์งานทองโบราณ</p> <p>ประโยชน์/การนำไปใช้ : สามารถใช้ทำเครื่องประดับ ของตกแต่งภายในบ้าน</p> <p>กระบวนการผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> นำเส้นทองมาตัดให้เป็นฐานคอก และรองฐานคอกด้วยแผ่นทอง ฉลุลวดลายตรงแผ่นรองฐาน ทำกระเปาะ แล้วเชื่อมไช่ป่าติดรอบกระเปาะ นำห่วงมาเชื่อมและคล้องให้ติดกัน ฝังเพชร ขัดแต่งให้สวยงาม <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : มีรูปทรงลายโบราณมักจะไม่ได้รับความนิยมทองรูปพรรณ ในปัจจุบัน</p> <p>ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิต 1 ชิ้นใช้เวลาอย่างน้อย 9 วัน</p>

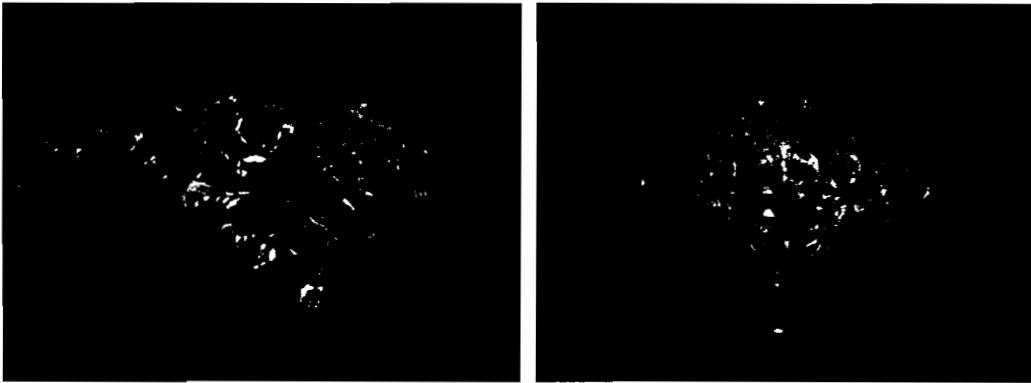
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 15	ผลงาน
	<p>ชื่อสารัญ : สังข์วัลกระปาะข้าวหลามตัด</p> <p>ชื่อเรียกในท้องถิ่น : สังข์วัล</p> <p>ลักษณะทั่วไปของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นครกที่ร้อยติดกัน เป็นขอบโลหะทึบเพชร วางซ้อนกัน ตกแต่งด้วยเม็ดไข่ป่าอยู่ด้านล่าง</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : เพชรซึ่กเป็นรูปแบบที่ไม่ตายตัวแต่สามารถนำมาระจัดวางได้ อย่างลงตัว</p> <p>ประโยชน์/การนำไปใช้ : สรุวไส่ที่ครก</p> <p>กระบวนการผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นำเส้นทองมาตัดให้เป็นฐานครก และรองฐานครกด้วยแผ่นทอง 2. ฉลุลายตรงแผ่นรองฐาน 3. ทำกระปาะ แล้วเชื่อมไข่ป่าติดรอบกระปาะ 4. นำห่วงมาเชื่อมและคล้องให้ติดกัน 5. ฝังเพชร 6. ขัดแต่งให้สวยงาม <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : มีรูปทรงลายโบราณมักจะไม่ได้รับความนิยมของรูปพรรณ ในปัจจุบัน</p> <p>ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิตใช้เวลาอย่างน้อย 14 วัน</p>

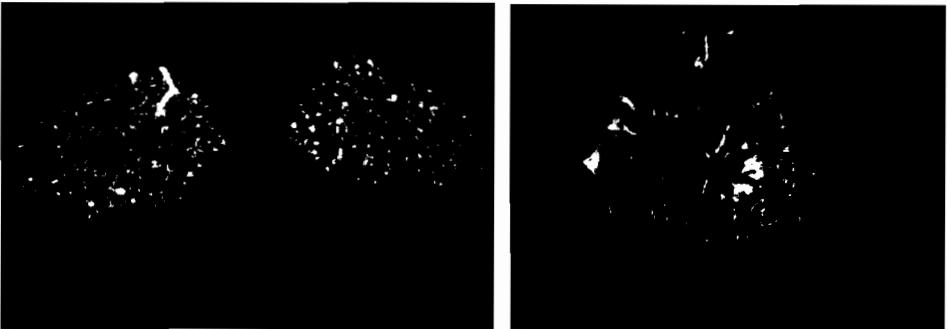
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 16	ผลงาน
	 <p>ชื่อสารัญ : จีบุค โนราณแกะลายฉลุเบื้อง ชื่อเรียกในท้องถิ่น : จีลายโนราณ ลักษณะทั่วไปของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นแผ่นโลหะมูนเป็นชั้นๆตัวเนื้อโลหะมีหลุมไว้ใส่เพชรแกะฉลุลาย คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : ลวดลายและรูปทรงของชิ้นงานเป็นเอกลักษณ์งานทองโนราณ ประโยชน์/การนำไปใช้ : ใส่เข้ากับสร้อยคอ กระบวนการผลิต : <ol style="list-style-type: none"> นำแผ่นโลหะมาตัดให้ได้รูปทรงและแกะลาย เป็น 2 ชั้น ฉลุลายตรงส่วนที่ไม่ใช่ตัวลายออก ตีแผ่นโลหะด้านหลังของลายให้ผุนและแกะลายด้านหลัง ขุดหลุมฝังเพชร ขัดแต่งให้สวยงาม ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : ชิ้นงานปัจจุบันนี้ไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากเป็นงานทองโนราณและมีขนาดใหญ่ ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระดับการผลิต 1 ชิ้นใช้เวลาอย่างน้อย 10 วัน </p>

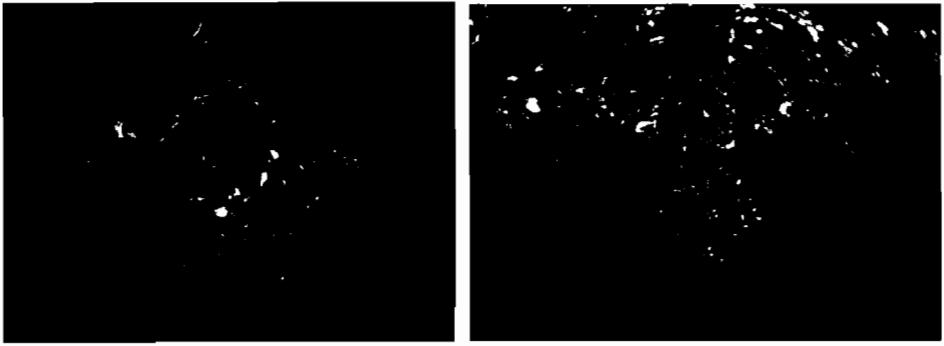
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 17	ผลงาน
	<p>ชื่อสารนัย : จีสมอยุค โบราณ แกะลายฉลุ 4 ยอด</p> <p>ชื่อเรียกในท้องถิ่น : จีสมอย 4 ยอด</p> <p>ลักษณะทั่วไปของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นแผ่นโลหะมุนเป็นชั้นๆ ตามเนื้อโลหะมีหลุมไว้ใส่เพชร แกะฉลุลาย</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : ลวดลายและรูปทรงของชิ้นงานเป็นเอกลักษณ์งานทองโบราณ</p> <p>ประโยชน์/การนำไปใช้ : ใส่เข้ากับสร้อยคอ</p> <p>กระบวนการผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นำแผ่นโลหะมาตัดให้ได้รูปทรงและแกะลาย เป็น 2 ชั้น 2. ฉลุลายตรงส่วนที่ไม่ใช่ตัวลายออก 3. ตีแผ่นโลหะด้านหลังของลายให้มนและแกะลายด้านหลัง 4. ขุดหลุมฝังเพชร 5. ขัดแต่งให้สวยงาม <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : ชิ้นงานปัจจุบันนี้ไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากเป็นงานทอง โบราณ และมีขนาดใหญ่</p> <p>ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิต 1 ชิ้นใช้เวลาอย่างน้อย 10 วัน</p>

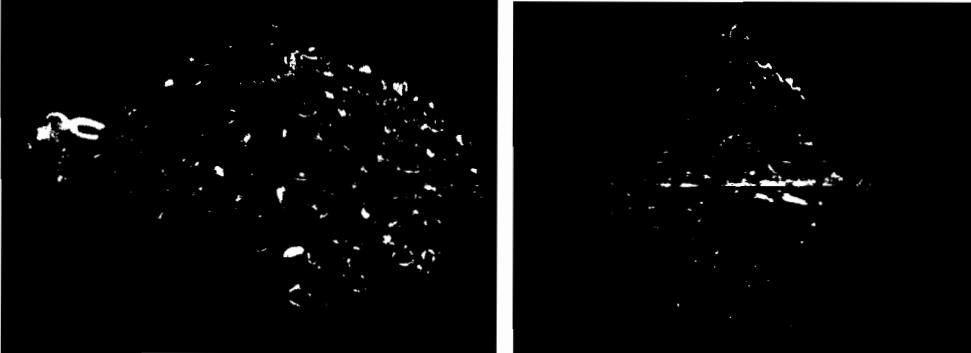
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 18	ผลงาน
	<p>ชื่อสถานที่ : จังหวัดเชียงใหม่ แขวงแม่ริม ถนนสันป่าตอง</p> <p>ชื่อเรียกในท้องถิ่น : จังหวัดเชียงใหม่ แขวงแม่ริม</p> <p>ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ :</p> <p>มีลักษณะเป็นรูปแป็คแพ็คเป็นวงซ้อนกันเป็นชั้น ขอบโกละหุ่มเพชร</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : เพชรซึ่งเป็นรูปแบบที่ไม่ตายตัวแต่สามารถนำมาจัดวางให้ได้รูปทรงได้อย่างลงตัว</p> <p>ประโยชน์/การนำไปใช้ : ใส่เข้ากับสร้อยคอ หรือเป็นเข็มกลัดติดเสื้อ</p> <p>กระบวนการผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> นำสีน้ำท่องนาดัดให้เป็นรูรูปไข่ และรองรูรูปไข่ไว้ด้วยแผ่นทอง ฉลุลายตรงแผ่นรองรูรูปไข่ ตามกรรมวิธีตามข้อที่ 1 แล้วให้มีขนาดเล็กลง แล้วเชื่อมกับรูรูปไข่ ทำกระเบาะ แล้วเชื่อมไปปลาริดรูบกระเบาะ นำหุ้นส่วนตัวเข็มกลัด มาเชื่อมให้ติดกัน ฝังเพชร ขัดแต่งให้สวยงาม <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : มีรูปทรงลายโบราณมักจะไม่ได้รับความนิยมสำหรับตลาดค้าห้องรูปพรรณ</p> <p>ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระยะเวลาผลิต 1 ชิ้นใช้เวลาอย่างน้อย 15 วัน</p>

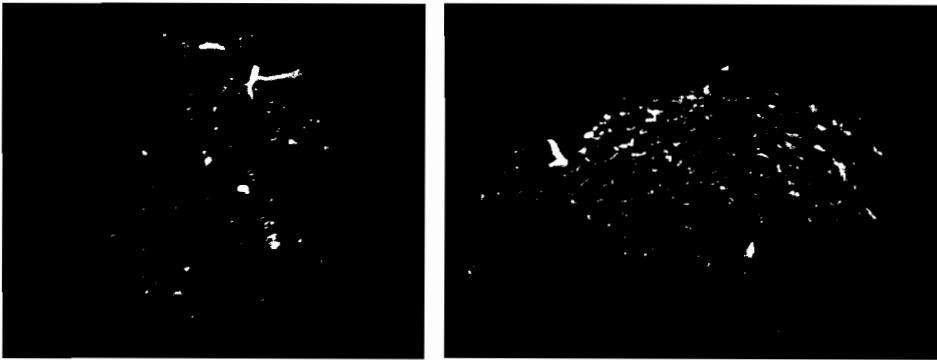
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 19	ผลงาน
	<p>ชื่อสารัญ : จีสมอกระเปาะ 2 ชั้นรองชั้นแบบมีระย้า</p> <p>ชื่อเรียกในท้องถิ่น : จีสมอะระย้า</p> <p>ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นรูปสมอเป็นวงช้อนกันเป็นชั้นๆ ขอบโลหะหุ้มเพชร ตกแต่งด้วยเม็ดไข่ป่าอยู่ด้านล่าง</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : เพชรซึ่กเป็นรูปแบบที่ไม่ตายตัวแต่สามารถนำมาจัดวางให้ได้รูปทรงได้อย่างลงตัว และระย้าเป็นการจับจีบ</p> <p>ประโยชน์/การนำไปใช้ : ใส่เข้ากับสร้อยคอ หรือเป็นเข็มกลัดติดเสื้อ</p> <p>กระบวนการผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นำเส้นทองมาดัดให้เป็นฐานสมอและรองฐานสมอค้างแป่นทอง 2. ฉลุลายตรงแผ่นรองฐานสมอ ตามกรอบวิธีตามข้อที่ 1 แต่ให้มีขนาดเล็กลง แล้วเชื่อมกับฐานคงให้แน่น 3. ทำกระเปาะ แล้วเชื่อมไข่ป่าติดรอบกระเปาะพร้อมกับเชื่อมติดระย้า 4. นำหุ้นส่วนตัวเข็มกลัด มาเชื่อมให้ติดกัน 5. ฝังเพชรแล้วขัดแต่งให้สวยงาม <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : มีรูปทรงลายใบราษฎร์จะไม่ได้รับความนิยมสำหรับตลาดค้าทองรูปพรรณ</p> <p>ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิต 1 ชิ้นใช้เวลาอย่างน้อย 15 วัน</p>

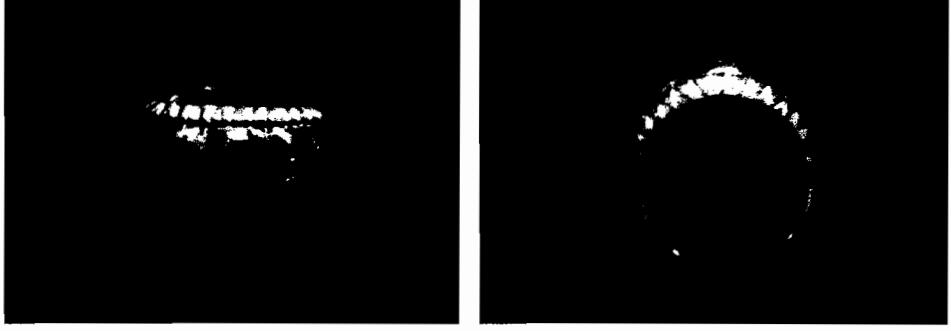
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 20	ผลงาน
	 <p>ชื่อสารัญ : จีสมอกระเปาะ4ชั้นรองซับแบบมีระย้า ชื่อเรียกในท้องถิ่น : จีสมอระย้า ลักษณะทั่วไปของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นรูปส่วนเป็นวงซ้อนกันเป็นชั้นๆ ขอบโลหะทึบเพชร ตกแต่งด้วยเม็ดไข่ปลาอยู่ด้านล่าง คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : เพชรซึ่กเป็นรูปแบบที่ไม่ตายตัวแต่สามารถนำมาจัดวางให้ได้รูปทรงได้อย่างลงตัว และระย้าเป็นการจับจีบ ประโยชน์/การนำใช้ : ใส่เข้ากับสร้อยคอ หรือเป็นเข็มกลัดติดเสื้อ กระบวนการผลิต 1. นำเส้นทองนาดัดให้เป็นฐานสนอและรองฐานสนอด้วยแผ่นทอง 2. ฉลุลายตรงแผ่นรองฐานสนอ ทำตามกรรมวิธีตามข้อที่ 1 แล้วให้มีขนาดเล็กลง แล้วเชื่อมกับฐานคงให้แน่น 3. ทำการเปาะ แล้วเชื่อมไข่ปลาติดรอบกระเปาะพร้อมกับเขื่อนติดระย้า 4. นำหยิ่งและตัวเข็มกลัด มาเชื่อมให้ติดกัน 5. ฝังเพชรแล้วขัดแต่งให้สวยงาม ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : มีรูปทรงลายโบราณมักจะไม่ได้รับความนิยมสำหรับตลาดค้าทองรูปพรรณ ความสามารถในการผลิตความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิต 1 ชิ้นใช้เวลาอย่างน้อย 15 วัน</p>

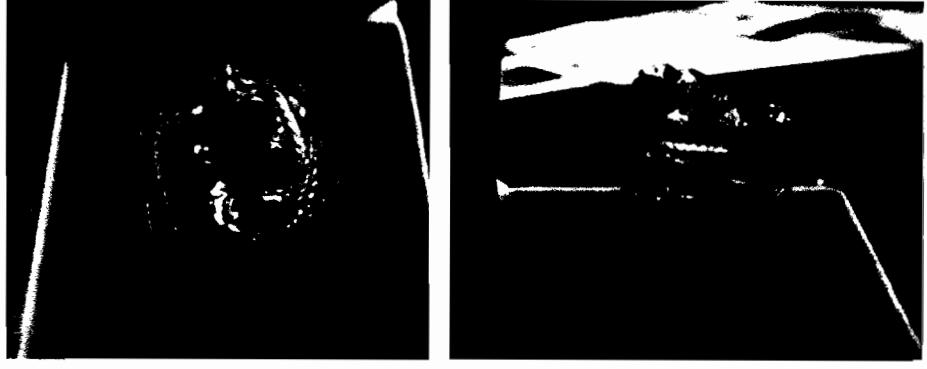
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 21	ผลงาน
	<p>ชื่อสารัญ : จีกระเปาะเพชรรอบ 9 ยอด</p> <p>ชื่อเรียกในท้องถิ่น : จีกระเปาะ 9 ยอด</p> <p>ลักษณะทั่วไปของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นรูปซี่รูปแบบแรก ขอบโลหะหุ้มเพชร ตกแต่งด้วยเม็ดไข่ปลาอยู่ด้านล่าง</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : ความยากของเพชรซึ่งเป็นรูปแบบที่ไม่ตายตัวแต่สามารถนำมารืดควางให้ได้รูปทรงได้อย่างลงตัว</p> <p>ประโยชน์/การนำไปใช้ : ใส่เข้ากับสร้อยคอ หรือเป็นเงินกลัดติดเสื้อ</p> <p>กระบวนการผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> นำเส้นทองมาตัดให้เป็นฐานใน และรองฐานในด้วยแผ่นทอง ฉลุลายตรงแผ่นรองฐาน ตามกรรมวิธีตามข้อที่ 1 แต่ให้มีขนาดเล็กลง แล้วเชื่อมกับฐาน คงให้ใหญ่ ทำกระเปาะ แล้วเชื่อมไข่ปลาติดรอบกระเปาะ นำหุ้จีและตัวไข่ปลาติด มาเชื่อมให้ติดกัน ฝังเพชร ขัดแต่งให้สวยงาม <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : มีรูปทรงลายโบราณมักจะไม่ได้รับความนิยมสำหรับตลาดค้าทองรูปพรรณ</p> <p>ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระดับการผลิตใช้เวลาอย่างน้อย 15 วัน</p>

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 22	ผลงาน
	<p>ชื่อสารัญ : หวานตะไบข้อมะขาม 7 เม็ดแกะลาย</p> <p>ชื่อเรียกในท้องถิ่น : หวานตะไบข้อมะขาม</p> <p>ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะตัวเนื้อทองหุ้มรอบตัวเพชรค้านข้างตัวเรือนมีการตะไบให้เกิดความลายสวยงาม</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : ความสวยงามของริ้นงานบ่งบอกถึงลักษณะงานทองโบราณ มีความแข็งแรง ทนทานและคงทน</p> <p>ประโยชน์/การนำไปใช้ : ส่วนใหญ่จะให้สวยงาม</p> <p>กระบวนการผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ขึ้นรูปเป็นหวานตามขนาดที่ต้องการ 2. บุคลเนื้อทองคำออกจากทองรูปพรรณ 3. ผิงเพชรลงไว้ในหลุมตัวหวาน 4. ตกแต่งเรือนหวานด้วยการตะไบดูขอนหวานให้เป็นร่อง และแกะลายลงบนตัวหวาน 5. ขัดเจงให้สวยงาม <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : งานริ้นนี้ไม่ค่อยรับความนิยม เพราะบางมีน้ำหนักรวมถึงราคาที่ยังแพงเกินไป</p> <p>ความสามารถในการผลิตความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระยะเวลาผลิตหวาน 1 วงใช้เวลาอย่างน้อย 5 วัน</p>

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 23	ผลงาน
	

ข้อมูล : หวานบุคคลร่องซัน

ชื่อเรียกในท้องถิ่น : หวานญี่

ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะตัวเนื้อทองหุ่มรอบตัวเพชรด้านข้างตัวเรือนมีการแกะลายให้เกิดความล้ำสว่างงาน

คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : ลวดลายของชิ้นงานปั้นบอกถึงลักษณะความยากในการตัดรูปทรงของตัวหวานทองโบราณ

ประโยชน์/การนำไปใช้ : หวานใส่น้ำ คุ้มให้สวยงาม

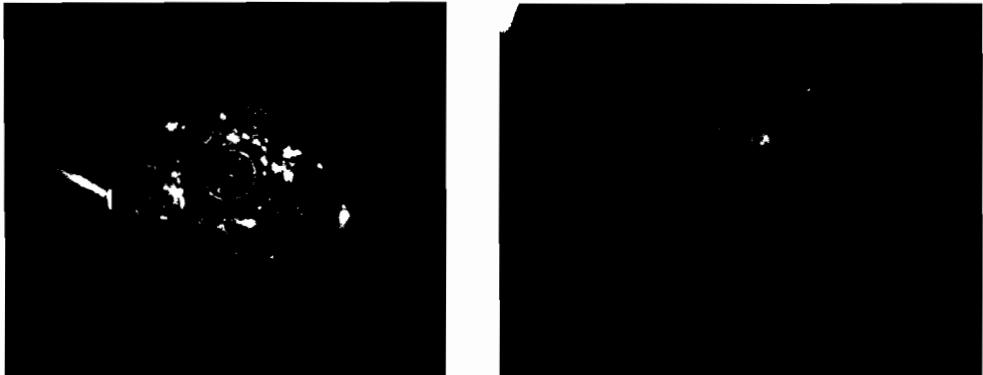
กระบวนการผลิต

1. ขึ้นรูปหวานตามขนาดที่ต้องการ
2. บุคลเนื้อทองคำออกจากทองรูปพรรณ
3. ฝังเพชรลงไปในหลุมตัวหวาน
4. ตกแต่งเรือนหวานด้วยการตัดตัวหวานให้เป็นช่วงช่วงๆ
5. ขัดแต่งให้สวยงาม

ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : งานชนินี้ไม่ค่อยรับความนิยม เพราะยังมีน้ำหนักรวมถึงราคาที่ยังแพงเกินไป

ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิตหวาน 1 วงใช้เวลาอย่างน้อย 5 วัน

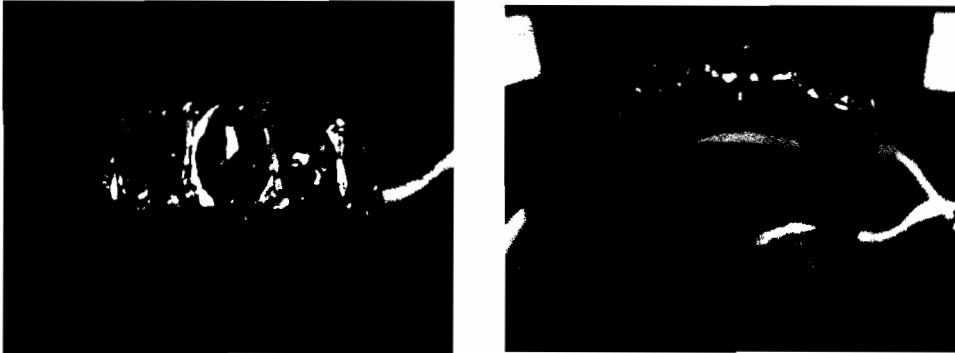
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 24	ผลงาน
	<p>ชื่อสารัญ : แหวนบุคคลไม้13เม็ด</p> <p>ชื่อเรียกในท้องถิ่น : แหวนคอกไม้</p> <p>ลักษณะทั่วไปของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะตัวเนื้อหุ้มรอบตัวเพชรด้านข้างตัวเรือนมีการแกะลายให้เกิดลวดลายสวยงาม</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น: เนื้อหุ้มรอบตัวเพชรด้านข้างงานบ่ากถึงลักษณะความยากในการดัด รูปทรงของตัวแหวนทองโบราณ</p> <p>ประโยชน์/การนำไปใช้ : ส่วนไส่นิ่ว ครุให้สวยงาม</p> <p>กระบวนการผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ขึ้นรูปแหวนตามขนาดที่ต้องการ 2. บุคลเนื้อหุ้มรอบตัวเพชรด้านข้างจากทองรูปพรรณ 3. ฝังเพชรลงไปในหลุมตัวแหวน 4. ตกแต่งเรือนแหวนด้วยการดัดตัวแหวนให้กลม 5. ขัดเจงให้สวยงาม <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : ไม่มีการพัฒนาออกแบบรูปแบบชิ้นงานทำให้ตัวแหวนมีรูปแบบเดิน ๆ</p> <p>ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิตแหวน 1 วงใช้เวลาอย่างน้อย 5 วัน</p>

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 25	ผลงาน
	 <p>ชื่อสารัญ : แหวนข้อมะนาມดินเผา 3 แฉว, 2 แฉว, 1 แฉว</p> <p>ชื่อเรียกในท้องถิ่น : แหวนข้อมะนาມ 3 แฉว, 2 แฉว, 1 แฉว</p> <p>ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะตัวเนื้อทองหุ้มรอบเพชรจัดเป็นแฉว และเชื่อมไว้</p> <p>ปلا ให้เกิดลวดลายสวยงาม</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : ลวดลายของชิ้นงานปั้นบอกถึงลักษณะงานทองโบราณ มี</p> <p>ความแข็งแรง ทนทานและคงทน</p> <p>ประโยชน์/การนำไปใช้ : สวนไส่นิ่ว ดูให้สวยงาม</p> <p>กระบวนการผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ขึ้นรูปแหวนตามขนาดที่ต้องการ 2. บุคลเนื้อทองคำออกจากทองรูปพรรณ 3. ฝังเพชรลงไปในหลุมตัวแหวน 4. ตกแต่งเรือนแหวนด้วยการบุคลตัวแหวนให้เป็นร่องแฉว และแกะลายลงด้านข้างตัวแหวน 5. ขัดเจงให้สวยงาม <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : งานชิ้นนี้ไม่ค่อยรับความนิยม</p> <p>เพราตัวแหวนมีรูปแบบเดิม ๆ ยังมีน้ำหนักรวมถึงราคาที่ซึ่งแพงเกินไป</p> <p>ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิตแหวน 1 วงใช้เวลา</p> <p>อย่างน้อย 5 วัน</p>

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 26	ผลงาน
	

ชื่อสามัญ : แหวนเก่ารเมีคแกะลากลุแบบไม่ร่องชัน

ชื่อเรียกในท้องถิ่น : แหวนเก่าแกะลาย

ลักษณะทั่วไปของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : การฝังเพชรลงในทองรูปพรรณโดยการการขุดเนื้อทองคำออกจากทองรูปพรรณ ด้านข้างตัวเรือนมีการแกะลอกลาย

คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : การออกแบบรูปทรงนี้มีความร่วมสมัย ซึ่งลดเวลาในการทำงานลงเป็นเทcnิคทางโน้มน้าว

ประโยชน์/การนำไปใช้ : ส่วนใหญ่จะให้สวมใส่

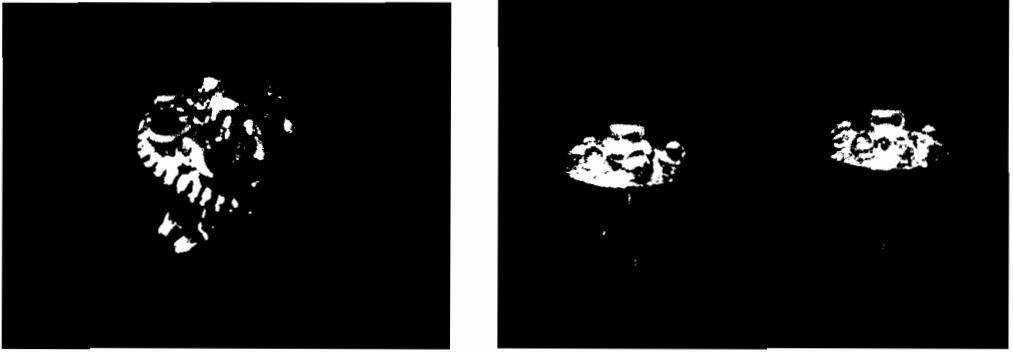
กระบวนการผลิต :

1. ขึ้นรูปแหวนตามขนาดที่ต้องการ
2. ใช้สว่านเจาะหัวแหวนให้หลุดจากด้านบนถึงด้านล่าง ขุดเนื้อทองคำโดยการออกแบบ
3. ตกแต่งเรือนแหวนด้วยการแกะลายและลอกลาย
4. ฝังเพชรลงไปในหลุมตัวแหวน
5. ขัดเต็งให้สวยงาม

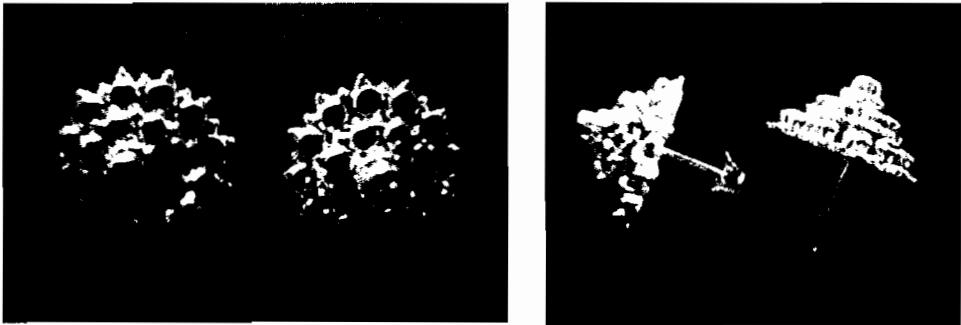
ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : ความประณีตของชิ้นงานขึ้นอยู่กับความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า

ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระยะเวลาผลิตแหวน 1 วงใช้เวลาอย่างน้อย 8 วัน

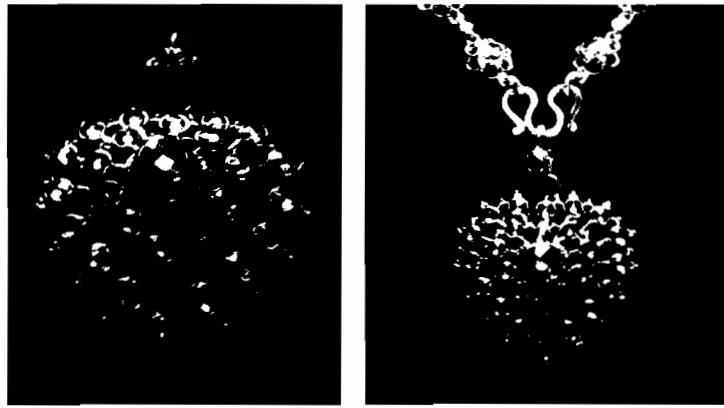
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 27	ผลงาน
	 <p>ชื่อสารนัย : ต่างหูรังແຕນ</p> <p>ชื่อเรียกในท้องถิ่น : ต่างหูรังແຕນ</p> <p>ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นแผ่นโลหะมีหลุมไว้ใส่เพชร แกะฉลุลาย</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : ลวดลายและรูปทรงของชิ้นงานเป็นเอกลักษณ์งานทองโบราณ</p> <p>ประโยชน์/การนำไปใช้ : ต่างหู</p> <p>กระบวนการผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นำแผ่นโลหะมาตัดให้ได้รูปทรงและแกะลาย 2. ฉลุลายตรงส่วนที่ไม่ใช้ออก 3. ตีแผ่นโลหะด้านหลังของลายให้นูน 4. บุคคลุมฝังเพชร 5. นำก้านต่างหูมาเชื่อมติดกับตัวเรือน 6. ฝังเพชร 7. ขัดแต่งให้สวยงาม <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : ชิ้นงานยังไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากเป็นงานทองโบราณ</p> <p>ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิตแหวน 1 วงใช้เวลา อย่างน้อย 3 วัน</p>

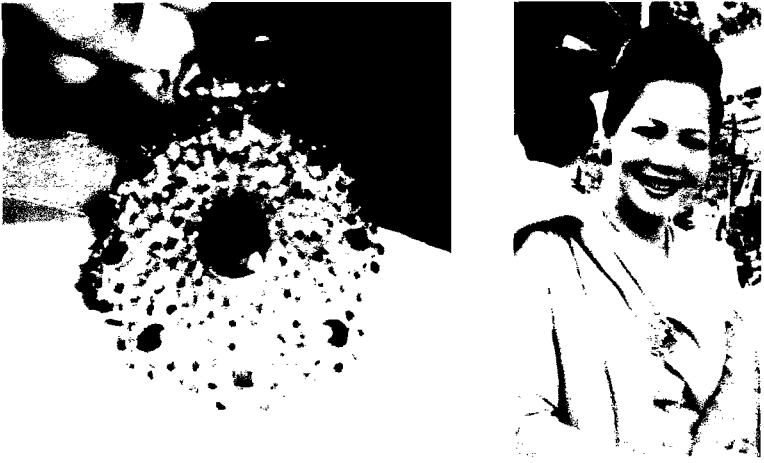
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 28	ผลงาน
	 <p>ชื่อสามัญ : ต่างหูยอด 3 ชั้น</p> <p>ชื่อเรียกในท้องถิ่น : ต่างหูยอด 3 ชั้น</p> <p>ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นขอนโลหะหุ้มเพชร วางซ้อนกัน 3 ชั้น</p> <p>ตกแต่งด้วยเม็ดไข่ปลาอยู่ด้านล่าง</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : รูปแบบของเพชรซึ่งเป็นลักษณะไม่ตายตัว แต่สามารถนำมาจัดเรียงวางได้อย่างลงตัว</p> <p>ประโยชน์/การนำไปใช้ : ต่างหู</p> <p>กระบวนการผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> นำเส้นทองมาดัดให้เป็นฐานคอก และรองฐานคอกด้วยแผ่นทอง ฉลุลายตรงแผ่นรองฐาน ทำตามกรรมวิธิคานข้อที่ได้ให้มีขนาดเล็กลง แล้วเชื่อมกับฐานคอกให้แน่น ทำกระเบาะ แล้วเชื่อมไข่ปลาติดรอบกระเบาะ นำก้านต่างหูมาเชื่อมติดกับตัวเรือน ตัดแผ่นโลหะนิวนเข้าหากันพร้อมกับเจาะรูไว้ทำเป็นต่างหู ฝังเพชร ขัดแต่งให้สวยงาม <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : งานชิ้นนี้ไม่ค่อยรับความนิยม เพราะต่างหูมีรูปทรงลายใบรา飴นักจะไม่ได้รับความนิยมสำหรับตลาดค้าท่องรูปพรรณ</p> <p>ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิตใช้เวลาอย่างน้อย 3 วัน</p>

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 29	ผลงาน
	 <p>ชื่อสามัญ : จี้หัวใจกระเบาะยอด 3 ชิ้น</p> <p>ชื่อเรียกในท้องถิ่น : จี้หัวใจ</p> <p>ลักษณะทั่วไปของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นรูปหัวใจเป็นวงซ้อนกันเป็นชั้นๆ ขอบโลหะหุ้มเพชร ตกแต่งด้วยเม็ดไข่ปลาอยู่ด้านล่าง</p> <p>คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : เพชรซึ่กเป็นรูปแบบที่ไม่ตายตัวแต่สามารถนำมาจัดวางให้ได้รูปทรงได้อย่างลงตัว</p> <p>ประโยชน์/การนำไปใช้ : ใส่เข้ากับสร้อยคอ หรือเป็นเงินกลั๊ดติดเสื้อ</p> <p>กระบวนการผลิต :</p> <ol style="list-style-type: none"> นำสีน้ำท่องมาดัดให้เป็นฐานหัวใจ รองฐานหัวใจด้วยแผ่นทอง ฉลุลายตรงแผ่นรองฐานหัวใจ ตามกรอบวิธีตามข้อที่ 1 แต่ให้มีขนาดเล็กลง แล้วเชื่อมกับฐานหัวใจที่ใหญ่กว่า ทำกระเบาะ แล้วเชื่อมไข่ปลาติดรอบกระเบาะ นำหุ้วจี นาเชื่อมให้ติดกัน ฝังเพชร ขัดแต่งให้สวยงาม <p>ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : มีรูปทรงลายโบราณมากจะไม่ได้รับความนิยมสำหรับตลาดค้าหงทองรูปพรรณ</p> <p>ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิตใช้เวลาอย่างน้อย 7 วัน</p>

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 30	ผลงาน
	

ชื่อสารัญ : จี+เข็มกลัด+หัวเข็มขัด 9 ยอดทรงวงรี

ชื่อเรียกในท้องถิ่น : จี+เข็มกลัด+หัวเข็มขัด 9 ยอด

ลักษณะทั่วไปของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นรูปช่อดอก ขอบโลหะหุ้มพลาสติก ตกแต่งด้วยลวดคดคดลาย

คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : ความยากของการจัดเรียงพลาสติกและลายละเอียดของการดัดด้วด

ประโยชน์/การนำไปใช้ : ใส่เข้ากับสร้อยคอ หรือเป็นเข็มกลัดติดเสื้อ

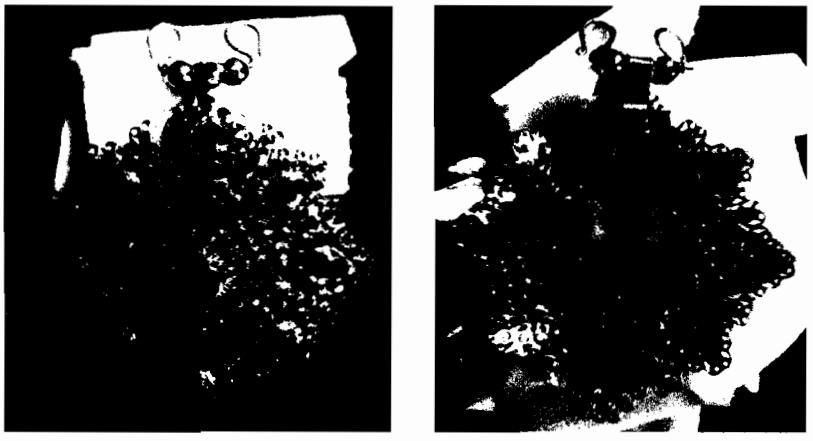
กระบวนการผลิต :

- นำเส้นทองมาดัดให้เป็นฐานใบ และรองฐานใบด้วยแผ่นทอง
- ฉลุลวดลายตรงแผ่นรองฐาน ตามกรอบวิธีตามข้อที่ 1 แต่ให้มีขนาดเล็กลงเรื่อยๆ กับฐานดอกใหญ่
- ทำการเปาะ แล้วเชื่อมใบปลาติดรอบกระเบาะ
- นำหูจี้ ตัวเข็มกลัด และหูดึงเข็มขัดมาเชื่อมให้ติดกัน
- ผึ้งเพชร
- ขัดแต่งให้สวยงาม

ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : มีรูปทรงลายโบราณมากจะไม่ได้รับความนิยมสำหรับตลาดค้าทองรูปพรรณ

ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิตใช้เวลาอย่างน้อย 15 วัน

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 31	ผลงาน
	

ชื่อสารัญ : จี + เข็มกลัด + หัวเข็มขัด 9 ยอดทรงสมอ

ชื่อเรียกในท้องถิ่น : จี + เข็มกลัด + หัวเข็มขัด 9 ยอด

ลักษณะทั่วไป ของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ :

มีลักษณะเป็นรูปแปดเหลี่ยม เป็นวงซ้อนกันเป็นชั้น ขอบโลหะหุ้มพลาสติก ตกแต่งด้วยลวดคั้ลลาร์ คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : ความบางของรูปทรง พลอยสีและลายละเอียดของการคั้ลลาร์

ประโยชน์/การนำไปใช้ : ใส่เข้ากับสร้อยคอ หรือเป็นเข็มกลัดติดเสื้อและหัวเข็มขัด

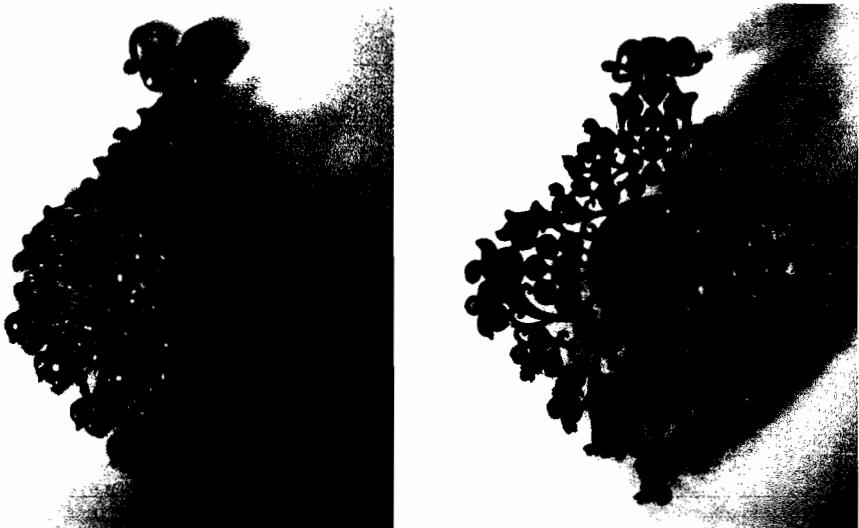
กระบวนการผลิต :

- นำเส้นทองมาดัดให้เป็นฐานใบ และรองฐานใบด้วยแผ่นทอง
- ฉลุลวดลายตรงแผ่นรองฐาน ตามกรรมวิธีตามข้อที่ได้ให้มีขนาดเล็กลง แล้วเชื่อมกับฐาน คงให้黏
- ทำกระเบาะ แล้วเชื่อมไปปลาติดรอบกระเบาะ
- นำหูจี ตัวเข็มกลัด และหูล็อกเข็มขัด มาเชื่อมให้ติดกัน
- ฝังเพชร
- ขัดแต่งให้สวยงาม

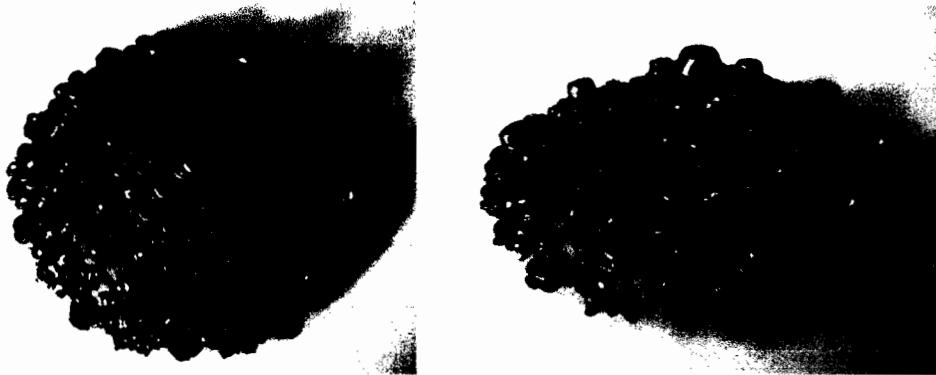
ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : มีรูปทรงลากใบราบนักจะไม่ได้รับความนิยมสำหรับตลาดค้าห้องรูปพรรณ

ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิต ใช้เวลาอย่างน้อย 15 วัน

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 32	ผลงาน
	 <p>ชื่อสามัญ : จี4บีดบุคลาຍโนราณแบบมีระย้า ชื่อเรียกในท้องถิ่น : จีบีด โนราณ อักษรที่ว้าไปของวัสดุ-ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นแผ่นโลหะนูนเป็นชั้นๆตัวเนื้อโลหะนี้ การ แกะฉลุลาย คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : ลวดลายและรูปทรงของชิ้นงานเป็นเอกลักษณ์งานทองโนราณ ประโยชน์/การนำไปใช้ : ใส่เข้ากับสร้อยคอ กระบวนการผลิต : 1.นำแผ่นโลหะมาตัดให้ได้รูปทรงและแกะลาย เป็นชั้น 2.ฉลุลายตรงส่วนที่ไม่ใช่ตัวลายออก 3.ตีแผ่นโลหะด้านหลังของลายให้นูนและแกะลายด้านหลัง กับเชือมติดระย้า 4.บุคลุมฝังเพชร 5.ขัดแต่งให้สวยงาม ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : ชิ้นงานปัจจุบันนี้ไม่ได้รับความ นิยม เนื่องจากเป็นงานทองโนราณและมีขนาดใหญ่ ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิต 1 ชิ้นใช้เวลาอย่าง น้อย 17 วัน</p>

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ (ต่อ)

ลำดับที่ 33	ผลงาน
	

ชื่อสารนัย : เนื้อกลัด + หัวเข็มขัด กระเบาะ 11 ยอดรอบดอก

ชื่อเรียกในท้องถิ่น : เนื้อกลัด + หัวเข็มขัด 11 ยอด

ลักษณะทั่วไปของวัสดุ/ผลิตภัณฑ์ : มีลักษณะเป็นแผ่นโลหะบุนเป็นชั้นๆ ตัวเนื้อโลหะมี การแกะฉลุลาย

คุณสมบัติเฉพาะ/ความโดดเด่น : ลวดลายและรูปทรงของชิ้นงานเป็นเอกลักษณ์งานทองโบราณ

ประโยชน์/การนำไปใช้ : เนื้อกลัดติดเสื้อและหัวเข็มขัด

กระบวนการผลิต :

1. นำแผ่นโลหะมาตัดให้ได้รูปทรงและแกะลาย เป็นชั้น
2. ฉลุลายตรงส่วนที่ไม่ใช่ตัวลายออก
3. ตีแผ่นโลหะด้านหลังของลายให้บุน
4. บุคหรุ่นฝังเพชร
5. ขัดแต่งให้สวยงาม

ข้อสังเกต/ปัญหาอุปสรรคที่ควรได้รับการส่งเสริมหรือแก้ไข : ชิ้นงานปัจจุบันนี้ไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากเป็นงานทองโบราณและมีขนาดใหญ่

ความสามารถในการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้า : ระบบการผลิต 1 ชิ้นใช้เวลาอย่างน้อย 17 วัน

4.4 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันในการพัฒนางานท่องเที่ยวรวมสมัย

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล การจัดเวทีส่วนงานท่องเที่ยวรวมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างทีมนักวิจัย ช่างทอง และเจ้าของร้านค้าผู้ประกอบการ ในเรื่องสภาพปัจจุบันด้านต่างๆ ที่ช่างทองและกลุ่มเจ้าของร้านได้ประสบอยู่ แบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้

4.4.1 ด้านช่างทอง

ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทัศนคติที่ช่างทองได้ประสบปัจจุบันยุ่นนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

4.4.1.1 ศักยภาพของช่างทอง

ช่างทองโดยรวมส่วนใหญ่ของเมืองอุบล ปัจจุบัน มีความสนใจในการผลิตงานของรูปพรรณในรูปแบบสมัยใหม่ ขาดการฝึกฝน ขาดการผลิตงานท่องนาเป็นระยะเวลานาน จึงทำให้ช่างทองขาดทักษะความรู้ ความชำนาญในการผลิตทองโดยรวมให้ตรงตามที่ออกแบบ ซึ่งในขณะที่การออกแบบนั้น ช่างทองโดยรวมจะไม่มีการคาดแบบก่อนที่จะผลิตชิ้นงาน ขาดความชำนาญด้านการสลักคุณ การลงยาสี ซึ่งทักษะประเภทนี้จะมีอยู่ในเอกลักษณ์ของงานหัตถกรรมของเมืองอุบลเท่านั้น ด้วยสาเหตุนี้ ทำให้ช่างทองไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะผลิตชิ้นงานออกแบบ จำนวนมาก

4.4.1.2 การว่าจ้างจากผู้ประกอบการ

เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ร้านค้าทองโดยรวมที่ยังคงผลิตงานหัตถกรรมนั้นมักจะไม่ได้ยอดจำหน่ายสูงเหมือนร้านหัตถกรรมอื่นๆ ทำให้ร้านค้าทองเหล่านี้ต้องปรับตัวเพื่อการแข่งขันกับร้านอื่นๆ ซึ่งปัจจุบันนี้ที่ร้านค้าทองคำนึงถึง คือ การว่าจ้างช่างทองที่มีค่าแรงสูง นอกจากจะมีต้นทุนในการจ้างสูงแล้ว ระยะเวลาในการผลิตต้องใช้เวลานานมากขึ้นตามไปด้วย ปัจจัยนี้ที่ทำให้ร้านค้าทองจำเป็นต้องยกเลิกการว่าจ้างช่างทองที่มีค่าจ้างสูง เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิตลงไปและว่าจ้างช่างทองรุ่นใหม่ในการผลิตงานหัตถกรรมชิ้นมาตรฐาน ซึ่งผู้วิจัยสังเกต พบว่า ช่างทองรุ่นใหม่จะสามารถผลิตงานหัตถกรรมที่มีรูปแบบสมัยใหม่ได้เท่านั้น จึงทำให้การผลิตงานหัตถกรรมโดยรวมค่อยๆ ลดลง

4.4.1.3 การสร้างกลุ่มช่างทองโดยรวม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มช่างทองโดยรวมเมืองอุบล พบว่าช่างทองบางคนที่มีในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ไม่เคยมีการรวมรวมกลุ่มในการผลิตหรือทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกัน ปัจจุบันที่พบ คือ ช่างทองส่วนใหญ่ไม่ได้อาศัยอยู่ภายในเขตตัวเมืองอุบล ช่างบางคนอาศัยอยู่ต่างจังหวัด ช่างทองบางคนอาศัยอยู่ต่างอำเภอและหันไปประกอบอาชีพอื่น ช่างบางคนมีอาชญากรรมและเลิกประกอบอาชีพผลิตงานหัตถกรรมโดยรวม และช่างทองบางคนเลิกผลิต

ชิ้นงานแต่ละคนเก็บรวบรวมงานท้องโบราณไว้อยู่ถึงปัจจุบัน ซึ่งการขาดเครือข่ายในการติดต่อสื่อสารกัน ถือเป็นอุปสรรคหนึ่งที่ทำให้ห่างหงายไม่มีแรงผลักดันและขาดแรงบันดาลใจในการผลิตงานท้องโบราณ และเลิกผลิตงานท้องโบราณเมืองอุบลไปในที่สุด

4.4.2 ด้านงานท้องโบราณ

4.4.2.1 รูปแบบงานท้องโบราณ

กลุ่มผู้เชื้อทางโบราณมีโอกาสใช้งานเครื่องหงทองแบบโบราณลดน้อยลงเนื่องจากรูปแบบลักษณะของเครื่องประดับไม่มีความสอดคล้องกับยุคสมัย ซึ่งจังหวัดอุบลราชธานีนับว่าเป็นเมืองที่เก่าแก่แห่งหนึ่ง มีวัฒนธรรม อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ที่เก่าแก่ ในอดีตงานท้องโบราณเมืองอุบลเป็นที่ชื่นชอบของเจ้าขุนนางนุ่มนิยม และชนชั้นสูงเป็นอย่างมาก ซึ่งการส่วนไส่ทองนี้เป็นการสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต แต่ในปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนแปลงไป ฉะนั้นการส่วนไส่ทองในโอกาสหรือพิธีต่างๆนั้นก็ไม่ได้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงขศดา บรรดาศักดิ์ เช่น ในอดีต อีกต่อไป

4.4.2.2 ระยะเวลาการผลิต

ปัจจุบันสภาพ สังคม และวัฒนธรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินงานท้องรูปพรรณ ซึ่งเป็นผลมาจากการท้องรูปพรรณในสมัยใหม่นี้รูปแบบ ลวดลาย และขนาดที่ได้รับการออกแบบมาให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้เชื้อเครื่องประดับทอง และการผลิตทองถูกเปลี่ยนมาเป็นกำลังของเครื่องจักรทดแทน ส่งผลให้การผลิตมีความรวดเร็วและไม่ใช้ระยะเวลาในการผลิตนานเหมือนในอดีต ซึ่งอย่างไรก็ดี แม้ว่ารูปแบบและลวดลายของทองโบราณจะมีความสวยงามและมีลวดลายที่ประณีตอ่อนช้อย รวมไปถึงการผลิตงานท้องในอดีตนั้นต้องอาศัยความเชี่ยวชาญและความเชื่อมั่นจากผู้ผลิตเป็นอย่างมาก การซื้อขายทองโบราณก็ยังคงไม่เป็นที่นิยมในสมัยปัจจุบัน ส่งผลกระทบให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการร้านทองโบราณเป็นอย่างมาก เนื่องจากการซื้อขายทองโบราณของกลุ่มผู้เชื้อมีไม่มากพอเหมือนในอดีต ผู้คนต่างนิยมส่วนไส่เครื่องประดับทองรูปพรรณที่เป็นลวดลายสมัยใหม่ สามารถซื้อ-ขายได้อย่างสะดวก ไม่ใช้ระยะเวลาในการผลิต ชิ้นงานที่นานเกินไป ส่งผลให้งานท้องโบราณปัจจุบันไม่ได้รับความนิยม จากกลุ่มคนผู้เชื้อเครื่องประดับทองเท่าที่ควร

4.4.2.3 นวัตกรรมงานท้อง

งานท้องโบราณที่ผลิตสำเร็จในแต่ละชิ้น ห่างหงายไม่มีแรงผลักดันและขาดแรงบันดาลใจในการติดต่อสื่อสารกัน ถือเป็นอุปสรรคหนึ่งที่ทำให้ห่างหงายไม่มีแรงผลักดันและขาดแรงบันดาลใจในการผลิตงานท้องโบราณ และเลิกผลิตงานท้องโบราณเมืองอุบลไปในที่สุด ตามไปด้วย จากการสำรวจราคาอัตราค่าจ้างของงานท้องในแต่ละชิ้นนั้น มีราคากลางๆ 15,000 – 60,000 บาทขึ้นไป ทั้งนี้ อาจจึงมีภาระค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งในกรณีที่ต้องจ้างคนช่างท้องโบราณท้องที่มีความสามารถสูง ต้องจ่ายค่าจ้างสูง ทำให้การผลิตไม่คุ้มค่า ขาดทุน ไม่สามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้ จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การผลิตงานท้องโบราณลดน้อยลง

ปัญหาอย่างมาก เนื่องจากงานทองแต่ละชิ้นมีราคาแพง ไม่สามารถเข้าถึงกับกลุ่มลูกค้าทั่วไป กลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่จึงเป็นกลุ่มผู้ให้เช่าที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

4.4.2.4 การสืบสานภูมิปัญญา

การสืบสานงานทองโบราณคำเนินแนวทางไปในทางที่ไม่ชัดเจน เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานีขาดกลุ่มคนผู้ที่มีความรักในทองโบราณและขาดกลุ่มคนที่ต้องการอนุรักษ์งานทองโบราณอย่างจริงจัง ประกอบด้วยงานทองโบราณนี้ไม่ได้รับความนิยมมากในหมู่กลุ่มคนผู้บริโภคงานทอง ส่งผลให้การสืบสานอนุรักษ์งานทองโบราณเมืองอุบลไม่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานรัฐหรือองค์กรเอกชนอย่างเต็มที่ และงานทองโบราณเมืองอุบลมีจำนวนไม่นำพอที่ในการเก็บสะสมหรือส่งเสริมให้เกิดการสืบสานหรืออนุรักษ์ได้ แต่ถึงกระนั้น ในการวิจัยพบว่า มีกลุ่มผู้รักงานทองโบราณเมืองอุบลกลุ่มหนึ่ง ขังคงสืบสานการทำทองโบราณและเก็บสะสมงานทองรูปพรรณอยู่ แต่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใดให้เกิดการสืบสานภูมิปัญญาอย่างจริงจัง

4.4.3 ด้านผู้บริโภค

4.4.3.1 การสวมใส่เครื่องประดับทองโบราณ

ปัจจุบัน การสวมใส่เครื่องประดับทองจะปรากฏกับผู้บริโภคหลากหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มเด็ก กลุ่มเยาวชน กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวันทำงาน หรือแม้แต่กลุ่มคนสูงอายุ เป็นที่น่าสังเกตว่า เครื่องประดับทองที่สวมใส่ ส่วนมากเป็นงานทองรูปแบบสมัยใหม่ ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมมากกว่าเครื่องประดับเครื่องประดับทองโบราณ สาเหตุนี้ จึงทำให้เครื่องประดับทองโบราณไม่ได้รับความนิยมสวมใส่เหมือนในอดีต และถูกทดแทนในการสวมใส่ไปอย่างรวดเร็ว

4.4.3.2 โอกาสในการสวมใส่

งานทองรูปพรรณโบราณ ส่วนใหญ่มักเป็นเครื่องประดับที่สามารถบ่งบอกฐานะ ยศถาบรรดาศักดิ์ หรืออำนาจทางสังคม บุคคลที่สวมใส่เครื่องประดับเหล่านี้มักจะสวมใส่เพื่อออกงานทางสังคม งานประเพณีระดับบ้านเมือง ซึ่งรูปแบบของงานทองจึงถูกออกแบบมาเพื่อให้โฉมเด่นแก่บุคคลที่สวมใส่ มีขนาดใหญ่ แวงววา ลวดลายสวยงาม เป็นที่สนใจจากคนรอบข้าง ซึ่งปัจจุบันนี้ การสวมใส่เครื่องประดับทองจะไม่ได้อยู่กับบุคคลชั้นสูงเหมือนในอดีต บุคคลทั่วไปสามารถสวมใส่ได้ในทุกโอกาส เนื่องจากทองในปัจจุบันออกแบบมาเพื่อเป็นงานทองร่วมสมัย มีลวดลายใหม่ๆ ขนาดเล็ก และรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ซื้อเครื่องประดับทองโบราณพบว่า เครื่องประดับทองโบราณที่มีขนาดใหญ่จนเกินไป มักจะไม่ได้รับความนิยมสวมใส่ในสมัยปัจจุบัน

4.4.4 ด้านการจัดจำหน่าย

4.4.4.1 ช่องทางการจัดจำหน่าย

ในการลงพื้นที่เก็บร่วมพูดคุยกับกลุ่มช่างและก่อตุ้มเจ้าของร้านค้าผู้ประกอบการผู้วิจัยพบว่า การจำหน่ายเครื่องประดับทองโบราณมีจำนวนน้อยมาก ซึ่งส่วนมากจะสามารถพบเห็นการจำหน่ายในส่วนของร้านค้าทองที่เป็นร้านค้าเก่าแก่เท่านั้น ปัญหาของประเด็นดังกล่าว คือ ช่องทางการจำหน่ายงานทองโบราณมีน้อยเกินไป ไม่มีการอกร้านไปตามงานต่างๆ และไม่มีการประชาสัมพันธ์ในสื่อต่างๆ ทำให้ยอดขายเครื่องประดับทองโบราณไม่ได้รับการตอบรับเท่าที่ควร เมื่อการจำหน่ายไม่ได้ตรงตามเป้าหมาย ทำให้ร้านค้าทองให้ความสำคัญของการจำหน่ายเครื่องประดับงานทองโบราณน้อยลง

4.4.4.2 กลุ่มเป้าหมาย

ในการสำรวจและติดตามการซื้อขายเครื่องประดับทองในร้านค้าทองพบว่า กลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้บริโภคนั้นได้เปลี่ยนแปลงมาเป็น กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มวัยกลางคน ที่มีกำลังในการบริโภคมากกว่ากลุ่มผู้อายุ และกลุ่มวัยผู้สูงอายุนั้นจะมีความสามารถในการซื้อเครื่องประดับทองโบราณลดน้อยลง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า เครื่องประดับทองโบราณไม่ได้เป็นงานทองที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่มีกำลังในการซื้ออีกต่อไป เพราะกลุ่มเป้าหมายที่มีกำลังในการซื้อจะมีความนิยมกับเครื่องประดับที่มีรูปแบบสมัยใหม่และรูปแบบที่มีความเป็นร่วมสมัยมากกว่า

บทที่ 5

การพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์งานหงส์โบราณร่วมสมัย

จากผลการศึกษาเบื้องต้นที่มีวิจัยได้นำข้อมูลมาร่วมกันวิเคราะห์เพื่อการศึกษาวิธีการออกแบบ ผลิต และการพัฒนาศิลปะเครื่องประดับทองโบราณเมืองอุบล ด้วยกระบวนการออกแบบนี้ส่วนร่วม ในหลากหลายขั้นตอนตั้งแต่การพัฒนาศักยภาพให้กับกลุ่มช่างทอง ร่วมกันร่างแบบ งานหงส์รูปพรรณเพื่อนำร่างไปสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภค จนนำมาสู่การผลิตชิ้นงาน เพย์พร์สู่สาธารณะ สามารถเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

- 5.1 การเพิ่มศักยภาพให้กับกลุ่มช่างทอง
- 5.2 การออกแบบงานหงส์ร่วมสมัย
- 5.3 ผลการสำรวจความพึงพอใจในการพื้นฟูภูมิปัญญางานหงส์โบราณเมืองอุบลสู่การพัฒนารูปแบบงานหงส์ร่วมสมัย
- 5.4 กระบวนการผลิตชิ้นงาน
- 5.5 รูปแบบงานหงส์ร่วมสมัย
- 5.6 การเผยแพร่องค์ความรู้ร่วมสมัยเมืองอุบลราชธานี

5.1 การเพิ่มศักยภาพให้กับกลุ่มช่างทอง

จากการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มช่างทอง ยังขาดความพร้อมในเรื่องของการออกแบบ และสภาพจิตใจที่เหนื่อยล้าจากการคืนรับต่อสู้กับสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง เช่น ภัยธรรมชาติ โรคระบาด ฯลฯ ทำให้กลุ่มช่างทองไม่มีความกระตือรือร้นที่จะสนใจเรียนรู้เพิ่มเติม และขาดความต้องการสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภค พบว่ารูปแบบของทองรูปพรรณ เป็นแรงดึงดูดผู้บริโภคที่ยังชื่นชอบเครื่องประดับงานหงส์โบราณ อยู่ ทีมีวิจัยได้ข้อสรุปร่วมกันว่า ต้องหาแนวทางเพิ่มศักยภาพในการพื้นฟูภูมิปัญญางานหงส์โบราณ เมืองอุบลเพื่อพัฒนางานหงส์ร่วมสมัยขึ้น จึงได้ดำเนินการ ดังนี้

5.1.1 การนำข้อมูลงานหงส์โบราณในพระบรมมหาราชวังมาเปรียบเทียบกับงานหงส์โบราณเมืองอุบล

จากการนักวิจัยหลักได้มีโอกาสศึกษาดูงานหงส์โบราณในพระบรมมหาราชวัง จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และศิลปะสูง ที่มีความหลากหลายทางรูปแบบ ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่มีความงามและรายละเอียดที่ประทับใจ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้และอิทธิพลสำคัญต่อการพัฒนาออกแบบงานหงส์ร่วมสมัยในอุบลราชธานี

ทองในพื้นที่ในอุบลฯ ส่งผลให้ทีมวิจัยเกิดความต้องการที่จะพัฒนาฝีมือของตน โดยเฉพาะกรรมวิธี การขึ้นตัวเรือนเครื่องประดับ และร่วมไปถึงเทคนิคต่างๆ ในงานทอง โบราณ

5.1.2 การเปิดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้บริโภคกับช่างทอง

จากการได้เปิดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริโภคกับช่างทอง ในช่วงเทศกาลงานแห่เทียนเข้าพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า มุนมองของผู้บริโภค ต่องานทองเมืองอุบลในปัจจุบันนี้ประสบปัญหาในเรื่องของ รูปแบบของงานทอง โบราณที่มีขนาดใหญ่ เกินไป มีน้ำหนักมาก และก่อให้เกิดอันตราย ส่งผลให้ผู้สวนได้ท่องเกิดความไม่สงบในการส่วน ใส่ ขณะที่รูปแบบงานทองในปัจจุบัน ที่ได้รับความนิยม คือ ต้องมีขนาดเล็ก กะทัดรัด และมี น้ำหนักเบา สามารถใส่ได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ นอกจากนี้แล้ว ลวดลายงานทอง โบราณถือว่า เป็น สิ่งที่สำคัญมากต่อการสวมใส่ เนื่องจากลวดลายงานทอง โบราณในสมัยก่อน เป็นลวดลายเก่าที่ ออกแบบอยู่บนพื้นฐานของธรรมชาติ วัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่

ส่วนแนวทางการพัฒนาที่กลุ่มผู้บริโภคยกเห็นคือการพัฒนารูปแบบงานทอง โบราณให้อยู่ในรูปลักษณ์ที่น่าสนใจ ไม่มีความรุ่มสมัยมากยิ่งขึ้น แต่ยังคงรักษาความเป็นเอกลักษณ์ ของงานทองเมืองอุบล ทำให้กลุ่มช่างทองได้รับรู้ความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค ส่งผลให้กลุ่ม ช่างทองเกิดความตระหนักรู้ในการค้นหาความเป็นคุณที่เป็นเอกลักษณ์ และ อัตลักษณ์ของห้องถิน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเครื่องประดับงานทอง โบราณในจังหวัดอุบลราชธานี ต่อไป

ภาพที่ 5.1 การจัดเวทีคืนข้อมูลและสำรวจความต้องการในการพัฒนาเครื่องประดับทอง โบราณ

5.1.3 ด้านการออกแบบ

จากการร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลในข้างต้น ทำให้ทีมวิจัยได้ทราบถึงข้อบกพร่อง ของกลุ่มช่างทอง โบราณ มีจุดอ่อนในเรื่องของการวิเคราะห์รูปแบบเครื่องประดับ ซึ่งเห็นได้จาก

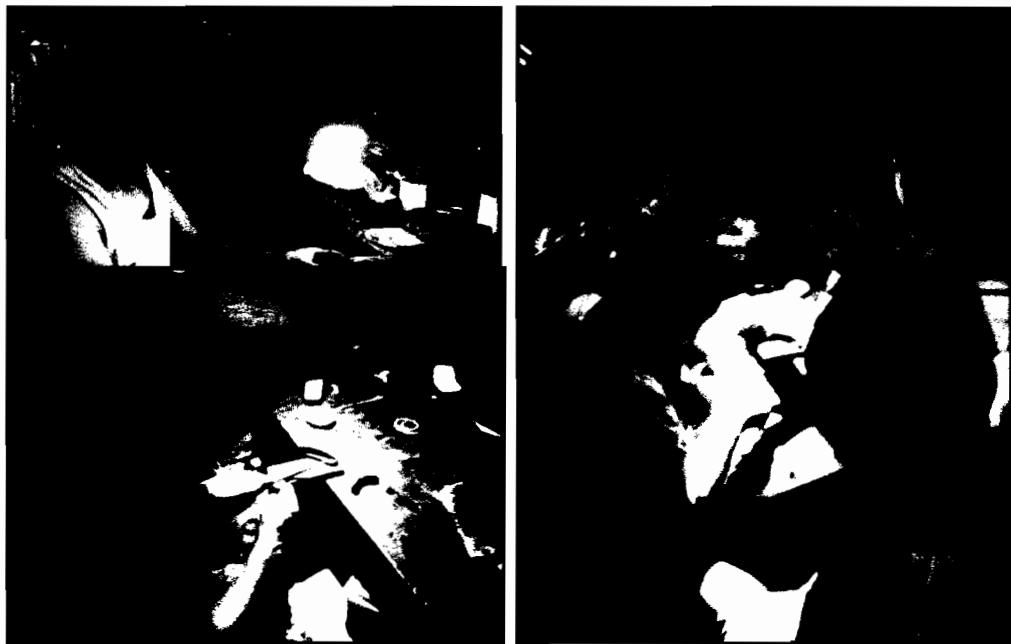
การ ติดต่อประสานงานระหว่างลูกค้ากับช่างเมื่อมีการผลิตชิ้นงาน เมื่อต้องส่งชิ้นงานไปรากภูมิ ไม่ได้ตรงความต้องการของลูกค้า และต้องแก้งาน ซึ่งทำให้เสียเวลา และมูลค่าของสินค้า ด้วยเหตุนี้ทีมวิจัยจึงมีความต้องการเสริมความรู้และทักษะด้านการอบรม เกี่ยวกับการเขียนและออกแบบซึ่งได้ดำเนินการ โดยมีขั้นตอนเริ่มจากการเขียนตามจินตนาการของลูกคุณช่างเป็นตัวหนังสือ มาให้ผู้วิจัยคาดคะเนให้แล้วนำกลับไปให้กับลูกคุณช่างดูแล้วก็ปรับมาให้ตรงตามจินตนาการอีกรอบหนึ่ง และกดุ่มช่างก็นำกลับไปลองถ่ายทับถ่ายเส้น เพื่อพิสูจน์ในการวัดลาย ซึ่งต้องใช้ความพยาบาลและฝึกฝนชำนาญ จึงจะเกิดความชำนาญ

ภาพที่ 5.2 การพูดคุยร่วมกับช่างทองโบราณในการออกแบบเครื่องประดับงานทองร่วมสมัย

5.1.4 ด้านการพัฒนาฝีมือ

ทีมวิจัยทั้งหมดทั้งนักวิจัยหลักและทีมวิจัยกลุ่มช่างทองได้ลงมือปฏิบัติการในการผลิตชิ้นงานทองรูปพรรณต่างๆ ที่ได้ร่วมกันออกแบบงานทองร่วมสมัยในรูปแบบของเครื่องประดับสร้อยคอ จี้ ปืนปักหมา แหวน กำไล ด้วยกรรมวิธีเทคนิคการขึ้นตัวเรือนงานทองและทดลองเทคนิคใหม่ในการเชื่อมประกอบชิ้นงานทอง ต่างๆ ในงานทองโบราณ

ภาพที่ 5.3 การทดลอง ผลิตเครื่องประดับงานทองร่วมสมัย

5.2 การออกแบบงานทองร่วมสมัย

ผลจากการทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการกำหนดกรอบแนวคิดด้านการออกแบบแบบเครื่องประดับ เมื่อนำมาวิเคราะห์ ในเรื่องงานทองโบราณรูปแบบต่างๆและ อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม ในท้องถิ่น เพื่อที่จะเป็นแนวทางการพัฒนาการออกแบบงานทองโบราณซึ่ง ที่มีวิจัย และผู้ที่สนใจได้คำแนะนำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด โดยแบ่งกรอบแนวคิดออกเป็นสองด้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

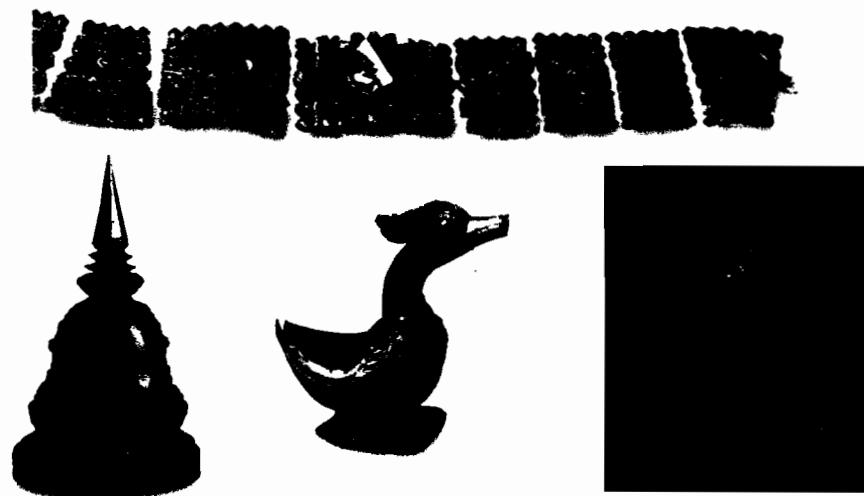
5.2.1 แนวคิดในการออกแบบงานทองร่วมสมัย

จากการพูดคุยกับกลุ่มช่างทอง การทบทวนวรรณกรรมและการเข้าอบรมงานทองโบราณ ทำให้สามารถหาแนวทางในการกำหนดแนวคิดในการออกแบบงานทองโบราณสู่งานทองร่วมสมัย โดยการวิเคราะห์พัฒนารูปแบบผ่านศิลปวัฒนประเพณี

5.2.1.1 วิเคราะห์ศิลปะงานทองโบราณผ่านศิลปะงานทองยุคต่างๆ

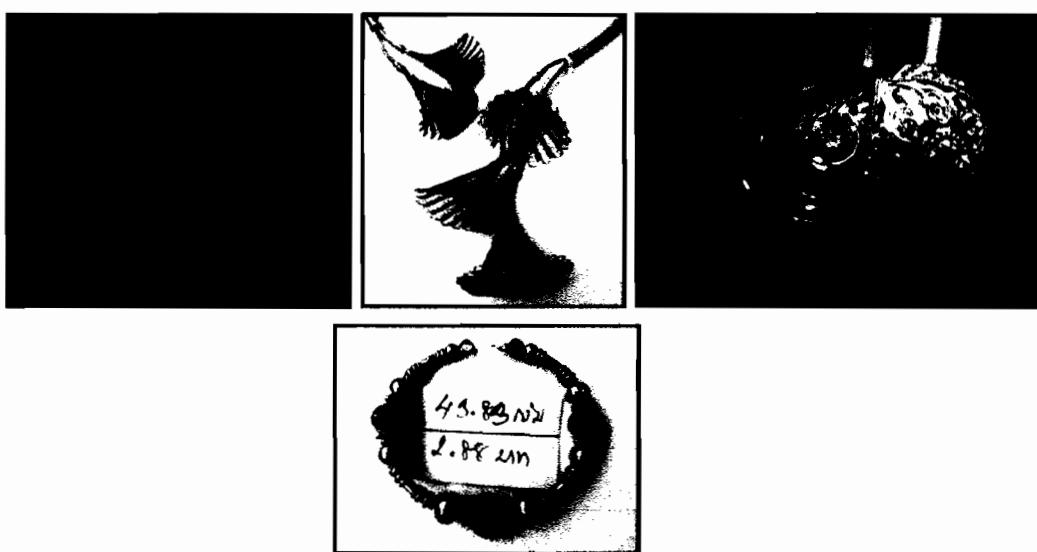
โดยศึกษาจากพื้นฐานจากเครื่องทองสมัยโบราณแหล่งอื่นเพิ่มเติม ปรับเปลี่ยนตามจินตนาการของช่างทองความคิดที่แปลกใหม่ ไม่เคยมีผู้ใด คิดมาก่อนหรือ ตามความคิดของช่างแต่ละคน เพื่อศึกษารูปแบบเทคนิคต่างๆ ในการขึ้นรูปทรงตัวเรือนงานทองโบราณ

(1) งานทองอุฐยา มีลักษณะเด่นในด้านการขึ้นตัวเรื่องแบบลอกตัว 2 มิติ 3 มิติ techniques งานนู หุ่น สลัก และงานฝังสีผุน

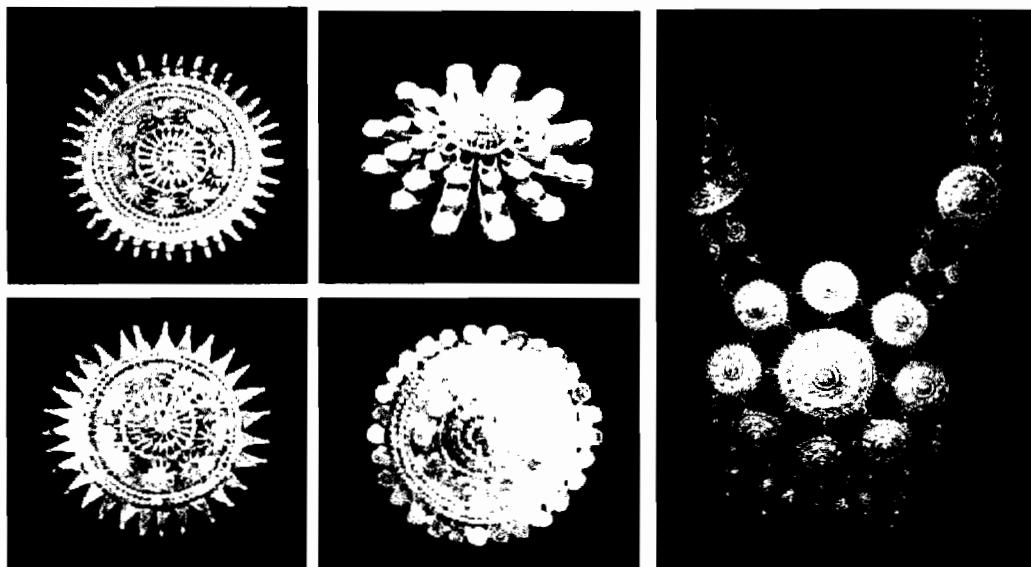
ภาพที่ 5.4 งานทองอุฐยา

(2) งานทองสุโขทัย มีลักษณะเด่น ในด้านของความลากายนางพญา ในงานปูนปั้นใน วัดนางพญา ศรีสัชนาลัย โดยการเดินลวดลายกลุ่ม และลงยาสีร้อน และงานถัด漉อด 2 เสา 4 เสา

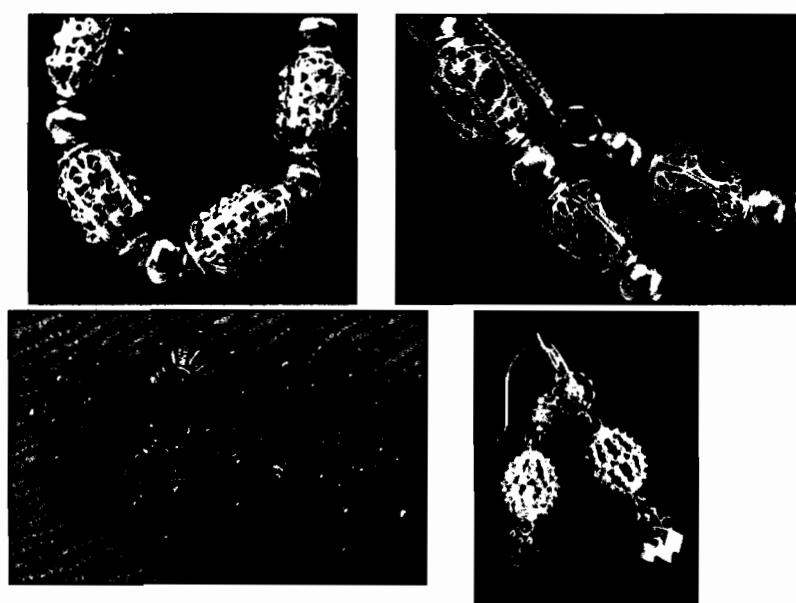
ภาพที่ 5.5 งานทองสุโขทัย

(3) งานทองสุรินทร์ มีลักษณะเด่นในด้านการก่อலวด ดัดสรุด้วยเกิดลายทับกันเป็นชั้น ໄล่ขนาดต่างกัน เขื่อมเข้าด้วยกัน ให้เกิดเป็นช่อ มีลักษณะเป็นคลอกสูงชั้นนาแบบ 2 มิติ

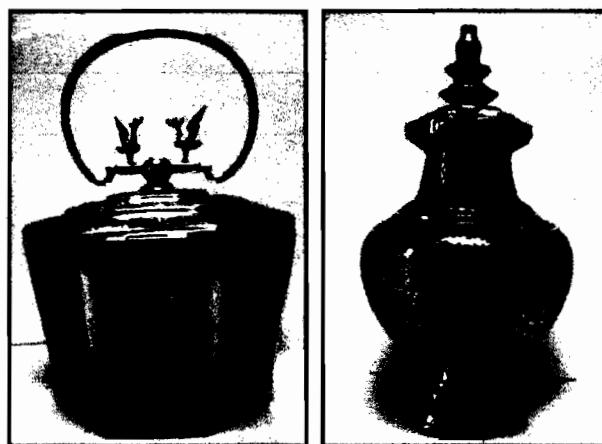
ภาพที่ 5.6 งานทองสุรินทร์

(4) งานทองเมืองเพชร มีลักษณะเด่น ที่มาจากการรมชาติ และเป็นแบบโบราณดั้งเดิมแต่ต่างๆ เป็นแบบที่ไม่เคยถูกสมัยเลย มีเทคนิคการก่อโลวด ดัดสรุด้วยเกิดลาย ปะกน เข้าด้วยกัน เขื่อมเข้าด้วยกัน ให้เกิดเป็นช่อๆ ที่มีลักษณะเป็นคลอกสูงชั้นนาแบบ 3 มิติ

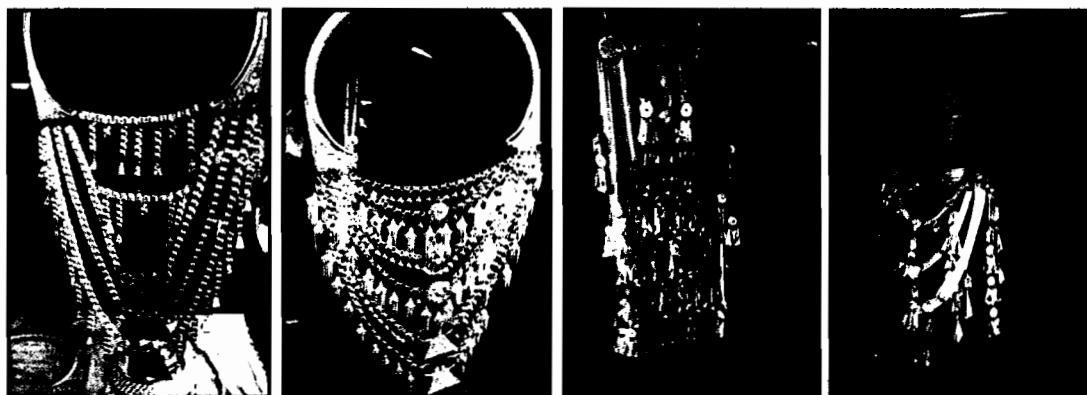
ภาพที่ 5.7 งานทองเมืองเพชร

(5) งานณูนเงินกองเมืองนครศรีธรรมราช มีลักษณะเด่น ในด้านของแบบลวดลายแบบเต็มพื้นผิว ที่สลักลาย ด้วยสิ่งสลักให้พื้นของลายลึกต่ำลงไป แล้วลงยาณ ให้ไฟเป่าแล่นเกลี้ยงเนื้อยาณลงบนเครื่องเงินที่สลักลายไว้เรียบร้อยแล้วให้สน้ำยาณหัวกันทึ้งไว้ให้เย็นแล้วใช้ตะไบ ถูยาณส่วนที่เกินออก ขัดจนได้ที่ ลวดลายสีงดงามพื้นน้ำยาณสีดำ และ เพลลาลายให้เกิดแสงเงาสะท้อนแกรวาวพลิ้วไหว

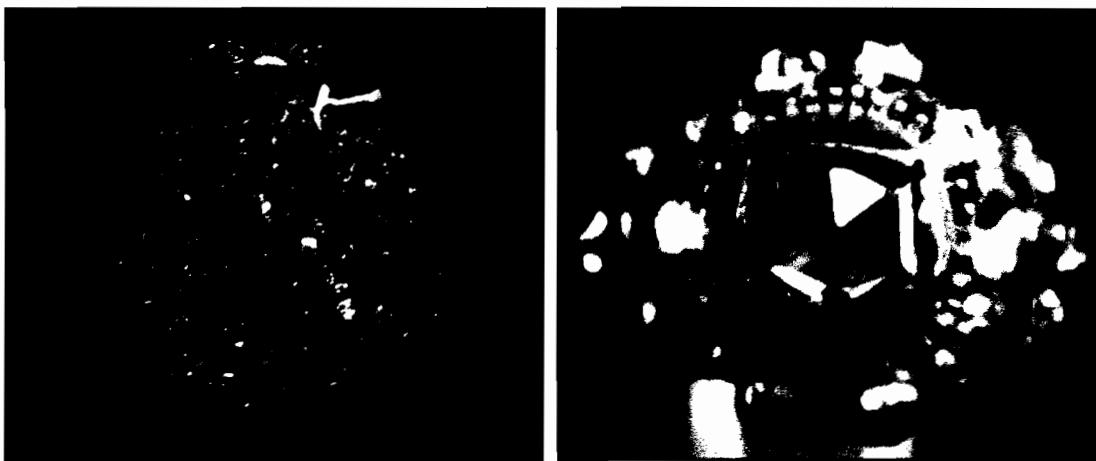
ภาพที่ 5.8 งานณูนเงินกองเมืองนครศรีธรรมราช

(6) งานเงินช้าเบาผ่าต่างๆ มีลักษณะเด่น ในด้านของการเคาะขึ้นรูป การسانแผ่นโลหะ แบบลวดลายแบบเต็มพื้นผิว ที่สลักลาย ด้วยสิ่งสลักให้พื้นของลายลึกต่ำลงไป ลวดลายส่วนใหญ่สลักเลียนแบบชาติ ที่สื่อความหมายเป็นมงคล เช่น นกยูง งา ข้าว และดอกไม้ต่างๆ

ภาพที่ 5.9 งานเงินช้าเบาผ่าต่างๆ

(7) งานหองเมืองอุบลนี้ลักษณะเด่น ในด้านการเรือนต่อโครงสร้างให้เกิดลวดลายต่าง เป็นชั้นๆ โดยเลียนแบบธรรมชาติ เน้นขั้นตอนเทคนิคการทำแบบฝังชุดและกระเบาะ ในการหุ้มเพชรซึ่กแบบรองชั้น เพื่อให้เพชรมีลักษณะจำพวกวัว ในสมัยก่อนเพชรซึ่กในเมืองอุบลจะมีลักษณะจะเป็นชิ้กๆ ปักจุบัน ได้มีการเลียนแบบโดยใช้วิธีการเจียรแทน เนื่องจากไม่มีผู้ได้สืบทอดวิธีการจะทำเพชร

ภาพที่ 5.10 งานหองเมืองอุบล

5.2.1.2 การวิเคราะห์ศิลปวัฒนธรรม วิถีการดำรงชีวิตผ่านบุญประเพณี ในท้องถิ่น

ในการวิจัย ได้ลงพื้นที่ทำการสำรวจถึงเรื่องราว จากการดำรงชีวิต และสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่พบเห็น เพื่อเป็นแนวทางช่วยในการออกแบบ จินตนาการและความคิดความสร้างสรรค์ของช่างทองที่ประจงทำลวดลายรูปแบบตามจินตนาการของคนเองทดลอง จากประสบการณ์ความคิดดัดแปลง การสร้างสรรค์วัตถุ การนำสิ่งของไปใช้หดายๆ ด้าน และการสร้างสิ่งของให้เหมาะสม จากรูปแบบลวดลายธรรมชาติที่เป็น อัตลักษณ์เมืองอุบล แบ่งออกเป็น ประเภทๆ ดังนี้

1) วัฒนธรรมและประเพณี

- สีศิบสอง คงสีบสี

ชนบทรุ่มนี้เป็นประเพณีของอีสานแต่ต่างจากภาคกลางตรงที่ชนบทรุ่มนี้เนียนประเพณีของภาคกลาง ได้รับอิทธิพลจากศาสนา Hinu และคัมภีรพระมนูธรรมศาสตร์ ส่วนชนบทรุ่มนี้เนียนประเพณีของอีสาน ได้รับอิทธิพลจากล้านช้าง เช้าใจว่าวัฒนธรรมล้านช้าง ได้รับอิทธิพลจาก วัฒนธรรมจีน นั่นคือ การ崇拜บรรพบุรุษ ผู้ปู่ค่า ผู้ตาย ผู้妣ค่าแยก

(ผีนาฝิไอร์) ขนบธรรมเนียม ประเพณีของภาคกลาง จึงมีลักษณะเป็นพราหมณ์มากกว่าพุทธ หรือสิน สอง หรือ ใจเรตประเพณี ประจำสินสองเดือน ที่สามารถในสังคมได้มีโอกาสร่วมชุมนุมกันทำบุญ เป็นประจำเดือนในทุกๆ เดือนของรอบปี "ฮิต" มาจากคำว่า "ใจเรต" ถือเป็นจรรยาของสังคม ถ้าฝ่าย ฝ่ายมีความผิด เรียกว่า ผิดฮิต หมายถึง ผิดใจเรต ซึ่งฮิตสินสอง หมายถึงประเพณีที่จะต้องปฏิบัติทั้ง 12 เดือน ในแต่ละปี "ฮิต" มาจากคำว่า ใจเรต ถือเป็นจรรยาของสังคม ถ้าฝ่ายฝ่าย มีความผิดเรียกว่า ผิดฮิต หมายถึง ผิดใจเรต ฮิตสินสอง สรุปได้ดังนี้

(1) เดือนอ้าย (เดือนเจียง) บุญเข้ากรรม เป็นเดือนที่พระสงฆ์เข้า กรรม (ปริวาสกรรม) เพื่อให้พระสงฆ์ผู้กระทำผิดได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์ เป็นการฝึกจิตสำนึกร ถึงความบกพร่องของตน และมุ่งประพฤติดีให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยต่อไป

ภาพที่ 5.11 เดือนอ้าย (เดือนเจียง) บุญเข้ากรรม

(2) เดือนชี้ บุญคุณลาน นิมนต์พระสาวกนเดี้ยนเพื่อเป็นมงคลแก่ ข้าวเปลือก แล้วทำพิธีสูญหัวข้าว นอกจากนี้ ชาวบ้านเตรียมเก็บสะสมพืชน ไว้หุงต้มที่บ้าน

(3) เดือนสาม ทำบุญข้าวจี่และบุญมาฆบูชา การทำบุญข้าวจี่เริ่น ในตอนเช้า ใช้ข้าวเหนียวปั้น成รูปสี่เหลี่ยม อ้ออห์ นำไปจิ้งแล้วหุบคัวขี้ไป เมื่อสุกแล้วนำไปถวายพระ

ภาพที่ 5.12 เดือนสาม ทำบุญข้าวจี่และบุญมาฆบูชา

(4) เดือนสี่ ทำบุญพระเวส ฟังเทศน์มหาชาติ ให้ฟังเทศนาเรื่องพระมหาเวสสันดรชาดก ให้จบสิ้นภายในวันเดียว ก็จะพบพระครีอิขเมด โดย งานบุญนี้มักจะมีผู้นำของมาถวายพระ เรียกว่า "กัษัทหลอน" หรือถ้าเจาะจงจะถวายเฉพาะพระนักเทศน์ที่ตนนิมนต์มาก็เรียกว่า "กัษัทจอบ" เพราะต้องแอบซุ่มๆ ให้แน่เสียก่อน

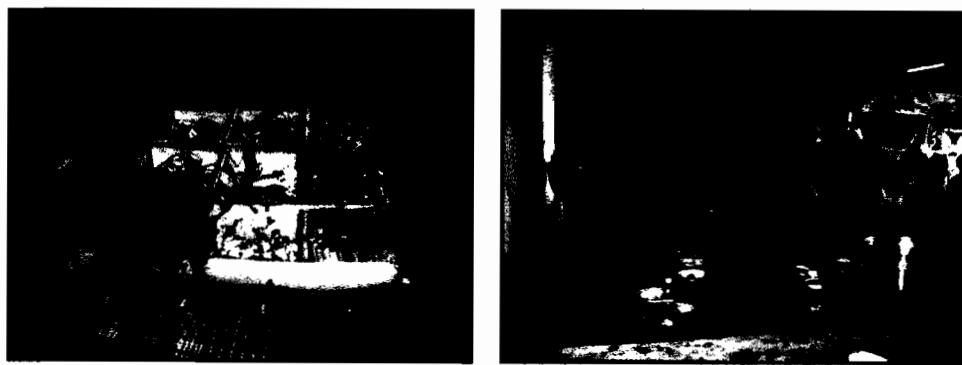

ภาพที่ 5.13 เดือนสี่ ทำบุญพระเวส ฟังเทศน์มหาชาติ

(5) เดือนห้า ตรุษสงกรานต์หรือบุญสรงน้ำ การสรงน้ำมีการระน้ำพระพุทธชูป พระสงฆ์ ผู้หลักผู้ใหญ่ กำหนดเอาไว้ 15 ค่ำเดือน ๕ บางที่เรียกว่า บุญเดือน ๕ ถือเป็นเดือนเริ่มต้นปีใหม่

(6) เดือนหก ทำบุญบึงไฟและวันวิสาขบูชา การทำบุญบึงไฟเพื่อขอฝน เป็นงานสำคัญก่อนลงมือทำนา ส่วนการทำบุญวันวิสาขบูชา กลางวันมีการเทศน์ กลางคืนมีการเวียนเทียน

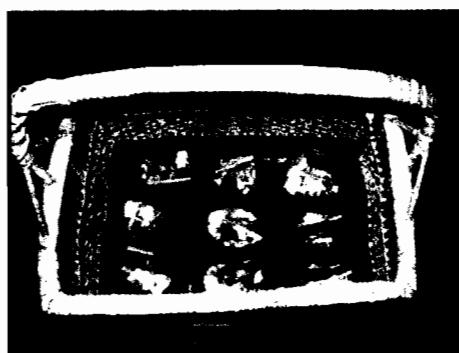
(7) เดือนเจ็ด ทำบุญชำะ (ล้าง) หรือบุญบูชาบรรพนรุย มีการ เช่นสรวงหลักเมือง ปู่ด่า ผีเมือง ผิตาแซก เป็นการทำบุญเพื่อรำลึกถึงผู้มีพระคุณ

ภาพที่ 5.14 เดือนเจ็ด ทำบุญชำะ (ล้าง) หรือบุญบูชาบรรพนรุย

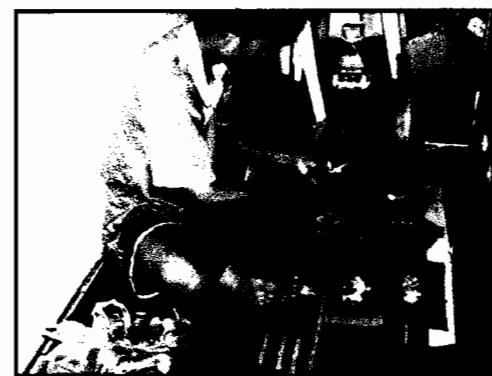
(8) เดือนแปด ทำบุญเข้าพรรษา เป็นประเพณีทางพุทธศาสนา โดยตรง มีการทำบุญตักบาตร พิธีธรรมแทบทุกนัดและถวายเทียนพรรษา

(9) เดือนเก้า ทำบุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศแก่ ญาติ ผู้ล่วงลับ โดยการจัดอาหาร มากพูด เหล้า บุหรี่ ไปวางไว้ใต้ต้นไม้หรือที่ได้ทิ้งไว้ เชิญวิญญาณของญาตินิตรที่ล่วงลับไปแล้วมารับเอาอาหารไป

ภาพที่ 5.15 เดือนเก้า ทำบุญข้าวประดับดิน

(10) เดือนสิบ ทำบุญข้าวสาก (สลากรกต์) ผู้ถวายจะเขียนชื่อของ คนลงในภาชนะที่ใส่ของทาน และเขียนชื่อลงในนาตร กิมมุสามเณรจับสลากรได้ของไกร ผู้นั้นจะเข้าไปถวายของ

ภาพที่ 5.16 เดือนสิบ ทำบุญข้าวสาก (สลากรกต์)

(11) เดือนสิงหาคม ทำบุญอุกพรรษา พระสงฆ์จะแสดงอาบัติทำการป่าวารณา คือ เมื่อโอกาสให้ร่วงถูกเดือนกัน ได้ พอดูกกลางคืน มีการจุดประทีป促成ไฟเผาวนไว้ตามดันไม้หรือร่มร้า

(12) เดือนสิงหาคม ทำบุญกรูน เริ่มตั้งแต่วันแรก 1 ค่ำเดือน 11 จนถึงวันเพ็ญเดือน 12 สำหรับประชาชนที่อยู่ในน้ำจะมีการแห่เรือ (ส่องเรือ) ด้วยเพื่อรำลึกถึงอุสุพญานา

ภาพที่ 5.17 เดือนสิงหาคม ทำบุญกรูน

- งานประเพณีแห่เทียนพรรษา

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นประเพณีทางพุทธศาสนา ของชาวอุบลฯ ซึ่งมีความเจริญในพุทธศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีมาเป็นเวลาหลายปี ถือเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของจังหวัดอุบลราชธานี โดยได้กำหนดจัดงานขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 และ แรก 1 ค่ำเดือน 8 หรือวันอาทิตย์บูชาและวันเข้าพรรษา จัดให้มีขึ้นทุกปี

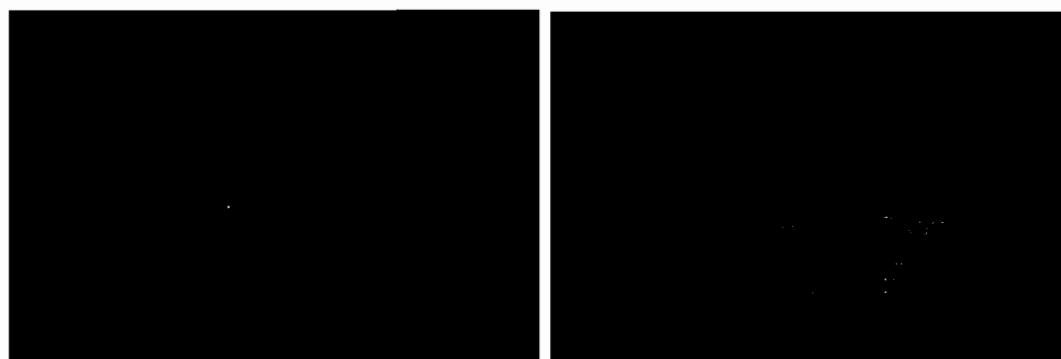
จากการสอบถามผู้ผู้เฒ่าแก่ ได้ความว่า ชาวอุบลราชธานี ได้ทำต้นเทียนประกุดประชันความวิจิตรบรรจงกัน ตั้งแต่ พ.ศ.2470 จนเมื่อปี พ.ศ.2520 จังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดงานสักปิดแห่ประเพณีแห่เทียนพรรษา ให้เป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่และมีholearสถานที่จัดงานคือ บริเวณทุ่งศรีเมืองและศาลาจตุรนุช มีการประกุดต้นเทียน 2 ประเภท คือ ประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก โดยบนวนแห่จากคุ้มวัดต่างๆ พร้อมนางฟ้าประจำต้นเทียน จะเคลื่อนขบวนจาก หน้าวัดศรีอุบลรัตนาราม ไปตามถนน นาสินสุคขบวนที่ทุ่งศรีเมือง และการแสดงโภคต้นเทียน และเป็นแสงไฟต้องลำเทียนงานอร่ามไปทั้งงาน ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ.2542

ภาพที่ 5.18 งานประเพณีแห่เทียนพรรษา

- งานประเพณีไหลเรือไฟ

งานประเพณีไหลเรือไฟเป็นการจัดขึ้นเพื่อ เพื่อบูชาเรอยพระพุทธ นาทที่ประทับไว้ริมฝั่งแม่น้ำ เพื่อบูชาห้าวผกพรม เพื่อขอมาลาโถยแม่น้ำที่เราทำให้สกปรก เพื่อเอาไฟเผาความทุกข์ให้หมดไปแล้วลอยไปกับแม่น้ำ

ภาพที่ 5.19 งานประเพณีไหลเรือไฟ

- งานแข่งขันเรือข้าวประเพณี

การแข่งเรือข้าว เป็นประเพณีทางวัฒนธรรมที่ประกอบไปด้วย ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำติดเป็นพื้นฐานของศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่ดีงามของชาวไทย ในฤดูน้ำหลาก ชาวบ้านไม่มีกิจกรรมในการเพาะปลูก ปักดำทำนา ในเทศบาลงานบุญประเพณีออกพรรษา จึงทำให้มีการการละเล่นทางน้ำ เช่น การเล่นเพลงเรือ และการแข่งขันเรือข้าวประเพณีขึ้น ซึ่งกีฬาชาวบ้านในเขตภาค ในการแข่งขันของเมืองอุบล จะมีการจัดขึ้น ตามลำน้ำมูลในพื้นที่จังหวัด ในช่วงหลังจากเสร็จสิ้นงานบุญประเพณีออกพรรษา (ประมาณเดือนตุลาคม) แล้วมีการจัดแข่งขันเรือข้าวประเพณีขึ้นหลายแห่ง และที่จัดขึ้นประจำได้แก่ เทศบาลเมือง อุบลฯ จัดขึ้นบริเวณสะพานรัตนโกสินทร์ 200 ปี เทศบาลตำบลพินุลมังสาหาร จัดขึ้นบริเวณเชิงสะพานข้ามแม่น้ำมูล วัดโพธิ์ตาก อำเภอพินุลมังสาหาร

- งานเทศบาลไม้คอกไม้ประดับ

บริเวณสถานที่พาทุ่งคำนาี้แซบ อำเภอวารินชำราบ มีขบวนรถบุปผาชาติ การประกวดและจำหน่ายไม้คอกไม้ประดับ จัดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์

- เทศน์มหาชาติชาดกและสรงน้ำปิดทองพระเจ้าไหയู่อินແປລັງ

พระอินทร์ແປງ หรือพระเจ้าไหയู่อินทร์ແປລັງซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ก่ออิฐถือปูนพร้อมกับลงรักปิดทองลักษณะศิลปะแบบลาว ในวันเพ็ญเดือน ๕ (ประมาณเดือนเมษายน) ของทุกปี จะมีการทำบุญตักบาตรเทศน์มหาชาติชาดก และสรงน้ำปิดทองพระเจ้าไหയู่อินແປລັງ ณ วัดมหาวนาราม ซึ่งถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีมาจนทุกวันนี้

2) วิธีการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาในเรื่องเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เมืองอุบลราชธานีแล้ว ได้ทำการสังเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการออกแบบ โดยแบ่งออกเป็นเรื่องของ ความรู้สึก ลวดลาย รวมไปถึงรูปทรง การที่ได้เลือกเอาเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ข้างต้น ก็ เพราะเมื่อเอียถึงชื่อ หรือ มองเห็นภาพ ก็จะนึกถึงอุบลราชธานีทันที โดยเฉพาะประเพณีแห่เทียนพรรษา ผ้าแต้ม และดอกบัว โดยได้สร้าง Mood Board ขึ้นมาเพื่อใส่ อัตลักษณ์ลงไว้เป็นจุดข้อมูลแนวทางในการคิด ภาพรวมเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี การจำกัดข้อมูลของ เอกลักษณ์และ อัตลักษณ์ในจังหวัดอุบลก็เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปใช้ในงานออกแบบ เนื่องจากความหลากหลายของ งานศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี เครื่องใช้ไม้สอยในการดำเนินชีวิต จึงจำเป็นต้องสร้าง Mood Board ขึ้น จากนั้น ได้เลือกเอาเอกลักษณ์และอัตลักษณ์มาใช้ในงานออกแบบ โดยอาศัยความโอดค์เด่นของ ลักษณะ ความหมาย สีสันและความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นลายสเก็ตรูปแบบ หรือรูปทรง โดย

สิ่งที่โดยเด่น ได้แก่ ดอกบัว พาเด็น ต้นเทียน ลายผ้า ประกอบกับทางกลุ่มฯ ได้ใช้ดอกบัวเป็นเครื่องหมายการค้า ทำให้เป็นหนึ่งเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่เลือกนำมาประกอบการออกแบบ

5.2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบงานทองร่วมสมัย

ปัจจัยการออกแบบในการวิจัยจะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์โดยรวม เมื่อมองส่วนรวมทั้งหมด งานจะมีลักษณะเป็นเอกภาพ ออกแบบร่วมสมัย มีความเก่า หรือความดั้งเดิม 30 - 50% แล้ว นาร่วม กับความทันสมัย แม้จะใช้วัสดุต่างชนิดกันก็ตาม ไม่รู้สึกเบ่งแยก หรือกระჯัดกระจาบ มีความกลมกลืนกันระหว่างความงามและประโยชน์ใช้สอย เกิดความชอบใจในสิ่งที่มองเห็นนั้น เป็นรูปทรง พื้นผิว หรือเส้นรอบนอก หรือความเรียบง่ายในรูปทรง ความหรูหรา สีสัน หรือความมีค่าของวัสดุที่ทำ โดยยึดแนวทางที่เคยเห็น และชอบก่อน และค่อยๆ ดัดแปลง แก้ไข ไปเรื่อยๆ โดยใช้หลักเกณฑ์ความงามทางด้านการออกแบบเป็นแนวทางประสบการณ์จากการ ดู ค้นคว้า จะช่วยให้ เข้าใจง่ายขึ้น อย่างฝึกความรู้สึก โดยมีส่วนประกอบสำหรับการออกแบบเครื่องประดับมีรายละเอียดดังนี้

5.2.2.1 กฎเกณฑ์และหลักความจริงในการออกแบบชิ้นตัวเรือน

ออกแบบการชิ้นตัวเรือนพิจารณาความสัมพันธ์ของแบบน่าจะเป็นไปได้ในเทคนิคต่างๆ การทำอะไหล่ ขนาด ความสมดุล ประกอบ เชื่อมต่อ ขัดแย้ง ตัวเรือน เปรียบเทียบ งานเครื่องประดับในลักษณะเดียวกัน เพื่อหาข้อดีข้อเสียในแบบ นำมาปรับปรุงแก้ไขแบบ จะได้เป็นแนวทางในการสร้างชิ้นงานทองจริง ส่วนประกอบสำหรับการออกแบบเครื่องประดับมีรายละเอียดดังนี้

- 1) ความสัมพันธ์กันระหว่างแบบและวัสดุ
- 2) มีความสวยงามและนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง แต่คุณประโยชน์ที่ใช้ไม่จำเพียงค้านเดียวสามารถดัดแปลงไปใช้กรณีอื่นๆ ได้บ้างตามความเหมาะสม
- 3) ราคาน่าสูงหรือแพงจนเป็นอันตรายต่อผู้ใช้
- 4) ทำความสะอาดง่าย วัสดุที่ใช้ทำมีความทนทาน ทนต่อคืนที่อากาศที่เปลี่ยนแปลงและไม่เปลี่ยนสภาพได้ง่ายเมื่อเปลี่ยนอุณหภูมิ
- 5) มีความสมดุลกันในรูปร่าง สีสันกลมกลืน มีจุดเร้าความสนใจที่ดึงดูด

5.2.2.2 ประเภทชิ้นงานที่ออกแบบ

1) การออกแบบแหวน

ที่มีวิจัยที่ออกแบบจะต้องนึกถึงผู้ใช้ก่อนว่าผู้หญิงหรือผู้ชาย ลักษณะแหวนนั้นจะใช้กับนิ้วอะไร ใช้ในงานอะไร หรือเพื่อส่วนใส่ติดนิ้วใช้ในชีวิตประจำวันการพิจารณาเรื่องประโยชน์ เป็นจุดสำคัญที่ทำให้เลือกวัสดุได้ถูกต้องมีจุดเด่นประทับใจแก่ผู้พบเห็นและสามารถ

ส่วนใส่ได้อ่านง่ายสามารถสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทั้งหมด ความเรียบง่ายของรูปทรงจะทำให้ใช้ได้หลายโอกาส อ่านได้ตามความปลดปล่อยก็เป็นสิ่งสำคัญ

การออกแบบแหวนของผู้ชายจะมีรูปทรงที่บันทึกมีความแข็งแรง
รูปทรงเรียบง่าย ไม่มีลวดลายซับซ้อน ไม่ใช้หินสีฉูดฉาด ส่วนใส่สำหรับ และควรใช้ได้ทุกโอกาส ไม่
ควรแยกเป็นแหวนที่ใช้กลางคืนหรือกลางวัน

ส่วนแบบของผู้หญิง รูปทรงโปรดีงบ้าง มีความสวยงาม ลวดลาย
ละเอียด ใช้หินสีหรือหินที่มีค่า การออกแบบแหวนผู้หญิงจะแยกลักษณะแหวนที่ใช้ในเวลากลางคืน
และกลางวันจะมีความเรียบง่ายในรูปทรงส่วนใส่สำหรับ

2) การออกแบบเครื่องประดับต่างหู

ต่างหูเป็นเครื่องประดับที่เน้นให้ใบหน้าสวยงามหรือไม่สวยงามก็ได้
และคุณจะเป็นเครื่องประดับอ่อนไหวที่อยู่ใกล้ชิดกับใบหน้ามากที่สุด ดังนั้น นักวิจัยจำเป็นต้อง
พิสูจน์เป็นพิเศษ และผู้เดือกใช้ ก็ต้องคุณภาพสมกับลักษณะของใบหน้าประกอบด้วย

รูปแบบที่นิยมใช้ในการทำต่างหู มีทั้งแบบรูปทรงเรขาคณิต แบบ
รูปทรงธรรมชาติ และแบบรูปทรงอิสระ วัสดุที่นำมาใช้ เช่น หิน หรือโลหะ ควรมีน้ำหนักน้อย ที่ว่า
น้ำหนักน้อย หมายความว่า ควรใช้แผ่นโลหะบางหรือกลวงข้างใน เพื่อให้น้ำหนักน้อย เมื่อเวลาใส่
ไม่ถ่วงหูให้ขำลงมา ส่วนวิธีที่ใช้ในการเครื่องประดับประเภทต่างหูนี้ มีทั้งแบบฉลุโปรดี แบบหล่อ
แบบบัคกิร์ต่อประกอบแบบร้อยเรียงต่อๆ กัน ซึ่งแต่ละวิธีจะต้องคุณการออกแบบเสียก่อนจึงจะรู้ว่า
ควรจะใช้วิธีใดผลิตได้

3) การออกแบบสร้อยคอ

สร้อยคอที่ใช้ในชีวิตประจำวันควรมีลักษณะเรียบง่าย แต่ถ้าใช้เพื่อ^๔
แหวนพระ หรือเครื่องรางของขลัง ควรให้มีความมั่นคงระหว่างข้อต่อแต่ละข้อ การออกแบบอาจจะ
ต้องเน้นจุดสนใจเฉพาะด้านหน้า หรือตลอดทั้งเส้นก็ได้ แต่ถ้าเป็นสร้อยคอที่ใช้สำหรับงานกลางคืน
จะต้องอกไป ทั้งความหรูหราและการใช้วัสดุประกอบ แต่ยังไหร่ก็ตาม แบบเรียบง่ายขึ้นเป็นที่
ใช้ได้หลายโอกาส และเหมาะสมที่จะใช้เป็นเครื่องประดับ

ในปัจจุบัน การออกแบบสร้อยคอจะให้สัน หรือยาวขึ้นอยู่กับ การ
นำไปใช้เป็นสำคัญ ซึ่งการนำไปใช้นั้นต้องให้ไปกันได้กับเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายด้วย ซึ่งลักษณะของ
สร้อยคอแบบต่างๆ มีดังนี้

- (1) เรียงต่อโดยใช้ห่วงเชื่อมและข้อต่อ
- (2) เรียงต่อโดยใช้ห่วงต่อห่วงเกี่ยวกันตลอด
- (3) เรียงต่อๆ กันโดยวิธีถัก

(4) เรียงต่อกันด้วยวิธีใช้สลักสอด

(5) เรียงต่อกันด้วยเนื้อวัตถุโดยใช้วิธีตัดหรือฉลุ

สร้อยข้อมือและกำไลมี มีความหมายใกล้เคียงกันมาก แม้แต่ด้านประ祐ชน์ใช้สอยก็เหมือนกัน คือใช้กับการตกแต่งข้อมือเช่นเดียวกัน แต่รูป่างเครื่องประดับไม่เหมือนกัน คือสร้อยข้อมือจะมีความอ่อนไหวทั้งดัว เช่นเดียวกับสร้อยคอ ส่วนกำไลข้อมือจะมีลักษณะแข็งไม่พึงตัว เวลาใส่จะสวมเข้าไปอาจมีทั้งที่เป็นปีดซึ่งเป็นตะขอ และไม่มีตะขอ

ความสวยงามขึ้นอยู่กับการออกแบบ และการเลือกวัสดุมาใช้ การออกแบบกำไลมักจะเป็นแบบเรียบ มีความสวยงามเฉพาะตัว มีความสมดุลของลวดลายต่างๆ ถ้าจะใช้เป็นโลหะล้วนๆ แต่ถ้าใช้หินประกอบเป็นหัวใจจะเน้นความสวยงามด้านหน้าให้เด่นชัดกว่าส่วนอื่น ซึ่งการออกแบบสร้อยข้อมือก็คงใช้วิธีเดียวกันนี้ด้วย

4) การออกแบบเครื่องประดับประเภทเข็มกลัด

การออกแบบเข็มกลัดนิยมที่จะออกแบบเข็มกลัดให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ได้หลายๆ โอกาส และเน้นจุดเด่น เฉพาะด้านหน้าเพียงด้านเดียว อย่างไรก็ตาม การออกแบบเข็มกลัดนี้ จะต้องคำนึงถึงลักษณะของงาน และจุดมุ่งหมายของการนำไปใช้ด้วย

การออกแบบเข็มกลัด ผู้ออกแบบไม่นิยมให้แบบธุรกิจและวัสดุหนักๆ มาใช้ ทั้งนี้พิจารณาจากการนำไปใช้ด้วย ถ้าเข็มกลัดหนักจะดึงเสื้อผ้ารังลงมาหรือหยอดน้ำเสียรูปทรงดังนั้น การออกแบบจำเป็นที่จะให้แบบ และวัสดุที่จะนำมาใช้สัมพันธ์กันด้วย เข็มกลัดที่ดีควรดัดแปลงไปใช้ในโอกาสต่างๆ ได้

5.2.3 แนวคิดแรงบันดาลใจในการออกแบบ

จากผลการศึกษาตามกรอบแนวคิดในการการออกแบบ โดยยึดจากข้อมูลสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลงานทองโบราณกระบวนการคิดรูปแบบลวดลาย การออกแบบลวดลายทองอุบลนั้น ได้สังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลในส่วนนี้สร้างแรงบันดาลใจจากสิ่งต่างๆดังนี้

5.2.3.1 แรงบันดาลใจ

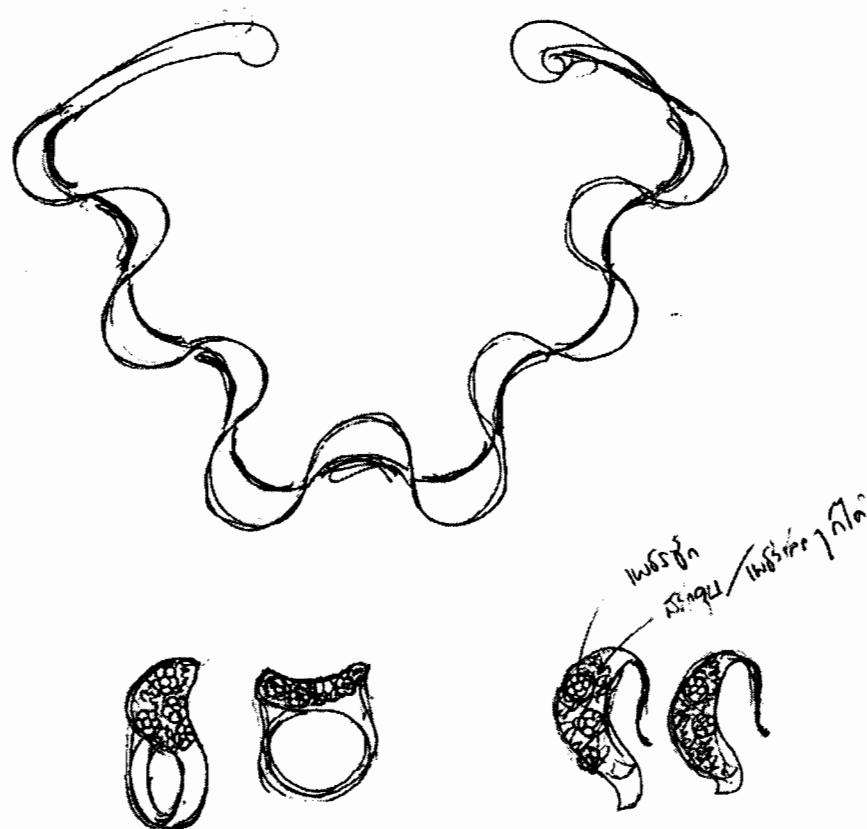
- 1) ดำเนินมูล
- 2) ลายโบราณ
- 3) ความศรัทธา บูชา
- 4) គอกบัวเมืองอุบล
- 5) គอกชอก

5.2.3.2 ภาพร่าง

หลังจากได้แรงบันดาลใจ จากเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์จากข้อมูลที่ได้ศึกษาร่างภาพ ให้ยึด นำเอาความรู้สึกที่ประทับใจหรือ ขอบ ที่สัมผัสได้และการมองเห็นมาถ่ายทอดเป็นแบบภาพร่างสเก็ต โครงสร้างใหญ่ ก่อนเพื่อที่จะได้ประเมินความที่น่าจะเป็นไปได้ในการเขียนตัวเรือนได้จริง

1) ภาพร่างเทคนิค ก่อนที่จะออกแบบเครื่องประดับนั้น ได้จะต้องร่างภาพ วิธีการทำลำดับขั้นตอนการทำ หรือกลไกเพื่อให้เห็นว่าสามารถทำได้จริง เช่น การเชื่อมประกอบชิ้นงานให้เสร็จก่อน แล้วค่อยฝังเพชรพระถ้ามาเชื่อมหลังฝังเพชร เพชรอาจจะแตกร้าวได้

2) ภาพร่างโครงสร้าง จากการร่างเทคนิค ก็สามารถจินาการทำแบบโครงสร้างใหญ่ให้เห็น องค์ประกอบ ที่สามารถทำขึ้นจริงได้ จากแบบร่างสเก็ต

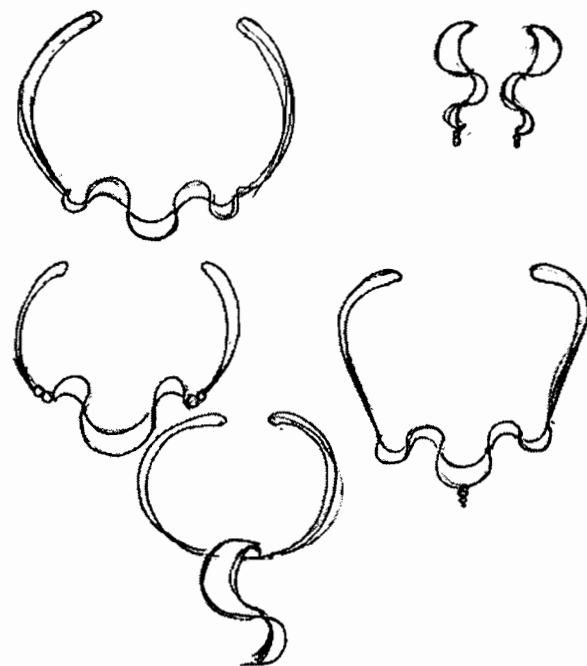
ภาพที่ 5.20 ภาพร่างโครงสร้างที่มีแนวคิดจากดอกออก

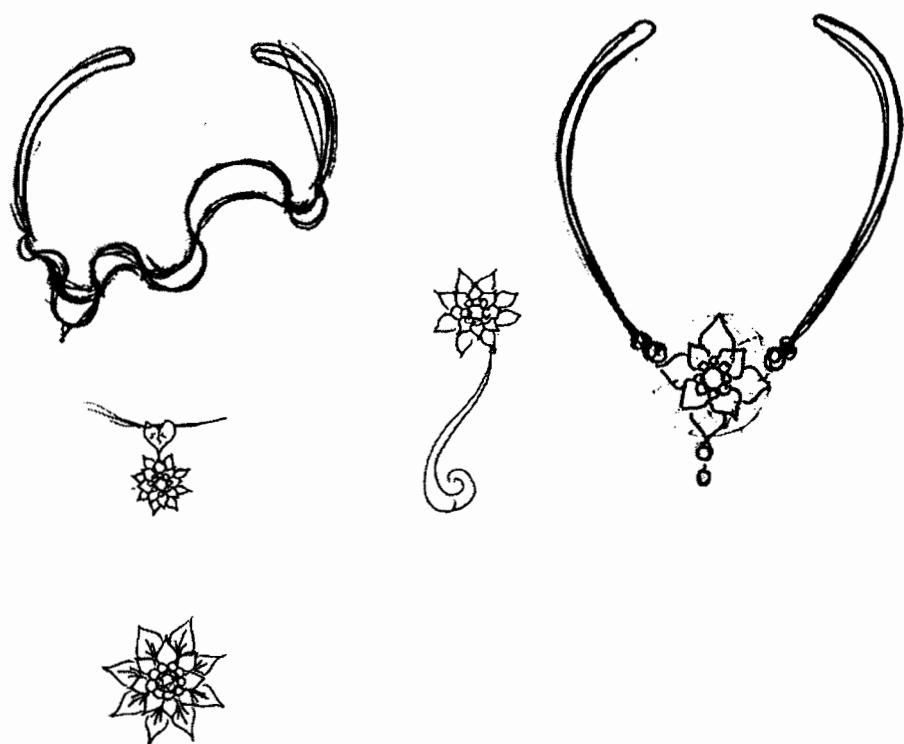
ภาพที่ 5.21 ภาพร่างโครงสร้างที่มีแนวคิดจากดอกบัวเมืองอุบล

ภาพที่ 5.22 ภาพร่างโครงสร้างแนวคิดจากดอกบัว

ภาพที่ 5.23 ภาพร่างโครงสร้างแนวคิดที่มีแนวคิดจากคำนำนูนค

ภาพที่ 5.24 ภาพร่างโครงสร้างที่มีแนวคิดจากดอกบัวเมืองอุบล

5.2.4 ผลงานการออกแบบ

จากการร่วมกันออกแบบเครื่องประดับแบบภาพร่างสเก็ต โครงสร้างใหญ่หลาຍฯ แบบมารวนกันนักวิจัยหลักร่วมกับทีมวิจัยกลุ่มช่าง ได้ร่วมกันพูดคุย วิเคราะห์ถึงเรื่องรูปแบบ ความน่าจะเป็นไปได้ในการทำเครื่องประดับ รวมถึงเทคนิค รายละเอียดค่างๆ จึงได้คัดเลือกเครื่องประดับ มา 5 ชุด ที่มีแนวโน้มในการผลิต ได้ตรงตามเงื่อนไขที่ตั้งไว้ให้มากที่สุดหลังจากได้รับคำแนะนำจากคณะกรรมการ ที่ปรึกษา เอڑูปที่สเก็ตทบทวนในแต่ละเชิงมาปรับปรุงให้รูปแบบสเก็ตออกแบบได้ดีขึ้น จึงทำการพัฒนารูปแบบ สเก็ตทั้งหมด เพื่อทำแบบสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภค ผลปรากฏว่า ชุด ที่ได้รับการโหวตให้คะแนนมากที่สุดคือ แบบสเก็ตที่ 4 ล้านมูล และแบบสเก็ตที่ 5 ลาย ใบราษ ที่มีวิจัยได้นำข้อมูลและแบบสเก็ตที่ได้รับการคัดเลือกที่สร้างจากแรงบันดาลใจมาพัฒนาเพื่อ ผลิตเป็นชิ้นงานจริง

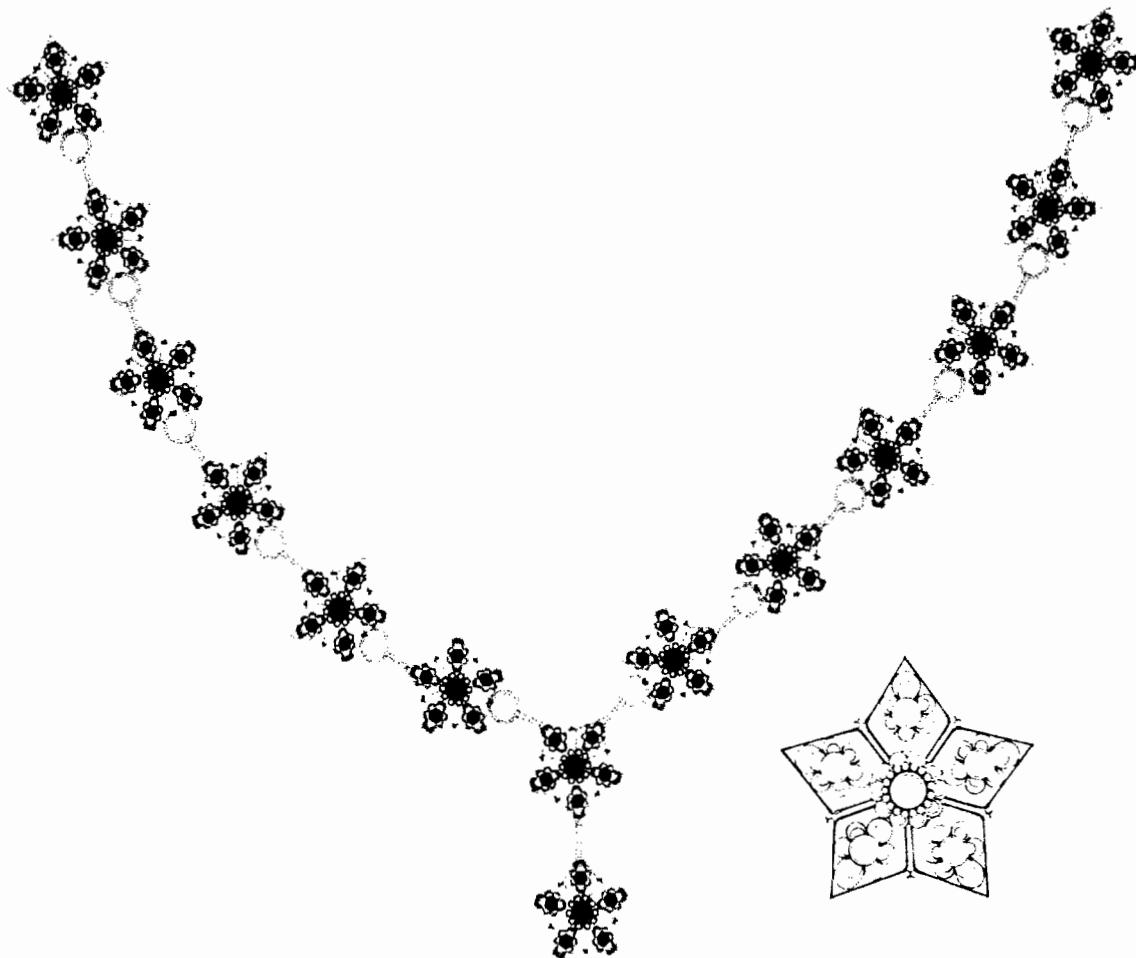
แบบสเก็ตที่ 1 ดอกจอก

เครื่องประดับชนิดนี้ ได้รับแรงบันดาลใจจากดอกจอก เป็นลวดลายเครื่องประดับสมัยโบราณของเมืองอุบลราชธานี ซึ่งช่างทองมีความสามารถในการผลิตลวดลายนี้ได้สวยงามที่สุด และคนอุบลนิยมสวนไส่มากที่สุด ผู้วิจัยได้นำลวดลายที่ยังคงเป็นเอกลักษณ์อยู่นั้น มาออกแบบให้มีรายละเอียดที่มีความสวยงามมากขึ้น โดยจัดองค์ประกอบของดอกจอกให้มีความโดยเด่นในรูปแบบของกลีบดอกบัวให้เป็นช่อ

งานทองชุดนี้ ขึ้นด้วยเรือนเป็นโครงสร้างกลีบดอกบัว 5 แฉก เชื่อมประกอบเข้าด้วยกันให้เป็นแบบใหม่ แล้วนำมาเชื่อมห่วงเข้าด้วยกัน ใช้เทคนิคการฝังกระเพาะแบบจีบ ด้วยเพชรซึ่งแบบบรรจงซับด้วยด่านการบอน

ชุดนี้ประกอบไปด้วย

(1) สรีอุขโศ

ภาพที่ 5.25 ภาคร่างเครื่องประดับดอกออก

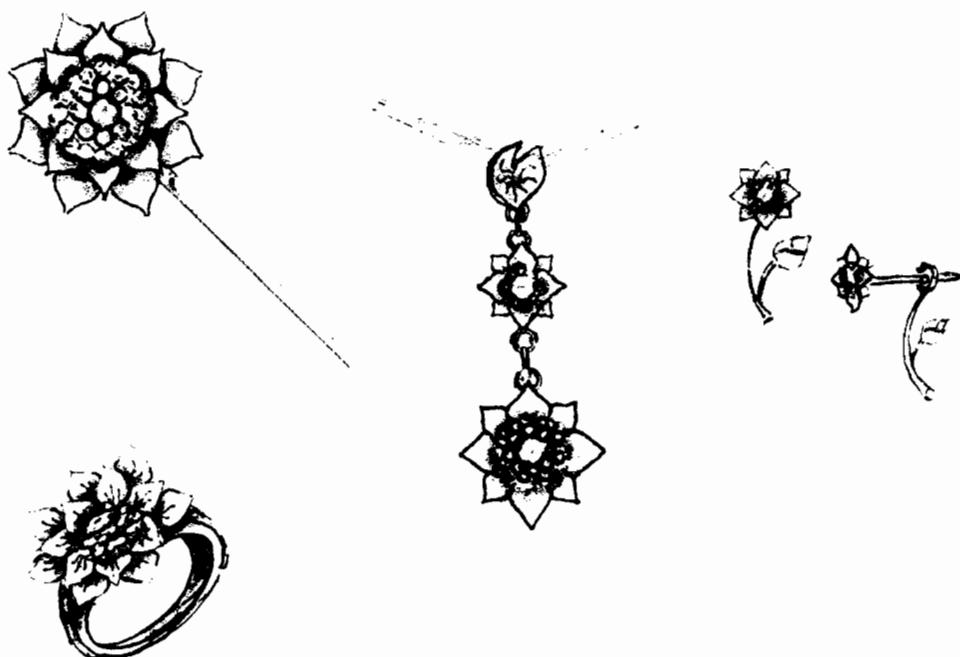
แบบสเก็ตที่ 2 ดอกบัวเมืองอุบล

เครื่องประดับชุดนี้ ได้แรงบันดาลใจมาจากดอกบัวปทุมที่เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี เป็นคำวัญของจังหวัดอุบลราชธานี นอกจาก ดอกบัว เป็นสัญลักษณ์ที่น่าจะถูกถึงการกราบไหว้บูชาของศาสนาพุทธแล้ว คำว่า ดอกบัว มีความหมายรวมไปถึง ความสวยงามของเมืองอุบลอีกด้วยงานหงษ์ชุดนี้ มีลักษณะการขึ้นตัวเรื่อยๆ แบบแยกชิ้นส่วนจับจีบให้เป็นกลีบดอกบัว โดยที่เครื่องประดับนั้นสามารถเคลื่อนไหวหมุนไปมาได้ การผิงพลอยมีลักษณะเป็นกระเบาะผ่องเพชรซึ่ก แบบฝังหุ้ม

ชุดนี้ประกอบไปด้วย

- (1) ปืนปักหมุน

- (2) ต่างหู
- (3) แหวน
- (4) จี้คอ

ภาพที่ 5.26 ภาพร่างเครื่องประดับคอกบัวเมืองอุบล

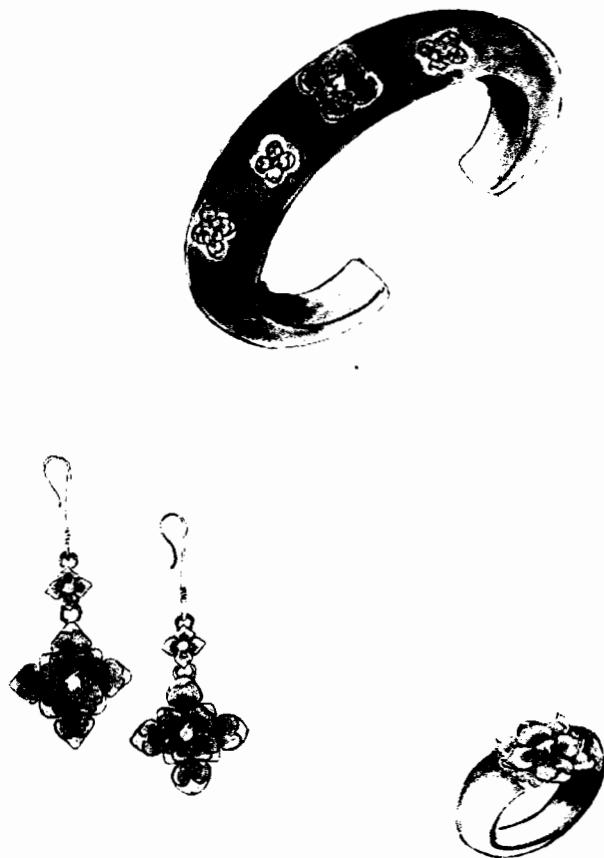
แบบสเก็ตที่ 3 ความครรภานุชา

งานชิ้นนี้ได้แรงบันดาลใจ มาจากพระพุทธรูปไม้แกะสลักในสมัยก่อน ส่วนใหญ่ คนอีสานนักนิยมแกะสลักด้วยไม้ มีค่าและหายาก เพื่อเคารพและสักการบูชาผู้วิจัยจึงได้นำมา ดัดแปลงเป็นเครื่องประดับ เนื่องสืบทองและสืบท่องไม้เป็นสีที่มีความสวยงาม นำดักแปลงรวมรวม แล้ว เครื่องประดับมีความโถดเด่นมากขึ้นและเป็นการเพิ่มนูคล้ำทางจิตใจให้แก่ผู้สวมใส่ได้อีกด้วย

งานทองประเกทนี้ มีลักษณะการขึ้นตัวเรือนเป็นไม้ โคลบขันตอนแรก คือ วัด ขนาดเครื่องประดับที่จะนำมาผลิตด้วยการแกะสลัก ประกอบด้วย กำไร ต่างหู และแหวน และมี งานทองเป็นรูปคอกบัวประกอบ เพื่อเพิ่มเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของเมืองอุบลราชธานี

ชุดนี้ประกอบไปด้วย

- (1) กำไลข้อมือ
- (2) ต่างหู
- (3) แหวน

ภาพที่ 5.27 ภาพร่างเครื่องประดับความครัวทชา บุชา

แบบสเก็ตที่ 4 ล้าน้ำมูล

งานชิ้นนี้ได้แรงบันดาลใจคึ่งเอาล้าน้ำมูลที่มีลักษณะ เป็นรูปทรงโค้งสลับกันไปมาซึ่งแสดงถึงความเกตื้อน ให้ของน้ำไหล ซึ่งนำเอาดอกจอกใบลงมา ตามมาด้วยในขามเย็น แสงอาทิตย์ กระทบกับผิวดอกจอกทำให้เป็นแสงระยิบระยับ

งานทองมีลักษณะการขึ้นด้วยเรือนจิวเวลรี่ มีเทคนิคการฝังกระเบาะแบบจิบ ด้วย เพชรซึ่กแบบรองซับด้วยถ่านคาร์บอน

ชุดนี้ประกอบไปด้วย

- (1) สร้อยข้อมือ
- (2) ต่างหู
- (3) แหวน

ภาพที่ 5.28 ภาพร่างเครื่องประดับลำนำมูล

แบบสเก็ตที่ 5 ลายโบราณ

งานชิ้นนี้เป็นการเลียนแบบลวดลายกระฉังตาอ้อของไทยที่ตัดตอนมาจากหันท์ ทรง มีลักษณะของงานหงษ์เพชรซึ่งเป็นเอกลักษณ์ ทางเทคนิค รูปทรงมีลักษณ์เฉพาะของ ช่างเมืองอุบล

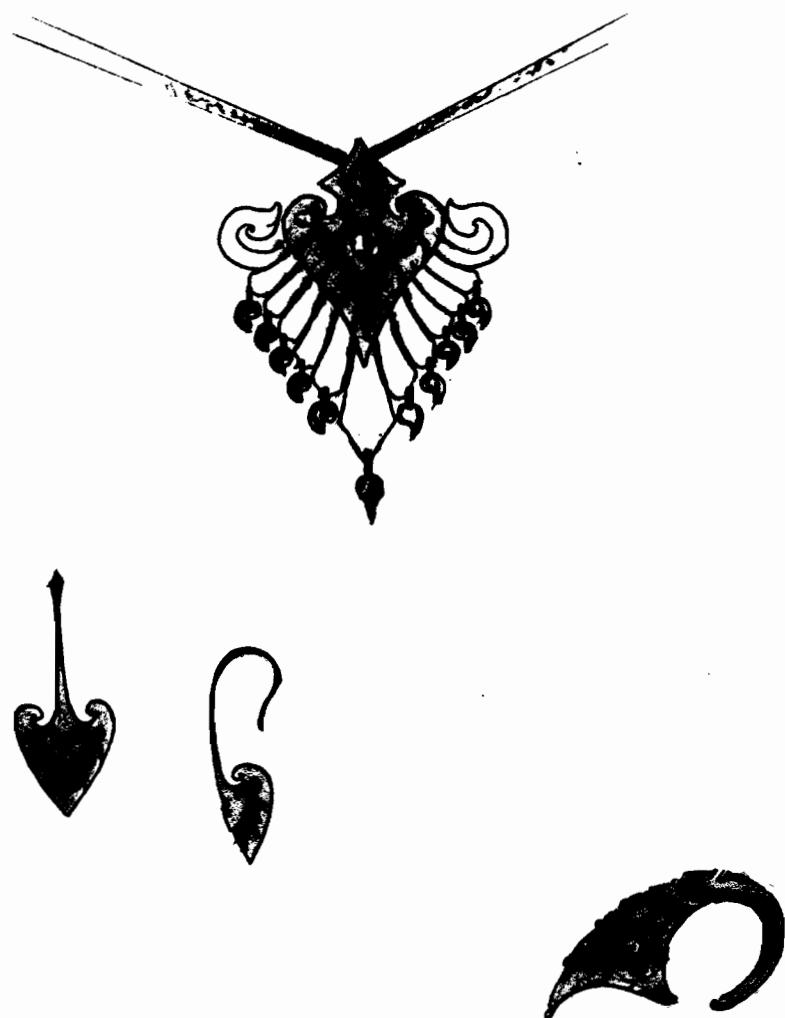
งานหงษ์มีลักษณะการขึ้นตัวเรื่อน เป็นชั้นต่างระดับ มีเทคนิคการผังชุด เพชรซึ่ง แบบรองซับด้วยถ่านคาร์บอน

ชุดนี้ประกอบไปด้วย

(1) จีกอ

(2) ต่างหู

(3) แหวน

ภาพที่ 5.29 ภาพร่างเครื่องประดับลายโบราณ

5.3 ผลการสำรวจความพึงพอใจในการพื้นฟูภูมิปัญญางานทองโบราณเมืองอุบลฯ ผ่านกระบวนการพัฒนา รูปแบบงานทองร่วมสมัย

ภายหลังจากผู้วิจัยได้นำร่างรูปแบบที่ออกแบบภายใต้การออกแบบของช่างทองโบราณ เมืองอุบลฯ เดินทางไปสำรวจความพึงพอใจ ร่างรูปแบบเบื้องต้นจากกลุ่มประชาชนที่มีความสนใจ และผู้มีความเชี่ยวชาญประสบการณ์ด้านการสร้างส่วนใหญ่เครื่องประดับทอง 23 คน ซึ่งได้ผลการประเมินรูปแบบเบื้องต้นตามตารางที่ 5.2

5.3.1 ผลการสำรวจความพึงพอใจในการพื้นฟูภูมิปัญญางานทองโบราณเมืองอุบลฯ ผ่านกระบวนการพัฒนารูปแบบงานทองร่วมสมัย ด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 84 คน ผู้วิจัยได้ข้อมูลด้านสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(1) เพศ

(1.1) ชาย	จำนวน 36 คน	คิดเป็นร้อยละ 42.9
(1.2) หญิง	จำนวน 48 คน	คิดเป็นร้อยละ 57.1

(2) อายุ

(2.1) 18 – 26 ปี	จำนวน 4 คน	คิดเป็นร้อยละ 4.8
(2.2) 27 – 36 ปี	จำนวน 14 คน	คิดเป็นร้อยละ 16.7
(2.3) 37 – 46 ปี	จำนวน 21 คน	คิดเป็นร้อยละ 25.0
(2.4) 47 - 56 ปี	จำนวน 25 คน	คิดเป็นร้อยละ 29.8
(2.5) 56 ปีขึ้นไป	จำนวน 20 คน	คิดเป็นร้อยละ 23.8

(3) อาชีพ

(3.1) ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่/พนักงาน	จำนวน 37 คน	คิดเป็นร้อยละ 44.0
(3.2) ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	จำนวน 10 คน	คิดเป็นร้อยละ 11.9
(3.3) พ่อบ้าน / แม่บ้าน	จำนวน 3 คน	คิดเป็นร้อยละ 3.6
(3.4) พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	จำนวน 12 คน	คิดเป็นร้อยละ 14.3
(3.5) นักเรียน/นักศึกษา	จำนวน 14 คน	คิดเป็นร้อยละ 16.7
(3.6) ว่างงาน/ไม่มีงานทำ	จำนวน 8 คน	คิดเป็นร้อยละ 9.5

(4) ระดับการศึกษา

(4.1) มัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย	จำนวน 8 คน	คิดเป็นร้อยละ 9.5
(4.2) อนุปริญญา	จำนวน 9 คน	คิดเป็นร้อยละ 10.7
(4.3) ปริญญาตรี	จำนวน 50 คน	คิดเป็นร้อยละ 59.5
(4.4) ปริญญาโทขึ้น	จำนวน 17 คน	คิดเป็นร้อยละ 20.2

(5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

(5.1) 6,001 – 8,000 บาท	จำนวน 16 คน	คิดเป็นร้อยละ 19.0
(5.2) 8,001 – 10,000 บาท	จำนวน 28 คน	คิดเป็นร้อยละ 33.0
(5.3) 10,001 – 15,000 บาท	จำนวน 12 คน	คิดเป็นร้อยละ 14.3
(5.4) 15,001 – 20,000 บาท	จำนวน 28 คน	คิดเป็นร้อยละ 33.3

(6) ท่านมีความชื่นชอบงานทองโบราณมากน้อยเพียงใด

(6.1) มาก	จำนวน 8 คน	คิดเป็นร้อยละ 9.5
(6.2) มากที่สุด	จำนวน 37 คน	คิดเป็นร้อยละ 44.0
(6.3) ปานกลาง	จำนวน 39 คน	คิดเป็นร้อยละ 46.4

(7) หากท่านต้องการซื้อเครื่องประดับทองโบราณท่านสามารถซื้อได้ในราคากี่

(7.1) น้อยกว่า 20,000 บาท	จำนวน 61 คน	คิดเป็นร้อยละ 72.6
(7.2) 20,001 – 30,000 บาท	จำนวน 13 คน	คิดเป็นร้อยละ 15.5
(7.3) 30,001 – 40,000 บาท	จำนวน 10 คน	คิดเป็นร้อยละ 11.9

สรุปผลการสำรวจความพึงพอใจ ในการพื้นที่ภูมิปัญญาทางโบราณเมืองอุบล ถูกราชการพัฒนาธุรูปแบบงานทองร่วมสมัย พบร่วมกัน ดำเนินข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นิตอบแบบสอบถามความพึงพอใจดังกล่าว เป็นจำนวน 84 คน กลุ่มเป้าหมายที่มีการตอบแบบสอบถาม ดังกล่าวมากที่สุด คือ ประชาชน เพศหญิง จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 57.1 มีอายุระหว่าง 47 – 56 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.8 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพบริษัท/เจ้าหน้าที่ของรัฐ/พนักงานราชการ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 และมีระดับการศึกษาอยู่ระดับปริญญาตรี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 59.5 โดยที่หากได้มีการซื้อเครื่องประดับทองโบราณ สามารถซื้อได้ในราคากี่น้อยกว่า 20,000 บาท จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 72.6 จากภาพรวมเห็นได้ว่าผู้ที่มีความสนใจในเรื่องเครื่องประดับทองโบราณนั้น จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการบริโภคมากที่สุด และแสดงให้เห็นว่าการจำหน่ายงานทองโบราณนั้น ผู้จำหน่ายควรผลิตชิ้นงานออกมากในราคากี่ไม่สูงจนเกินไป เป็นราคากี่ที่ประชาชนสามารถซื้อได้อยู่ในราคากี่ไม่ต่ำกว่า 20,000 บาท

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นในการพื้นฟูภูมิปัญญาทางทองโบราณเมืองอุบลสู่การพัฒนารูปแบบงานท่องเที่ยว

ตารางที่ 5.1 ความคิดเห็นในการพื้นฟูภูมิปัญญาทางทองโบราณเมืองอุบลสู่การพัฒนารูปแบบงานท่องเที่ยว

ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
		\bar{X}	SD	N=84 แปลผล
1.	ท่านมีความสนใจในเรื่องงานทองโบราณของจังหวัดอุบลราชธานี	3.7619	.66981	มาก
2.	ท่านสนใจศึกษาเรื่องประดับงานทองโบราณในงานหรือพิธีการต่างๆ	2.2500	.67440	น้อย
3.	ท่านเคยได้เข้าร่วมงานแสดงโชว์หรือพิธีการที่มีการสวมใส่ชุดทองโบราณเมืองอุบลฯ	3.7381	.73006	มาก
4.	ท่านทราบประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับงานทองโบราณเมืองอุบลราชธานี	1.9524	.43644	น้อย
5.	ท่านคิดว่างานทองโบราณเมืองอุบลควรได้รับการพัฒนาแบบและนำมายังชีวิตประจำวัน	4.7619	.42848	มากที่สุด
6.	ท่านต้องการงานทองโบราณมีรูปแบบที่สวยงามและมีให้เลือกสวมใส่ได้หลากหลาย	4.8810	.32579	มากที่สุด
7.	ท่านคิดว่าควรให้มีการประชาสัมพันธ์งานทองโบราณและเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายให้มากขึ้น	4.5952	.60358	มากที่สุด
8.	ท่านต้องการให้มีการจัดกิจกรรมหรืออบรมการทำทองโบราณเพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้	4.4286	.84005	มาก
9.	ท่านคิดว่าภูมิปัญญาทางทองโบราณของจังหวัดอุบลราชธานีควรได้รับการอนุรักษ์และเผยแพร่เพื่อเป็นความรู้และวิทยาทานแก่บุคคลรุ่นหลัง	4.8095	.44785	มากที่สุด

จากตารางที่ 5.1 สรุปผลค้านความคิดเห็นในการพื้นฟูภูมิปัญญางานทอง โบราณเมืองอุบลสู่การพัฒนารูปแบบงานทองร่วมสมัยอย่างมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ในเมืองอุบลขังมีความสนใจในเรื่องเครื่องประดับงานทองโบราณอยู่ แต่ไม่มีโอกาสได้ส่วนได้รับงานทองโบราณเท่าที่ควร ซึ่งอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.25$) และส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาเกี่ยวกับงานทองโบราณเมืองอุบลราชธานี อยู่ในระดับ น้อย ($\bar{X} = 1.95$) จากการสำรวจ ข้อมูลค้านงานทองโบราณเมืองอุบลควรได้รับการพื้นฟูรูปแบบและนำมาใช้ส่วนได้รับพิธีการต่างๆ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$) สำหรับความต้องการงานทองโบราณมีรูปแบบที่สวยงาม และน่าให้เลือกส่วนได้รับหลากหลาย การประชาสัมพันธ์งานทองโบราณและเพิ่มช่องทางในการ จำหน่ายให้มากขึ้น และภูมิปัญญางานทองโบราณของจังหวัดอุบลราชธานี ควรได้รับการอนุรักษ์ และเผยแพร่เพื่อเป็นความรู้และวิทยาทานแก่บุคคลรุ่นหลัง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88, 4.59, 4.80$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นในการวิเคราะห์แบบงานทองไม้ราษร่วมสมัย

	แบบครีดประเมินทองร่วมสมัย					แบบที่ 5				
	แบบที่ 1 	แบบที่ 2 	แบบที่ 3 	แบบที่ 4 	แบบที่ 5 					
รายการประเมิน	แบบที่ 1 \bar{X}	แบบที่ 2 \bar{X}	แบบที่ 3 \bar{X}	แบบที่ 4 \bar{X}	แบบที่ 5 \bar{X}	แบบที่ 5				
1. ลักษณะโดยรวม										
1.1 สถานะคงสภาพได้ในโภภัตตาคาร	3.71	มาก	3.89	มาก	3.71	มาก	4.68	มากที่สุด	4.74	มากที่สุด
1.2 ขนาดของครีดปะตับน้ำคาว หมายความตาม	4.20	มาก	4.22	มาก	4.09	มาก	4.75	มากที่สุด	4.86	มากที่สุด
1.3 จำนวนครีดปะตับน้ำคาวหมาย/การทำความสะอาด	4.30	มาก	4.25	มาก	4.16	มาก	4.66	มากที่สุด	4.73	มากที่สุด
1.4 สถานะเสริมบุคลิกภาพของผู้สวมใส่สำหรับเสียย	4.33	มาก	4.26	มาก	4.26	มาก	4.86	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.13	มาก	4.15	มาก	4.05	มาก	4.73	มากที่สุด	4.78	มากที่สุด

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นในการวิเคราะห์รูปแบบงานทองโบราณร่วมสมัย (ต่อ)

	แบบเรื่องประดับทองร่วมสมัย									
	แบบที่ 1	แบบที่ 2	แบบที่ 3	แบบที่ 4	แบบที่ 5					
รายการประเมิน	\bar{X}	แบบผิด \bar{X}	แบบที่ 2	แบบที่ 3	แบบที่ 4	แบบที่ 5				
2. ล้านการพัฒนาและการออกแบบ										
2.1 ความสวยงามและความประณีตของ รูปทรง	4.16	มาก	4.38	มาก	4.09	มาก	4.62	มากที่สุด	4.71	มากที่สุด
2.2 มีความคิดสร้างสรรค์	4.16	มาก	4.26	มาก	4.09	มาก	4.74	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด
2.3 มีการนำเสนอความหมายที่เป็นเอกลักษณ์ แต่ละ อัตลักษณ์ของชุมชนชาวราชบานี	4.24	มาก	4.50	มากที่สุด	4.09	มาก	4.77	มากที่สุด	4.86	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.18	มาก	4.38	มาก	4.09	มาก	4.71	มากที่สุด	4.79	มากที่สุด

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นในการวิเคราะห์รูปแบบงานของบุคลากรร่วมสมัย (ต่อ)

แผนกเครื่องประดับทองร่วมสมัย					
รายการประเมิน	แผนกที่ 1		แผนกที่ 2	แผนกที่ 3	แผนกที่ 4
	\bar{X}	แปลผล	\bar{X}	แปลผล	\bar{X}
แผนกที่ 1	*				แผนกที่ 5
แผนกที่ 2	*				แผนกที่ 4
แผนกที่ 3	*				แผนกที่ 3
แผนกที่ 4	*				แผนกที่ 2
แผนกที่ 5	*				แผนกที่ 1

3. ต้านการผิดถูก

3.1 รูปร่างมีถุงย粮ะคงทันและเจิงเรง	3.97	มาก	3.98	มาก	3.80	มาก	4.87	มากที่สุด	4.90	มากที่สุด
3.2 งานหอยมีลักษณะก่อให้เกิดอันตรายต่อ ร่างกาย	4.10	มาก	4.25	มาก	4.21	มาก	4.68	มากที่สุด	4.87	มากที่สุด
3.3 งานหอยครัว ได้รับการพัฒนาอย่างต่ำเส้น	4.46	มาก	4.39	มาก	4.34	มาก	4.83	มากที่สุด	4.85	มากที่สุด
ผลรวม	4.17	มาก	4.20	มาก	4.11	มาก	4.79	มากที่สุด	4.87	มากที่สุด

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นในการวิเคราะห์รูปแบบงานทองโบราณร่วมสมัย (ต่อ)

	แบบที่ 1					แบบที่ 2					แบบที่ 3					แบบที่ 4					แบบที่ 5				
	แบบที่ 1					แบบที่ 2					แบบที่ 3					แบบที่ 4					แบบที่ 5				
รายการประเมิน	\bar{X}	แปลผล																							
แบบที่ 1																									
4. ลักษณะหน่วย																									
4.1 ราคาต้นทุนในการผลิตมีความ เหมาะสมกับราคาขาย	4.63	มากที่สุด	4.56	มากที่สุด	4.56	มากที่สุด	4.56	มากที่สุด	4.56	มากที่สุด	4.85	มากที่สุด	4.89	มากที่สุด											
4.2 ความมีการรับรู้ของประชาชนงานทอง	4.59	มากที่สุด	4.49	มาก	4.49	มาก	4.49	มาก	4.49	มาก	4.97	มาก	4.92	มากที่สุด											
เฉลี่ย	4.61	มากที่สุด	4.52	มากที่สุด	4.52	มากที่สุด	4.52	มากที่สุด	4.52	มากที่สุด	4.91	มากที่สุด	4.90	มากที่สุด											

จากตารางที่ 5.2 ผลการประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับข้อคิดเห็นในการวิเคราะห์รูปแบบงานทองโบราณร่วมสมัย สรุปได้ว่า หาก – หากที่สุด ทุกรายการ ซึ่งได้มีการสรุปในด้านต่างๆ ดังนี้

(1) ด้านประโยชน์ใช้สอย

รูปแบบเครื่องประดับที่ได้รับระดับความพึงพอใจสูงสุด คือ รูปแบบที่ 5 ($\bar{X} = 4.78$) รายการที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุด คือ ขนาดของเครื่องประดับมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.86$) และสามารถเสริมนบุคลิกภาพของผู้สวมใส่ได้ ($\bar{X} = 4.80$) รองลงมา คือ รูปแบบที่ 4 ($\bar{X} = 4.73$) รายการที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุด คือ สามารถเสริมนบุคลิกภาพของผู้สวมใส่ได้ ($\bar{X} = 4.86$) และขนาดของเครื่องประดับมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.75$) รูปแบบที่ได้รับความพึงใจในระดับน้อยที่สุด คือ รูปแบบที่ 3 ($\bar{X} = 4.05$) รายการที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุดในรูปแบบที่ 3 คือ สามารถเสริมนบุคลิกภาพของผู้สวมใส่ได้ $\bar{X} (= 4.26)$ และจ่าข่ายต่อการบำรุงรักษา/การทำความสะอาด ($\bar{X} = 4.16$)

(2) ด้านการพัฒนาและการออกแบบ

รูปแบบเครื่องประดับที่ได้รับระดับความพึงพอใจสูงสุด คือ รูปแบบที่ 5 ($\bar{X} = 4.79$) รายการที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุด คือ มีการเน้นลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของเมืองอุบลราชธานี ($\bar{X} = 4.86$) และมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.80$) รองลงมา คือ รูปแบบที่ 4 ($\bar{X} = 4.71$) รายการที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุด คือ มีการเน้นลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของเมืองอุบลราชธานี ($\bar{X} = 4.77$) และมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.74$) รูปแบบที่ได้รับความพึงใจในระดับน้อยที่สุด คือ รูปแบบที่ 3 ($\bar{X} = 4.09$) ซึ่งรายการที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุดในรูปแบบที่ 3 มีระดับเท่ากันหมด คือ ($\bar{X} = 4.09$) ประกอบด้วยมีความสวยงามและความประณีตของรูปทรง มีความคิดสร้างสรรค์ และมีการเน้นลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของเมืองอุบลราชธานี

(3) ด้านการผลิต

ด้านการผลิต รูปแบบเครื่องประดับที่ได้รับระดับความพึงพอใจสูงสุด คือ รูปแบบที่ 5 ($\bar{X} = 4.87$) รายการที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุด คือ งานทองไม่มีลักษณะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้สวมใส่ ($\bar{X} = 4.87$) และงานทองควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.85$) รองลงมา คือ รูปแบบที่ 4 ($\bar{X} = 4.79$) รายการที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุด คือ รูปทรงมีลักษณะคงทนและแข็งแรง ($\bar{X} = 4.87$) และงานทองควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.83$) รูปแบบที่ได้รับความพึงใจในระดับน้อยที่สุด คือ รูปแบบที่ 3 ($\bar{X} = 4.11$) รายการที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุดในรูปแบบที่ 3 คือ งานทองควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.34$) และงานทองไม่มีลักษณะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้สวมใส่ ($\bar{X} = 4.21$)

(4) ด้านการจำหน่าย

สำหรับด้านการจำหน่าย รูปแบบเครื่องประดับที่ได้รับระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ รูปแบบที่ 4 ($\bar{X} = 4.91$) รายการที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุด คือ ความมีการรับรองประกันคุณภาพทอง ($\bar{X} = 4.92$) และราคาต้นทุนในการผลิตมีความเหมาะสมกับราคายา ($\bar{X} = 4.89$) รองลงมา คือ รูปแบบที่ 5 ($\bar{X} = 4.90$) รายการที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุด คือ ความมีการรับรองประกันคุณภาพทอง ($\bar{X} = 4.97$) และราคาต้นทุนในการผลิตมีความเหมาะสมกับราคายา ($\bar{X} = 4.85$)

สรุปผลการประเมินความพึงพอใจและการวิเคราะห์รูปแบบงานทองสู่การนำมารถิตชื่นงานจริง รูปแบบงานทองโบราณที่ได้รับการประเมิน เพื่อใช้ในการผลิตจริง คือ รูปแบบที่ 4 และรูปแบบที่ 5 ซึ่งผู้วิจัยและทีมช่างทองได้นำรูปแบบจากการสเก็ตช์มาประชุมเพื่อใช้ในการผลิตชื่นงานจริงต่อไป

5.4 กระบวนการผลิตชื่นงาน

เป็นขั้นตอนที่ยุ่งยากและใช้เวลาในการผลิตชื่นงานนานมาก เนื่องจากภาระกิจของทีมวิจัยช่างและเทคนิควิธีการที่แตกต่างจากการทำงานแบบที่คุ้นเคย เมื่อได้ผลการสำรวจความพึงพอใจแล้ว ช่างทองเมืองอุบลฯ ต่างก็เห็นตรงกันว่า “ไฟชี้เช็คละ” แล้วหันมามองหน้าผู้วิจัยซึ่งเป็นที่มาของการพูดคุยแบ่งบทบาทหน้าที่ ช่างคนใดที่สนใจเทคนิคแบบใดก็ จะรับผิดชอบแตกต่างกันไป โดยเริ่มจากการเช็คความพร้อมในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานเป็นลำดับแรก ซึ่งช่างแต่ละคนจะมีอุปกรณ์มากน้อยแตกต่างกัน

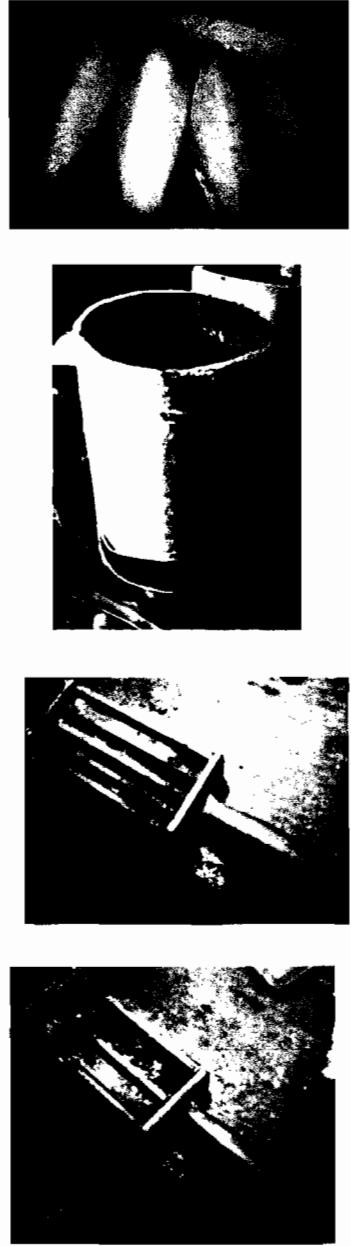
5.4.1 เครื่องมือและวัสดุที่ใช้ในการทำทองรูปพรรณโบราณในอุบลฯ

เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำเครื่องทองทั้งในอดีตและปัจจุบัน ไม่ปรากฏผู้ที่คิดค้นและสร้างเป็นคนแรก ช่างทองเมืองอุบลฯ ได้รับเครื่องมือและอุปกรณ์ส่วนใหญ่จากครุฑ์ สอนการทำทองรูปพรรณ และเครื่องมือบางชิ้นในปัจจุบันเป็นเครื่องมือซึ่งซื้อมาจากร้านทองหรือร้านขายเครื่องมือทำทองรูปพรรณของคนจีนในกรุงเทพฯ ส่วนวัสดุที่ใช้ช่วยในการทำทองรูปพรรณ ช่างทองยังคงใช้วัสดุต่าง ดังเช่น ในอดีต เครื่องมือและวัสดุช่างทองใช้ในการทำทองรูปพรรณ มีดังต่อไปนี้

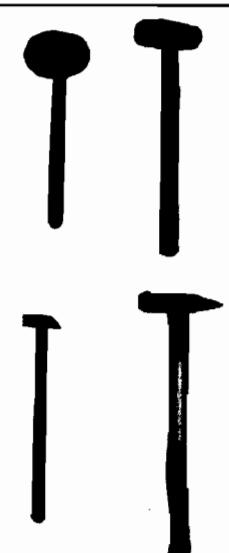
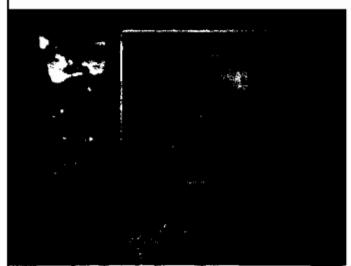
ตารางที่ 5.3 เครื่องมือและวัสดุช่างทองใช้ในการทำทองรูปพรรณในอดีต

รายละเอียดวัสดุและอุปกรณ์	ลักษณะวัสดุและอุปกรณ์
<p>1. โถะทำทอง โถะในอดีตเป็น โถะไม้ขนาดกว้างร้าว 30 ซ.ม. ยาว 60 ซ.ม. และสูง 40 ซ.ม. มีลิ้นชักสำหรับเก็บ เครื่องมือและลิ้นชักที่กำลังทำ ทอง โถะทำทองจะมีกระจาก ใสสำหรับบังลม 3 ด้าน คือ ด้านหน้า ด้านข้างทั้ง 2 ด้าน</p> <p>ปัจจุบัน โถะทำทองมีลักษณะคล้าย โถะนักเรียน และ มีเก้าอี้สำหรับช่างนั่งทำทอง ส่วนขนาดความสูงต่ำนั้น ขึ้นอยู่กับรูปร่างของช่างทอง ช่างทองจะข้างวานช่างไม่มา ทำให้เป็นพิเศษ ลักษณะของ โถะทำทองของช่างทองคน ไทยจะช่างทองเชื้อสายจีน ในเมืองอุบลฯ จะมีลักษณะ คล้ายคลึงกัน</p>	
<p>2. เครื่องมือเป่าแอลن ในอดีตการเป่าแอลนช่างทองจะ ใช้หลอดทองเหลืองปลายโล้ง โดยปลายส่วนโล้งจะมี เส้นผ่าศูนย์กลางที่ปลายหลอดขนาดเด็กให้ผู้แทรกต่างกัน ขึ้นอยู่กับชนิดของเบล瓦ไฟที่จะใช้ ส่วนเปลวไฟจะได้จาก ถวยใส่น้ำมันมะพร้าว และใช้ไส้ป่านจากเมืองจีนเป็นไส้ วิธีเป่าแلن ช่างจะเป่าลมทางเป็นส่วนโคนของหลอดแล้ว นำปลายหลอดจ่อด้านข้างของเบลวาไฟ เมื่อเป่าลมจะได้ เบลวาไฟสีน้ำเงิน</p> <p>ขนาดเด็กสำหรับเป่าแلن ส่วนทองที่จะนำมาเชื่อม ติดกันนั้นจะวางบนกระดานทอนไฟ</p> <p>ปัจจุบันการเป่าแلنจะใช้เครื่องเป่าแلن ซึ่งเป็นชนิด เดียวกับที่ใช้หลอดทอง โดยใช้น้ำมันเตินในขวดตะเกียง เพียงแต่เมื่อจะใช้ในการเป่าแلن ช่างทองสามารถปรับเปลวไฟให้มีปลายแหลมเล็กเพื่อเขื่อนทอง ได้ตามต้องการ</p>	

ตารางที่ 5.3 เครื่องมือและวัสดุช่างทองใช้ในการทำทองรูปพรรณในอดีต (ต่อ)

รายละเอียดวัสดุและอุปกรณ์	ลักษณะวัสดุและอุปกรณ์
<p>3. เป้าหลอมทอง และrangle; ใบในอดีต การหลอมทองคำ เมื่อทองละลายจะเททองในแบบพิมพ์ซึ่ง ช่างจะแกะแบบพิมพ์ของແຫວນดังกล่าวบนกระดองเต่า ปลาหมึก 2 อัน แล้วประกนกัน จากนั้นเททองลงในช่องระหว่างกระดองเต่า ปลาหมึกทั้ง 2 อัน เมื่อแกะแบบแล้วจะได้ทองที่หลอมเกิดรูปทรงที่ต้องการ</p> <p>เป้าหลอมทอง ในปัจจุบัน การหลอมทองจะใช้เบ้าหลอมทองทำด้วยหินทรายเป็นรูปrunstone ตามคำเรียก คือหินทรายเป็นจำนวนมากกันความร้อน ขนาดกว้างร้าว 10 เซนติเมตร เมื่อใส่ทองลงในเบ้าหลอมแล้ว หลอมทองคำจนคลายเป็นของเหลว</p> <p>rangle; ใบ ในปัจจุบัน rangle; ใบเป็นที่รองรับนำโลหะจากการหลอมทองให้แข็งตัวเป็น รูปทรงลักษณะของร่องเหล็ก ตามประวัติศาสตร์การใช้งาน (ภาพบน)rangle; ใบทองลงในร่องเหล็ก เพื่อเตรียมนำไปทำลวด (ภาพล่าง)ร่องเหล็ก เพื่อเตรียมนำไปทำแผ่น</p>	

ตารางที่ 5.3 เครื่องมือและวัสดุช่างทองใช้ในการทำทองรูปพรรณในอดีต (ต่อ)

รายละเอียดวัสดุและอุปกรณ์	อักษรและวัสดุและอุปกรณ์
<p>4. เครื่องมือตีทอง ประกอบด้วยอุปกรณ์สำคัญ 2 ประเภท คือประเภทตอก ประเภทรองตอก</p> <p>4.1 ประเภทตอก คือน สิ่ว ไอ มีหอยขนาดขึ้นอยู่กับการใช้งาน เช่น ค้อนไม้จะใช้ลักษณะในการเคาะดันไม้ให้พื้นผิวโลหะเป็นรอยช้ำ หน้าค้อนจะเป็นรูปทรงกระบอกกลมทั้ง 2 ด้าน ค้อนพลาสติกจะใช้ลักษณะในการเคาะขยายพื้นผิวโลหะไม้ให้เป็นรอยช้ำ หน้าค้อนจะเป็นรูปทรงกระบอกกลมทั้ง 2 ด้าน ค้อนขนาดเล็กที่สุดจะใช้ลักษณะในการเคาะฝังผลอย ลักษณะคล้ายค้อนขนาดใหญ่ที่สุดจะใช้ลักษณะในการเคาะขีดขยายขึ้นรูปหน้าตัดของค้อนดังกล่าวจะเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสส่วนหน้าตัดของหัวค้อนอีกด้านหนึ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดเล็ก ซึ่งทั้ง 2 ด้านใช้ประโยชน์ในการตีทองเป็นแผ่นได้ทั้งคู่ส่วนสิ่วไอจะมีลักษณะกลมมน ลาดรูปแบบขึ้นอยู่กับรูปแบบรูปทรงที่จะต้องการนูน</p> <p>4.2 ประเภทรองตอก ได้แก่ ทั้ง รัง โอนูน ชนิดต่าง ๆ อันกลางเป็นทั้งสำหรับรองรับการตีแผ่องให้เป็นแผ่น ส่วนทั้งสองอันด้านข้างสำหรับตีตกแต่งรายละเอียด ของทองรูปพรรณ ภาพลักษณะของรัง โอนูน ถูกเต่า ขนาดของหลุมต่างๆ ที่ใช้ในการรองตอกงานทอง</p> <p>5. เครื่องรีด ช่างทองใช้เครื่องมือช่วยในการแผ่ทองให้แบบโดยใช้เครื่องรีดทอง อันประกอบด้วยทรงกระบอก 2 อัน วางในแนวอนบนกันมีที่ปรับระห่ำระหว่างทรงกระบอกทั้งสองได้ตามความห่างที่ต้องการ การรีดทองให้เป็นแผ่นจะใส่ทองที่ตีให้แบบพอควรแล้วสอดในด้านหนึ่งของเครื่องรีด แล้วหมุนคันหมุนทองจะถูกให้รีดให้แบบและเป็นแผ่นตามที่ต้องการ แต่กรรมวิธีการตีแบบรัง โอนูนคงใช้วิธีโบราณอยู่ในปัจจุบัน (ภาพบน) เครื่องรีดทองให้เป็นแผ่นด้วยมือในอดีต (ภาพล่าง) เครื่องรีดทองให้เป็นแผ่นด้วยไฟฟ้าในปัจจุบัน</p>	

ตารางที่ 5.3 เครื่องมือและวัสดุช่างทองใช้ในการทำทองรูปพรรณในอดีต (ต่อ)

รายละเอียดวัสดุและอุปกรณ์	ลักษณะวัสดุและอุปกรณ์
6. เครื่องมือชัก漉ค	
6.1 แป่นชัก漉ขนาดต่างๆ เพื่อใช้ในการประกอบทองรูปพรรณต่อไป เครื่องมือชัก漉ประกอบด้วย “แป่นชัก漉” ซึ่งเป็นแผ่นเหล็กหนาประมาณ 0.4 ถึง 0.1 เซนติเมตร กว้างประมาณ 5 เซนติเมตรส่วนความยาวขึ้นอยู่กับจำนวนรูของแป่นชัก漉 ซึ่งอาจจะรูไว้ 2 – 3 ถ้า โดยมีประเภทของรูสำหรับชัก漉สองแบบคือรูกลมและรูสี่เหลี่ยมจตุรัส โดยแป่นชักแต่ละแผ่นจะมีรูดังกล่าวเรียงกันตั้งแต่ขนาดใหญ่จนถึงขนาดเล็กมาก	
6.2 คีมจับ ปลาย漉ทอง เพื่อคง漉ทองให้ผ่านรูของแป่นชักส่วนวัสดุที่ใช้หล่อลินในการชัก漉คือปืนแท๊ก	
6.3 ในกรณีที่ต้องการชัก漉ทองที่มีขนาดใหญ่จะใช้ม้ากว้านมีลักษณะคล้ายม้านั่งยาวขนาด 5 คัน ได้ ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ปลายด้านหนึ่งจะใช้ไม้แผ่นหนา 2 แผ่น ตรึงแผ่นติดกับม้า เป็นรูปปลายศรหัวดัด ปลายด้านนี้จะเป็นที่วางแป่นชัก漉 ส่วนอีกด้านหนึ่งจะมีก้านสำหรับ หมุนแป่นกวนมีแขน 4 อัน แกนของแป่นกวนจะมีสายพานจะคล้องด้วยห่วงครึงวงรี และจะมีคีมหนีบปลาย漉 ส่วนด้านคีมจะงอคล้องกับห่วงครึงวงรีได้	
7. เครื่องมือสำหรับแกะทอง ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ	
7.1 ลูกศุ่นและแท่นรองแป่นสำหรับแกะทอง ลักษณะการใช้งานขึ้นอยู่โดยหนึบ ลักษณะจะคล้าย ชีแคมช์ แต่สามารถหมุนได้รอบทิศ	
7.2 เหล็กตัดอกไก่ มีลักษณะความคมอยู่ปลายเหล็ก ตัดพื้นผิวให้เป็นลาย	

ตารางที่ 5.3 เครื่องมือและวัสดุช่างทองใช้ในการทำทองรูปพรรณในอดีต (ต่อ)

รายละเอียดวัสดุและอุปกรณ์	อักษรย่อวัสดุและอุปกรณ์
<p>8. กรรไกรตัดทอง เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการตัดทองคำให้เป็นท่อนๆ หรือเป็นแผ่นๆตามที่รูปร่างที่ต้องการนั้น ช่างทองเมืองเพชรใช้กรรไกร ทำด้วยเหล็กหลวง ด้านขันมีขนาดใหญ่ ส่วนปลายของกรรไกรที่ใช้ตัดทองจะมีขนาดเล็กและปลายแหลม</p>	
<p>9. แห奸 เป็นเครื่องมือช่วยในการจับเนื้องจากชิ้นส่วนในการประกอบทองรูปพรรณ มีขนาดเล็กมากไม่สามารถใช้มือจับได้ ช่างทองเมืองอุบลฯจะใช้แห奸เหล็กช่วยในการจับชิ้นส่วนทองคำซึ่งมีขนาดเล็กๆ ดังกล่าวมีที่น่าสังเกตว่า ปลายของแห奸ขันดังกล่าววนอกจากจะเรียวแหลมและมีขนาดเล็กแล้ว ส่วนปลายดังกล่าวยังมีความหนาและค่อนข้างมีน้ำหนักทำให้ง่ายต่อการจับชิ้นส่วนเล็กๆ และสามารถจับได้แน่นได้อิฉก็วาย</p>	
<p>10. ตะไบขนาดต่างๆ ช่างทองใช้ในการฟันทองทองคำ ส่วนเกินจากแบบทำลายต่างๆคลอจนตกแต่งรายละเอียดของทองรูปพรรณที่ทำ ตะไบมีรูปทรงและขนาดต่างๆกันด้วยแต่ขนาดเล็กมากๆ จนถึงขนาดใหญ่ ตะไบของช่างทองจะมีหน้าตัด 3 แบบ คือ สามเหลี่ยม วงกลม และครึ่งวงกลม</p>	
<p>11. แปรง สำหรับปัดผงทองคำจะมี 2 แบบคือแปรงปัดมือ กับแปรงปัดโต๊ะ เป็นแปรงขนาดเล็กทำด้วยขนสัตว์ ช่างทองใช้แปรงสำหรับปัดผงทองคำพื้น โต๊ะหรือบริเวณที่กำลังทำงานอยู่บนโต๊ะ (ภาชนะ) แปรงปัดมือ (ภาคล่าง) แปรงปัดโต๊ะ</p>	

ตารางที่ 5.3 เครื่องมือและวัสดุช่างทองใช้ในการทำทองรูปพรรณในอดีต (ต่อ)

รายละเอียดวัสดุและอุปกรณ์	อักษรจะวัสดุและอุปกรณ์
<p>12. กระบวนการวัดไซน์ระหว่าง เเลาระหว่าง เเลาสำหรับ กีบแห่นัดดค ส่วนโถงของระหว่างและสำหรับ เป็นท่องไม้มีร่องโถงขนาดต่างๆ บนผิวน้ำดัด มีไม้สำหรับวัดส่วนโถงของสำหรับข้อมือ หรือข้อเท้า ในระหว่างการเคาะเข็มรูปเพ่นวัดส่วนโถงของสำหรับ กีบ มีลักษณะ เป็นท่องไม้มีร่องโถงขนาดต่างๆ บนผิว ด้านหน้าดัด ส่วนโถง เป็นร่องเหล่านี้ไว้สำหรับวัดส่วนโถงของระหว่าง สำหรับ กีบ ข้อมือ หรือ ข้อเท้า ในระหว่างการเคาะเข็มรูป (ภาพบน) กระบวนการวัดไซน์ ระหว่าง เเลาระหว่าง (ภาพล่าง) เเลาสำหรับ กีบ</p>	
<p>13. คิม จะมีปากหลายลักษณะ ไม่เหมือนกันແล็กแเดร ประโยชน์ที่จะใช้งาน คิมปากแหลม จะใช้งานที่มีลักษณะจับพื้นที่ ผิวงานแคบ คิมปากกลมจะใช้งานที่มีลักษณะจับพื้นที่ผิวงานโถง</p>	
<p>14. เครื่องมือช่างทอง ในอดีตรูปแบบหนึ่งเป็นตาชั่งงาน เดียว แขนของตาชั่งทำด้วยงาช้าง ฝังหมุดทองเหลืองขนาดเล็ก เป็นตัวบอกน้ำหนัก เครื่องชั่งทองชนิดนี้เมื่อเลิกใช้สามารถเก็บไว้ในคลับไม้รูปร่างคล้ายกีต้าร์ขนาดเล็กได้ เครื่องชั่งชนิดนี้ ช่างเรียกว่า เตึง หรือกะเตึง</p> <p>เครื่องชั่งทองอีกแบบหนึ่ง เป็นเครื่องชั่งชนิด 2 งาน ต้องใช้คุ้นน้ำหนักขนาดต่างๆ ถ่วงอีกด้านหนึ่งเวลาจะช่างทอง</p>	

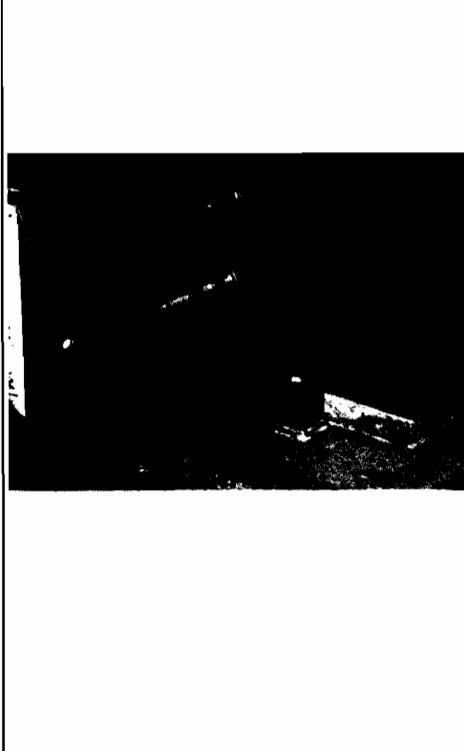
5.4.2 ผลจากการผลิตงานทองโบราณร่วมสมัยอย่างมีส่วนร่วมของช่างทองโบราณเมืองอุบลราชธานี

คุณภาพของทองคำมีผลต่อการทำทองรูปพรรณอย่างยิ่ง โดยช่างทองให้เหตุผลว่า ทองคำที่ใช้ในการทำทองรูปพรรณต้องเป็นทองที่บริสุทธิ์ และไม่มีน้ำประสาทางหรือโลหะอื่นๆ เจือปน ก่อวายคือ ไม่เป็นทองคำเก่าที่นำมาหลอมใหม่ไม่เข่นน้ำแล้ว ทองจะแข็งกระด้างหากต่อการทำรูปพรรณ ดังนั้น ช่างทองจึงมักใช้ทองคำบริสุทธิ์ เนื่องจากเนื้อทองคำที่มีความยึดหยุ่นเหนียว ง่ายต่อการทำทองรูปพรรณ ทั้งนี้เนื่องจากทองคำบริสุทธิ์มีความยึดหยุ่น ง่ายต่อการตีแผ่ให้เป็นแผ่นบางๆ ง่ายต่อการทำให้เป็นเส้นลวดเล็กๆ และง่ายต่อการตัดเป็นลวดลายต่างๆ ดังนั้น ทองคำบริสุทธิ์จึงเป็นทองที่ช่างทองเมืองอุบลใช้ในการทำรูปพรรณ เว็บเสียแต่ว่าตรงบริเวณที่เป็นงานฝังเพชรซึ่งอาจจะต้องเสริมความแข็งแรง โดยผสมทองอยู่ที่ 95 %

5.4.2.1 วิธีการทำทองรูปพรรณ

วิธีการทำขั้นต้น เป็นการเตรียมความพร้อม ก่อนที่จะลงมือทำ ทองรูปพรรณ หลักๆ 2 ประเภท คือการทำทองแผ่น และ การทำลวดทอง ช่างทองจะนำทองคำบริสุทธิ์ไปดำเนินการ ดังนี้

ตารางที่ 5.4 วิธีการทำเครื่องประดับ

รายละเอียดวิธีการทำเครื่องประดับ	อักษรจะการทำเครื่องประดับ
<p>1. การหลอมทอง นำทองไปเป้าแล่นด้วยไฟจนหลอมละลายกลาย เป็นของเหลว จากนั้นเทลงในแม่สีเหลี่ยม เป็นแท่งเพื่อความสะดวกในการตีและแพ่งทอง ในกรณีที่ต้องการหลอมทองให้มีรูปแบบเฉพาะ เช่น แหวนหรือกำไล ซ่างจะใช้กระดองของปลาหมึกกระดองหรือวัสดุอื่นๆ แกะเป็นแม่พิมพ์</p>	
<p>2. การรีบทอง ซ่างจะนำทองที่แกะจากแบบพิมพ์ที่เป็นแท่ง หรือที่ออกจากการแม่หหลอม โดยตรงก็ได้ ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายการหดดันน้ำบนใบบัว การตีทองจะใช้ทั้งที่มีขนาดใหญ่ที่สุด มีหน้าตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า และใช้ค้อนเหล็กที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในการตีทอง การตีทองมีเป้าหมายในการตีทอง ๒ ประการ คือการตีแผ่เป็นแผ่น และตีทองเพื่อทำการซัก漉วค</p>	
<p>3. การซัก漉วค เป็นวิธีการนำทองให้เป็นเส้นลวดขนาดต่างๆ เริ่มจากการตีทองให้ ปลายแหลมพอที่จะสอดในรูชี้ใหญ่ที่สุดของแป้นซัก漉วคได้ ก่อนการซัก漉วคจะต้องตีส่วนปลายของทองให้แหลมพอที่จะสอดในรูของแป้นซักได้ จากนั้นก็เลือกขนาดของแป้นว่าต้องการแบบสี่เหลี่ยม หรือแบบวงกลมแล้วนำมาราวงที่ปลายข้างหนึ่งของม้ากว้านเมื่อสอดปลาย漉วคทองที่ที่จะซักลงในรูของแป้นซักแล้ว อีกด้านหนึ่งใช้คีมดึงผ่านแป้นซัก漉วคทำให้ทองยืดออกเป็นเส้น จากนั้นนำ漉วคทองซึ่งผ่านการซัก漉วคในช่องที่ใหญ่ที่สุดมาดำเนินการซัก漉วคต่อในรูซึ่งเด็กดัดลงมาจากกรรมวิธีข้างต้น จนกว่าจะได้ทองขนาดเท่าที่ซ่างต้องการ</p>	

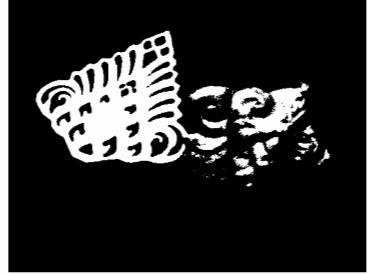
5.4.2.2 การประกอบทองรูปพรรณ

ช่างทองจะนำส่วนประกอบซึ่งทำไว้ในขั้นต้น มาประกอบเป็นทองรูปพรรณแบบต่างๆ มีวิธีการดังนี้

ตารางที่ 5.5 การประกอบทองรูปพรรณ

รายละเอียดวิธีการทำเครื่องประดับ	ลักษณะการทำเครื่องประดับ
1. การดัดหรือแกะขึ้นรูป มีวิธีการทำโดยแกะ โลหะให้เข้ารูปทรง ด้วยการใช้ค้อนเคาะ หรือคีมปากลักษณ์ต่างๆ ดัดให้เป็นรูปทรงต่างแบบ ที่เป็นโครงสร้างใหญ่ เพื่อให้เห็นขนาด เป็นรูปฟอร์มก่อนนำมาไปประกอบ	
2. การเชื่อมต่อประกอบ เป็นการใช้ชิ้นส่วนทองหรืออะไหล่แต่ละชิ้นขึ้นรูปทรงขนาดต่างๆ ต่อประกอบเป็นทองรูปพรรณ แล้วนำมาเชื่อมประกอบเข้าด้วยกัน	
3. การฉลุ คือการฉลุลายตามแบบที่กำหนดขั้นตอน แรกทำการเจาะ ให้เป็นรู ในส่วนพื้นที่ไม่ต้องการ โลหะ เพื่อที่จะนำไปเลือบ สอดเข้าได้ จากนั้นทำการเลือบทามลายที่ได้วาดไว้	
4. การสลัก การทำให้เป็น漉ลาย ใช้สีหรือเครื่องมือสลักตอกด้วยค้อนลงไปบนแผ่นโลหะให้เป็นร่องลึก เพื่อให้เป็นชิ้นๆเห็น漉ลายหรือภาพชัดเจน โดยที่ไม่ต้องให้เนื้อของโลหะนั้นๆหลุดหรือสึกออกไป การคุณการทำให้โลหะต่างๆ (แผ่นทอง แผ่นเงิน หรือโลหะอื่นๆ) เป็นร่องนูนขึ้นมา เช่น ร่องนูนของพระพุทธรูป ดอกไม้ สัตว์ และองค์ประกอบทางศิลปกรรมอื่นๆ	

ตารางที่ 5.5 การประกอบหองรูปพรรณ (ต่อ)

รายละเอียดวิธีการทำเครื่องประดับ	ลักษณะการทำเครื่องประดับ
5. การฝังเพชร คือการติดชิ้นงานทองลงในชันเป็นวัสดุสำหรับการขึ้นไม่ให้ชิ้นงานเคลื่อนที่และป้องกันไม่ให้หองรูปพรรณเสียหายปทรง เพราะต้องแรงกดเพื่อการฝัง เป็นการฝังเพชรซึ่งกlong ในหองรูปพรรณโดยบุคเนื้อหองออกแล้วฝังพลอยลงในรอยบุคน้ำ จากนั้นจึงตกแต่งขอบพลอยอีกครั้ง นิยมใช้วิธีนี้มากในการประดับจี้ แหวน และตุ้มหู	

5.4.2.3 การขัดและตกแต่ง

หากช่างต้องการจะขัดตกแต่งเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากขั้นตอน ต่างๆ แล้ว อาจทำได้ด้วยวิธีต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 5.6 การขัดและตกแต่ง

รายละเอียดวิธีการทำเครื่องประดับ	ลักษณะการทำเครื่องประดับ
<ol style="list-style-type: none"> การจะ ใบ ใช้ในการตกแต่งความเรียบร้อยตามขอบของตัวเรือนให้พื้นผิวสม่ำเสมอ แล้วตามด้วยกระดาษทรายขัดอีกครั้งเพื่อลบรองตะไบ อีกครั้งหนึ่ง หรือจะใช้ตะไบเหลี่ยมตะไบเป็นร่องๆ ตามขอบแหวน เช่น การขีดให้เป็นรอยและฉุด ช่างจะใช้วิธีนี้เพื่อลดช่องว่างของหองรูปพรรณ 	

5.4.2.4 การต้มและข้อมทอง

เป็นขั้นตอนหลังจากที่ซ่างได้ทำทองรูปพรรณเสร็จ และต้องการทำความสะอาดตลอดจนต้องการให้ทองมีสีสวย

ตารางที่ 5.7 การต้มและข้อมทอง

รายละเอียดวิธีการทำเครื่องประดับ	ลักษณะการทำเครื่องประดับ
<p>1. การต้ม เริ่มจากนำทองรูปพรรณมาเผาจนแดง แล้วแช่ลงในน้ำสารส้ม จากนั้นนำไปแช่ในน้ำเกลือคึ่งจัด นำมาเผาให้แดง ล้างน้ำสะอาด นำไปต้มในน้ำส้มมะขามแล้วจึงล้างน้ำ ขัดทำความสะอาด</p> <p>2. การข้อมทอง ทำหลังจากที่ได้ต้มทองและพิงทองให้แห้ง แล้ว โดยนำทองไปเผาให้แดงแล้วต้มในน้ำข้อม ซึ่งประกอบด้วย น้ำส้มมะขาม ผงกำมะถัน น้ำเกลือ และไส้เหยย เกินแผ่นลงไปในน้ำข้อมเพื่อเร่งปฏิกิริยา นำทองขึ้นจากน้ำเมื่อข้อมจนได้สีที่ต้องการ ล้างด้วยน้ำสะอาด จากนั้นใช้ผ้าขาวบางจุ่มน้ำพอกเปี๊ยกห่อทองไว้ แล้วนำไปอังไฟบนเตาถ่านจนผ้าที่ห่อแห้ง จะได้ทองรูปพรรณที่มีสีสวยสุกปลั้งตามต้องการ</p>	

5.5 รูปแบบงานทองร่วมสมัย

การทำวิจัยในครั้งนี้ ได้มีการประยุกต์รูปแบบระหว่างงานทองโบราณและงานเครื่องประดับร่วมสมัยเข้าด้วยกัน โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดค้านการประยุกต์ชิ้นงานเพื่อรับค่า น้ำหนักของการออกแบบงานว่ามีการผสมผสานรูปแบบงานทองโบราณและงานเครื่องประดับร่วมสมัยมากน้อยเพียงใดในแต่ละชิ้น ตัวชี้วัดที่ใช้ในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดที่ 1 รูปแบบ ตัวชี้วัดที่ 2 ลวดลาย ตัวชี้วัดที่ 3 เทคนิคการทำ และตัวชี้วัดที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการทำ ตัวชี้วัดแต่ละตัวจะมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 20 คะแนน มีรายละเอียดต่างๆดังนี้

รายละเอียดของตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดที่ 1 รูปแบบ หมายถึง องค์ประกอบ โครงสร้างของตัวชิ้นงาน รูปทรงของชิ้นงาน

ตัวชี้วัดที่ 2 ลวดลาย หมายถึง ลักษณะของลายเส้นที่ปรากฏบนชิ้นงาน

ตัวชี้วัดที่ 3 เทคนิคการทำ หมายถึง ขั้นตอน กระบวนการผลิตชิ้นงาน

ตัวชี้วัดที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการทำ หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในผลิตชิ้นงาน

รายละเอียดของวิธีการให้คะแนนในแต่ละตัวชี้วัด

(1) ผู้ที่ทำการให้คะแนนในแต่ละตัวชี้วัดคือ ช่างที่เป็นที่มีวิชาชีพจำนวนทั้งหมด 10 คน โดยเป็นลักษณะของการลงความเห็นร่วมกัน

(2) แต่ละตัวชี้วัดจะมีค่าคะแนนอยู่ที่ 20 คะแนนต่อ 1 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดแต่ละตัวมีค่าหนึ่นก็ตัวชี้วัดละ 25% โดยมีการกำหนดการให้คะแนนดังนี้

อย่างโดยย่างหนึ่ง	มีค่าเท่ากับ	20	คะแนน
ผสมผสาน	มีค่าเท่ากับ	10	คะแนน

ตารางที่ 5.8 ตัวอย่างตารางแสดงการให้คะแนนชิ้นงาน

ตัวชี้วัด	งานทองโบราณ	งานทองร่วมสมัย
รูปแบบ	20	0
ลวดลาย	10	10
เครื่องมือ	0	20
เทคนิคการทำ	10	10
คะแนนรวม	40	40

ตารางที่ 5.7 ในข้างต้นแสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์ชิ้นงานโดยแต่ละตัวชี้วัดมีค่าน้ำหนักเป็น 25% ของชิ้นงานดังนี้

ตารางที่ 5.9 ตัวอย่างการให้คะแนนชิ้นงาน

ตัวชี้วัด	งานทองโบราณ	ค่าเฉลี่ย	งานทองร่วมสมัย	ค่าเฉลี่ย
รูปแบบ	20	25%	0	0
ลวดลาย	10	12.5%	10	12.5%
เครื่องมือ	0	0	20	25%
เทคนิคการทำ	10	12.5%	10	12.5%
คะแนนรวม	40	50%	40	50%

สรุปผลการวิเคราะห์การประยุกต์ชิ้นงานพบว่า ชิ้นงานในข้างต้นใช้รูปแบบของงานทองโบราณเพียงอย่างเดียว มีการผสมผสานลวดลายและเทคนิคการทำงานทองโบราณและงานทองร่วมสมัยเข้าด้วยกัน แต่เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตชิ้นงานนั้นเป็นเครื่องที่ใช้ในการผลิตงานทองร่วมสมัยทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันเครื่องมือที่ในการผลิตงานทองร่วมสมัยสามารถรองรับเทคนิคและวิธีการดังเดิมตลอดจนการผลิตชิ้นงานที่มีรูปแบบและลวดลายดังเดิมได้ ฉะนั้นการที่จะนำรูปแบบและลวดลายดังเดิมกลับมาประยุกต์ใช้อีกครั้งจึงไม่มีอุปสรรค ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตชิ้นงาน

จากรายละเอียดของตัวชี้วัดและวิธีการให้คะแนนในข้างต้นเมื่อนำมาใช้ในการให้ค่าคะแนนเพื่อเปรียบเทียบว่าชิ้นงานที่ผลิตขึ้นใหม่ในการออกแบบประยุกต์งานทองโบราณสู่การพัฒนารูปแบบงานทองร่วมสมัยทั้ง 2 ชุด พนวจณาผลการให้คะแนนชิ้นงานทั้ง 2 ชุด มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เครื่องประดับแบบที่ 1 สำหรับ
ประกอบไปด้วย สร้อยคอ ต่างหู และแหวน

ภาพที่ ๕.๓๐ ภาพร่างเครื่องประดับลายสำหรับ

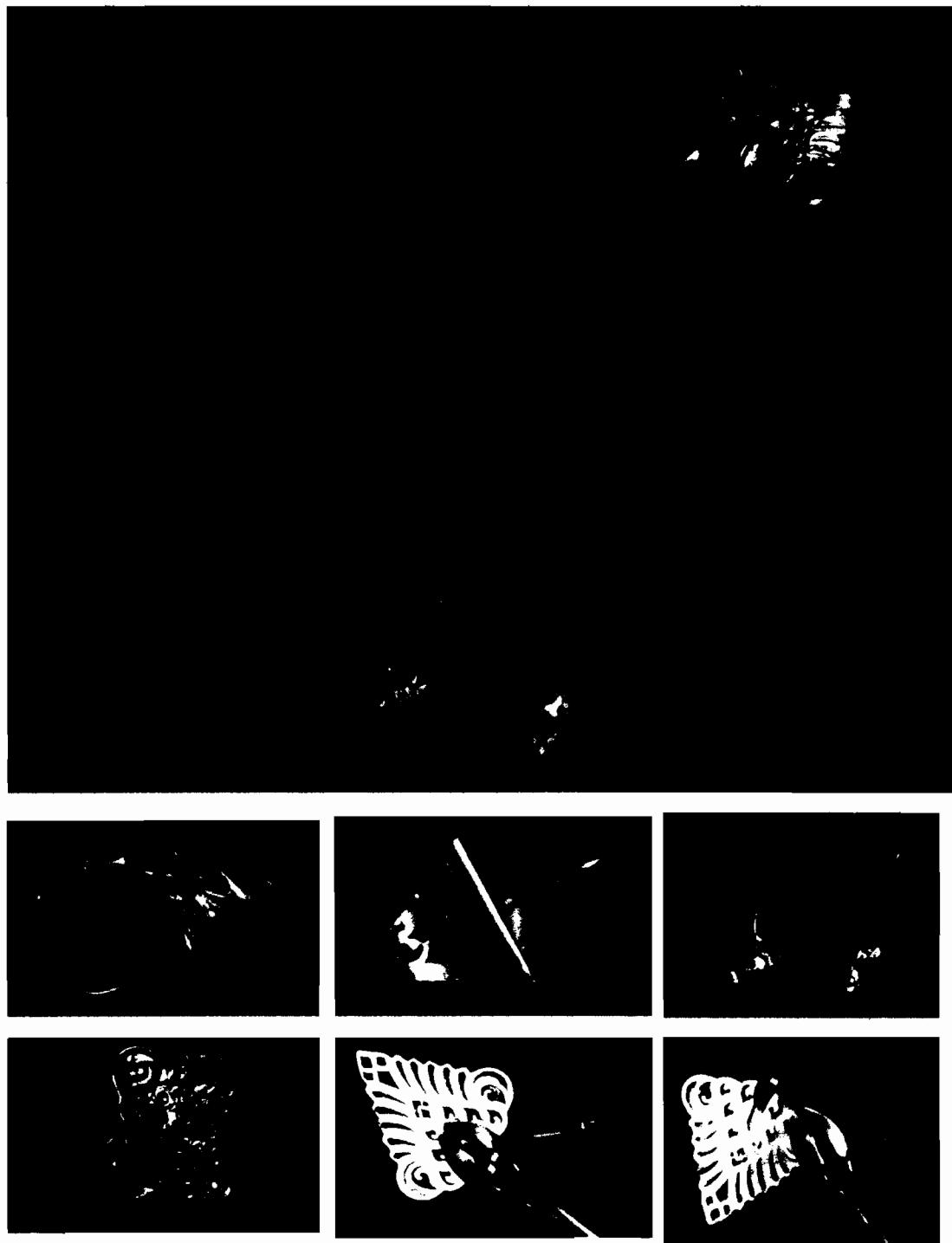
ตารางที่ 5.10 ตารางการให้คะแนนเครื่องประดับแบบที่ 1 ล้าน้ำมูล

ตัวชี้วัด	งานทองโบราณ	ค่าเฉลี่ย	งานทองร่วมสมัยมัย	ค่าเฉลี่ย
รูปแบบ	0	0	20	25%
ลวดลาย	10	12.5%	10	12.5%
เครื่องมือ	0	0	20	25%
เทคนิคการทำ	10	12.5%	10	12.5%
คะแนนรวม	20	25%	60	75%

สรุปผลการวิเคราะห์การประยุกต์ชิ้นงานเครื่องประดับชุดล้าน้ำมูล พบว่า ชิ้นงานในข้างต้นประยุกต์ใช้งานทองร่วมสมัยถึง 75% โดยมีการผสมผสานลวดลายและเทคนิคการทำงานทองโบราณเพียง 25 % จะสังเกตเห็นว่าเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตชิ้นงานนั้นเป็นเครื่องที่ใช้ในการผลิตงานทองร่วมสมัยชุดนี้ทั้งหมดเป็นเครื่องมือที่ใช้กับงานทองร่วมสมัยในยุคปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือที่ใช้ในงานทองร่วมสมัยสามารถปรับใช้ในการผลิตชิ้นงานทั้งในส่วนของรูปแบบ และลวดลายของงานทองโบราณได้อย่างลงตัว

นอกจากนี้ปัจจุบันเครื่องมือในการผลิตงานทองร่วมสมัยสามารถรองรับเทคโนโลยีและวิธีการดั้งเดิมตลอดจนการผลิตชิ้นงานที่มีรูปแบบและลวดลายดั้งเดิมได้ ฉะนั้นการที่จะนำรูปแบบ และลวดลายดั้งเดิมกลับมาประยุกต์ใช้อีกครั้งจึงไม่มีอุปสรรค ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตชิ้นงาน

เครื่องประดับแบบที่ 2 ลายโนราษ
ประกอบไปด้วย จี้คอ ค้านปืน ต่างหู แหวน

ภาพที่ 5.31 ภาพร่างเครื่องประดับลายโนราษ

ตารางที่ 5.11 ตารางการให้คะแนนเครื่องประดับแบบที่ 2 ลายโบราณ

ตัวชี้วัด	งานทองโบราณ	ค่าเฉลี่ย	งานทองร่วมสมัย	ค่าเฉลี่ย
รูปแบบ	10	12.5%	10	12.5%
ลวดลาย	20	25%	0	0
เครื่องมือ	10	12.5%	10	12.5%
เทคนิคการทำ	20	25%	0	0
คะแนนรวม	60	75%	20	25%

สรุปผลการวิเคราะห์การประยุกต์ชิ้นงานเครื่องประดับ ลายโบราณ พบว่า ชิ้นงานในข้างต้นใช้ลวดลายของงานทองโบราณเพียงอย่างเดียว มีการผสมผสานรูปแบบและเครื่องมือที่ใช้นั้นเป็นแบบผสมผสานระหว่างการทำางานทองโบราณและงานทองร่วมสมัยเข้าด้วยกัน แต่เทคนิคที่ใช้ในการผลิตชิ้นงานนั้นเป็นเทคนิคการผลิตงานทองโบราณทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันเครื่องมือที่ในการผลิตงานทองร่วมสมัยและเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตงานทองโบราณสามารถนำมาใช้งานร่วมกันได้ รวมทั้งสามารถรองรับเทคนิคและวิธีการดังเดิมตลอดจนการผลิตชิ้นงานที่มีรูปแบบและลวดลายดังเดิมได้ จะนั้นการที่จะนำรูปแบบและลวดลายดังเดิมกลับมาประยุกต์ใช้อีกครั้งจึงไม่มีอุปสรรค ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตชิ้นงาน

5.6 การเผยแพร่องค์ความรู้ในหัวข้อที่วิจัย ในตลอด 2 ปีที่ผ่านมาผู้วิจัยได้จัดการเผยแพร่ต่อสาธารณะในลักษณะต่างๆ โดยยังคงเป็น กิจกรรมต่างๆดังนี้

5.6.1 สื่อทางเดิมที่วี โดยผู้วิจัยใช้สื่อชนิดนี้เพื่อทำการทำความเข้าใจ สืบหา ขอความร่วมมือ ในเก็บ รวบรวมข้อมูลงานทองโบราณ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น

ภาพที่ 5.32 การขอความร่วมมือจากสื่อเคเบิลทีวี

5.6.2 การจัดเวทีเสวนากीนข้อมูลให้แก่ช่างทองและบุคคลผู้สนใจจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผ่านมาร่วมไปถึงແລກປ່ຽນຄວາມຄິດເຫັນເພື່ອເປັນข้อมูลພື້ນຖານໃນການອອກແບບທີ່ຈະກຳຫັດທຶນກາງງານທອງໂນຮາຍເມືອງອຸນຕຽບແບບທີ່ຈະນຳມາພົມມື້ນງານ ພ້ອມທັງຄວາມສອບຂໍ້ມູນໃຫ້ຄູກຕ້ອງອີກຕ້ວງຊື່ຈັດໃນລານພິທີກົມທີ່ໃນງານແຫ່ງເຖິງເພົ່າພຣມາປີ 2553

ภาพที่ 5.33 การจัดเวทีเสวนากីນข้อมูลให้แก่ช่างทอง

5.6.3 การຈັດນິທຣສກາຣເພຍແພວ່ດ້ວສາຫາຣະ ຄື່ງຂໍ້ມູນທີ່ທຳເກີບຮວມຮັນນາອອກແບບ 5 ຊຸດ ເພື່ອຈັດທໍາການ ສໍາຮວງຄວາມພື້ນພອໃຈຂອງຜູ້ບໍລິໂກຈນໄດ້ພັກກັດເລືອກທີ່ໄດ້ຮັນກາຣໂຫວດ ຄະແນນສູງສຸດ 2 ຊຸດ ນາມທຳເປັນໜຶ່ງຈາງຈິງ ເປັນກາຣຈັດນິທຣສກາຣໃນງານແຫ່ງເຖິງພຣມາອຸນຕຽບຫານປີ 2554

ภาพที่ 5.34 การจัดนิทรรศการเผยแพร่ต่อสาธารณะ

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาวิธีการออกแบบ ผลิต และการพัฒนาศิลปะเครื่องประดับทองโบราณเมืองอุบล ด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติ ความเป็นมาของศิลปะงานทองโบราณ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน และนำไปสู่การพัฒนาภูมิปัญญางานทองโบราณเมืองอุบล ให้เป็นลักษณะรูปแบบงานทองโบราณร่วมสมัยอย่างมีส่วนร่วม ตลอดจน เพย์เพิร์ศิลปะงานทองโบราณในจังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางต่อไปในอนาคต

งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดย แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเตรียมการ ระยะปฏิบัติการ และระยะ สรุปผลและประเมินผล ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดย การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบ เจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกต และการจัดเวที ซึ่งผลจากการวิจัยสรุปได้ดังนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

ในการสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ข้อดังนี้

6.1.1 ผลที่ได้จากการศึกษาประวัติ ความเป็นมาของศิลปะงานทองโบราณ จากอดีต จนถึงปัจจุบัน

ทีมวิจัยได้ทำการลงพื้นที่ในการศึกษาข้อมูลจาก การสัมภาษณ์เชิงลึกและ การศึกษาเอกสารที่แสดงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ข้อนหลังพบว่า ในระยะแรกมีการเริ่มต้นทำงาน ทองในอุบลราชธานีตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2411 - พ.ศ. 2453 มีการนำช่างติดตามราชการ มาจากวังหลวงคือ นายอุน ส่างศรี ได้ถูกแต่งตั้งเป็น หัว วรสาร (อุน) ส่างศรี เป็นข้าราชการฝ่ายช่าง หลวง โดยมีการผลิตชิ้นงานเครื่องทรงและ เครื่องราช ใช้ในพิธีกรรมต่างของเจ้าขุนมูลนาย ต่อมาได้ มีการถ่ายทอดความรู้การทำทองสู่รุ่นลูก ก่อนนายโพธิ์ ส่างศรี จากหลักฐานมีได้ถ่ายทอดต่อ จึงทำให้ สูญหายไป ระยะต่อมา พ.ศ. 2500 นายไพบูลย์ ໂທระไวนะ ท่านเป็นพ่อค้าทองรูปพรรณ ท่านได้ ชักชวน นายคำเน่ย ขึ้นมาทำงานทองที่ซึ่งมีเชื้อสายการทำทองที่ได้รับความรู้จาก ผู้เป็นถุง คือ นายประสาร สารพะ ซึ่งเป็นช่างทองหลวง สายเขมร มาทำงานทองในเมืองอุบลจึง ได้มีการ ผสมผสานศิลปะงานทองโบราณของไทยกับศิลปะงานทองเขมร ได้อย่างลงตัว

ทีมวิจัยได้ลงมือทำการเก็บบันทึกข้อมูลงานทองโบราณที่บังคับหลังเหลือในลักษณะรูปภาพ ชื่นงานชำรุด และจากการบอกเล่าจากตัวช่างเอง ทีมวิจัยได้มีการแยกประเภทด้วยกัน 2 แบบคือ ชื่อรูปแบบ เช่น ทับท่วงสมอ สังวาลดอกจอก และ ชื่อเทคนิค เช่น งานกระเบาะ งานขุด งานยอด ข้อมูลชื่นงานทองโบราณพบว่าส่วนมากจะมีลักษณะการฝังเพชรซึ่งแบ่งรองชั้นสีดำ ในอดีตการรองชั้นจะใช้ไส้ถ่านรองกันก่อนฝังเพชรในปัจจุบันได้เปลี่ยนมาใช้ขี้เป้าสีดำ จากการทดลองทาง การสำรวจรวมงานทองรูปพรรณโบราณในจังหวัด

6.1.2 การพัฒนาภูมิปัญญางานทองโบราณเมืองอุบลรูปแบบงานทองร่วมสมัยอย่างนี้ ส่วนร่วม

ได้นำรูปแบบของการดำเนินงานจัดการทั่งนำไปสู่การออกแบบงานทองร่วมสมัย อย่างนี้ส่วนร่วมนั้นสามารถดำเนินการได้ดังนี้

6.1.2.1 การสร้างแรงจูงใจ

จากการได้นำรูปภาคางงานทองโบราณ เอกสารประวัติงานทองต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จากจังหวัดอื่นๆ ที่บังคับอยู่และเจริญรุ่งเรืองมาถึงทุกวันนี้ มาสร้างแรงจูงใจ พุคคุยกับทีมวิจัยทำให้ทีมวิจัยได้เห็นถึงงานทองในส่วนของรูปแบบ ลักษณะของงานทองโบราณที่มีความวิจิตร ประณีต ละเอียดอ่อน ซึ่งแตกต่างของงานทองในพื้นที่ในอุบลฯ ส่งผลให้ทีมวิจัยเกิดความต้องการที่จะพัฒนาเพื่อน้องคน โดยเฉพาะพัฒนากรรมวิธีการขึ้นตัวเรือนเครื่องประดับ และร่วมไปถึงเทคนิคต่างๆ ในงานทองโบราณ ให้บังคับเอกลักษณ์ของเมืองอุบลไว้

6.1.2.2 การแลกเปลี่ยนข้อมูล

จากการจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้บริโภคกับช่างทองช่างทองได้รับข้อมูลแนวทางการพัฒนาที่กลุ่มผู้บริโภคยกเห็นคือทิศทางการพัฒนารูปแบบงานทองโบราณ ให้อยู่ในรูปลักษณ์ที่น่าสนใจ ไม่มีความร่วมสมัยมากยิ่งขึ้นแต่บังคับรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของงานทองเมืองอุบล ทำให้กลุ่มช่างทองได้รับรู้ความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค ส่งผลให้กลุ่มช่างทองเกิดความตระหนักรักในการค้นหาความเป็นตัวตนที่เป็นเอกลักษณ์และ อัตลักษณ์ของห้องดิน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเครื่องประดับงานทองโบราณในจังหวัดอุบลราชธานีต่อไป

6.1.2.3 การออกแบบเครื่องประดับ

จากการร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลในข้างต้น ทีมวิจัยจึงมีความต้องการเสริมความรู้และทักษะด้านการอบรม เกี่ยวกับการเขียนและออกแบบ ซึ่งได้ดำเนินการ โดยมีขั้นตอนเริ่มจากการเขียนตามจินตนาการของกลุ่มช่าง เป็นตัวหนังสือ มาให้ผู้วิจัยคาดคะเนให้แล้วนำกลับไปให้กลุ่มช่างดูแล้วก็ปรับมาให้ตรงตามจินตนาการอีกรอบหนึ่ง และกลุ่มช่างก็นำกลับไปลองลายทับ

ลายเส้น เพื่อฝึกมือในการวาดลาย ซึ่งต้องใช้ความพยาຍາມและฝึกฝนช้ำาหลายครั้ง จึงจะเกิดความชำนาญ

6.1.2.4 การพัฒนาฝีมือการทำเครื่องประดับ

ทีมวิจัยทั้งหมดทั้งนักวิจัยหลักและทีมวิจัยกลุ่มช่างทองได้ลงมือปฏิบัติการในการผลิตชิ้นงานทองรูปพรรณต่างๆ ที่ได้ร่วมกันออกแบบงานทองร่วมสมัยในรูปแบบของเครื่องประดับสร้อยคอ จี้ ปั่นปัก พม แหวน กำไล ด้วยกรรมวิธีเทคนิคการขึ้นตัวเรือนงานทอง และทดลองเทคนิคใหม่ในการเชื่อมประกอบชิ้นงานทอง ต่างๆ ในงานทองโบราณได้งานทองรูปพรรณที่ร่วมสมัย 2 ชุด คือ ชุดริมแม่น้ำมูล และชุดลายโบราณ

6.1.3 เผยแพร่ศิลปะงานทองโบราณในจังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้าง

หนึ่งในขั้นตอนของการบูรณะวิจัยได้มีการวางแผนไว้แล้ว คือขั้นตอนของการเผยแพร่ผลงานทองสู่สาธารณะ โดยทีมวิจัยมีโอกาสได้เผยแพร่ผลงานหลากหลายรูปแบบดังนี้

6.1.3.1 เผยแพร่ผลงานทางเคเบิลทีวี ผ่านรายการ การศึกษาภูมิปัญญาห้องถิน ช่อง RTV6 (ราชธานีเคเบิลทีวี) ซึ่งเป็นเคเบิลทีวีท้องถินของจังหวัดอุบลราชธานี โดยนำเสนอเรื่องราวของการทำความเข้าใจ การสืบทอด และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานทองโบราณที่มีในท้องถิน ตลอดจนปลูกจิตสำนึกรักภักดีผู้ชุมชนให้เห็นความสำคัญของภูมิปัญญางานทองโบราณเมืองอุบลฯ ซึ่งหลังจากภารกิจการออกอากาศไปแล้วได้มีผู้ชุมชนติดต่อทางทีมวิจัยเพื่อทำงานทองโบราณที่สะสมอยู่มาเข้าร่วมเป็นหนึ่งในผลงานตัวอย่าง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์รูปแบบและรูปทรงงานทองในอดีต

6.1.3.2 การจัดเวทีเสวนากीนข้อมูลให้แก่ช่างทองและบุคคลผู้สนใจจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผ่านมาร่วมไปถึงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบที่จะกำหนดทิศทางงานทองโบราณเมืองอุบลรูปแบบที่จะนำมาผลิตชิ้นงาน พร้อมทั้งตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องอีกด้วยซึ่งจัดในลานพิพิธภัณฑ์ในงานแห่เทียนเข้าพรรษาปี 2553 ผลจากการจัดเวทีเสวนานี้ทำให้ทีมวิจัยได้ทราบถึง แนวความคิดและมุ่งมั่นของผู้บริโภค เพื่อเป็นข้อมูลแก่ช่างในการผลิตชิ้นงานให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคต่อไป

6.1.3.3 การจัดนิทรรศการเผยแพร่ผลที่ผ่านกระบวนการออกแบบ สู่สาธารณะ โดยข้อมูลที่ทำให้เก็บรวบรวมมาออกแบบทั้งหมด 5 ชุด เพื่อจัดทำการ สำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคจนได้ผลการคัดเลือกที่ได้รับการโหวตคะแนนสูงสุด 2 ชุด มาทำเป็นชิ้นงานจริง เป็นการจัดนิทรรศการในงานแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานีปี 2554 โดยผลงานที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อใช้ในการผลิต 2 ชุด คือ ชุดแม่น้ำมูล และชุดลายโบราณ

6.2 อกิจกรรมการวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการวิจัยในโครงการ ประกอบด้วย ขั้นตอนในการเตรียมโครงการที่มีวิจัยศึกษา รวบรวมข้อมูล ในการลงพื้นที่เพื่อสืบหาข้อมูล กลุ่มช่างทำทอง ผู้ประกอบการร้านทอง ประชาชน เมืองอุบลและ บุคคลทั่วไปที่สนใจเรื่องงานทอง โบราณ ผู้วิจัยและทีมวิจัยเริ่มจากการเขียน แผนการดำเนินกิจกรรมลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลงานทอง โบราณ จังหวัดอุบลราชธานี นาวิเคราะห์ เป็นอย่างดี ทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลช่างทอง โบราณ ที่ยังมีชีวิตและบั้งผลิตงานทอง โบราณ และมี การศึกษาวิธีการเก็บข้อมูลระหว่างการลงพื้นที่ ทางทีมวิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากทีมกลางของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย มาให้ความรู้แก่ทีมวิจัย และอาสาสมัคร ใน การลงพื้นที่ อีกทั้ง ยังได้รับความช่วยเหลือจากที่ปรึกษาโครงการ ประชุมแผนการทำงานวิจัยโครงการ เพื่อมาเตรียม ความพร้อมทีมวิจัย นักวิจัยหลักและหัวหน้าโครงการเพื่อร่วมกำหนดกรอบแนวคิด กำหนดการ สร้างเครื่องมือวิจัย แนวทางจัดเก็บข้อมูล ในการติดตามคุณภาพการทำงานอย่างเป็นระยะ

หลังจากขั้นตอนในการเตรียมโครงการ เป็นขั้นตอนการลงพื้นที่ ซึ่งนักวิจัยต้องเข้าทำ การประชุมชี้แจงโครงการ วิจัยแก่กลุ่มช่างทอง และเปลี่ยนความคิดเห็นข้อมูลงานทองและออกแบบเด่า ถึงปัญหางานทอง โบราณ จังหวัดอุบลฯเพื่อนำไปสู่แก้ไขปัญหาและประโยชน์ที่จะได้รับให้ทาง ชุมชนได้ทราบ รวมทั้งค้นหาอาสาสมัครเพื่อเข้ามาร่วมดำเนินโครงการและแบ่งหน้าที่ในการสืบหา และเก็บข้อมูล ให้สำเร็จลุล่วง

นักวิจัยหลักได้มีแผนกิจกรรม ทำแผนประชาสัมพันธ์ออกสื่อ โทรทัศน์ เพื่อประกาศและ สืบหาข้อมูลงานทอง โบราณ ที่สูญหายไปเพิ่มเติมและศึกษาหาข้อมูลก่อนลงพื้นเป้าหมายในอุบลเพื่อ นำไปเก็บข้อมูลงานทอง โบราณ ในอุบล และรูปแบบงานทอง โบราณ ในพะบรม นราชาวดีเพื่อมา ศึกษาเปรียบเทียบ กับงานทอง โบราณ ในอุบลด้วยการพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญเรื่องภูมิปัญญางานทอง โบราณ เพื่อสนับสนุนการทำวิจัย

นักวิจัยหลักได้มีแผนกิจกรรมที่ค่อยเสริมการทำวิจัย และการระดมความคิดให้เปิดกว้าง ด้วยการจัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับเครื่องประดับ แบบใหม่ๆทำให้ทีมอาสาสมัครเรียนรู้แนวทางในการพัฒนาการออกแบบงานทอง โบราณ ใหม่ อัดลักษณะและเอกลักษณ์ของงานทอง โบราณ ใหม่ รูปแบบร่วมสมัยชัดเจนขึ้น นักวิจัยจากชุมชน ได้มีการหมุนเวียน และเปลี่ยนกันมาร่วมดำเนินการ วิจัยตามที่จะมีเวลาว่าง เมื่อนักวิจัยหลัก และทีมอาสาสมัคร ได้พูดคุยกแลกเปลี่ยนความรู้ และ แนวทางการออกแบบและพัฒนาลวดลายงานทอง โบราณ การขึ้นรูปโลหะรูปพรรณแบบจำลอง โดย นักวิจัยและทีมช่างทอง

ในการประสานงาน ไปยังกลุ่มทีมอาสาสมัคร ประชุมคืนข้อมูลจากการลงพื้นพร้อมกับ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนที่จะเปิดเวทีเสวนา เป็นอย่างเป็นไปอย่างไม่เดินทันก

เนื่องมาจากการยังไม่คุ้นเคย ความมั่นใจในโครงการ แต่เมื่อจัดเวลาที่การเผยแพร่ความรู้ในหัวข้อที่วิจัย โดยจัดเป็นนิทรรศการ ในการเผยแพร่ข้อมูลงานทอง โบราณต่อสาธารณะ ให้แก่ช่างทองฯและบุคคล ทั่วไปที่สนใจงานทองฯ เวลาผ่านไปกิจกรรมต่างๆ ที่ค่อยๆทำให้เกิดการพัฒนาในครุ่น ทำให้ทีม วิจัยทั้งหมดมีความเชื่อมั่นในโครงการ จึงเกิดการร่วมแรงร่วมใจในการทำงาน และนำไปสู่ กระบวนการผลิตงานทอง และนำไปสู่การพัฒนา ที่สามารถต่อยอดไปในอนาคต

การวิจัยมีกำหนดระยะเวลาที่ต้องเสร็จสิ้น และนำไปทดลองเทคนิคการทำทองใช้ที่ก่อครุ่น ช่างทอง อายุ่กว่า 50 ปี หากเมื่อมีการนำไปทดลองใช้แล้ว ได้ผลตอบรับเป็นอย่างดี ครุ่นช่างทองให้ ความสนใจ และเห็นด้วยกับการพัฒนารูปแบบงานทองในครั้งนี้ เกิดการตั้งค่าตามที่นาของ การพัฒนา มีคนให้ความสนใจช่องทาง ระหว่างวันเข้ามาถามอยู่เป็นระยะ เพราะพอใจในรูปแบบของ บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำไปใช้งานต่อได้ อีกทั้งยังเป็นบรรจุภัณฑ์ของฝากที่ผู้ให้ภูมิใจงานทองที่มี การพัฒนาเอกลักษณ์ และอัดลักษณ์เฉพาะในท้องถิ่น ผู้รับดีใจที่ได้ใช้งานทองที่มีเอกลักษณ์ และ อัดลักษณ์เฉพาะในท้องถิ่น และเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์มิให้สูญหายจากท้องถิ่น

6.2.1 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้วิจัย

การทำวิจัยในครั้งนี้ได้ทำให้นักวิจัยได้สร้างความเปลี่ยนแปลงเรียนรู้สิ่งใหม่ และ พัฒนาตนเอง ไปในทิศทางที่ดีขึ้นหลายประการ กับบุคคลที่เข้ามานี้ส่วนร่วมกับงานวิจัยเป็นอย่าง มาก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงมีเกิดขึ้นนั้นสามารถแบ่งออกเป็นเรื่องราวต่างๆ ได้ดังนี้

6.2.1.1 เรียนรู้และพัฒนาทักษะการทำงานของ ตัวเอง

การที่ได้มีโอกาสทำงานวิจัยเชิงกระบวนการในการสร้างการเรียนรู้ นำสู่ การปฏิบัติจริง สามารถพัฒนาทักษะภาพของนักวิจัยและทีมช่างทอง ให้อย่างดีเยี่ยม ตัวนักวิจัยเอง ได้ ค้นพบตัวตนของตัวเอง ถึงศักยภาพที่มีอยู่ของตัวเอง ที่นำมาในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่จากเดิมเป็น คนที่พูดไม่เก่ง นำเสนอไม่เป็น ไม่กล้าที่จะนำเสนอ ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ใช้คอมพิวเตอร์ไม่ เป็น ไม่ชอบเขียน แต่เมื่อเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้มีการปฏิบัติจริงและเกิด การศึกษาเรียนรู้การนำเสนอข้อมูล การจัดกระบวนการเรียนรู้ การจดบันทึกข้อมูล และการพิมพ์ รายงาน สิ่งเหล่านี้ล้วนได้จากการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพิ่มขึ้น กล้านำเสนอ กล้าพูด จัดความคิด ได้เป็นระบบมากขึ้น มีความมั่นใจ ไม่ประหม่า และได้นำ ความรู้ เทคนิคและประสบการณ์จากการทำงานในบ้านมหาพระราชนิพัทธ์ที่เป็นความรู้เดิมในระดับ ปริญญาตรีมาพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล จนได้รับความไว้วางใจจากทีมนักวิจัยช่างทอง

6.2.1.2 การปรับตัว พัฒนาความเป็นผู้นำและทักษะการทำงานร่วมกับชุมชน

ในระยะแรกของการทำวิจัย ช่างทองส่วนใหญ่จะไม่ให้ความสนใจและ ไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ผู้วิจัยต้องหาวิธีการให้ช่างยอมเปิดใจโดยการเข้าไปทำความรู้จัก

ทักษะ ติดต่อพูดคุย สร้างแรงจูงใจ และเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน ในความรู้เรื่องศิลปะการทำทองทั้งรูปแบบและเทคนิคโบราณ บางครั้งการพูดคุยนั้นมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันบ้างก็ตาม แต่ความใกล้ชิดระหว่างมิตรภาพจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนมุมมองแนวคิดที่นำพาพัฒนางานทองได้อ่าย่างประนีประนอม

6.2.1.3 ฝึกความอดทนและการรับฟังความเห็นจากผู้อื่น

ในการออกแบบลวดลาย การทำความเข้าใจระหว่างความต้องการของผู้บริโภคและความสามารถของกลุ่มช่างทองที่เป็นผู้ผลิต นักวิจัยหลักต้องผสมผสานให้เหมาะสม ไม่เกินความสามารถที่จะผลิตได้ ในขณะเดียวกันบางครั้งเกิดมุมมองที่ขัดแย้งก็ต้องรับแก้ไขโดยทันที อธิบายถึงหลักเหตุผล เช่น ช่างต้องการผลิตให้ลวดลายของชิ้นงานออกมาในแนวงานทองสุโขทัย เพราะเห็นว่าจะขายได้ดีกว่างานทองอื่นๆ ซึ่งไปขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย นักวิจัยหลักก็จะต้องเป็นผู้ฟังพร้อมอธิบายถึงค่านการสร้างลายใหม่ที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองอุบล และยังคงต้องอนุรักษ์งานทองอุบลไว้ด้วย เป็นต้น การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และการหาอาสาสมัครที่เน้นอน ที่พร้อมก้าวเดินไปกับผู้วิจัย บางทีอาจจะไม่ได้ตรงความต้องการนัก แต่หากมีการทำความเข้าใจกันบ่อยๆ เพื่อเปิดรับแนวคิดใหม่ๆ อธิบายภาพให้อาสาสมัครเห็นชัดเจน ว่าประโยชน์นั้นจะเกิดกับชุมชน ไม่ได้เกิดกับตัวผู้วิจัยฝ่ายเดียว ที่มีวิจัยจะเข้าใจและถูกยอมรับ ที่มีที่แข็งแกร่ง เดินหน้าไปกับงานวิจัยจนสุดกระบวนการ

6.2.1.4 รู้สึกถึงคุณค่าของการทำงานร่วมกับชุมชน

สิ่งสำคัญของการทำงานร่วมกับชุมชนก็คือความเชื่อมั่นและความชื่อสัตย์ ในตัวของนักวิจัยหลัก ที่มีผู้วิจัยช่างทอง เผาะางานวิจัยนี้ เกี่ยวกับงานทองซึ่งเป็นสิ่งของที่มีรวมทั้งภูมิความรู้ที่ช่างทองในแต่ละรุ่น ได้ศึกษาความรู้การทำทอง มาได้อย่างยากลำบากเท่าชั่วอายุ ของช่างเอง เป็นสมบัติที่ประเมินค่ามีได้ จึงเป็นปกติของช่างที่มีการห่วงวิชาความรู้ต่างๆ ที่ทำนัน ได้สะสมมาชั่วชีวิตของท่าน การที่จะเปิดใจรับในการถ่ายทอดข้อมูลให้กับผู้วิจัยคนนอกซึ่งไม่ใช่ลูกหลานนั้นย่อมลำบาก อีกทั้งในกระบวนการการทำงานวิจัยทำให้ต้องทำงานร่วมกันทั้ง การทำ การบ้านในการไปช่วยกันคิด ผลิตส่วนประกอบงานทองแต่ละชิ้น โดย แบ่งหน้าที่กันทำ ไม่ใช่ทำ โครงการ แต่มีการพูดคุย การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน มีการคิดอย่างเป็นระบบ กระบวนการงานวิจัยได้ส่งผลถึงกระบวนการคิดของผู้วิจัย ในการทำงานอย่างอื่นด้วย

6.2.2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับทีมวิจัยช่างทอง

6.2.2.1 นิการพัฒนาความรู้และทักษะ

เมื่อกลุ่มช่างทองเปิดใจ ยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมกับนักวิจัยคนนอกที่มีความรู้ในเรื่องงานทองหลวง จึงเกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้เทคนิคหรือการในการทำงาน

ทองที่แตกต่างไปจากเดิมที่เคยทำ ทำให้เกิดมนุษย์ และทักษะใหม่ที่ไม่เคยเรียนรู้มาก่อน เกิดความสัมพันธ์ที่ดีของทีมวิจัยเหมือนครอบครัวเดียวกัน มีความเข้าใจในกระบวนการวิจัยเพื่อชุมชนมากขึ้น และมีวัตถุประสงค์ในพิษทางเดียวกัน คือมุ่งที่จะอนุรักษ์งานทองโบราณ และ พัฒนาเพิ่มทักษะศักยภาพ ของกลุ่มช่างทอง โบราณ ซึ่งถือเป็นเป้าหมายหลักร่วมกัน

6.2.2.2 มีการปรับตัว

เมื่อก่อนที่งานวิจัยยังไม่ได้ดำเนินการ งานทองเมืองอุบลฯ กำลังลดลง เรื่อยๆ อย่างน่าวิตกเนื่องจากการ กลุ่มลูกค้ามีโอกาสใช้งานเครื่องทองแบบโบราณลดน้อยลง กลุ่มผู้ประกอบการร้านทองก็ไม่สามารถจำหน่ายสินค้าได้ค่อนข้างแบบในอดีต กลุ่มช่างทองก็ขาดการว่าจ้างจากผู้ประกอบการ ทำให้ช่างทองโบราณในห้องถูนได้ถูกเลื่อนไป ช่างทองแบบโบราณ ส่วนใหญ่ได้หันไปประกอบอาชีพอื่น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลให้มีผู้สืบทอดวิชาช่างทองแบบโบราณมีจำนวนลดลง ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันกลุ่มช่างทอง ได้มีการปรับตัว ภายหลังจากได้ผ่านการจัดเวที พูดคุยกันหลายครั้งกับกลุ่มคนที่หลากหลาย ทำให้ มองเห็นแนวทางการแก้ปัญหา ทางออกของอาชีพช่างทอง การเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ ทำให้กลุ่มช่างทองมองเห็นแนวทางในการสร้างรายได้ โดยการใช้ภูมิปัญญาที่ตนเองมีมาพัฒนาและสนับสนุนกับความรู้สมัยใหม่ ออกแบบงานทองให้ตรงกับความต้องการของสังคมบุคใหม่ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะของกลุ่มช่าง ได้แก่ เนื่องจาก กลุ่มช่างทำทองเปิดใจกว้าง ยอมรับເเอกสารและ จากผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการคิดวิเคราะห์จนลงตัว กลายเป็นงานทองแบบประยุกต์ที่จะสร้างรายได้ในอนาคตต่อไป

6.2.2.3 ได้เรียนรู้การแก้ปัญหาในการทำงานร่วมกัน

เนื่องจากการพัฒนาออกแบบงานทองร่วมสมัยเป็นรูปแบบ เทคนิคใหม่ที่ กลุ่มช่างทองยังขาดความมั่นใจ ไม่กล้าลงมือทำ กลัวขึ้นงานพัง จึงทำให้การผลิตขึ้นงานที่ร่วมกันออกแบบ ไว้มีความล่าช้าในการทำด้านแบบ นักวิจัยหลักจึงทำแบบสเก็ตและตัวอย่างเทคนิคมาให้ ก่อน เพื่อให้กลุ่มช่างทองได้เข้าใจถึงกระบวนการขึ้นตัวเรื่อง จึงทำให้กระบวนการผลิตมีความผิดพลาดน้อย แต่ปัญหาใหญ่ที่พบ คือ ปัญหาเรื่องของเวลา เนื่องจากว่า มีช่วงเวลาว่างไม่ตรงกัน การแก้ปัญหานี้ได้คือเรื่องของการวางแผน ทำตาราง และการติดต่อประสานงานกันเป็นระยะๆ เพื่อให้แน่ชัวร์ว่างตรงกันเมื่อไหร่ ถึงจะขับเคลื่อนงานวิจัยไปพร้อมๆ กัน

6.2.2.4 เกิดการรวมกลุ่มของช่างทำงานทอง

การทำวิจัยในครั้งนี้ได้สร้างครอบครัวและเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม เมื่อก่อนที่งานวิจัยยังไม่ได้ดำเนินการ ช่างทำทองในอุบลไม่มีการจับกลุ่มคุยกัน ไม่มีความสามัคคี อญ্ত์แบบตัวต่อตัว แต่เมื่อมีการทำการวิจัยเกิดขึ้น ทีมวิจัยได้มีโอกาสพูดคุย ปรึกษาหารือ

กันมากขึ้น มองเห็นปัญหา สาเหตุต่างๆของการทำงานทอง และโอกาสที่จะเพิ่มรายได้ นักวิจัยหลัก ได้สังเกตเห็น ช่างทองเริ่มจับกลุ่มกันเอง โดยที่ไม่มีผู้วิจัยเป็นคนประสาน เนื่องแต่ก่อน จึงคาดหวังว่าต่อไปกลุ่มคนเหล่านี้จะได้ร่วมกันคิด ร่วมกันหาทางออก และแก้ปัญหาร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม ต่อไปในอนาคต

6.2.2.5 การได้แนวคิดประวัติความเป็นมาของงานทอง

จากการลงพื้นที่ โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก ช่างทำทอง ผู้ประกอบการร้านทองและประชาชนเมืองอุบล พบว่า งานทองเมืองอุบลมีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ วัฒนา ญาหะวิภาต ซึ่งเป็นเจ้าของงานวิจัยเรื่อง ศิลปหัตกรรมของช่างทองเมืองเพชร: ความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน (2535 : บทคัดย่อ) โดยในบทคัดย่อของงานวิจัยเรื่องนี้ ได้มีการกล่าวถึง วิธีการสืบทอดภูมิปัญญาในเชิงช่าง โดยใช้ระบบเครือญาติ ตลอดจนลักษณะของพื้นที่ในการทำงานของช่างทองนั้นจะเป็นพื้นที่ในส่วนของเข้าบุนญญาและในส่วนของพระนากษัตริย์ เท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลที่ได้จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลงานทองเมืองอุบลในชั้งต้น แต่พบว่ามีความแตกต่างบางประดิษฐ์ ในส่วนของการสืบทอดภูมิปัญญาการทำงานเมืองอุบล โดยในพ.ศ.2500กลุ่มช่างทองเมืองอุบล ได้มีการเปลี่ยนแปลงการสืบทอดภูมิปัญญา จากการสืบทอดโดยระบบเครือญาติเพียงอย่างเดียว เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาในเชิงช่าง จากครูสู่ลูกศิษย์ เนื่องจาก ณ เวลานั้นงานทองเมืองอุบลเป็นที่นิยมอย่างมาก แต่ไม่สามารถผลิตผลงานได้ตามความต้องการเนื่องจากช่างที่สามารถทำงานทองได้ในสมัยนั้นมีจำกัดเฉพาะลูกหลานหรือเครือญาติเท่านั้น จึงเป็นเหตุให้ต้องเปิดรับลูกศิษย์ที่มิได้มีความเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติแต่มีความสนใจในการทำงาน เข้ามารียนรู้งานในเชิงช่างเพื่อเป็นกำลังในการผลิตชิ้นงานให้ตรงตามความต้องการ สามารถเร่งผลิตชิ้นงานในปริมาณเพิ่มขึ้นอีกด้วย

6.2.2.6 การเกิดแนวคิดภูมิปัญญา

จากการศึกษา ภูมิปัญญาของกลุ่มช่างที่ปรากฏในพุทธอุโบสถและพุทธประดิษฐ์ ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ศุภชัย สิงหะบุศย์ (2544 : บทคัดย่อ) ภูมิปัญญาที่ปรากฏผ่านผลงานสร้างสรรค์ เป็นภูมิปัญญาที่เกิดจากกลวิธีเชิงช่าง และเนื้อหาที่ปรากฏผ่านผลงาน ออาทิ การใช้ปูนแบบดึงเดินที่ได้จากเปลือกหอย บางไม้ และหงส์สัตว์ เป็นวัสดุหลักของส่วนผสม เป็นที่สังเกตว่ายังมีการใช้กรรมวิธีแบบดึงเดิน เพื่อนثرรากภูมิปัญญาสืบเนื่องต่อไป

หลังจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภูมิปัญญาช่างทองเมืองอุบลจะเห็นได้ว่ามีอยู่ 2 ปัจจัยในการเปลี่ยนแปลง คือปัจจัยที่คือจากเดินที่ยังใช้กระบวนการผลิตงานทองโบราณนั้น ยกและใช้เวลานาน ไม่ทันต่อความต้องการของผู้บริโภค ปัจจัยที่ 2 คือในปัจจุบันนี้วัสดุและอุปกรณ์ชั้นนำ ได้ค่อนข้างมาก ช่างทองจึงจำเป็นต้องหาชื้อวัสดุและอุปกรณ์ที่สามารถแทนกันได้

6.3 ปัญหาและอุปสรรค

จากการดำเนินกิจกรรมในกระบวนการงานวิจัยได้พบปัญหาและอุปสรรคดังที่ชี้งด้อง
แก้ไขปัญหาดังๆความคุกันกับการดำเนินการวิจัยให้สำเร็จลุล่วงด่างๆดังนี้

6.3.1 ปัญหาและอุปสรรคจากบุคคล

6.3.1.1 การริ่มเข้าถึงตัวช่าง และการเก็บข้อมูลงานทองโบราณเป็นไปด้วยความ
ยากลำบากผู้วิจัยต้องใช้เวลาในการสืบหา ข้อมูลและที่อยู่ต้องใช้เวลานาน

6.3.1.2 นักวิจัยหลักไม่ได้มีความสัมพันธ์กับทีมวิจัยที่เป็นกลุ่มช่างทำทองมา
ก่อนจึงทำให้ต้องใช้เวลาในการสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิค¹
รูปแบบ วิธีการในการทำงานทองซึ่งแต่ละคนจะมีวิธีการต่างกัน จึงทำให้ต้องใช้เวลาในการเก็บ
ข้อมูลและการทำความเข้าใจร่วมกับทีมช่างเป็นเวลานาน

6.3.1.3 การเปิดใจรับของตัวช่าง ผู้วิจัยต้องสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ
ผู้วิจัย จึงต้องใช้เวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ ชื่อสัคัญ และจริงใจ พร้อมทั้งผู้วิจัยต้องแสดงถึงศักยภาพให้
ช่างรู้สึกเห็นว่า ผู้วิจัยไม่ได้ต้องการแสวงหาผลประโยชน์ หรือมาขโมยวิชาความรู้

6.3.1.4 เนื่องจากช่างทองบางคนต้องไปทำไร่ทำนา ไม่สามารถทำกิจกรรมได้ใน
วันที่ทีมช่างนัดรวมกลุ่มกัน จึงต้องหาวันที่ช่างทองทุกคนพร้อม ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตาม
แผน จึงทำให้แผนกำหนดการอ่อนๆคาดเคลื่อนตาม

6.3.2 ปัญหาและอุปสรรคจากกระบวนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม
ของชุมชนทั้งในส่วนการเก็บข้อมูลและการทดลองปฏิบัติการ แต่เนื่องจากงานทองเป็นศาสตร์
เฉพาะกลุ่มที่มีคนจำนวนน้อยที่สามารถทำได้และทองเป็นสิ่งที่มีค่าด้วยจึงทำให้กลุ่มช่างไม่ค่อยเปิด
ใจที่จะยอมรับคนนอกซึ่งไม่ใช่ลูกหลวงให้เข้ามารับรู้วิชาการทำทองที่ตนมี การดำเนินงานจึงเกิด²
ความล่าช้ามากกว่าที่กำหนดไว้

6.4 ข้อเสนอแนะของการวิจัย

6.4.1 ข้อเสนอแนะต่ออุปกรุง

ตลอดระยะเวลาของการทำงานวิจัย ได้มีการพัฒนาทักษะ ความรู้ เทคนิคเชิงช่าง
ต่างๆ จำเป็นที่จะต้องฝึกฝน คิดค้นหาเทคนิค ลวดลายใหม่ๆเพื่อให้เป็นทางเลือกกับผู้บริโภค และ
ควรมีการพัฒนาระบบความเป็นเครื่องเข้าข่ายเพื่อช่วยเหลือกันและสร้างอำนาจต่อรองกับกลุ่มพ่อค้าคน
กลาง เช่นร้านจำหน่ายทองรูปพรรณ และผู้บริโภคที่ซ่อนคราคาช่าง อย่างไม่เป็นธรรม

6.4.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

สถาบัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวงการศิลปวัฒนธรรม และหน่วยงานที่ทำงานด้านพัฒนาฝีมือแรงงาน ควรจะให้ความสำคัญกับการฝึกอบรม การศึกษา จัดการความรู้ การวิจัยถึงวิธีการ ขั้นตอน เทคนิคในการทำงานทองโบราณแต่ละชนิด ไม่ว่าจะเป็น จี สร้อย กำไล ต่างๆ แหวนฯลฯ เพื่อทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านทองโบราณของจังหวัดอุบลราชธานีได้มีการสืบทอด และมีการดำเนินการผลิต พัฒนางานทองโบราณ ไม่ให้สูญหาย และสูญเสียทรัพยากรถล่มช้างที่มีค่าพร้อมวิทยาการ ความสามารถต่างๆ ซึ่งเป็นความรู้ที่ฝังลึกในตัวคนที่ต้องการการจัดการที่เป็นระบบ

ในขณะเดียวกันควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลงานช่างทองเชื้อสายต่างๆ เช่น ลาว เวียดนาม และเวียร ซึ่งแต่ละเชื้อชาติจะมีเทคนิค ลวดลายที่มีความหมาย ที่มีจากศรัทธาความเชื่อที่แตกต่างกัน จะทำให้เกิดการพัฒนา ผสมผสานลวดลายต่างๆ นำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงาน เพิ่มนูกล้ำค่าให้กับงานทองร่วมสมัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กรกช รามโภนุท. การอนุรักษ์และการสืบทอดงานช่างศิลป์ไทย : ศึกษากรณีกาญจนากิจเมืองกาญจนบุรี
ช่างทองหลวง. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยามหาบัณฑิต :
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ส่วนประกอบพื้นฐานของสี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์การศึกษานอก
 โรงเรียน, 2545.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ส่วนประกอบพื้นฐานของการออกแบบเครื่องประดับ.
http://www.dei.ac.th/index/content/jewel_011.html. มกราคม, 2553.
- กิตติคุณวัฒนา จุฬาวิภาต. รายงานวิจัยการศึกษาเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรมทองลายโบราณของ
ช่างทองสุโขทัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- ทวีทอง ทรงวิรัตน์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบาย
 สาธารณะสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- ฐานี กลิ่นขจร. แนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุของพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์,
 2540.
- นงเยาว์ หลีพันธ์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กใน
จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหิดล,
 2537.
- นฤมล โพตรະไวยศะ. “ทองโบราณในจังหวัดอุนราชธานี”, ใน พลอยแแกมเพชร. 102 : 289,
 2539.
- บุญชุม ศรีสะอาด. วิธีการสร้างสติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวิรษยาสาส์น,
 2545.
- บำเพ็ญ ณ อุบล. อุบลราชธานี 200 ปี. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, 2535.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. นโยบายและกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน.
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์สิ加การพิมพ์, 2527.
- มโน พิสุทธิ์ตานันท์. รายงานวิจัยภูมิปัญญาชาวบ้านภาคใต้ที่ปรากฏในงานช่างฝีมือ. สงขลา :
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ภาคใต้, 2539.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์,
 2542.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

วัฒนธรรมฯ จุฬาภิการ. รายงานวิจัยการศึกษาเกี่ยวกับศิลปหัตกรรมของช่างทองเมืองเพชร: ความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

———. รายงานวิจัยศึกษาเกี่ยวกับศิลปหัตกรรมทองลายโบราณของช่างทองสุโขทัย.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2548.

———. ศิลปหัตกรรมช่างทองเมืองเพชรบูรี. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

วาริน พานต์สันติ. เงินตราสมัยฟุนนัน. <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/334449>. มีนาคม, 2553.

วินัย หมื่นคิดธรรม และวิทยา เมฆข่า. รายงานวิจัยสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นงานศิลปหัตกรรมโลหะกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, 2549.

ศรีศกร วัลลิโภดม. สยามประทศ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดิชัน, 2539.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. “ศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาของกลุ่มช่างที่ประกอบในพุทธอุโบสถและพุทธประดิษฐ์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง”, วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 20(1) : มกราคม, 2544.

ศูนย์ประสานงานพัฒนาชนบทจังหวัดอุบลราชธานี. แผนพัฒนาทรัพยากรัฐธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี : สำนักงานจังหวัด, 2531.

สมาคมค้าทองคำ. ประวัติทองคำ. <http://www.goldtraders.or.th>. มกราคม, 2553.

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ. การแต่งกายไทย : วิถีชีวิตร่วมกับเอกลักษณ์ประจำชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, 2543.

สุวัตรคิศ ศิศกุล, ม.จ. ประวัติศาสตร์ศิลปะประเทศไทย กีดดี้เคียง, พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดิชัน, 2549.

สุรพล จำปาเหลือง. การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลต่อการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีศาสตร์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2541.

สันติ เล็กสุขุม. ประวัติศาสตร์ศิลปะไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2548.

อาจารย์ จันทวนล. ประวัติของแผ่นดินไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

อารีย์ ทองแก้ว. วัฒนธรรมท้องถิ่นสุรินทร์. สุรินทร์ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2549.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

อาวุช เเงินชูกลิ่น และคณะ. งานช่างศิลปกรรมในท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชน, 2542.

Huberman, A. M. and Miles, M. B. Qualitative data analysis. Thousand Oaks, CA: Sage publication, Inc, 1994.

Ruth, N. American Crafts Council. Museum of Contemporary Crafts.

<http://www.patchra.net/minerals/jewelry/design03.php>. June, 2011.

ภาคนิวัติ

ภาคผนวก ก
ภาพการดำเนินการวิจัย

การลงพื้นที่สำรวจงานทองโบราณ

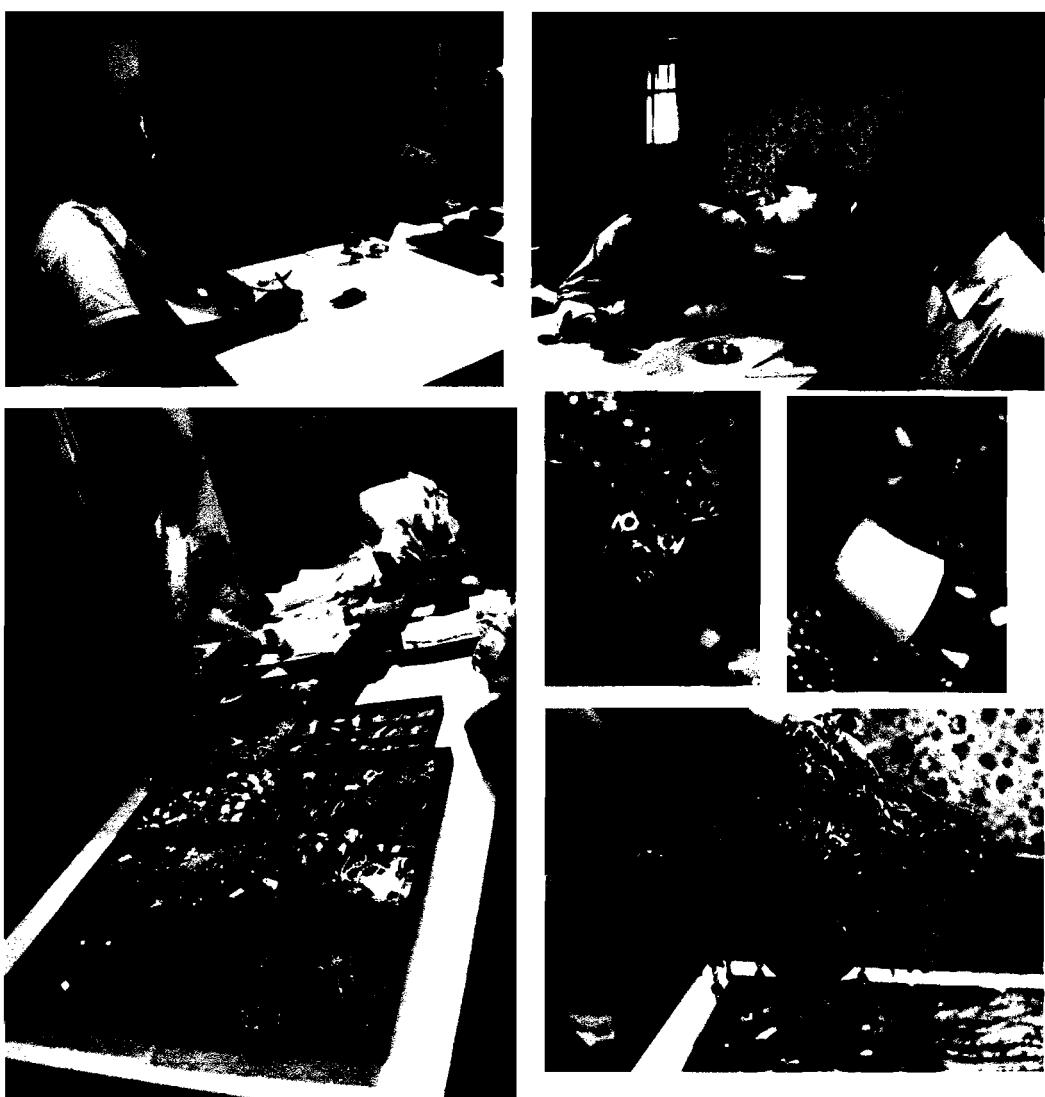
การเตรียมทีมวิจัย

ประชุมรีฟเจงโครงการวิจัย หาอาสาสมัคร และแบ่งหน้าที่กัน ไปเก็บข้อมูลงานทอง

ออกรายการทีวี ประชาสัมพันธ์สืบหาช่าง และงานทองโบราณในห้องดิน

สืบหาข้อมูลประวัติงานทองโบราณในวัง และข้อมูลการออกแบบงานทองโบราณ

เก็บข้อมูลงานทองหลังจากประชาสัมพันธ์

ประชุมช่างทองตรวจสอบข้อมูล

เปิดเวทีเสวนาคืนข้อมูลงานทองโบราณให้แก่ช่างทองฯและบุคคลทั่วไปที่สนใจงานทองฯ

แบ่งหน้าที่กันออกแบบงานทองใบราช และทดลองการขึ้นตัวเรือน

สำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภค

การทำชิ้นงานจริง

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

แบบแผ่นพับประชาสัมพันธ์

**แบบสอบถามความพึงพอใจในการพื้นฟูภูมิปัญญา
งานท่องเที่ยวเมืองอุบล**

คำชี้แจง ด้วยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกสว.) ได้ส่งเสริมและมุ่งเน้นให้นักวิจัยได้พัฒนาความรู้คู่กับการพัฒนาห้องถ่ายของคน เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากกระบวนการวิจัย หรืออีกนัยหนึ่งเป็นกลไกหนึ่งในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการทำวิจัย ผู้วิจัยและคณะได้มีดำเนินการทำวิจัยในหัวข้อ “โครงการ การพื้นฟูภูมิปัญญางานท่องเที่ยวเมืองอุบลสู่การพัฒนารูปแบบงานท่องเที่ยวสมัยย่างมีส่วนร่วม : กรณีศึกษา พื้นที่จังหวัด อุบลราชธานี” เพื่อต้องการทราบความต้องการในการพื้นฟูภูมิปัญญางานท่องเที่ยวเมืองอุบลฯ จึงขอความร่วมมือให้ท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : ให้ทำเครื่องหมาย ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

1. เพศ

() 1. ชาย	() 2. หญิง

2. อายุ

() 18 ปี หรือต่ำกว่า	() 18-27 ปี
() 28-36 ปี	() 37-46 ปี
() 47-56 ปี	() 56 ปีขึ้นไป

3. อาชีพ

() ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่ของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	() พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน
() ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	() เกษตรกร
() รับจ้างทั่วไป/กรรมกร	() นักเรียน/นักศึกษา
() พ่อบ้าน / แม่บ้าน	() ว่างงาน/ไม่มีงานทำ
() อื่นๆ โปรดระบุ.....	

4. การศึกษา

() ประถมศึกษา	() มัธยมศึกษาตอนต้น - ตอนปลาย
() อนุปริญญา	() ปริญญาตรี
() ปริญญาโทขึ้นไป	() อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- () 4,000 - 6,000 บ. () 6,000 – 8,000 บ.
 () 8,000 – 10,000 บ. () 10,000 – 15,000 บ.
 () 15,000 – 20,000 บ. () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. ท่านมีความรู้ชื่นชอบงานทองโบราณมากน้อยเพียงใด

- () น้อยมาก () มาก
 () น้อย () มากที่สุด
 () ปานกลาง

8. หากท่านต้องการซื้อเครื่องประดับทองโบราณท่านสามารถซื้อได้ในราคากี่

- () น้อยกว่า 20,000 บาท () 20,000 – 30,000 บาท
 () 30,000 – 40,000 บาท () 40,000 – 50,000 บาท
 () มากกว่า 50,000 บาท

ตอนที่ 2ความพึงพอใจในการพื้นฟูภูมิปัญญาทางโบราณเมืองอุบลฯสู่การพัฒนารูปแบบงานหองร่วมสนับ

อย่างมีส่วนร่วม

คำชี้แจง : ให้ทำเครื่องหมาย ลงในช่องตามน้ำหนักค่าคะแนน 1 – 5 ให้ตรงกับความคิดเห็น

ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด/ หรือไม่มีเลข
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1.	ท่านมีความสนใจในเรื่องงานหองโบราณ ของจังหวัดอุบลราชธานี					
2.	ท่านสนใจส่อเครื่องประดับงานหองโบราณ ในงานหรือพิธีการต่างๆ					
3.	ท่านเคยได้เข้าร่วมงานแสดงโขว์หรือพิธีการ ที่มีการสวมใส่ส่วนงานหองโบราณเมืองอุบลฯ					
4.	ท่านทราบประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับงาน หองโบราณเมืองอุบลราชธานี					
5.	ท่านคิดว่างานหองโบราณเมืองอุบลฯควร ได้รับการพื้นฟูรูปแบบและนำมาใช้ส่วนใส่ ได้พิธีการต่างๆ					
6.	ท่านต้องการงานหองโบราณมีรูปแบบที่ สวยงามและนี้ให้เลือกสวมใส่ได้ หลากหลาย					
7.	ท่านคิดว่าควรให้มีการประชาสัมพันธ์งาน หองโบราณและเพิ่มช่องทางในการจำหน่าย ให้มากขึ้น					
8.	ท่านต้องการให้มีการจัดกิจกรรม หรืออบรม การทำหองโบราณเพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ ให้กับผู้สนใจ					
9.	ท่านคิดว่าภูมิปัญญาทางโบราณของ จังหวัดอุบลราชธานีควรได้รับการอนุรักษ์ และเผยแพร่เพื่อเป็นความรู้และวิทยาทาน แก่บุคคลรุ่นหลัง					

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการผลิตงานหองโบราณเมืองอุบลราชธานี

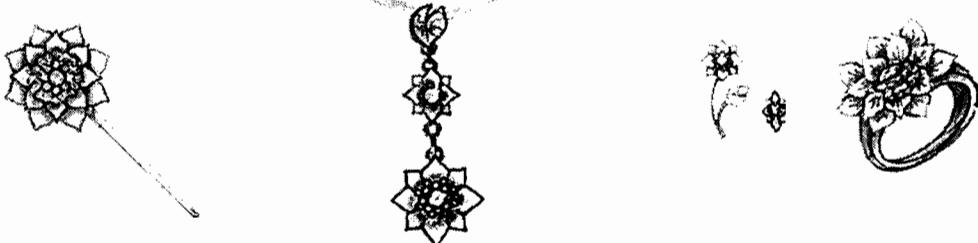
คำชี้แจง : ให้ตอบคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการวิเคราะห์รูปแบบ
ความหมายของระดับความคิดเห็น

แบบที่ 1

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อยที่สุด)	1 (น้อย)
1. ด้านประโยชน์ใช้สอย					
1.1 สามารถส่วนได้ดีในโอกาสต่างๆ					
1.2 ขนาดของเครื่องประดับมีความเหมาะสม					
1.3 ง่ายต่อการนำรูปรักษา/การทำความสะอาด					
1.4 สามารถเสริมนุ่คลิกภาพของผู้สวมใส่ได้					
2. ด้านการพัฒนาและการออกแบบ					
2.1 ความสวยงามและความประณีตของรูปทรง					
2.2 มีความคิดสร้างสรรค์					
2.3 มีการเน้นลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ และ ^{อัตลักษณ์} ของเมืองอุบลราชธานี					
3. ด้านการผลิต					
3.1 รูปร่างมีลักษณะคงทนและแข็งแรง					
3.2 งานหองมีลักษณะก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย					
3.3 งานหองควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					
4. ด้านการจำหน่าย					
4.1 ราคาต้นทุนในการผลิตมีความเหมาะสมกับราคากาย					
4.2 ควรนีการรับรองประกันงานหอง					

ข้อเสนอแนะ.....

แบบที่ 2

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อยที่สุด)	1 (น้อย)
1. ด้านประยุณ์ใช้สอย					
1.1 สามารถสวมใส่ได้ในโอกาสต่างๆ					
1.2 ขนาดของเครื่องประดับมีความเหมาะสม					
1.3 ง่ายต่อการนำรูปรักษา/การทำความสะอาด					
1.4 สามารถเสริมนุ่คลิกลักษณะของผู้สวมใส่ได้					
2. ด้านการพัฒนาและการออกแบบ					
2.1 ความสวยงามและความประณีตของรูปทรง					
2.2 มีความคิดสร้างสรรค์					
2.3 มีการเน้นลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ และ อัตลักษณ์ของเมืองอุบลราชธานี					
3. ด้านการผลิต					
3.1 รูปร่างมีลักษณะคงทนและแข็งแรง					
3.2 งานห้องมีลักษณะก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย					
3.3 งานห้องควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					
4. ด้านการจำหน่าย					
4.1 ราคาดีที่สุดในการผลิตมีความเหมาะสมกับราคากา					
4.2 ควรมีการรับรองประกันงานห้อง					

ข้อเสนอแนะ.....

แบบที่ 3

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อยที่สุด)	1 (น้อย)
1. ด้านประโภชนใช้สอย					
1.1 สามารถสวมใส่ได้ในโอกาสต่างๆ					
1.2 ขนาดของเครื่องประดับมีความเหมาะสม					
1.3 ง่ายต่อการนำรุ่งรักษษา/การทำความสะอาด					
1.4 สามารถเสริมบุคลิกภาพของผู้สวมใส่ได้					
2. ด้านการพัฒนาและการออกแบบ					
2.1 ความสวยงามและความประณีตของรูปทรง					
2.2 มีความคิดสร้างสรรค์					
2.3 มีการเน้นลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ และ อัตลักษณ์ของเมืองอุบลราชธานี					
3. ด้านการผลิต					
3.1 รูปร่างมีลักษณะคงทนและแข็งแรง					
3.2 งานทองมีลักษณะก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย					
3.3 งานทองควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					
4. ด้านการจำหน่าย					
4.1 ราคาน้ำหนุนในการผลิตมีความเหมาะสมกับราคาขาย					
4.2 ควรมีการรับรองประกันงานทอง					

ข้อเสนอแนะ.....

แบบที่ 4

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อยที่สุด)	1 (น้อย)
1. ด้านประยุกต์ใช้สอย					
1.1 สามารถสูบได้ในโอกาสต่างๆ					
1.2 ขนาดของเครื่องประดับมีความเหมาะสม					
1.3 ง่ายต่อการนำรุ่งรักษา/การทำความสะอาด					
1.4 สามารถเสริมนุ่คลิกภาพของผู้สวมใส่ได้					
2. ด้านการพัฒนาและการออกแบบ					
2.1 ความสวยงามและความประณีตของรูปทรง					
2.2 มีความคิดสร้างสรรค์					
2.3 มีการเน้นគุลศรีที่เป็นเอกลักษณ์ และ อัตลักษณ์ของเมืองอุบลราชธานี					
3. ด้านการผลิต					
3.1 รูปร่างมีลักษณะคงทนและแข็งแรง					
3.2 งานห้องมีลักษณะก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย					
3.3 งานห้องควรได้รับการพัฒนาอย่างดีเยี่ยม					
4. ด้านการจำหน่าย					
4.1 ราคากลางที่ต้องการจะขาย					
4.2 ความมั่นใจในการรับรองประกันงานห้อง					

ข้อเสนอแนะ.....

แบบที่ 5

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5 (มากที่สุด)	4 (มาก)	3 (ปานกลาง)	2 (น้อยที่สุด)	1 (น้อย)
1. ด้านประโยชน์ใช้สอย					
1.1 สามารถส่วนได้ได้ในโอกาสต่างๆ					
1.2 ขนาดของเครื่องประดับมีความเหมาะสม					
1.3 ง่ายต่อการบำรุงรักษา/การทำความสะอาด					
1.4 สามารถเสริมบุคลิกภาพของผู้สวมใส่ได้					
2. ด้านการพัฒนาและการออกแบบ					
2.1 ความสวยงามและความประณีตของรูปทรง					
2.2 มีความคิดสร้างสรรค์					
2.3 มีการเน้นลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ และ อัตลักษณ์ของเมืองอุบลราชธานี					
3. ด้านการผลิต					
3.1 รูปร่างมีลักษณะคงทนและแข็งแรง					
3.2 งานทองมีลักษณะก่อให้เกิดอันตรายค่อร่างกาย					
3.3 งานทองควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					
4. ด้านการจำหน่าย					
4.1 ราคาต้นทุนในการผลิตมีความเหมาะสมกับราคากาย					
4.2 ควรมีการรับรองประกันงานทอง					
ข้อเสนอแนะ					

ประวัติผู้จัย

ชื่อ	นายเจตน์ เหล่าเวรากุล
วัน เดือน ปี เกิด	วันอังคารที่ 30 มีนาคม 2525 อายุ 29 ปี
ภูมิลำเนาเดิม	จังหวัดนนทบุรี
ประวัติการศึกษา	ระดับปริญญาตรี ภาษาจีนกับไทย
ประสบการณ์ทำงาน	ช่างทองหลวงในพระบรมมหาราชวัง บริษัทเท็คดีไซน์ ศึกษาในเรื่องของกระบวนการผลิต เครื่องประดับในอุตสาหกรรม ร้านทองสุกaph ศึกษาในศิลปกรรมทำรูปพรรณ เครื่องประดับในสุโขทัย ชุนชนช่างเครื่องเงินชาวเขา ศึกษาในศิลปกรรมทำ รูปพรรณเครื่องประดับในชนเผ่าเช้า บริษัทจอมทอง โกลด์บิชเนส ตำแหน่ง ออกแบบจิวเวลรี่ และทำต้นแบบ
ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน	ผู้ช่วยรองผู้จัดการ บริษัท LAMOON CO., LTD.
ที่อยู่ปัจจุบัน	46/1 ซอยสาขาอุปถัมภ์ 1 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี